

Alojz Cindrič

Od imatrikulacije do promocije

Doktorandi profesorja Franceta Vebra na
Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete
Univerze v Ljubljani
v luči arhivskega gradiva 1919–1945

Ljubljana 2020

Od imatrikulacije do promocije: Doktorandi profesorja Franceta Vebra na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v luči arhivskega gradiva 1919–1945

Zbirka: *Historia facultatis*

Uredniški odbor zbirke: Tine Germ, Janica Kalin, Ljubica Marjanovič Umek, Gregor Pompe, Jure Preglau, Matevž Rudolf, Tone Smolej

Odgovorni urednik: Tine Germ

Glavni urednik: Tone Smolej

Avtor: Alojz Cindrič

Avtorja dodatnih besedil: Bojan Žalec, Tanja Pihlar

Jezikovni pregled: Suzana Švencbir

Tehnično urejanje, oblikovanje in prelom: Jure Preglau

Fotografija na naslovnici: Stavba Univerze v Ljubljani (na razglednici iz avtorjeve zbirke)

Izdala in založila: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

Za založbo: Roman Kuhar, dekan Filozofske fakultete

Ljubljana, 2020

Prva e-izdaja

Knjiga je izšla s podporo Javne agencije za knjigo RS.

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca. / This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/>

DOI: 10.4312/9789610603221

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=304955392

ISBN 978-961-06-0322-1 (pdf)

Kazalo

Knjigi na pot	7
Predgovor	9
Uvod	13
Doktorat na univerzi	15
Ustanovitev univerze v Ljubljani	19
Doktorat na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani	22
Arhivsko gradivo	27
Univerzitetne matrice	27
Osebni izkazi (vpisnice)	28
Diplomski izpiti	30
Osebne mape doktorskih kandidatov	35
Doktorske naloge – disertacije	36
Promocijski protokol Univerze v Ljubljani	36
DOKTORANDI profesorja Franceta Vebra na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete med leti 1919 in 1945 v luči arhivskega gradiva	39
Uredniške opombe	41
O jeziku in obliki zapisov	42
Študij na Oddelku za filozofijo 1920–1945	44
Stanislav LEBEN (1897–1973)	49
Klement JUG (1898–1924)	55
Alma SODNIK (1896–1965)	61
Nikolaj BERUS (1899–1963)	69
Franjo ČIBEJ (1901–1929)	76
Anatolij ŠPAKOVSKIJ (1895–1988)	82
Stanko GOGALA (1901–1987)	90
Vladimir BARTOL (1903–1967)	97
Mirko HRIBAR (1902–1999)	107
Leopold BENKO (1887–1965)	114
Franc ŽEKAR (1887–1969)	121
Cene LOGAR (1913–1995)	127
Frančiška m. Pija GARANTINI, O. S. U. (1891–1963)	136

Emil HROVAT (1909–1972)	144
Herman LEŠANC (1914–1941)	157
Milan RAKOČEVIĆ (1914–1983)	166
Ludovik PUŠ (1896–1989)	175
Ljubomir JURKOVIĆ (1898–1982)	183
Leon ŽLEBNIK (1918–2004)	191
Rudolf TROFENIK (1911–1991)	198
Vladimir p. Kruno PANDŽIĆ (1912–1965)	205
Lojze POTOČNIK (1908–1954)	211
Josip PREMROV (1906–2000)	222
Priloge	233
Viri in literatura	263
APPENDIX: Ocene Vebrovih doktorandov v očeh današnjih filozofov	275
Oris tematskih osi in možnih klasifikacij disertacij Vebrovih doktorandov	277
<i>Bojan Žalec</i>	
1. Uvod	277
2. Pregled in klasifikacija disertacij	277
3. Kritika Pandžičeve kritike Heideggerja: nerazumevanje hermenevtike	294
4. »Usoda« in pomen Vebrove filozofije in njegove »šole«	295
Literatura in viri	297
Pot iz pozabe	299
<i>Tanja Pihlar</i>	

Ob ustanovitvi Univerze v Ljubljani leta 1919 so njen sedež prenesli v nekdanji Deželni dvorec. V stavbi sta delovali, poleg rektorata, dekanatov, univerzitetne/fakultetne uprave, tudi Pravna in Filozofska fakulteta. (Razglednica je iz zbirke avtorja.)

Andrej Ule

Knjigi na pot

Veliki filozofi ne živijo le zase in svoje filozofsko delo, temveč tudi za tiste »slednike«, ki so jim pripravljene resno prisluhniti in naravnati svoje filozofsko in pogosto tudi osebno oblikovanje po duhovnih kazalcih, ki so jih s svojim delom in učenjem nastavili ti filozofi. Delujejo skratka kot vzori in izvori filozofske erudicije, filozofskega razmišljanja in filozofskega življenja. Vsaj od Platonove Akademije dalje je večina velikih evropskih filozofov delovala tudi kot vzorni učitelji na najuglednejših izobraževalnih institucijah svoje dobe in kulture, zlasti na univerzah. Zato so se razmerja med filozofskimi vzorniki in njihovimi sledniki oblikovala predvsem kot razmerja med učitelji in njihovimi najboljšimi učenci. Profesor France Veber ni bil le prvi slovenski laični filozof in prvi vodja Oddelka za filozofijo na ljubljanski Filozofski fakulteti, temveč tudi izjemno pomemben filozofski učitelj in filozofski vzor za številne mlajše slovenske filozofe in intelektualce s filozofskim posluhom, ki so študirali pod njegovim mentorstvom ali celo zgolj poslušali njegova predavanja.

Izjemno cenim dolgoletno delo in vztrajnost dr. Alojza Cindriča pri zbiranju in pripravi materiala za to knjigo o Vebrovih doktorandih, ki osvetljuje pomemben in doslej skoraj povsem spregledan del slovenske intelektualne in akademske zgodovine, predvsem pa na novo osvetli intenzivno filozofsko dogajanje v Ljubljani med obema vojnama. Zahvala velja tudi vsem, ki so pripomogli k izidu te vredne knjige.

Kot je razvidno iz knjige, ki je pred vami, je pri Vebru v času njegove ljubljanske akademske kariere (od 1923 do 1945) doktoriralo kar triindvajset doktorandov, tj. v povprečju več kot eden na leto. To je kar impozantno število, celo če upoštevamo

spreminjajoče se pogoje in pravila za doseg doktorata v tem obdobju. Kaže na veliko intenzivnost filozofskega študija v tem času in še posebej pri prof. Vebru. Ta vtis se še bolj utrdi, če si vsaj na hitro ogledamo teme opravljenih doktoratov. Te segajo v zelo različne zvrsti in smeri tedanje filozofije. Kaže, da je bil Veber dokaj »toleranten« do filozofskih interesov in usmeritev svojih učencev. Natančnejša analiza doktoratov pokaže tudi to, da je Veber svojim doktorandom dopuščal veliko svobode v svojih razmišljanjih, saj so v svojih nalogah neredko zastopali povsem drugačna stališča kot njihov cenjeni učitelj. Kot je govoril sam Veber, se je tudi sam veliko naučil od svojih učencev, včasih je celo sam sprejel kakšne njihove ideje. To kaže, da odnos učitelj-učenec pri Vebru nikakor ni bil enostranski, temveč izrazito obojestranski, kar je vsekakor znak zelo dobrega učitelja. Le dober učitelj namreč dopušča in se celo veseli, da ga kateri od njegovih učencev kje doseže ali celo preseže. Že površno prebiranje dokumentov o poteku in vsebini doktoratov pri prof. Vebru, ki jih je dr. Cindrič zbral v tej knjigi, pokaže, da gre praviloma za dobro zastavljene in natančno izpeljane doktorate, ki po večini sledijo specifični metodi filozofsko-psihološke analize človeške zavesti in človeškega delovanja, ki jo je Veber prevzel po svojem učitelju Meinongu in jo še dalje razvil. Vendar pa velika samostojnost v izbiri in obravnavi zastavljenih doktorskih tem kaže, da je Veber s svojo metodo deloval bolj kot spoštovani vzor, ne pa kot neprizivna avtoriteta ali vzorec, ki ga je treba na vsak način posnemati. Tudi to dejstvo kaže na Vebrovo visoko filozofsko kvaliteto in človeško širino. Žal se je Vebrova učiteljska in tudi filozofska pot l. 1945 namah končala, s tem pa se je prekinila tudi veriga njegovih filozofskih učencev. Na vso srečo se ni prekinilo filozofsko-intelektualno delovanje nekaterih Vebrovih doktorandov (npr. Alme Sodnik, Stanka Gogale, Leona Žlebnika, Rudolfa Trofenika idr.) in siceršnjih učencev (npr. Ludvika Bartlja in Antona Trstenjaka).

Predgovor

Ko sem konec devetdesetih let 20. stoletja v Arhivu Univerze na Dunaju (*Archiv der Universität Wien*) pregledoval arhivsko gradivo, povezano s študenti s slovenskega narodnostnega prostora, sem naletel na personalne mape doktorskih kandidatov. Po proučitvi le-teh se mi je zastavilo vprašanje oz. se mi je porodila ideja, da bi bilo smiselno raziskati tudi doktorande, ki so dosegli doktorat na Univerzi v Ljubljani oz. še posebej na Filozofski fakulteti, kjer tudi hranimo gradivo – personalne mape doktorskih kandidatov. Že na začetku pa se mi je zastavilo vprašanje, kateri oddelek ali stroko bi bilo najboljše oz. za začetek najbolj smiselno obdelati. Sam sem zaposlen na Oddelku za sociologijo, ki je bil ustanovljen šele leta 1960, torej štiri desetletja za ustanovitvijo Filozofske fakultete. To pa seveda ne pomeni, da v obravnavanem obdobju teme s področja sociologije niso bile prisotne. Nasprotno, tudi med Vebrovimi doktorandi najdemo disertacije, ki jih lahko v celoti ali delno uvrstimo na področje sociologije.

Naključje je hotelo, da je moje raziskovanje sovpadalo s časom po rehabilitaciji akademika profesorja dr. Franceta Vebra¹ in je bila kritična javnost naklonjena vlogi in pomenu njegovega dela za Univerzo v Ljubljani, še posebej za Filozofsko fakulteto, kjer je deloval.

Ne nazadnje gre za enega največjih slovenskih filozofov prve polovice 20. stoletja. Filozofa, ki je od ustanovitve Oddelka za filozofijo leta 1920 vodil oddelek, bil petindvajset let učitelj ter mentor vsem triindvajsetim doktorandom, ki so doktorski naslov dosegli prav na Oddelku za filozofijo naše fakultete. Poleg tega je avtor osemnajstih

1 Glej uredniško opombo (str. 41 v tej knjigi).

samostojnih znanstvenih monografij in okoli sto dvajsetih razprav. Lahko rečemo, da je bil najbolj plodovit pisec filozofskih razprav v prvi četrstoletni zgodovini Oddelka.

Profesor Veber je bil mentor triindvajsetim doktorskim kandidatom in je tako po njihovem številu presegal svoje kolege na Filozofski fakulteti in tudi na celotni Univerzi. Pričujoča raziskava pa je vzorčna študija in število triindvajset je še ravno primerno in obvladljivo, torej ugodno za raziskovalca. Odločitvi za raziskavo je botrovalo tudi dejstvo, da filozofiji pripada častno mesto, saj so po njej imenovane fakultete in tudi naša.

Posvetoval sem se tudi s takratnim dekanom Filozofske fakultete, filozofom in profesorjem dr. Franetom Jermanom, ki je bil tudi sam dolgoletni profesor na Oddelku za filozofijo. Spodbudil me je k delu in mi hkrati dal dovoljenje, da lahko pregledujem arhivsko gradivo, kar je bilo v pristojnosti dekana. Po nekaj mesecih dela na gradivu sem pripravil delovno verzijo ter pritegnil k sodelovanju kolege z Oddelka za filozofijo, ki so se takrat ukvarjali z znanstveno zapuščino profesorja Vebra oziroma t. i. *Vebrovo filozofsko šolo*. Pripravili smo širši projekt, ki pa žal s strani RSS ni bil odobren. Delo je začasno zastalo.

Zanimanje je ponovno oživilo v času praznovanja 90-letnice Oddelka za filozofijo, a je že pričeto delo ostalo na začetku, v ospredje so stopile nujne vsakodnevne naloge in opravila. V zadnjih letih pa sta se interes in zanimanje za takšne temeljne raziskave pojavila tudi pri mlajših kolegih, ki v svoje raziskave vključujejo podatke, ki jih nudi arhivsko gradivo, nastalo na Univerzi oz. Filozofski fakulteti. Njihova naklonjenost ter potreba in nujnost po izdajanju arhivskega gradiva, ki je nastajalo v dolgoletnem znanstveno–raziskovalnem procesu, za potrebe širše zainteresirane javnosti so obrodile sadove. Tudi vodstvo Filozofske fakultete je bilo naklonjeno ustanovitvi nove zbirke *Historia facultatis* (v okviru Znanstvene založbe FF), v okviru katere bi se objavljalo arhivskega gradivo in vsebine, povezane z njim.

Naloga vsake fakultete je tudi zbiranje in hranjenje gradiva, po določenem časovnem obdobju pa ga proučujemo in objavljamo ter predstavljamo izsledke širši javnosti. Tako se pred nami razgrne ne le zgodovina neke fakultete, ampak tudi razvoj znanosti oz. neke stroke, ob vpogledu v preteklost pa se nam zastavljajo vprašanja glede razvoja v prihodnosti. To pa je tudi namen pričujočega dela.

Zahvaljujem se vsem, ki so mi pri delu stali ob strani, me spodbujali in bodrili. Še posebej sem dolžan zahvalo svoji ženi Suzani Švenčbir za pozitivno kritiko in jezikovni pregled kot tudi za nepogrešljive nasvete in razgovore, ki sem jih bil deležen pri pisanju tega dela.

Zahvaljujem se tudi osebjem Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze v Ljubljani za prijazno in korektno pomoč ter kolegicam in kolegom na Filozofski fakulteti, ki so

kakor koli prispevali k temu delu. Zahvaljujem se tudi profesorju dr. Marku Uršiču, predstojniku Oddelka za filozofijo, ki je izdajo publikacije podprl. Zahvala gre tudi dolgoletnemu profesorju in filozofu dr. Andreju Uletu za prijazne besede, s katerimi je to knjigo pospremil na pot. Na koncu se zahvaljujem urednikoma prodekanu prof. dr. Martinu Germu, prejšnjemu prodekanu prof. dr. Tonetu Smoleju in vodstvu Filozofske fakultete, da so delo uvrstili v zbirko in omogočili izdajo.

Uvod

Pomembnosti in vrednosti proučevanja in izdajanja univerzitetnega arhivskega gradiva za kulturno in splošno zgodovino se univerze zavedajo že dolgo in le-to zagotovo predstavlja najpomembnejši vir za zgodovino vsake univerze. Je prvovrsten spomenik, saj se v njem zrcali življenje univerze skozi čas, predstavlja pa tudi zgodovino duhovne kulture, znanosti in izobraževanja. Zaradi tega je univerzitetno arhivsko gradivo najodličnejši primarni vir za raziskovanje akademske populacije. Pričujoča raziskava temelji na arhivskem gradivu, ki ga hrani Filozofska fakulteta in Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani.

V raziskavo je vključeno in predstavljeno gradivo, ki je nastalo ob začetku, med in ob zaključku študija z doktoratom na ljubljanski Filozofski fakulteti, in sicer ob imatrikulaciji, inskripciji, diplomskem izpitu in promociji. Podatke sem zajemal iz univerzitetnih matrik, semestrskih vpisnih/inskripcijskih listov (osebni izkazi/osebni vpisni listi/vpisnice), iz protokolov (zapisnikov) in referatov (poročil) o opravljenih diplomskih izpitih/rigorozih ter iz ocen doktorskih disertacij. Pregledal sem različne dopise, odločbe in potrdila fakultetne oz. univerzitetne uprave v času postopka pridobitve doktorskega naslova posameznega kandidata.

V uvodnem delu raziskave je podan kratek oris pridobivanja akademskih stopenj, podrobneje pa so predstavljeni tudi pogoji za dosego akademske stopnje na dunajski univerzi, saj je prav ta predstavljala ključno ustanovo, na kateri so se v preteklosti izobraževali študenti s slovenskega etničnega prostora, torej tudi tisti izobraženci, ki so imeli ključno vlogo pri ustanovitvi Univerze v Ljubljani.

V drugem poglavju sem orisal ustanovitev Univerze v Ljubljani, (v nadaljevanju Univerza) ter njeno medvojno delovanje do leta 1945, podrobneje pa delovanje Filozofske fakultete in pridobivanje doktorata na njej. Predstavil sem tudi uporabljeno arhivsko gradivo, ki ga hranita tako Univerza kot Filozofska fakulteta.

Sledi analiza gradiva, ki se nanaša na triindvajset doktorskih kandidatov profesorja Vebra, ki so dosegli doktorsko čast na Oddelku za filozofijo. Vsak študent oz. doktorski kandidat je predstavljen v kratkem uredniškem zapisu.² Spremljavo dodiplomskega študija nam omogočajo sezname predmetov, ki jih je v študijskih semestrih vpisoval študent, sledi kandidatov življenjepis, strokovna ocena doktorske disertacije ter zapisnik o opravljanju doktorskega izpita ali izpitov, dosežene ocene ter podatek o promociji.

V prilogi predstavljam skupine izpitnih predmetov iz leta 1919 ter študijski načrt iz leta 1928, tj. predmetnik in pogoje ter pravila za pridobitev diplome in dosego doktorata na Filozofski fakulteti, in Navodilo za inskripcijo in plačevanje šolnine iz let 1920 in 1940. Spremembo imena Univerze v Ljubljani lahko spremljamo s pomočjo žigov, ki se nahajajo na dokumentih. Navajam tudi seznam učnega osebja, ki je sodelovalo v študijskem procesu doktorskih kandidatov, ter izpitna vprašanja, ki so jih je profesor Veber in ostali eksaminatorji zastavili kandidatom ob doktorskem izpitu.

Na koncu predstavljam uporabljene vire in literaturo ter seznam tabel in slikovnega gradiva. Sledi osebno kazalo, raziskavo pa skleneta prispevka sodobnih filozofov, in sicer dr. Bojana Žalca in dr. Tanje Pihlar, ki se ukvarjata z intelektualno zapuščino profesorja Vebra in njegovih učencev.

2 Beseda študent oz. doktor je v raziskavi uprabljena tako za študente/doktorje kot tudi za študentke/doktorice.

Doktorat na univerzi

Institut akademskih stopenj, tj. lestvica kvalifikacij, ki temelji na ustnih in pisnih preverjanjih med in ob zaključku študija, je tesno povezan z nastankom univerz v srednjem veku, kjer so že podeljevali akademske naslove (*bakalavreat, licentiat, magister oz. doktor*).

Besedi doktor in magister sta veliko starejši kot beseda univerza. Univerze so se namreč oblikovale v srednjem veku, obe poimenovanji – doktor in magister – pa so uporabljali že stari Rimljani, in sicer na različnih področjih. Magistrski naslov so nosili vrhovni poveljniki v vojski, npr. *magister equitum*, najpogosteje pa so ga uporabljali na področju izobraževanja. Besedi doktor ali magister sta sinonima za učitelja. Cicero je bil poimenovan kot *doctor rhetoricus*, Svetonij kot *doctor liberalium artium*, Kvintilijan kot *doctor palaesticus*, Valerij Maksim kot *doctor gladiatorum*. V konstitucijah Konstantina iz leta 321 se za učitelja prava navaja *doctor legum, legum magister* ali *legis doctor*. V srednjeveških krščanskih spisih se je uporabljal kot dodaten atribut za poudarjanje, npr. modrosti – Tomaž Akvinski, *doctor angelicus*. Filozofu svetemu Albertu Velikem iz 13. stoletja pa so pogosto dodajali častni naziv *doctor universalis* (vsestranski učitelj).

Od sredine 12. stoletja naprej, z razvojem mestnega gospodarstva in pod vplivom arabskega kulturnega kroga, začnejo po zahodni Evropi, predvsem po mestih, ustanavljati šole, med njimi tudi najpomembnejše – univerze. Univerze so na osnovi študijskega načrta in napisanega statuta ustanavljali z ustanovno listino, in sicer vladarji, knezi, mesta, včasih pa tudi skupnosti (korporacije) profesorjev in študentov, ki so iz različnih vzrokov zapustili matične univerze, npr. Bologna → Padova ali Oxford → Cambridge. Univerzo je moral z listino priznati tudi papež in je s tem pridobila še formalno veljavo. Univerzi oz. njenim članom je bila priznana univerzitetna avtonomija ter podeljen privilegij, to

je pravica poučevanja in pravica podeljevanja akademskih stopenj in naslovov. Privilegij podeljevanja akademskih naslovov je bil glavni atribut, ki je ločil univerzo od drugih visokih šol, ki tega privilegija od ustanovitelja niso prejele.

Podelitev doktorata je prvotno pomenila priznanje za kandidata (doktoranda), da ga univerzitetni učitelj, pri katerem je študiral, jemlje za sebi enakega, kar se je ohranilo do danes. Pred slavnostno promocijo je moral kandidat pridobiti akademski stopnji *bakalevreat* in *licentiat*, nekaj časa poučevati in opraviti študijsko potovanje.

Poimenovanji magister ali doktor nosita na srednjeveških univerzah isti/podoben pomen. Magistrski naslov so podeljevali kandidatom na artistični (filozofski) fakulteti, doktorski pa na pravni – *doctor iuris utriusque*, medicinski – *medicinae/chirurgiae doctor* in običajno tudi na teološki fakulteti – *doctor theologiae*. Od sredine 15. stoletja se naslov *doctor philosophiae* začne uveljavljati namesto naslovov *magister artium* in *magister philosophiae* tudi za diplomante na artistični oz. filozofski fakulteti.

Splošna značilnost srednjeveških univerz je bila notranja delitev na dve skupini fakultet, na artistično (od jezuitov naprej filozofska) in na t. i. višje študije oz. fakultete – pravna, medicinska in teološka. Študent je s študijem pričel na artistični fakulteti, kjer so poučevali sedem osnovnih umetnosti – *septem artes liberales (studium generale)*, tj. vede, ki so štele za osnovo vsega takratnega znanja in vedenja. To je bil predpogoj za študij oz. nadaljevanje študija na višjih fakultetah.

Študent, ki se je odločil za študij filozofskih predmetov, je študij pričel na prvi akademski stopnji. Šolanje je trajalo dve do tri leta, ponekod tudi manj, in ga je zaključil z *bakalavreatom*, tj. s prvo akademsko stopnjo. Največ študentov je študij zaključilo na tej stopnji, nekateri tudi brez opravljenega *bakalavreata*. Pridobivanje akademskih stopenj v tem obdobju je bilo obvezno le, če se je slušatelj odločil za akademsko kariero.

Za pridobitev druge stopnje – *licentiata* – je moral obiskovati nadaljnji dve do tri leta predavanj in sodelovati pri disputacijah ter opraviti izpit pred komisijo. Po uspešno opravljenem izpitu je kandidat pridobil licenco, da je lahko poučeval. Šele po preteku določenega časovnega obdobja, po študijskim popotovanju in poučevanju na artistični fakulteti, je kandidat lahko zaprosil, da bi ga doktorski oz. profesorski zbor sprejel med svoje vrste. To se je zgodilo na slavnostni promociji, kjer mu je bil podeljen naslov magister ali doktor. Ob prisegi je prejel doktorske insignije (klobuk, plašč, prstan, knjigo). S promocijo mu je bila priznana popolna usposobljenost ter pravica do poučevanja po vseh evropskih univerzah (*licentia docendi*). V javnosti pa mu je doktorski naslov zagotavljal častni položaj, ki je po družbeni lestvici pripadal plemstvu.

V obdobju reformacije so se univerze razdelile na protestantske in katoliške. Kurikulumi oz. študijski načrti so se spremenili, predrugičil pa se je tudi način pridobivanja

akademijskih stopenj. V deželah, kjer je zmagala katoliška stran, sta bila filozofski in teološki študij zaupana jezuitskemu redu, ki je svoj prevladujoči vpliv ohranil do razpustitve jezuitskega reda leta 1773.

Od srede osemnajstega stoletja naprej so se zahodnoevropske univerze postopoma preoblikovale, postale odprte za nove ideje, naklonjene so bile razširitvi študija, uvajanju novih naravoslovnih disciplin, usmerjenih v znanstveno raziskovanje.

Z razvojem in razmahom univerzitetnega izobraževanja in s širitvijo znanstvenih strok se spreminjajo tudi vsebinski kriteriji za pridobivanje doktorskih naslovov. Doktorski kandidati so bili podvrženi strožjim kriterijem, zadostiti pa so morali tudi formalnim pogojem. Doktorat je postopno pridobil novo kvaliteto, nosilci pa strokovno kvalifikacijo za opravljanje strokovnih in svobodnih poklicev.

Doktorski oz. magistrski naslov, ta najvišji akademski naslov, so študenti iz slovenskih dežel lahko v preteklosti pridobili le na univerzah, ki so delovale izven slovenskega narodnostnega prostora. Najbolj priljubljeni sta bili univerza na Dunaju (ustanovljena leta 1365) in bližnja graška jezuitska univerza (ustanovljena leta 1586). Pred tem so se izobraževali na zahodnoevropskih univerzah (predvsem v Italiji). Dunajska univerza je predstavljala ključno ustanovo, kamor so študenti s slovenskega etničnega prostora odhajali študirat pred ustanovitvijo slovenske univerze, hkrati pa je Dunaj omogočal tudi stike s tokovi evropske kulture.

Pravila oz. formalni pogoji za pridobitev oz. dodelitev akademske stopnje – doktorata – so se spreminjali in dopolnjevali ter se prilagajali vsebini učnih načrtov. Po študijskem načrtu iz leta 1752 je moral študent filozofske fakultete dunajske univerze za dosego doktorata opraviti tri stroge ustne izpite (rigoroze). Prvi rigoroz je obsegal snov iz teoretične in praktične filozofije, drugi iz matematike in fizike in tretji iz splošne zgodovine. Takšno določilo je veljalo tudi po terezijansko-jožefinskih reformah ter se nadaljevalo še v prvi polovici 19. stoletja.

V revolucionarnem letu 1848 so reforme, ki so se odvijale na gospodarskem, političnem in družbenem področju, prisilile vladarja oz. oblast, da so reorganizirali zastarel izobraževalni sistem, predvsem na področju srednješolskega in univerzitetnega izobraževanja. Po nemškem vzoru (Humboldt) so temeljito reorganizirali in reformirali gimnazijsko in univerzitetno izobraževanje. Povezava znanstvenega in raziskovalnega dela z učenjem in poučevanjem je postavila temelj moderni univerzi. Na novo je bila organizirana filozofska fakulteta, saj so ji odvzeli značaj uvodne in pripravljalne šole za študij na višjih fakultetah. Tako je postala enakovredna ostalim trem fakultetam.

Poleg vzgoje znanstvenega naraščaja za potrebe razvijajoče se znanosti je prenovljena filozofska fakulteta omogočala strokovno usposabljanje gimnazijskih in srednješolskih učiteljev ter s tem zagotavljala kakovost pouka na teh šolah.

Nov pravilnik, ki je določil nove pogoje za opravljanje strogih diplomskih in doktorskih izpitov, so avstrijske univerze dobile šele leta 1872, ko je prenehal še zadnji provizorij iz revolucionarnih let 1848 in 1849.

Po določitih tega pravilnika je bilo za pridobitev doktorata iz filozofije potrebno predložiti znanstveno razpravo (disertacijo) in opraviti dva stroga izpita (*rigoroza*).

Kandidat je ob prijavi moral dokazati, da je kot redni slušatelj tri leta obiskoval avstrijsko ali tujo filozofsko fakulteto. Snov za disertacijo je kandidat izbral znotraj strok, ki so se predavale na filozofski fakulteti. V nalogi je moral dokazati, da lahko samostojno in strokovno piše o izbrani temi. Dekan je določil dva redna profesorja, ki sta razpravo pregledala in o njej podala svoje mnenje. Ustna izpita sta bila dva, kandidat je pri drugem izbiral med strokovnimi vsebinami, zajemala pa sta naslednja področja:

- filozofija (vsebino in obseg so določili glede na kandidatovo pisno razpravo);
- zgodovina z grškim ali latinskim jezikoslovjem;
- klasično jezikoslovje z zgodovino starega veka;
- matematika in fizika ali pa eden izmed predmetov, združen s kemijo;
- izpit iz zoologije, botanike ali mineralogije, združen z enim izmed predmetov iz zgornje vrstice.

Po pozitivno ocenjeni disertaciji ter uspešno opravljenih strogih izpitih iz glavnega in stranskega predmeta ter filozofikuma je kandidat pridobil doktorski naslov ter pravico do svečane promocije ter vpisa v matriko promoviranih doktorjev.

Na vseh avstrijskih univerzah so se vseskozi izobraževali tudi študenti s slovenskega etničnega prostora. Nekateri študenti so po študiju ostali na univerzah in se aktivno vključevali v univerzitetno življenje, naredili univerzitetno kariero ter dosegali visoke akademske nazive, bili so profesorji ter zasedali najvišja mesta v univerzitetni upravi (od kanclerjev, rektorjev in dekanov do profesorjev in bibliotekarjev). S svojim delovanjem na univerzah so prispevali k afirmaciji narodov, živečih v Monarhiji, predvsem pa slovenskega. V 19. stoletju so rektorski naslov nosili na primer štirje rektorji slovenskega rodu (Joseph Pipitz, Fran Miklošič, Jožef Stefan, Josip Čizman).³

3 Od leta 1872, ko je začel veljati novi pravilnik, je študij na filozofski fakulteti dunajske univerze, med njimi tudi študij filozofije, z doktoratom (na osnovi disertacij) zaključilo kar nekaj Slovencev (okoli šestdeset). Prvi je bil leta 1901 Matthäus Potočnik iz Koroške Bele, disertacija pa je nosila naslov *Bemerkungen zum Leben des Themistokles*; sledil je Cerknčan dr. Alfred Šerko, ki je leta 1902 zagovarjal disertacijo z naslovom *Der Begriff des Wesens bei Spinoza*; za njim je leta 1906 Krčan Mihajlo Rostohar zagovarjal nalogo *Über Hypothesen und ihre erkenntnistheoretische Bedeutung*; sledil je Idrižčan Mirko (Gottfried) Božič, in sicer l. 1910 z nalogo *Die Willensfreiheit als psychologisches Problem*; leta 1912 pa je Ivan Andolšek iz Sodražice zagovarjal disertacijo z naslovom *Substanz und Kausalität in der Wundtschen Philosophie*. Na Univerzi v Gradcu je leta 1880 dosegel doktorat Žirovničan Ivan Svetina z nalogo *Naturwissenschaften und Philosophie: Ihr gegenseitiges Verhältnis und die Grenzen der von beiden erreichbaren Erkenntnis*. Sledil mu je Idrižčan Francišek Lampe – *Die Causalität. Ein Beitrag zur Erkenntnistheorie* ter leta 1917 Franz Weber [France Veber] z nalogo *Die Natur des Sollens*.

Ustanovitev univerze v Ljubljani

Želja po univerzi v slovenskem prostoru je stara že več stoletij, prva prizadevanja pa so se pojavljala že na prehodu iz 17. v 18. stoletje. V obdobju slovenskega narodnega preporoda v revolucionarnem letu 1848 se pojavi zahteva po ustanovitvi slovenske univerze v Ljubljani tudi v programu *Zedinjena Slovenija*. Pobuda za slovensko univerzo iz leta 1848 ni bila uresničena. Z oživljanjem ustavnega življenja v šestdesetih letih 19. stoletja postane univerzitetno vprašanje zopet aktualno, o tem se je razpravljalo med izobraženci, na dijaških shodih, taborih, v kranjskem Deželnem zboru, državnem parlamentu, ljubljanski občini in drugje. Še posebej pa se je politični boj za slovensko univerzo v Ljubljani razmahnil po letu 1898, to je v času, ko so se nacionalna nasprotja v Monarhiji izredno zaostri. Boj se ni odvijal le na političnem polju. Ideja o slovenski univerzi je spodbujala k delu slovenske znanstvenike in raziskovalce vseh strok in disciplin.

Z razpadom habsburške monarhije oktobra 1918 se slovenske dežele vključijo v novo Državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, 1. decembra 1918 pa v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Akcija za ustanovitev univerze v Ljubljani je stekla še pred združitvijo v decembru 1918. Sprožil jo je Kulturni odsek Narodnega sveta v Ljubljani, ki je sklenil na seji 21. novembra 1918 prek narodne vlade predlagati ustanovitev nekaterih kateder s slovenskim učnim jezikom na zagrebški in beograjski filozofski in pravni fakulteti. Na njih bi predavali že habilitirani slovenski docenti študentom, ki študija niso mogli nadaljevati na avstrijskih univerzah, hkrati pa bi se na teh fakultetah habilitiral slovenski učiteljski naraščaj.

Akcija se je bliskovito nadaljevala in že čez dva dni, natančneje 23. novembra istega leta, je bila v Ljubljani ustanovljena vseučiliška komisija (VK), v kateri so sodelovali predstavniki različnih strokovnih društev in katere naloga je bila proučiti vprašanje ustanovitve univerze ter doseči provizorij na zagrebški Univerzi s slovenskimi stolicami in s slovenskimi docenti, ki so do tedaj že bili docenti na avstrijskih univerzah. Sklicatelj tega sestanka je bil docent dr. Mihajlo Rostohar, ki se je z vseučiliškim vprašanjem ukvarjal že pred vojno. Sestanka na Magistratu v Ljubljani so se udeležili predstavniki Slovenske matice, Pravnika in društev slovenskih profesorjev, zdravnikov in tehnikov ter vseučiliških profesorjev. Organizacije, zastopane na sestanku, so predložile narodni vladi spomenico, ki jo je sestavil dr. Mihajlo Rostohar in v kateri med drugim predlaga ustanovitev stalne Visokošolske komisije (VK) kot vladne ustanove.

Visokošolska komisija se je konstituirala 5. decembra 1918 v že novi državi Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Predsednik je postal dr. Danilo Majaron, tajnik pa dr. Fran Ramovš, oba nekdanja študenta dunajske univerze. Komisija je uspešno opravila delo. Čez pol leta, natanko 23. julija 1919, je bil izdan Zakon o ustanovitvi Univerze

Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani. Podpisal ga je sam prestolonaslednik Aleksander Karađorđević.

Prvo študijsko leto se pričelo že jeseni leta 1919. Otvoritveno predavanje je 3. decembra 1919 imel docent dr. Fran Ramovš s Filozofske fakultete, in sicer O slovenskem jeziku in književnosti – seveda v slovenščini. Ko smo Slovenci ustanavljali svoje prve fakultete ljubljanske univerze, je bil univerzitetni kader v glavnem pripravljen. Na prehodu stoletja je med slovenskimi akademiki nastopila generacija mladih habilitiranih znanstvenikov, ki so se že izkazali na različnih področjih in delovali kot profesorji na avstrijskih univerzah in tudi širše. Izpolnjeni pa so bili še ostali pogoji za ustanovitev nacionalne univerze – izoblikovan slovenski jezik in izdelana strokovna oz. znanstvena terminologija, kar je bilo plod dela generacij izobražencev pred ustanovitvijo Univerze v Ljubljani. Brez njihovega predhodnega dela in posebej brez generacije študentov (kasnejših izobražencev), ki se je izobraževala na prelomu stoletja po avstrijskih univerzah in visokih šolah, bi uspešno delo slovenske univerze po njeni ustanovitvi ne bilo mogoče, seveda pa so bili tudi glavni pobudniki njene ustanovitve.

Zakon o ustanovitvi Univerze v Ljubljani z dne 23. julija 1919 je v členu 3 predpisoval, da se bo, vse dokler se ne izdelajo specialni zakon in uredbe, upravljala po Zakonu in uredbah o univerzi Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Po tem zakonu naj bi študij, tj. učne načrte in izpitne predpise na Filozofski fakulteti v Ljubljani, urejali po uredbi beograjske Filozofske fakultete z dne 1. februarja 1906, pa tudi po avstrijskih določbah s spremembami in dopolnili z dne 25. februarja 1911.

Organizacijska struktura same univerze se v svojem zgodovinskem razvoju ni dosti spreminjala. Tudi moderne nacionalne univerze so bile organizirane po uveljavljenem vzorcu: v univerzo so bile vključene fakultete, v njihovem okviru pa so v preteklosti delovale različno poimenovane znanstveno-pedagoške enote, npr. seminarji – katedre – stolice – inštituti – oddelki. Na stolicah oz. oddelkih so predavali predpisane predmete, vsebino pa je določal učni/studijski načrt oz. predmetnik. Tudi Univerza v Ljubljani je bila strukturirana po tej matrici.

V Univerzo je bilo vključenih pet fakultet, in sicer Filozofska fakulteta, Pravna, Teološka, Tehnična in Medicinska fakulteta (slednja je bila nepopolna, saj sta bila do leta 1940 razpisana le prva dva letnika).

Na Filozofski fakulteti so poleg filozofskih, historičnih in jezikovnih ved predavali tudi matematične in naravoslovne vede. Po učnem načrtu iz leta 1920 je bilo za filozofske fakultete po kraljevini SHS predvidenih 18 strok oziroma glavnih predmetov. Deset jih je bilo uvrščenih v filozofske, historične in filološke študije, druga polovica pa je pripadala matematičnim in naravoslovnimi vedam. V okviru filozofsko-historično-filološkega

dela fakultete so bile zastopane naslednje stroke oz. predmeti: filozofija, pedagogika, geografija, zgodovina, umetnostna zgodovina, slavistika, romanistika, germanistika, klasična filologija in primerjalno jezikoslovje. Leta 1925 se jim je priključil še študij primerjalne književnosti, leta 1940 pa študij etnologije.

Prvi profesorji so bili imenovani 31. avgusta 1919. Poleg rednega znanstvenega dela je delo potekalo predvsem na organizacijskem polju, saj je bilo potrebno urediti, vzpostaviti in oblikovati stolice v takšnem obsegu, da se bodo slušatelji usposobili za pouk na srednjih šolah, saj je fakulteta izobraževala poleg znanstvenega kadra tudi profesorje za srednje šole. Naslednja naloga je bila pridobiti profesorje, urediti seminarje, inštitute in seminarske knjižnice ter vzpostaviti univerzitetno-fakultetno upravo. Filozofska fakulteta je bila nastanjena v Deželnem dvorcu skupaj s Pravno fakulteto, rektoratom, dekanati in vso upravo. Kasneje, leta 1941, se je del filozofskih oddelkov s seminarji preselil v prostore v novo zgrajeno Narodno univerzitetno knjižnico.

Ob ustanovitvi Univerze in njenih fakultet vse stolice še niso bile zasedene. Na Filozofski fakulteti (oba dela) so bili v ustanovitvenem letu nastavljeni prvi štirje profesorji. Naslednjega leta 1920 je profesorski zbor štel že dvajset članov (dvanajst rednih profesorjev, štirje izredni ter štirje docenti). Za pouk jezikov je bilo v okviru lektoratov zaposlenih pet lektorjev. V primerjavi z ostalimi filozofskimi fakultetami v državi, npr. v Zagrebu, kjer je profesorski zbor štel sedemintrideset članov, v Beogradu petinpetdeset, v Skopju pa petnajst oz. enaindvajset, je bilo očitno, da je bila Filozofska fakulteta v Ljubljani kadrovsko podhranjena.

Dolgo pričakovani Zakon o univerzah, ki naj bi veljal za vso državo, je bil izdan šele leta 1930 in je služil kot pravna osnova za enotno ureditev vseh jugoslovanskih univerz. 12. decembra leta 1931 je bila izdana splošna univerzitetna uredba, ki je predvidela za filozofske fakultete dvaintrideset stolic. Glede na uredbu je bilo v istem študijskem letu na FF v Ljubljani zasedenih le trinajst stolic. Zakon je predvidel, da bodo poleg splošne univerzitetne uredbe za fakultete izdelane posebne uredbe, ki bodo urejale študijske predpise po posameznih fakultetah. Kljub prizadevanju fakultet, da bi takšne uredbe dobili, se v naslednjih letih to ni zgodilo. Tako je Filozofska fakulteta v Ljubljani še naprej delovala po starih predpisih beograjske Filozofske fakultete iz leta 1906, a z dopolnitvami in spremembami iz leta 1928.

Tik pred koncem 2. svet. vojne, 26. marca 1945, je Fakultetni svet Filozofske fakultete štel devetnajst članov – profesorjev, kot je razvidno iz seznama članov ob glasovanju *per rollam*, in sicer ob prijavi k doktoratu zadnjega Vebrovega doktoranda Josipa Premrova. Število članov Fakultetnega sveta se je zmanjšalo glede na prva vojna leta, ko je štel štiri člane več.⁴ Profesor Franc Šturm je leta 1944 tragično preminil, jeseni istega leta pa sta bila docenta

4 Glej glasovnici str. 201, 230.

dr. Anton Ocvirk in fizik dr. Anton Peterlin odstranjena s fakultete. Prvi je bil interniran v Dachau, drugi pa konfiniran v Dresden. Četrti profesor, dr. Niko Županič, je bil tik pred koncem vojne skupaj z ranjenci z osvobojenega ozemlja v Beli krajini prepeljan v vojaško bazo v Bari v Italiji. Vsi trije so se po vojni vrnili na Filozofsko fakulteto in nadaljevali delo.

V obdobju med obema vojnama je delo na Univerzi potekalo mirno, ustaljeno in brez večjih težav. Težave so občasno povzročale centralne oblasti v Beogradu, saj se je Univerza v Ljubljani dve desetletji borila, pojasnjevala, upravičevala in dokazovala potrebo po svojem obstoju. Centralne oblasti v Beogradu so namreč občasno grozile z okrnitvijo ali celo ukinitvijo nekaterih fakultet zaradi nezadostnih finančnih sredstev. Pojavljale so se težave v zvezi s sistemizacijo oz. nastavitvami novih sodelavcev, poleg tega pa je Univerzo pestila vse večja prostorska stiska.

Ob začetku italijanske okupacije je bila Univerza v Ljubljani krajši čas zaprta, 3. maja 1941 pa je italijanska oblast dovolila, da se delo nadaljuje. Predavanja so se začela v polnem obsegu 12. maja, po napovedi rektorja. Med vojno so okupacijske oblasti uvedle obvezno obiskovanje lektorata italijanskega jezika, brez potrjene frekvence o obiskovanju le-tega kandidati niso mogli pristopiti k opravljanju izpitov.

Po kapitulaciji Italije je redno delo skoraj docela zastalo in jeseni leta 1943 je nemška oblast prepovedala predavanja in seminarsko delo, tekoče pa so se opravljali diplomski in doktorski izpiti. Študenti so lahko uporabljali seminarske knjižnice inštitutov, v katerih so se pripravljali na diplomske izpite. Nekateri so včasih v njih tudi prespali, kot navaja prof. Veber v pismu Rakočeviću. Delo na Filozofski fakulteti je potekalo v tolikšni meri in obsegu, da je zadostilo tekočemu formalnemu poslovanju. Takšno stanje je trajalo do konca 2. svet. vojne.

Pred in po osvoboditvi je bilo stanje tako v družbi kot na Univerzi precej razburkano. Kljub veselju, ki ga je prinesla svoboda, so se na nebu začeli zgrinjati težki oblaki. Univerza je uradno začela delovati že 23. maja 1945, ko je minister za prosveto, Ferdo Kozak, podpisal uredbo. Delo na Univerzi in Filozofski fakulteti se je nadaljevalo. Dne 21. junija 1945 je bil datiran še zadnji dokument v povezavi z Vebrovimi doktorandi, in sicer potrdilo Josipu Premrovu, ki ga je podpisal dekan dr. Jakob Kelemina.

V naslednjih letih so sledile korenite spremembe.

Doktorat na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani

Že ob ustanovitvi Filozofske fakultete v Ljubljani je bilo jasno, da določbe in uredbe, ki so veljale za beograjsko Filozofsko fakulteto, ni moč v celoti prevzeti za ljubljanske fakultete. Po 1. svetovni vojni so se razmere spremenile tako v političnem kot nacionalnem smislu. Študijske predmetne skupine oz. discipline in stroke, ki so se predavale na univerzah, so

se razširile in poglobile ter na novo formirale. Učni načrti in organizacija srednjega šolstva v Sloveniji so bili drugačni kot v predvojni Srbiji. S težavami so se soočali študenti, ki so že absolvirali filozofski študij na avstrijskih univerzah in so poučevali kot učitelji suplenti na srednjih šolah ter se pripravljali za profesorski izpit. Težave so doletele tudi študente, ki so se pred ustanovitvijo slovenske univerze izobraževali po avstrijskih univerzah in katerih učni načrti niso bili primerljivi z beograjskimi iz leta 1906.

Zaradi navedenega je bilo učni načrt nujno prilagoditi in razširiti študijske oz. predmetne skupine, da bodo odgovarjale didaktičnim potrebam srednjih šol, ter spremeniti in prilagoditi izpitni red tako, da bo omogočil nadaljevanje študija tudi tistim slušateljem, ki so že študirali ali absolvirali študij na avstrijskih univerzah in so na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze želeli študij nadaljevati, opravljati izpite oz. zaključiti študij. Fakultetni svet Filozofske fakultete je z odobritvijo Univerzitetnega sveta izdelal novečasne izpitne predpise, ki so ostali v veljavi do študijskega leta 1925/26, ko so stopili v veljavo predpisi beograjske univerze.

Novčasni izpitni red za Filozofsko fakulteto je pripravil prof. dr. F. Ramovš, sprejet pa je bil na seji Fakultetnega sveta 26. junija 1920. Temeljal je na predpisih Filozofske fakultete beograjske univerze, glede študijskih predmetov in doktorskih izpitov pa po pravilih, ki so veljala na avstrijskih, francoskih in švicarskih univerzah.

Počasnem izpitnem redu se je za doktorja filozofije zahtevala disertacija ter en strogi izpit iz glavnega in stranskega predmeta ter t. i. filozofikuma, ki ga učni načrt beograjske univerze ni poznal, saj so ta izpit kandidati opravljali že v splošnem delu diplomskega izpita. Študenti so že med študijem oz. po petem semestru lahko opravljali ta filozofsko-pedagoški predizpit, ki je bil predpisan za opravljanje učiteljske službe na srednjih šolah. Ta predpis je veljal tudi za absolvente in doktorje na ljubljanski Filozofski fakulteti do študijskega leta 1925, ko je stopil v veljavo beograjski pravilnik.

Študijsko navodilo za doktorski izpit na Filozofski fakulteti iz leta 1920 je predpisovalo, da morajo kandidati oddati pisno prijavo, naslovljeno na dekana. K prijavi so morali predložiti kratek življenjepis (*curriculum vitae*); izkaz, ki je potrjeval, da je kandidat opravil osem veljavnih semestrov (*absolutorij*) in da je šest semestrov poslušal glavni predmet; izvorno disertacijo iz enega izmed omenjenih glavnih predmetov, pisano v slovenskem ali t. i. srbohrvaškem jeziku. V disertaciji je morala biti natančno označena vsa znanstvena literatura, ki jo je kandidat uporabljal, ter izjava, da je nalogo izdelal sam. Iz prijave sta morala biti razvidna glavni in stranski predmet doktorskega izpita, ki ju je kandidat izbral izmed šestindvajsetih predpisanih predmetnih skupin.

Ustni izpit je obsegal dva rigoroza: dveurnega strokovnega in enournega filozofskega. Če je kandidat izbral filozofijo kot predmet strokovnega dela, je moral namesto filozofskega rigoroza (*filozofikuma*) opravljati izpit iz enega izmed predmetov, ki so jih predavali.

Po končanem postopku in/ali promociji so kandidati prejeli doktorski naslov – doktor filozofije, in sicer ne glede na vsebino disertacije oz. smer študija. Doktorski naslov se je poistovetil z imenom fakultete, na kateri je bil doktorat pridobljen. Šele od leta 1950 so začeli doktorandom podeljevati naslove s tistih področij znanosti, ki so bili dejansko obdelani v disertaciji, npr. doktor filozofskih znanosti, dr. zgodovinskih znanosti, dr. pravnih znanosti.

Po začasnem pravilniku je do leta 1925 veljalo, da je študent zaključil študij na dva načina. Po absolutoriju je lahko pristopil k doktoratu ali pa k državnemu diplomskemu oz. profesorskemu (usposobljenostnemu) izpitu, če je želel poučevati na srednjih šolah. Le-tega je moral opravljati tudi, če je doktoriral in je želel poučevati. Profesorski izpit je obsegal dva glavna predmeta, h katerima se je pri nekaterih predmetnih skupinah pridružil še po en stranski predmet. Ob prijavi je bilo potrebno oddati domačo nalogo iz obeh glavnih predmetov, kandidat pa je pisal tudi dve klavzurni nalogi. Poleg tega so morali kandidati opravljati še splošni izpit iz filozofije in pedagogike ter učnega jezika (slovenski ali srbohrvatski). Profesorski državni izpit so kandidati opravljali na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Izpitno komisijo so tvorili profesorji in docenti matične fakultete ter ravnatelji in starejši srednješolski profesorji.

S pravilnikom iz leta 1925 je bilo konec začasnega, slovenskim potrebam prilagojenega, izpitnega in študijskega reda. Tega leta so stopili v veljavo predpisi in študijski načrt beograjske univerze iz leta 1905, beograjske Filozofske fakultete iz leta 1906 s spremembami in dopolnitvami iz leta 1911 in 1928, v veljavi pa so ostali do leta 1947.

Po beograjskem izpitnem redu je bil pogoj za prigrasitev k doktorskemu izpitu opravljen diplomski izpit. Diplomске izpite so študenti lahko opravljali iz sedemindvajsetih znanstvenih predmetnih skupin (Glej čl. 11. *Izpitnih predpisov* v prilogi.). Predmeti so bili razvrščeni v tri razdelke: a – glavni predmet, b – strokovni predmet in c – pomožni predmeti. Diplomski izpit se je delil na tri delne izpite, ki so jih študenti opravljali že med študijem po 4., 6. in 8. semestru. Izpita iz razdelkov a in b sta bila pisna in ustna, iz razdelka c pa so opravljali le ustni izpit.

Tudi za doktorski izpit (Glej čl. 29.–36. *Izpitnih predpisov* v prilogi.) so kandidati izbirali med predmetnimi znanstvenimi skupinami. Poleg priložene disertacije so morali opraviti strogi ustni izpit. Vprašanja so jim eksaminatorji zastavljali v povezavi s snovjo, ki so jo obdelali v nalogi. Kandidat je moral dokazati, da je nalogo samostojno izdelal in da obvlada metode, vire in literaturo znanstvene skupine. Po uspešno opravljenem izpitu je bil promoviran za doktorja filozofije.

Tabela 1: *Vpis študentov, diplomanti in doktorandi na Univerzi v Ljubljani, podrobneje na Filozofski fakulteti, med leti 1919 in 1945*

Leto	Vpis Univ.	Vpis FF	Vpis univ. žen.	Vpis FF žen.	Dipl. Univ.	Dipl. nal.	Dipl. Uni. FF	Dipl. Odd. fil.	Dok. Uni.	Dok. diss.	Dok. Uni. FF	Dok. Odd. fil.
1919	942	245	28	17	5	5	-	-	-	-	-	-
1920	1076	174	43	25	31	24	6	-	7	1	1	-
1921	1255	256	59	33	60	54	5	-	17	4	3	-
1922	1257	290	74	51	73	32	8	-	12	4	4	-
1923	1276	275	82	57	76	48	12	3	20	14	12	3
1924	1376	270	96	68	68	54	17	3	21	9	7	1
1925	1303	269	111	70	104	89	24	2	23	12	11	4
1926	1298	299	105	66	133	119	23	2	16	4	3	1
1927	1311	331	111	72	117	101	26	4	15	9	5	-
1928	1353	352	154	102	150	135	35	3	19	10	6	1
1929	1454	361	173	113	114	102	36	-	20	6	4	-
1930	1674	434	230	165	148	133	46	3	21	3	3	-
1931	1891	556	305	225	139	131	49	1	11	2	1	-
1932	1791	430	288	194	123	113	40	2	19	3	-	-
1933	1945	473	335	220	125	100	35	-	21	5	4	-
1934	1813	494	348	238	191	165	57	1	27	8	4	1
1935	1781	452	338	219	193	168	61	-	18	6	1	-
1936	1788	432	314	208	202	195	70	2	27	5	3	-
1937	1873	444	346	216	168	164	47	1	33	3	2	1
1938	1965	420	370	198	197	183	68	1	37	9	6	2
1939	2122	445	436	219	239	215	68	-	33	12	8	1
1940	2474	507	532	270	226	210	68	1	31	8	4	-
1941	2365	499	555	279	323	299	92	4	53	16	14	3
1942	1382	313	384	193	207	150	26	-	39	11	5	3
1943	1856	494	500	229	134	122	26	1	50	9	5	1
1944	-	-	-	-	97	92	33	2	34	17	6	-
1945	2565	438	786	244	10	8	4	1	16	9	4	1
Skupaj	43186	9863	7103	3991	3653	3211	982	37	640	199	126	23

Opombe: Od leta 1954 dalje so kandidati lahko doktorirali samo na podlagi disertacije.

Uni. = Univerza; FF = Filozofska fakulteta, žen. = študentske; dipl. = diplomanti; nal. = diplomski naloga; dok. = doktoriji; diss. = disertacija; Odd. fil. = Oddelek za filozofijo.

Iz preglednice, ki nam nudi uvid v celotno obdobje, je razvidno, da se je v petindvajsetih letih na Univerzo v Ljubljani vpisalo 43186 študentov, med njimi 7103 študentk. Slaba četrtina študentov je bila vpisana na Filozofski fakulteti – 9863, med njimi je bilo 3991 študentk. Diplomsko je pridobilo 3653 študentov, in sicer 3211 na osnovi diplomskih nalog. Na Filozofski fakulteti jih je diplomiralo 982, od teh na Oddelku za filozofijo 37. Na celotni Univerzi je doktoriralo 640 kandidatov, 199 na osnovi disertacij.

Od ustanovitve Univerze do konca leta 1945 je bilo največ doktoratov z disertacijo na Filozofski fakulteti (126), sledila je Teološka fakulteta (42), za njo Tehnična fakulteta (26) in nazadnje Pravna fakulteta (6). Izmed 126 doktorjev na Filozofski fakulteti jih je doktorsko čast doseglo 23 na Oddelku za filozofijo.

Kljub majhnemu številu pedagoškega kadra pa je medvojna generacija profesorjev Filozofske fakultete opravila neizbrisano poslanstvo in veliko delo. Ustvarila je znanstveno-izobraževalno ustanovo, jo gradila, oblikovala, razvijala ter pripeljala do stopnje, da se je študijski proces nemoteno odvijal. Znanstveno delo se je med drugim lahko osredinilo tudi na sistematično raziskovanje slovenskega prostora in preteklosti, tudi kulturne in politične. Vse to pa je Filozofski fakulteti in Univerzi kot najvišji znanstveni ustanovi prineslo osrednje mesto v slovenskem javnem in kulturnem življenju. Skupaj z rastjo in razvojem Univerze se je krepila tudi slovenska nacionalna zavest ter identiteta, kar je poleg znanstveno-raziskovalnega in pedagoškega dela ena temeljnih nalog vsake nacionalne univerze.

Arhivsko gradivo

Rokopisno arhivsko gradivo, ki ga hranijo v Zgodovinskem arhivu in muzeju Univerze v Ljubljani (ZAMU v nadaljevanju) in po fakultetah, med njimi tudi v arhivu Filozofske fakultete, je nedvomno najpomembnejši vir za zgodovino Univerze v Ljubljani in visokošolskega študija v Sloveniji. Gradivo je prvovrsten spomenik, saj se v njem zrcali življenje Univerze skozi čas, popelje nas skozi zgodovino duhovne kulture, znanosti in izobraževanja. Ima neprecenljiv pomen za genealoške oz. biografske raziskave, arhivski podatki nam služijo za razumevanje nastajanja oz. oblikovanja izobraženskih elit.

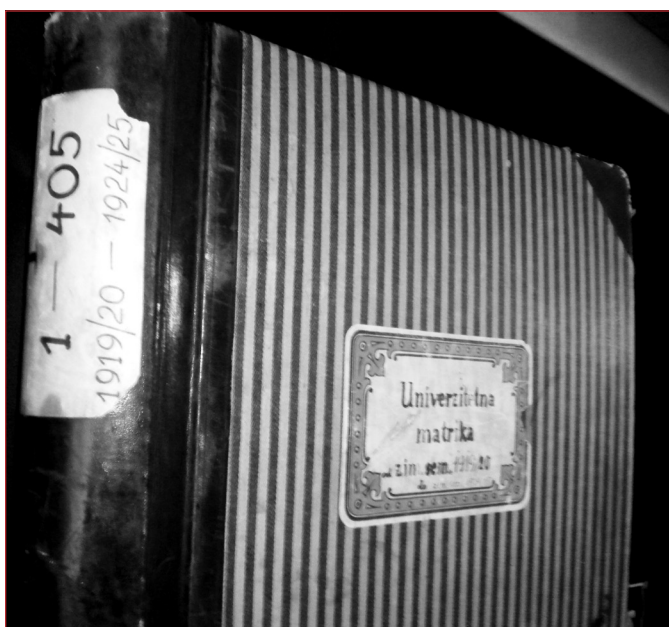
Pomembnosti, spoznanja in vrednosti proučevanja in izdajanja univerzitetnega arhivskega gradiva za kulturno in splošno zgodovino se univerze zavedajo že od sredine 18. stoletja, ko se začnejo pojavljati dela, ki slonijo na arhivskem gradivu, to pa je nastajalo in raslo skupaj s študijskim procesom, ki se je odvijal na univerzah.

Univerzitetne matrice

Univerzitetne matrice vsebujejo podatke, ki so se vpisovali ob imatrikulaciji, to je vpisu rednih študentov v univerzitetno matrico. Ob vpisu, ki se je vršil v univerzitetni pisarni, so morali študenti predložiti provizorični sprejemni list s podpisom dekana tiste fakultete, na kateri so želeli študirati. S tem so bili izpolnjeni vsi pogoji za inskripcijo. Poleg tega so morali predložiti pravilno izpolnjen osebni izkaz, indeks in *zglasilnice* ter plačati imatrikulacijsko pristojbino, ki je ob ustanovitvi Univerze znašala 4 krone. Poleg osebnega imena in datuma imatrikulacije so v matrice vpisovali še druge podatke v zvezi z študijem, a so zapisi žal nedosledni in dostikrat pomanjkljivi, tako da je uporaba tega vira bolj selektivna in omejena.

Univerzitetne matrice vsebujejo naslednje podatke o imatrikuliranih študentih: zaporedna številka, osebno ime, leto rojstva, rojstni kraj, datum imatrikulacije, številka akademske izkaznice, podatki o fakulteti, *demisorij* (odhodno spričevalo), *absolutorij*, diploma, morebitne disciplinske kazni.

Imatrikulacija je veljala le toliko časa, dokler slušatelj študija ni opustil ali prestopil na katero izmed drugih fakultet iste univerze ali se vpisal na drugo univerzo. Če se je zgodilo slednje, je moral oddati študentsko izkaznico in si priskrbeti *odhodno spričevalo*. Če je študij prekinil za več kot en semester, je imatrikulacija izgubila svojo veljavnost. Gradivo hranijo v Zgodovinskem arhivu in muzeju Univerze v Ljubljani.

Slika 1: Naslovnica prve Univerzitetne matrice Univerze v Ljubljani. (ZAMU)

Ime in priimek	Rojstno leto	Rojstni kraj	Imatrikulacija		Šte. akademske izkaznice	Fakulteta	Demisorij	Absolutorij	Povprečna ocena	Diploma	Disciplinarske kazni	Opomba
			Datum	Mesto								
Juga, Klement	1900	Ljubljana	1. 3. 1920	25								

Slika 2: Imatrikulacija študenta Klementa Juga v Univerzitetno matriko 1. marca 1920. (ZAMU)

Osebni izkazi (vpisnice)

Osebni izkazi predstavljajo dokumente, ki so jih študenti izpolnjevali vsak semester ob inskripciji – vpisu v kolegije oz. k posameznim predmetom. Osebni izkazi so

Številka v matrici _____

Fakulteta filozofska

Oddelek slavistika spec. filozofska

Univerza kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani.

Študijsko leto 1919/20

Zimski semester od _____ do _____

Poletni semester od _____ do _____

Osební izkaz

rednega slušatelja.

Ime in priimek		<u>Alma Sodnikovič Simpson</u>		Zrelostni izpit	dne <u>21. 2. 1915</u> <u>1. deli znanja v študijskem</u>
Rojen	dne	<u>29. III. 1896</u>		Dosedanje visokošolske študije	
	kraj (okraj)	<u>Ljubljana</u>			
	dežela	<u>Kranjska</u>			
Pristojen (domovinstvo)	občina	<u>Ljubljana</u>		Državni izpiti	
	okraj	<u>Ljubljana</u>		Imatr. kuliran na tuk univerzi dne	
	dežela	<u>Kranjska</u>		Naslov v Ljubljani	<u>Krievniška ul. 8 B.</u>
Ime očeta oz. varuha (ako je slušatelj mladoleten)					

Seznam predavanj

Ime docenta	Naslov predavanj	Tedenske ure	Opombe
<u>dr. P. Naskigall</u>	<u>Starocerkvenoslav. jezik</u>	<u>3</u>	
<u>dr. P. Romovž</u>	<u>Seminarij: Starocerkvenoslav. vaje</u>	<u>2</u>	
	<u>Histor. gramatika slov. jezika</u>	<u>3</u>	Univerzitetna pisarna v Ljubljani
	<u>1 del: glasoslovje</u>		
<u>dr. Prijatelj</u>	<u>Slov. slovstvo v dobesedni absolut.</u>	<u>3</u>	
	<u>ruski realizem</u>	<u>2</u>	
<u>dr. Lanyak</u>	<u>Zgodov. rimske literature</u>	<u>3</u>	
		<u>14</u>	

V Ljubljani, dne 18. XI. 1919

Alma prof. Sodnikovič

Lastnoročni podpis slušatelja.

Dekanat potrdi veljavnost semestra: _____

Slika 3: Osební izkaz študentke Alme Sodnikove, ki se je inškríbiralá v zimski semester 1919/20. (ZAMU)

torej semestrski vpisni listi, ki so jih študenti izpolnjevali sami, univerzitetna oz. fakultetna uprava pa jih je povezala v zvezke oz. knjige, v katerih so razvrščeni po abecedi znotraj fakultet.

Iz navodil za inskripcijo (navodila so natisnjena na platnicah seznamov predavanj) razberemo, da so se morali redni slušatelji najprej predstaviti dekanu fakultete, na kateri so se nameravali inskribirati. Predložiti so morali zrelostno izpričevalo, tisti pa, ki so prejšnji semester obiskovali na kakšni drugi univerzi, so morali predložiti odhodno spričevalo prejšnje univerze. Šele ko so bili izpolnjeni vsi pogoji za inskripcijo, je dekan potrdil *provizorični sprejemni list*.

Nato je študent izpolnil *osebni izkaz* in vpisal v indeks vsa predavanja, ki jih je želel poslušati, ter vse vaje, ki se jih je želel udeleževati. Pri tem je moral paziti, da je vpisal tedenski minimum dvanajstih ur (vaje niso bile vštete). Na to je moral biti pozoren vseh osem semestrov. Za vsako predavanje ali vajo je moral izpolni še *zglasnico* in šele nato se je v univerzitetni pisarni vpisal v univerzitetno matriko. Če je slušatelj iz opravičljivih razlogov zamudil redni rok, je moral vložiti prošnjo, naslovljeno na Univerzitetni svet, za naknadno inskripcije, ki pa je morala biti opravljena v treh dneh.

Slušatelji so morali redno obiskovati vsa predavanja in vaje, kar so potrjevali podpisi profesorjev v indeksu ob koncu semestra. Manjkajoči podpis je izkazoval, da študent obveznosti ni izpolnil. Semester je bil veljaven šele, ko ga je s svojim podpisom in pečatom potrdil dekan. Po letu 1934 so morali študentje ob prvi inskripciji predložiti tudi fotografijo.

Osebni izkazi, ki so jih študenti izpolnjevali ob inskripciji v kolegije, nudijo raznovrstne podatke: datum inskripcije, študijska smer, semester oz. letnik, osebno ime, rojstni kraj, dežela, narodnost, veroizpoved, poklic očeta ali skrbnika, bivališče med študijem, morebitne štipendije in šolanje pred vpisom. Zabeleženi so podatki o opravljenih delnih diplomskih oz. preddiplomskih izpitih ter o datumu imatrikulacije. Sledijo podatki o predavanjih, ki jih je študent vpisal, o tedenskih urah ter o profesorjih izbranih predmetov – kolegijev. Gradivo hranijo v Zgodovinskem arhivu in muzeju Univerze v Ljubljani.

Diplomski izpiti

Gradivo vsebuje spise in dokumente, ki so nastali med postopkom diplomskega in usposobljenostnega/profesorkega državnega izpita. Prinašajo podatke o izbrani študijski skupini, domači nalogi, klavzuri, ustnih izpitih, ocenah in datumih. Gradivo hranijo v Zgodovinskem arhivu in muzeju Univerze v Ljubljani.

26. 6. ob 9.

post. ser.

17. 2. ob 11.
stov. ser.

Dekanatu filozofske fakultete

univerze kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev

v Ljubljani.

Prijavim se k državnemu diplomskemu izpitu iz XV predmetne skupine (t. j. glavni predmeti : filozofija in francoščina ; stranski predmet : nemščina).

Navedene predmete sem poslušal od zimskega semestra študijskega leta 1921 / 22 do vsotetega poletnega semestra študijskega leta 1925 pri gg. profesorjih in docentih :

Dr. Franca Veber, dr. Karola Ozvaldu, dr. Janeza Kelemen, dr. Franca Starin, Lucien Tesnière (professeur agrégé de l'Université de France), René Mertell (professeur agrégé de l'Université de France)

in si tako koncem poletnega semestra študijskega leta 1925 pridobil pravico do polaganja državnega diplomskega izpita iz označene predmetne skupine.

Vpisnica (indeks), ki potrjuje gornje podatke, je priložena.

V Ljubljani, dne 20 junja 1925.

Dr. Anatolij Špakovski

slušaatelj filozofske fakultete.

Pisem devonati filozofske fakultete,
da mi blagovoli dovolite delitev diplomskega
izpita v časovnih obdobjih : filozofija (avgust 1925)
francoščina + nemščina (februar 1926).

Slika 4: Prijava dr. Anatolija Špakovskija k državnemu/usposobljenostnemu izpitu. (ZAMU)

Referat

Št. 11 ex 1925.

U r a d n o p o t r d i l o .

Gospod phil. dr. Anatolij Špakovskij iz Petrograda v Rusiji se je prijavil dne 20. junija 1925 dekanatu filozofske fakultete v Ljubljani k usposobljenostnemu izpitu za pouk na srednjih šolah iz filozofije in francoščine kot glavnih predmetov in nemščine kot ~~stranskega predmeta~~ *stranskega predmeta* ter je ta izpit dovisil dne 26. junija 1926.

Do popolnega izpita mu manjka samo še izpit iz srbohrvaščine (oziroma slovenščine) kot učnega jezika.

V Ljubljani, dne 30. junija 1926.

Sekretar:

Slika 5: *Uradno potrdilo o delno opravljenem usposobljenostnem izpitu dr. Anatolija Špakovskija. (ZAMU)*

12.6. ob 11.
lingv. sam.

Prijava k diplomskemu izpitu.

Gospodu dekanu filozofske fakultete

v Ljubljani.

Prijavljam se k diplomskemu izpitu iz ^{25.} znanstvene skupine, t. j.:

A) Glavni predmet: *psitologija, spec. teorije, logika, 2 god. filozofije, estetika, tal. jez. z literaturo, etika*

B) Stranski predmet: *matematika*

C) Pomožni predmet: *umetnostna zgodovina in pravn. gram. vidova jez.*

Izpit nameravam delati v *letnem* terminu *1933/34* iz razdelka *C* in sicer *prvi krat* krat.

Priloge:

1. *matematično spričevalo*
2. *midels*
3. _____
4. _____
5. _____

V Ljubljani, dne *3. maja 1934*

Vsa obvestila želim na naslov:

Cene Logar, umirobca

Kandidat (-inja):

Cene Logar

služatelj (-ica) filozofske fakultete
v Ljubljani v *4* semestru

Potrjujem prejem tiskih prilog:

Podpis:

Logar, ga C. Logarja

Slika 6: Prijava študenta Ceneta Logarja k diplomskemu izpitu iz razdelka c, in sicer leta 1934. (ZAMU)

Sl. 69/36.

Zaključni zapisnik

o diplomskem izpitu

dovoljene z odločkom M.P. D.O. št. 16884, 26. maja 1933

kandidata (-inje) Logar Vincenc iz izjave predmetne skupine.

Pisмени izpit iz razdelka A se je vršil dne 15. jun. 1936 Ocena: 10

Ustni izpit iz razdelka A se je vršil dne 22. jun. 1936 Ocena: 10

Pisмени izpit iz razdelka B se je vršil dne 13. jun. 1935 Ocena: 7

Ustni izpit iz razdelka B se je vršil dne 13. jun. 1935 Ocena: 7

Ustni izpit iz razdelka C se je vršil dne 12. jun. 1934 Ocena: 8

Kandidat (-inja) je naredil (-a) ves diplomski izpit iz gori navedene predmetne skupine.

V Ljubljani, dne 22. jun. 1936

Izpitni odbor:

Člani:

J. Helmutz
v. b. v.

Predsednik:

[Signature]

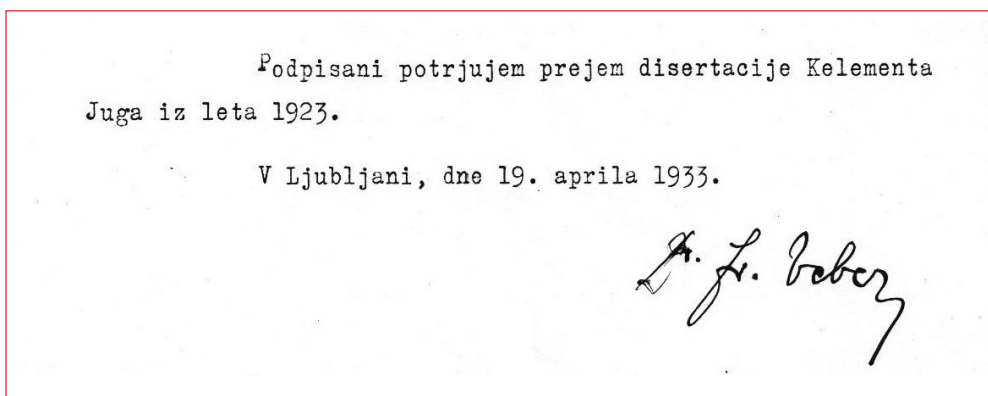
Izpitni uspeh se ocenjuje s številkami od 1 do 10. Kandidat je izpit naredil, ako znaša ocena vsakega posameznega pisnega in ustnega izpita najmanj šest (6).

Slika 7: Zaključni zapisnik o diplomskem izpitu diplomanta Ceneta Logarja. (ZAMU)

Osebnne mape doktorskih kandidatov

V osebnih mapah se nahajajo spisi in dokumenti, ki so nastali med postopkom pridobitve doktorata. Vključujejo različne spise, dopise, listine, zapisnike in poročila o opravljenih rigoroznih in oceni disertacije, pa tudi dokumente, ki so jih kandidati priložili ob prijavi k doktorskemu izpitu. Do leta 1925 so morali kandidati ob prijavi priložiti življenjepis, absolutorij oz. dokazilo, da so šest semestrov poslušali glavni predmet svojega doktorskega izpita ter izvirno disertacijo, pisano v slovenskem ali srbohrvaškem jeziku. Po letu 1925 začnejo veljati nova pravila za opravljanje doktorskega izpita po vzoru beograjske univerze, tj. kandidati so morali priložiti kratek življenjepis, diplomu in disertacijo, ki je bila lahko v rokopisu ali tipkopisu.

Za potrebe pričujoče knjige sem pregledal tudi izvirne doktorske disertacije, ki so shranjene v arhivu Filozofske fakultete, ter osebne mape doktorskih kandidatov, ki so priložene k disertacijam. V mapah se nahaja vrsta dokumentov: prijava k doktoratu, življenjepis kandidata, strokovne ocene (referati) o primernosti disertacije s strani dveh ali treh profesorjev – ocenjevalcev, zapisniki o opravljenih izpitih, zastavljena vprašanja, ki so jih eksaminatorji zastavili kandidatom ob zagovoru naloge in/ali na doktorskem izpitu, ter ocene. Poleg tega najdemo tudi celo vrsto dokazil in obrazložitev, med njimi so tudi prepisi diplomskih listin, ki so jih kandidati ob prijavi priložili in jih kasneje niso dvignili. V nekaterih mapah je najti tudi nepodpisane natisnjene kopije doktorskih listin, pisanih v latinščini. Da se kopije doktorskih listin hranijo med dokumenti, lahko pripišemo dejstvu, da jih kandidati niso prišli iskat. Sledijo uradni dopisi, spisi, glasovnice članov Fakultetnega sveta ob glasovanju *per rollam*, tudi različna potrdila o plačilu zdravniškega prispevka, o oddaji naloge, potrdila tiskarn o tisku disertacij ipd. Gradivo hrani arhiv Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Slika 8: Potrdilo, ki ga je izdal dr. F. Veber, da je prejel disertacijo Klementa Juga iz leta 1923. (arhiv FF)

Doktorske naloge – disertacije

Pogoji za pridobitev doktorskega naslova so se med fakultetami Univerze v Ljubljani razlikovali. Na Filozofski, Teološki in Tehnični fakulteti je bila zahtevana disertacija, na Pravni pa se ta zahteva uvede šele leta 1940. Naslovnica disertacije je morala poleg naslova same naloge vsebovati tudi izjavo avtorja, da je delo napisal sam, navedena pa sta morala biti tudi datum zagovora ter sestava komisije. Do leta 1929 je bila disertacija uradno priznana šele po uradni promociji, po tem letu je bila disertacija priznana z dnem, ko jo je Fakultetni svet sprejel na osnovi pozitivnih ocen.

Pred promocijo je doktorski kandidat moral dostaviti univerzitetni upravi sto izvodov (v celoti ali delno) natisnjene doktorske naloge. Obvezna objava doktorskega dela je omogočala kontrolo javnosti glede kvalitete disertacije kot tudi glede komisije, ki je delo priznala. Tisk je bil navadno povezan z velikim finančnim stroškom, saj je ta dostikrat presegal finančne zmožnosti doktoranda, zato so fakultete uvidevno dopuščale, da so se objavili bistveni izsledki doktorskega dela ali le posamezni deli. Nekatero disertacije so bile že ob prijavi oddane v natisnjeni obliki; včasih pa je bil naslov disertacije zaradi različnih vzrokov preoblikovan ali spremenjen.

Od triindvajsetih disertacij Vebrovih doktorandov je v izvorni obliki ohranjenih enaindvajset disertacij, dve pa sta izgubljeni, a je ena ohranjena v tiskani obliki, za drugo pa se je izgubila vsaka sled. Devetnajst nalog je bilo oddanih v tipkopisu v vezani ali nevezani obliki, dve pa sta bili oddani v rokopisu. Večina nalog je bila napisanih v slovenskem jeziku, tri v srbohrvaškem jeziku (ena v cirilici), ena naloga pa je bila napisana v nemškem jeziku.

Gledano z današnjimi očmi so bile naloge po obsegu precej skromne. Nekatero so bile obsežnejše, kot npr. disertacija Ceneta Logarja, ki šteje 400 foliantov. Ostale so bile krajše – od 40 do 130 foliantov. Po vsebini obravnavajo praviloma tematiko iz filozofije, dosti pa je tudi takih, ki so interdisciplinarne. Kandidati so v nalogah obravnavali teme iz filozofske psihologije, filozofije, psihologije, pedagogike, sociologije, umetnostne zgodovine, jezikoslovja ter naravoslovja. Doktorske naloge hranijo v arhivu Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Promocijski protokol Univerze v Ljubljani

Promocijski protokol vsebuje sezname doktorandov ljubljanske univerze, poleg osebnih imen doktorandov pa najdemo podatke o letu in kraju njihovega rojstva, izbrani fakulteti, naslovu disertacije in datumu promocije s podpisi. Ob promociji so bili poleg kandidata prisotni še rektor, dekan in promotor (običajno najstarejši član Fakultetnega

sveta tiste fakultete, s katere je prihajal kandidat), ki je razglasil kandidata za doktorja znanosti ter mu po kandidatovi prisegi podelil doktorsko listino. Doktorska listina je bila natisnjena v petih izvodih, a le en izvod je nosil podpise rektorja, dekana in promotorja ter je bil opremljen z univerzitetnem pečatom. Protokol hrani Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani.

Slika 9: Naslovnica prve knjige Promocijskega protokola. (ZAMU)

Št. št. št.	Ime in priimek	Datum študija	Rojni kraj	Prisega 1. oblika & oblika	Fakulteta	Prisega na prisegi	Prisega svetoj. dar.	P. P. P. I. I.					
								1. oblika	2. oblika	3. oblika	4. oblika		
001	Bolesnik Stanislav	27.7.1923	Prusanci pri Ptuj	Prisega	Filozofska	Prisega na prisegi	Prisega svetoj. dar.	1	2	3	4		
002	Lebna Stanislav	27.7.1923	Ljuban pri Ljubli	Prisega	Filozofska	Prisega na prisegi	Prisega svetoj. dar.	1	2	3	4		
003	Juga Klement	27.7.1923	Prusanci pri Ptuj	Prisega	Filozofska	Prisega na prisegi	Prisega svetoj. dar.	1	2	3	4		
004	Juga Klement	27.7.1923	Prusanci pri Ptuj	Prisega	Filozofska	Prisega na prisegi	Prisega svetoj. dar.	1	2	3	4		
005	Juga Klement	27.7.1923	Prusanci pri Ptuj	Prisega	Filozofska	Prisega na prisegi	Prisega svetoj. dar.	1	2	3	4		

Slika 10: Vpisa dr. Klementa Juga in dr. Stanislava Lebna v Promocijski protokol Univerze v Ljubljani 27. junija 1923. (ZAMU)

**DOKTORANDI profesorja Franceta Vebra
na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete
med leti 1919 in 1945 v luči arhivskega gradiva**

Uredniške opombe

Že na začetku raziskovanja sem naletel na dilemo, namreč kako zapisovati priimek profesorja Veبرا, tj. v nemški ali slovenski obliki. Nemško obliko – Weber – je France Veber uporabljal do prihoda na Univerzo v Ljubljani. Takrat je začel uporabljati slovensko obliko. Po 2. svet. vojni, ko je bil odstranjen z Univerze, je začel »prisilno« uporabljati nemško obliko. V pismu Milanu Rakočeviću⁵ je zapisal naslednje:

Spoštovani doktor in dragi prijatelj!

/.../

3. Stvar podpisa: Podpisovali smo se vedno v naši biši z W, kakor je to tudi v krstnem listu. tako sem se uradno povsod podpisoval, tudi v gimnaziji, na Univerzi v Gradcu in pri vojakih. S tem pa nisem izpričeval nemške narodnosti, temveč sem se povsod izdajal za to, kar sem bil, za Slovenca. Tako sem v gimnaziji bil v slovenskem oddelku kot vsi Slovenci, in kot demobiliziranec 47. peš. polka se nisem, kakor Nemci, javil v tedanji Leibniz, temveč kot Slovenec pri Maistrovih borcih, kje sem dobil tudi zaradi študija na Univerzi v Gra[d]cu dopust do konca študija.

Ko sem bil imenovan za docenta v Ljubljani, sem se začel podpisovati: Veber, in sem v tem pogledu sledil vzgledu svojega očetovskega prijatelja prof. dr. Nachtigalla, ki se [je] ravno tako začel podpisovati: Nahtigal. Povedal mi je, da se to vjema tudi z novim nastavitvenim dekretom, se pravi z imenom Nahtigal v cirilici. To je veljalo enako tudi za mene in sem enako postopal.

Po osvoboditvi pa je nekemu juristu na magistratu, kjer so pripravljali nove legitimacije, padlo na misel, da nosim pravzaprav nemško ime, in da bi se moral pisati tako kakor je v krstnem listu. Zato so me poklicali, da predložim originalni krstni list, ki pa ga nisem več imel. Obrnil sem se pismeno na matični urad v Ljutomeru, ki je pobral krstne dokumente iz okraja mojega rojstva – Gornje Radgone. Dobil sem uradni izpisek, ki se je v resnici glasil na: Weber. In tako sem od tedaj postal nekam uradno prisiljen, da se podpisujem tako, kakor sem se podpisoval od rojstva do prihoda v Ljubljano«. /.../

Prisrčno Vas pozdravljam!

Vaš Dr. France Weber

V Ljubljani, koncem septembra 1966

5 Pismo prof. dr. Franceta Webra dr. Milanu Rakočeviću, hrani Forschungsstelle und Dokumentationszentrum für Österreichische Philosophie Graz, No. 050434, K15. V elektronski obliki je pismo dosegljivo v knjižnici Oddelka za filozofijo. Pismo je objavljeno v posebnem odtisu separatu prispevkov Ob 90. obletnici Oddelka za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Oddelek za filozofijo 2009. Uredil Valentin Kalan (Za objavo pripravila Tanje Pihlar.).

Odločil sem za slovensko obliko profesorjevega priimka, in sicer iz več razlogov. V obdobju, ki ga obravnavam, je profesor Veber vseskozi uporabljal slovensko obliko, pa tudi novejši slovenski avtorji v literaturi, ki obravnava tematiko in se dotika prof. Franceta Vebra, uporabljajo slovensko obliko. Dilema, ali sem se odločil prav ali ne, pa ostaja.

O jeziku in obliki zapisov

Kadar avtorji pripravljamo arhivsko gradivo za objavo, smo vedno postavljeni pred vprašanje, v kakšni obliki bi ga bilo najbolje predstaviti sodobnemu bralcu, saj si želimo, da bi bila vsebina natančno in verodostojno predstavljena. Bolj ko segajo dokumenti v preteklost, bolj se jezik in z njim tudi pravopis razlikujeta od sodobnega.

Čeprav se omenjeno obdobje bralcu na prvi pogled ne bo zdelo prav oddaljeno, pa jezikoslovci in zgodovinarji vemo, kako hitro se jezik spreminja. Obdobje, ki ga obravnavamo, je obdobje oblikovanja Univerze v Ljubljani in s tem tudi oblikovanja same Filozofske fakultete. To je bil tudi čas, ko ustanovitelji in profesorji, ki so pričeli z delom na fakulteti, niso največjo pozornost namenjali formi, temveč vsebini. Malo je bilo ustaljenih obrazcev, formularjev in predpisanih oblik zapisov, zato se je vsak – od profesorjev do študentov – poskušal znajti po svoje. V arhivu Filozofske fakultete najdemo zapise vseh vrst in oblik (rokopisov, tipkopisov in obrazcev), in sicer ne le v slovenščini, temveč tudi v latinščini, srbsčini in hrvaščini, saj je bila t. i. *srbohrvaščina* jezik vseh univerz v kraljevini Jugoslaviji.

Zaradi navedenega se nisem odločil za znanstveno edicijo, saj moj namen ni bil poudariti vso različnost, da ne rečem nedoslednost in pravopisno neurejenost dokumentov, temveč sem želel omenjeno gradivo predstaviti sodobnemu bralcu na čim bolj razumljiv in urejen način. V obliko dokumentov sem posegel le toliko, kolikor je bilo potrebno, da jih predstavim v nekem okvirnem sistemu in časovnem zaporedju, jezikovno pa so urejeni po sodobnem pravopisu. Pri tem je treba povedati, da smo upoštevali sodobno rabo ločil (skladenjsko in neskladenjsko), rabo velike in male začetnice, zapis skupaj in narazen, zapis tujk ipd., nismo pa posegali v tedanje besedišče in skladnjo, v oblikoslovje pa le toliko, kolikor terja razumljivost. Nekateri dokumenti so zaradi zgoraj navedenih razlogov objavljeni v srbsčini, hrvaščini oz. *srbohrvaščini*. Tudi pri branju teh dokumentov pričakujemo od bralcev malce prizanesljivosti, predvsem kar zadeva besedišče in skladnjo.

Da bi dokumente lahko uredil v pregledno celoto, je bilo potrebnih tudi nekaj *posegov*. Kot sem že omenil, se osebje Filozofske fakultete ni obremenjevalo s formalizmom in birokracijo, zato so nekateri dokumenti nepodpisani, niso datirani ali naslovljeni, izpuščeni so akademski naslovi ipd. Da ne bi prihajalo do pomote, sem pri navajanju profesorjev pred priimki navajal inicialke imen ter akademske naslove,

v uredniških opombah pa sem navedel, ali je dokument datiran in podpisan, ali je v rokopisu ali tipkopisu.

Menim, da je najpomembneje, da poročila doktorja Vebra in drugih referentov nosijo s seboj duh časa in da bi vsakršno posodabljanje strokovnega jezika naredilo več škode kot koristi.

Do leta 1929 se v listinah in uradnih dokumentih zapisnik navaja kot *protokol*, poročilo, mnenje ali ocena pa kot *referat*. Zaradi poenotenja uporabljam slovenski poimenovanji.

Naslovi disertacij so zapisani z vsemi posebnostmi izvirnika. Včasih so v uradnih spisih (doktorskih odločbah, doktorskih diplomah, ocenah, zapisnikih o opravljanju strogih izpitov ipd.) naslovi iz različnih razlogov preoblikovani ali povsem spremenjeni.

Doktorandi so v delu predstavljeni in razvrščeni kronološko, glede na datum promocije. Če je več doktorandov promoviralo isti dan, so razvrščeni glede na datum opravljanja doktorskega izpita. Osebno ime doktoranda je zapisana v obliki, ki jo najdemo v arhivskem gradivu.

Univerza v Ljubljani je v času obravnavanega obdobja večkrat spremenila ime. Do leta 1929 je bila *Univerza kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev*, tudi *Univerza kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev*; od leta 1930 *Univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani*, od jeseni 1941 – v času italijanske okupacije – *Kraljeva univerza v Ljubljani*, po kapitulaciji Italije – v času nemške zasedbe – dobi ime *Univerza v Ljubljani*. Po končani drugi svetovni vojni je ohranila ime Univerza v Ljubljani, ki ga uporabljam v celotnem tekstu, da ne bi prihajalo do zmede.

Nekateri manj znani latinski izrazi

- ocene: *suma cum laude* (odlično – 10), *magna cum laude* (prav dobro – 9, 8), *cum laude* (dobro – 7), *rite* (zadostno – 6);
- *absolutorij* – odhodno spričevalo o opravljenih semestrih;
- *aprobacija* – uradna potrditev ocene disertacije/teksta;
- *eksaminator* – izpraševalec;
- *imatrikulacija* – vpis študenta v univerzitetno matriko;
- *inskripcija* – vpis študenta v kolegije oz. k predavanjem;
- *klaovzurna naloga* – nadzorovani pisni del zaključnega izpita;
- *per rollam* – dopisna seja;
- *philosophicum* – filozofikum;
- *promocija* – svečana podelitev doktorske listine;
- *protokol* – zapisnik;
- *referat* – poročilo;
- *rigoroz* – strogi izpit.

Študij na Oddelku za filozofijo 1920–1945

V obravnavanem obdobju je bil na večini oddelkov oz. stolicah nastavljen le en učitelj. Tako je bilo tudi na Oddelku za filozofijo, ki ga je od ustanovitve leta 1920 pa do konca druge svetovne vojne, to je do študijskega leta 1945/46, vodil profesor dr. France Veber. Leta 1934 je privatna docentka dr. Alma Sodnik začela izvajati del predavanj, ki ji jih je prepustil profesor Veber, v letu 1941 pa je začel predavati doc. dr. Cene Logar. Pri izvajanju študijskega procesa so sodelovali profesorji z drugih oddelkov Filozofske fakultete, tudi z naravoslovno-matematičnega dela, k sodelovanju so pritegnili tudi profesorje in predavatelje z drugih fakultet Univerze in širše.

Po študijskim načrtu iz leta 1920 (*Seznam predavanj, ZS 1920/21*) je bilo za filozofske fakultete razpisanih 18 predmetnih skupin, filozofija pa je bila glavni predmet pri petih skupinah: filozofija in/ali grščina, latinščina; filozofija in en živ jezik; filozofija in zgodovina; filozofija in prirodopis; filozofija in matematika. Stranski predmet, ki se je povezoval s filozofijo, pa so predstavljali: drugi klasični jezik, še en živ jezik, ki ni bil učni jezik, ter geografija in fizika.

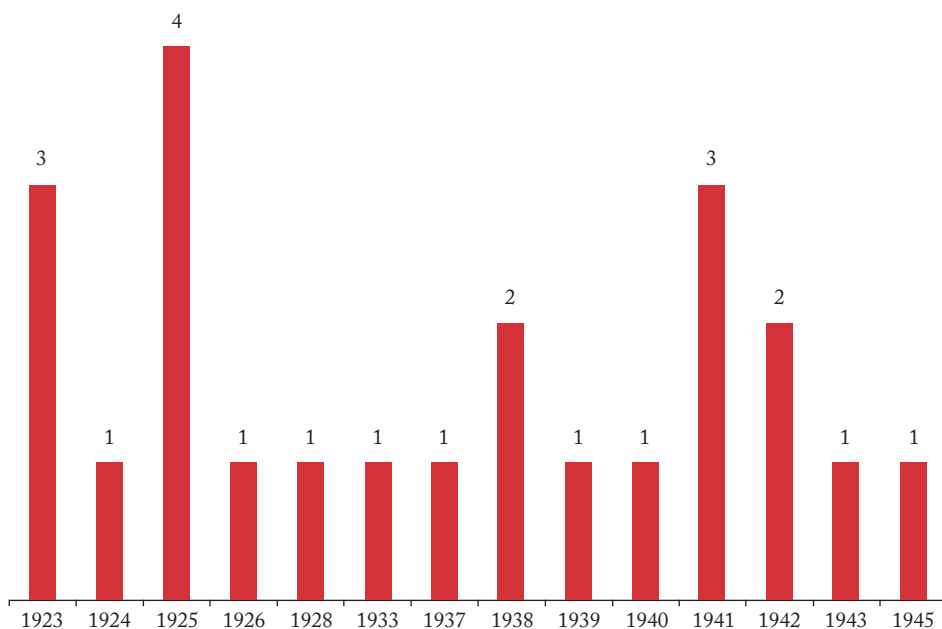
Od študentov se je pričakovalo poznavanje glavnih filozofskih problemov, njihov zgodovinski razvoj in poskusi reševanja, poglobljen študij glavnih del kakega filozofa novejše dobe (Descartes, Spinoza, Leibniz, Locke, Berkeley, Hume, Kant, Cohen, Windelband, Bolzano, Husserl, Lotze, Fechner, Helmholtz, Wundt, Spencer, Comte) in znanstveno obvladanje logike in psihologije. Diplomski kandidat je moral znati jasno in razumljivo razložiti bistvene točke logike in še posebej psihologije poučevanja.

Od študijskega leta 1925/26 so začela veljati pravila beograjske Filozofske fakultete tudi za ljubljansko Filozofsko fakulteto.

Študij filozofije je bil uvrščen v XVIII. znanstveno skupino: a – spoznavna teorija, logika, psihologija in zgodovina filozofije; b – pedagogika in etika ali estetika; c – eden od predmetov pod a in b I.–XVII. skupine.

V študijskem letu 1928/29 je začel veljati dopolnjen oz. spremenjen pravilnik. Študij filozofije je bil poslej vključen v XXV. filozofsko znanstveno skupino: a – spoznavna teorija, logika, psihologija in zgodovina filozofije; b – etika in estetika; c – osnove višje matematike ali osnove astronomije ali fizika in kemija ali obča biologija. Taka razvrstitev je ostala v veljavi do leta 1947.

Po pravilnikih iz let 1925 in 1928 so morali kandidati za pridobitev znanstvenega doktorata na ljubljanski Filozofski fakulteti predložiti diplomu, ki je dokazovala, da so končali študij na filozofski fakulteti, opraviti so morali strogi ustni izpit in napisati disertacijo ter jo javno zagovarjati.

Grafikon 1: Doktorandi dr. Franceta Vebera na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete v Ljubljani 1919–1945.

Na Univerzi v Ljubljani je od ustanovitve do leta 1945 doktoriralo 640 kandidatov, največ doktoratov z disertacijo pa je bilo na Filozofski fakulteti, in sicer 126. Slaba petina (23) jih je doktorirala pri dr. F. Vebru. Po številu mentorstev so mu sledili zoolog dr. J. Hadži (22), pedagog dr. K. Ozvald, slavist dr. F. Kidrič, geograf dr. A. Melik, germanist dr. J. Kelemina, umetnostni zgodovinar dr. F. Stelè, zgodovinar dr. M. Kos, etc.

Mentorji so doktorskega kandidata usmerjali ter skrbeli, da je imela naloga primerno strokovno in znanstveno »težo«. Zaupana jim je bila tudi naloga poročevalcev oz. ocenjevalcev naloge. Strokovno mnenje je podal tudi drugi ali celo tretji ocenjevalec, če je bilo, glede na vsebino naloge, s strani Fakultetnega sveta tako določeno.

Pri kandidatih, katerih mentor je bil dr. F. Veber, je kot drugi ocenjevalec največkrat nastopal dr. K. Ozvald, in sicer osemnajstkrat. Sledil je etnolog in antropolog dr. N. Županič (štirikrat), dr. J. Kelemina in dr. E. Spektorski s Pravne fakultete pa sta sodelovala pri dveh kandidatih. Po enkrat so sodelovali dr. J. Hadži s katedre za biologijo, zgodovinar dr. N. Stojičević, umetnostni zgodovinar dr. F. Stelè, slavist dr. F. Ramovš, orientalist dr. M. Grošelj in dr. J. Janžekovič s Teološke fakultete.

Pred vpisom na Univerzo v Ljubljani so nekateri doktorski kandidati že študirali na filozofskih fakultetah drugih univerz in so tukaj le nadaljevali študij in/ali opravljali doktorat. Štirje kandidati so pred vpisom študirali na teoloških fakultetah doma in

v tujini, en kandidat je zaključil študij na pravni in en na tehnični fakulteti. Večina doktorskih kandidatov pa je študij pričela in končala na ljubljanski Filozofski fakulteti.

V zapisnikih o doktorskem izpitu je naveden tudi podatek, iz katere znanstvene skupine je kandidat diplomiral. Od trinajstih kandidatov, pri katerih najdemo ta podatek, je po pet kandidatov diplomirala iz XXV. filozofske znanstvene skupine in iz XXVII. pedagoške znanstvene skupine, trije pa so diplomirali iz izjemne znanstvene skupine, tj. skupine, ki je vključevala kombinacije predmetov, ki v predpisanih znanstvenih skupinah niso bile predvidene. Izjemno skupino je vsakokrat moralo dovoliti Ministrstvo za prosveto.

Glede na izpitna pravila, ki so veljalo v času, ko so kandidati opravljali doktorski izpit, jih moramo razvrstiti v dve skupini.

Prvo skupino predstavljajo tisti kandidati, ki so opravljali doktorski izpit do študijskega leta 1925/26; izjemoma do leta 1928, ko so veljale določbe o opravljanju izpitov po začasnem, slovenskim potrebam prilagojenem študijskem načrtu. Teh kandidatov je bilo deset.

Ob filozofiji kot glavnem predmetu so kandidati kot stranski predmet izbrali: trikrat pedagogiko, štirikrat romanistiko (trije so izbrali francoski jezik, eden pa italijanski), trije kandidati pa so se odločili za biologijo. Rigoroz namesto filozofikuma so kandidati opravljali šestkrat iz pedagogike, dvakrat iz slovanske filologije ter po enkrat iz francoščine in fizike.

Štirje doktorji – dr. S. Leben, dr. N. Berus, dr. A. Špakovskij in dr. F. Čibej – so želeli postati srednješolski profesorji, za kar so morali opraviti predpisani profesorski državni izpit.

Drugo skupino predstavlja trinajst doktorandov, ki so doktorirali po že delno spremenjenih pravilih iz let 1925 in 1928, to je po opravljenem diplomskem izpitu.

Prve Vebrove doktorande zasledimo že leta 1923, ko so uspešno pridobili doktorat kar trije kandidati. Med njimi tudi 27-letna kandidatka Alma Sodnikova. Njej se je konec tridesetih let pridružila še redovnica Frančiška m. Pija Garantini, zadnji doktorski kandidat pa je bil promoviran ob koncu 2. svetovne vojne, in sicer 12. aprila 1945. leta.

Najstarejša med kandidati sta bila že omenjena Frančiška m. P. Garantini in Franc Žekar, oba sedeminštiridesetletnika, najmlajši pa je bil Vladimir Bartol, ki je doktoriral pri dvaindvajsetih letih.

Iz življenjepisov, ki so jih kandidati priložili ob prijavi k doktoratu, kot tudi iz osebnih izkazov in drugih dokumentov je razviden tudi njihov regionalni izvor. Prva leta po ustanovitvi Univerze še navajajo dežele, po letu 1929 pa že banovine: Dravska, Zetska, Splitska oblast, Dalmacija. Na osnovi rojstnega kraja, ki so ga kandidati navajali,

je razvidno, da jih je bilo največ rojenih v Ljubljani (6), sledi Štajerska (4), Dolenjska (2), z Notranjske, Gorenjske in iz Prekmurja pa je prišel po en kandidat. Po dva sta prišla iz Trsta in Gorice (Italija), dva sta prišla s Hrvaške, eden je izviral iz Črne Gore in eden iz Rusije (Petrograd).

V osebnih izkazih se v študijskem letu 1921/22 pojavi rubrika, ki povprašuje po narodnosti študenta. Od triindvajsetih doktorandov jih je osemnajst navedlo slovensko narodnost, trije so navedli jugoslovansko, med njimi tudi zadnji promovirani doktor Josip Premrov. Srbsko narodnost je navedel Ljubomir Jurković. Hrvaško narodnost je navedel en študent, ki jo je kasneje spremenil v jugoslovansko narodnost, eden pa je navedel rusko narodnost. Izmed Slovencev sta med študijem dva navedla jugoslovansko narodnost, a sta se kasneje izrekla za Slovenca.

V osebnih izkazih v prvem desetletju ne zasledimo podatkov o veroizpovedi študentov, to se zgodi šele po letu 1929. Analiza je pokazala, da je bila večina študentov rimskokatoliške veroizpovedi. Študent Milan Rakočević je na primer ob prijavi v prvi semester navedel pravoslavno veroizpoved, v tretjem semestru pa je zapisal, da ne pripada nobeni veroizpovedi.

Podatki o socialnem izvoru in položaju študentov, kasnejših doktorjev, so v dokumentih skromni. V prvem desetletju v osebnih izkazih ni rubrike o poklicu očeta ali skrbnika, ta se pojavi šele v tridesetih letih. Tako lahko zasledimo podatke za približno polovico doktorandov. To rubriko so morali izpolniti le mladoletni študentje, torej mlajši od 21 let. Pri petih doktorandih zasledimo, da so se starši ukvarjali s kmetijsko dejavnostjo, po eden je navedel, da je bil oče livar, trgovec, uradnik, sodni svetnik in upokojeni orožniški narednik. Pet študentov je bilo že pred ali med študijem brez očeta, nekateri pa so bili ob inskripciji že polnoletni in jim rubrike ni bilo potrebno izpolnjevati. Pri nekaterih doktorskih kandidatih razberemo podatek o socialnem izvoru iz priloženega življenjepisa ob prijavi k doktoratu.

V osebnih izkazih ni najti podatkov o plačani šolnini oz. oprostitve le-te, na podlagi česar bi lahko sklepali o socialnem stanju študentov. Šolanje na Univerzi ni bilo brezplačno, a je bila v določenih primerih socialno odprta za študente, ki so prihajali iz socialno šibkejših razmer.

Po določbah inskripcije so morali slušatelji ob vpisu na Univerzo plačati vpisnino, in sicer po 25 dinarjev v kolekih, prilepljenih na osebni izkaz. Za vsak semester so morali plačati predpisano šolnino za obiskovanje predavanj, ta pa je bila odmerjena glede na materialni položaj družine in se je izračunavala na osnovi letnega davka. Premožnejši študentje so plačevali več, revnejši pa so bili lahko oproščeni plačila v celoti ali delno. Če letni davek ni znašal več kot 800 dinarjev, šolnine ni bilo potrebno plačati. Prav

tako so bili oproščeni plačila državni štipendisti ter otroci oseb, zaščitenih po uredbi o invalidih, ki so bili oproščeni plačila vseh taks šolanja. Če se je v družini šolalo več otrok, je bila šolnina obvezna le za prvega, ostali so plačevali polovično šolnino. V času italijanske okupacije so bili v celoti oproščeni plačila šolnine tisti študenti, ki so izvirali iz družin s sedmimi ali več otroki.

Poleg šolnine so imeli študentje še druge izdatke, npr. plačilo prispevka za bolniško blagajno v višini 30 dinarjev, prispevek za Vseučiliško pomoč (250 lir), takse ob prošnji za naknadni vpis, za naknadno overjanje indeksov, za različne tiskovine ipd. Pristojbine so plačevali ob prijavi k izpitom, rigorozom in pri izdajanju različnih potrdil (absolutorij, odhodno spričevalo).

Leta 1928 so kandidati za opravljanje diplomskih oz. doktorskih izpitov plačevali naslednje takse: za prijavo k diplomskemu izpitu za vsak predmet 50 dinarjev, za prijavo k doktorskemu izpitu 500 dinarjev, za ponavljanje diplomskega izpita za vsak predmet 50 dinarjev, za ponavljanje doktorskega izpita 1000 dinarjev, za diplomu 100, za diplomu ob doktoratu pa 500 dinarjev.

Vprašanja, kakšna je bila nadaljnja življenjska pot doktorandov profesorja Vebra, kako uspešni so bili na strokovnem in znanstvenem področju, s čim so zaznamovali obdobje, v katerem so živeli, presegajo meje pričujoče študije kot tudi meje uporabljene arhivskega gradiva. Kot zanimovost pa lahko na tem mestu omenimo, da so vsi razen treh, kljub dvema svetovnim vojnama, dočakali visoko starost – štirje celo nad devetdeset let.

Stanislav LEBEN (1897–1973)

Stanislav Leben se je v glavno matriko Univerze v Ljubljani vpisal (imatrikuliral) 31. oktobra 1920 kot redni slušatelj Filozofske fakultete. Iz osebnega izkaza – vpisnice (v nadaljevanju) je razvidno, da se je 1. oktobra 1920 vpisal – (inskribil) v prvi zimski semester, kot prvi glavni predmet je izbral teoretično filozofijo, kot drugi pa romanistiko (francoščino in italijanščino). Zaradi izgubljenih vojnih let mu je bilo s sklepom Fakultetnega sveta z dne 12. maja 1921 dovoljeno, da se mu všteta dva vojna semestra v redno študijsko delo na Filozofski fakulteti. Po opravljenih sprotih obveznostih je 9. aprila 1923 predložil disertacijo ter zaprosil Fakultetni svet, da mu dovoli pristopiti k polaganju doktorskega izpita že med osmim semestrom. Doktorsko nalogo z naslovom O brezčasnosti dejstev je 30. aprila 1923 profesor dr. France Veber ocenil z oceno *magna cum laude*. Dne 2. maja 1923 pa je mnenje o disertaciji podal še drugi ocenjevalec dr. K. Ozvald, ki se je glede ocene priključil mnenju prof. Vebera. 8. junija 1923 je Stanislav Leben opravil ustni izpit (rigoroz) iz filozofije, in sicer pred pred komisijo, ki so jo tvorili prof. dr. F. Kidrič kot predsednik (dekan), prof. dr. F. Veber kot eksaminator in prof. dr. K. Ozvald kot član. Stanislav Leben je bil promoviran 27. junija leta 1923. Še istega leta je opravil profesorski izpit za poučevanje na srednjih šolah.

Imatrikulacija: 31. X. 1920

Absolutorij: 16. VI. 1923

Aprobacija: 2. V. 1923

Promocija: 27. VI. 1923

Profesorski državni izpit: 18. X. 1923

Naslov disertacije: O brezčasnosti dejstev

Op.: Disertacija je v rokopisu, nevezana, v obsegu 60 foliantov. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

ZS 1920/21

Juvančič: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Zgodovina francoskega gledališča (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Sodobne filozofske struje in njihovi zgodovinski vzniki (2); Ozvald: Vzgojevalna etika (3); Grafenauer: Zgodovina starejše slovenske književnosti do protest(antske) dobe (3); isti: Razvoj slovenskega pesn(iškega) jezika (1); Veber: Seminarske vaje: I. Kant: *Prolegomena* (2); Juvančič: Seminar: Uvod v starofrancoske tekste (2); isti: Praktični kurz francoskega jezika I. (2); – 1. oktober 1920.

LS 1920/21

Veber: Analitična psihologija (4); isti: Seminar: I. Kant: *Prolegomena* (2); Ozvald: Filozofija vzgoje (4); Juvančič: Historična gramatika francoskega teksta (2); isti: Zgodovina francoskega gledališča (2); isti: Seminar: Uvod v starofrancoske tekste (2); Tesnière: Gramatika novofrancoskega jezika (1); isti: Razlaga novofrancoskih tekstov (2); Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih (3); isti: Seminar: Literarne zgodovinske vaje iz dobe šestdesetletnikov (1); Tesnière: Francoska literatura v 19. stoletju (2); isti: Vaje v francoskem jeziku (2); Skok: Historična gramatika italijanskega jezika (2); isti: Uvod v študij Danteja (1); isti: Čitanje in tolmačenje Dantejeve *Vita Nuova* (1); – 15. februar 1921.

ZS 1921/22

Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Seminar: *Bratje Karamazovi* (2); isti: Proseminar: Problem discipline v šoli in življenju (2); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problemi estetike (2); isti: Seminar: George Berkeley: *Treatise concerning the principles of human knowledge* (o principih človekovega spoznanja)(2); Prijatelj: Slov. literatura v šestdesetih letih (3); Skok: Historična gramatika italijanskega književnega jezika (2); isti: Poema cavalleresco s posebnim ozirom na Aristovega *Orlando Furioso* (1); isti: Seminar: Tolmačenje Dantejeve *Vita Nuova* in odlomkov iz *Divina Commedia* (1); – 1. oktober 1921. Op.: Demisorij je predložil 9. septembra 1921.

LS 1921/1922

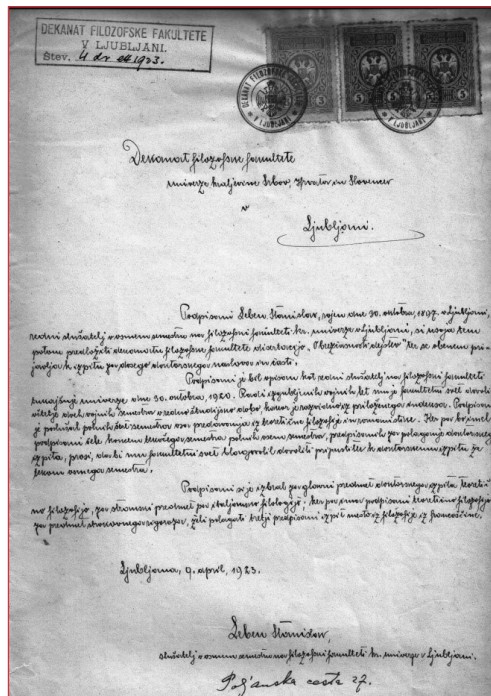
Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Dostojevski: *Bratje Karamazovi* (2); Veber: Spoznavna teorija (nadaljevanje) (4); isti: Psihološki in normativni problem estetike (2); isti: Seminar: Berkeley: *Načela človeškega spoznavanja* (2); Skok: Zgodovina italijanskih oblik (2); isti: Italijanska književnost z ozirom na dubrovniško dalmatinsko književnost (1); isti: Seminar: Branje in tolmačenje Ludovico Ariosto: *Orlando Furioso* (1); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (3); isti: Seminar: Interpretacija starofrancoskih tekstov (1); – 18. februar 1922.

ZS 1922/1923

Veber: Spoznavna teorija II.: analiza kompleksnih spoznavnih aktov (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Jožef Miselj, I. del: Obrisi njegove filozofije (1); isti: Seminar: B. Bolzano: *Wissenschaftlehre* (2); Škok: Glavnejši problemi iz morfologije in sintakse italijanskega jezika. (2); isti: Italijanska književnost... (1); isti: Seminar: Vaje v čitanju italijanskih dialektičnih tekstov (1); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Proseminar: Razlaga novofrancoskih tekstov (1); Šturm: Historični razvoj francoskega oblikoslovja (3); isti: Čitanje starofrancoskih tekstov (2); Tesnière: Vaje v novofrancoskem jeziku (3); – 4. oktober 1922. Op.: Opravil je obvezen filozofsko-pedagoški predizpit, in sicer 14. junija 1922.

LS 1922/1923

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Seminar: D. Hume: *O človeškem razumu* (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); Šturm: Historični razvoj francoskega oblikoslovja (3) isti: Seminar: Interpretacija staroprovencalskih tekstov (2); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Proseminar: Razlaga novofrancoskih tekstov (1); isti: Vaje v novofrancoskem jeziku (3); – 19. februar 1923.

Slika 11: Prijava doktoranda Stanislava Lebna k doktorskemu izpitu.

Curriculum vitae

Podpisani je rojen dne 30. oktobra 1897 v Ljubljani. S sedmimi leti je začel posecati I. deško ljudsko šolo v Ljubljani, kjer je dovršil štiri razrede. L. 1909 je vstopil na takratno II. državno gimnazijo v Ljubljani, kjer je brez ponavljanja dovršil sedem gimnazijskih razredov. V teku osmega gimnazijskega razreda je podpisani dne 13. oktobra 1915 položil gimnazijsko maturo. Takoj po maturi je moral podpisani oditi k vojakom, od koder se je vrnil meseca julija leta 1920 po dveletnem italijanskem ujetništvu.

Podpisani je bil vpisan v matrike tukajšnje univerze 30. oktobra 1920 kot redni slušatelj na Filozofski fakulteti. Radi izgubljenih vojnih let sta se podpisanemu vštela v redno študijsko dobo dva vojna semestra. Takoj spočetka si je podpisani izbral za prvi glavni predmet teoretično filozofijo, za drugi pa romanistiko, specialno francoščino ter italijanščino. V tem smislu je podpisani tudi poslušal vsa predavanja ter se udeleževal vseh seminarskih vaj iz teoretične filozofije pri g. prof. dr. Francu Vebru, kjer je imel pri njegovih predavanjih in seminarskih vajah dovolj prilike seznaniti se temeljito z resnim znanstvenim mišljenjem in delom. Poleg predavanj iz teoretične filozofije je podpisani posecal tudi vsa predavanja iz romanistike, kjer ga je v znanstveno delo v tej stroki uvedel g. prof. dr. Peter Skok s svojimi predavanji, zlasti pa s svojimi seminarskimi vajami. Tako g. prof. dr. Francu Vebru kakor g. prof. dr. Petru Skoku je podpisani v tem pogledu dolžan najvdanejšo zahvalo.

V Ljubljani, dne 9. aprila 1923

Stanislav Leben, slušatelj v osmem semestru
na Filozofski fakulteti
Univerze Kraljevine SHS v Ljubljani

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Vebra o disertaciji kandidata Stanislava Lebna z naslovom O brezčasnosti dejstev

Avtor razpravlja podrobneje o problemu, ki ga je podpisani načel v svojih predavanjih o spoznavni teoriji, namreč o vprašanju, ali morejo tudi dejstva sama nastopati kot nositelji časovnih determinant ali pa velja to v najboljšem slučaju edino za prikladne predmetne temelje teh dejstev. Avtorja vedejo tudi njegova podrobna izvajanja do istega zaključka, ki ga je bil postavil podpisani, namreč da so dejstva sama po svoji analitični strukturi načelno brezčasnega značaja.

Kakor se sicer avtor pač naslanja na razne misli podpisanega, tvoreče temeljno ogrodje tudi njegove študije, donša vendar lepo število novih in tehtnih argumentov za veljavnost omenjene glavne teze ter izkazuje s svojo študijo obenem veselje in

sposobnost osobito za podrobno pozitivno delo na polju takih vprašanj iz spoznavne teorije, ki so bila doslej več ali manj samo načelno obdelana.

Ocena: Ocenjujem študijo z *magna cum laude*.

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 30. aprila 1923

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Stanislava Lebna z naslovom O brezčasnosti dejstev

Disertacijo sem prečital ter se glede ocene priključujem mnenju prof. Vebra (*magna cum laude*).

V Ljubljani, dne 2. maja 1923

dr. K. Ozvald

Op.: Rokopis.

Poročilo izpitne komisije o glavnem rigorozu kandidata Stanislava Lebna

Komisija: predsednik dr. F. Kidrič, člana dr. K. Ozvald in dr. F. Veber.

Vprašanja: dr. F. Veber: Psihološka analiza implikativnega jezikovnega sestavja; Definicija asociacije med besednim in stvarnim doživljanjem; Analitični zakoni pozornosti; Obris funkcijske zavisnosti stremljenja od čustvovanja in stremljenja; Problem determinizma in etika; Analiza zaznavanja in spominjanja; Obris in konsekvence psiholoških komponent na času in prostoru; Obris in kritika Kantovega pojmovanja časa in prostora.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. Franc Veber

V Ljubljani, 8. junija 1923

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. P. Skoka o ustnem rigorozu iz francoskega jezika in literature namesto filozofikuma ter o ustnem izpitu – rigorozu iz italijanskega jezika in literature kot stranskega predmeta kandidata Stanislava Lebna

V Ljubljani, dne 26. maja 1923

Op.: Obrazca oz. referata sta neizpolnjena, brez ocen in tudi brez podpisa profesorja.

Profesorski državni izpit: 18. X. 1923

Kandidat: dr. Stanislav Leben

Usposobljenostni izpit: (20. VI. 1923, 18. X. 1923);⁶ XV. predmetna skupina

Glavni predmet: filozofija

Domača naloga: *O brezčasnosti dejstev*; dr. F. Veber; odlično (10); 9. X. 1923

Klavzura: *Umska in nagonna prezentacija v psihologiji in spoznavni teoriji*; dr. F. Veber; odlično (10); 15. X. 1923

Ustni izpit: filozofija, dr. F. Veber, odlično (10); 18. X. 1923

Glavni predmet: francoščina

Domača naloga: *Essai sur la philosophie de Voltaire*; dr. F. Šturm; odlično (10); 8. X. 1923

Klavzura: *Le développement de la déclinaison en français*; dr. F. Šturm; prav dobro (9), 15. X. 1923

Ustni izpit: francoščina; dr. F. Šturm; prav dobro (9); 18. X. 1923

Stranski predmet: italijanščina

Klavzura: Edmondo de Amicis: *Una medaglia* (Predizione, p. 49, 18–52), prevod; dr. F. Šturm; prav dobro (9); 15. X. 1923

Ustni izpit: italijanščina; dr. F. Šturm; odlično (10); 18. X. 1923

6 Datuma v oklepaju (datum prijave k profesorskemu državnemu izpitu, datum zaključka izpita)

Klement JUG (1898–1924)

Klement Jug se je po maturi jeseni leta 1919 vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani. 17. novembra je inškriral prvi semester, v katerem je poslušal naravoslovne predmete. V glavno matriko se je vpisal 1. marca 1920. V osmem semestru (13. aprila 1923) je vložil prijavo za doseg doktorskega naslova ter predložil življenjepis, indeks in disertacijo z naslovom Vzročni potek nagonskega življenja. *»Disertacija, ki jo predloži Filozofski fakulteti Univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani za doseg doktorskega naslova in časti Klement Jug, slušatelj v osmem semestru na Filozofski fakulteti Univerze Kraljestva SHS v Ljubljani. Podpisani jamči s svojo častno besedo, da je disertacijo sam izdelal.«* Po pozitivno ocenjeni disertaciji s strani dr. Vebr (30. aprila 1923) in dr. Ozvalda (22. maja 1923) je pristopil k ustnim rigorozom, komisijo pa so sestavljali: dekan dr. F. Kidrič kot predsednik, člani in eksaminatorji dr. Ozvald, dr. Hadži in dr. Veber. Kandidat je 7. junija 1923 opravil rigoroz iz glavnega predmeta, tj. filozofije pri dr. F. Vebru, nato še izpit iz pedagogike namesto filozofikuma pri dr. K. Ozvaldu, na koncu pa še rigoroz iz biologije kot stranskega predmeta pri prof. dr. J. Hadžiju. Klement Jug je 14. junija pridobil absolutorij, promoviran pa je bil 27. junija 1923.

Imatrikulacija: 1. III. 1920

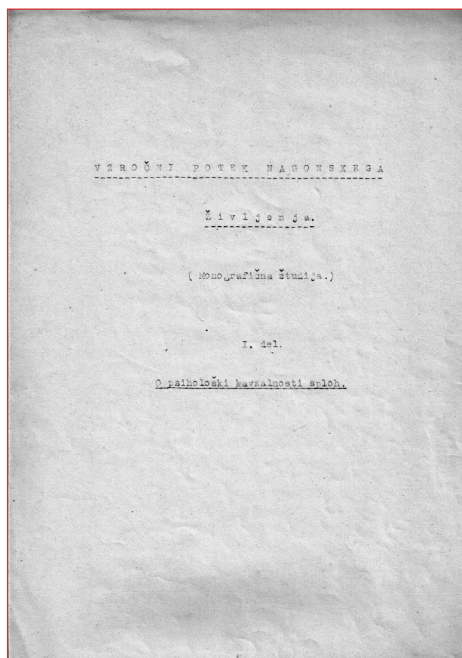
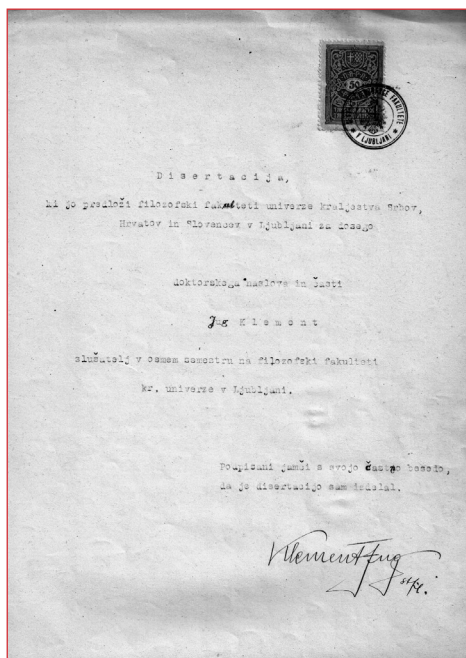
Absolutorij: 14. VI. 1923

Aprobacija: 22. V. 1923

Promocija: 27. VI. 1923

Naslov disertacije: Vzročni potek nagonskega življenja (Monografična študija. I. del., O psihološki kavzalnosti sploh)⁷

⁷ **Op.:** V arhivu je ohranjena le prva stran naloge – tipkopis (naloga je morda založena, izgubljena ali uničena). Več o disertaciji glej v knjigi: Virk, 2014: poglavja *Misterij izgubljenih rokopisov* in *Izgubljena disertacija*.

Sliki 12a in 12b: Izjava o avtorstvu in prva stran pogrešane disertacije doktoranda Klementa Juga. (arhiv FF)

Inskripcija

ZS 1919/20

Samec: Anorganska in organska kemija(5); isti: Vaje v kvalitativni analizi (20); Rebek: Kvalitativna in kvantitativna kemična analiza (3); Hinterlechner: Splošna mineralogija (3); isti: Vaje iz splošne mineralogije (2); isti: Petrografija (2); isti: Vaje iz petrografije (2); Grošelj: Biologija (5); – 17. november 1919.

LS 1919/1920

Ozvald: Vzgojeslovna psihologija (4); isti: Sodobna vprašanja izobrazbe (1); isti: Pedagogični seminar (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Interpretacija o delu John Locke: *An essay concerning human understanding* (o človeškem razumu) (2); Jesenko: Obča botanika (anatomija rastlin) (4); isti: Vaje v botaničnem inštitutu (3); Hadži: Uvod v zoologijo (5); isti: Vaje v zoološkem inštitutu (4); isti: Uvajanje v znanstveno delo v zoološkem inštitutu (celodnevno, vsak dan); Grošelj: Biologija (5); – 9. april 1920.

Vladimir Bartol je na primer domneval, da je izginila v požarih »med ideološkim čiščenjem knjižnic po drugi svetovni vojni (skupaj s Freudovimi deli)«. Vprašanje je, koliko izvodov je Klement Jug razmnožil in/ali so jih knjižnice posedovale. Dejstvo je, da disertacije ni na mestu, kjer bi morala biti, tj. v depozu Filozofske fakultete, na kateri je bila obranjena. France Veber je leta 1933 potrdil, da je deset let pred tem prejel disertacijo Klementa Juga.

ZS 1920/21

Veber: Analitična psihologija (4); isti: Aksiomatična etika (3); isti: Sodobne filozofske struje in njih zgodovinski vzniki (2); Ozvald: Filozofija vzgoje (3); isti: Krivda, kazni in vzgoja (2); isti: Seminar: John Locke: *Misli o vzgoji* (2); Hadži: Specialna zoologija (4); isti: Eksperimentalna zoologija (2); isti: Mikroskopske vaje (4); Jesenko: Obča botanika (4); Jesenko: Mikroskopske vaje (4); – 6. oktober 1920.

LS 1920/1921

Veber: Analitična psihologija III. (4); isti: Logika vesti (2); isti: Seminarske vaje: Kant: *Prolegomena* (2); Košir: Somatologija človeka (2); Hadži: Specialna zoologija I. Avertbrata (4); isti: Eksperimentalna zoologija (1); Ozvald: Filozofija vzgoje (4); isti: Zločin, kazni in vzgoja (1); Jesenko: Fiziologija rastlin (4); isti: Cankar: *Arhitektura in plastika v zadnji tretjini XIX. stol.* (1); – 16. februar 1921.

ZS 1921/22

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problem estetike (2); isti: Filozofski seminar: Berkeley ... (2); isti: Hadži: Specialna zoologija II. Vertebrata (4); Košir, Plečnik: Somatologija človeka (2); Šerko: Forenzična psihologija (2); Plemelj: Algebra in teorija števil (5); – 4. oktober 1921.

LS 1921/22

Veber: Spoznavna teorija II. (4); isti: Psihološki in normativni problemi estetike II. (2); isti: Filozofski seminar: Bolzano (2); J. Hadži: Spec. zoologija II. Vertebrata (nadaljevanje)(4); Plečnik: Sodna medicina (2); Šerko: Forenzična psihopatologija (2); – 16. februar 1922

ZS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija II. (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Jožef Mislej II. (obris njegove filozofije) (1); isti: Seminar: B. Bolzano: *Wissenschaftlehre II.* (2); Ozvald: Problemi in konflikti sodobnega življenja (2); Pitamic: Pravna filozofija (1); Useničnik: Bralna filozofija (6); isti: Sociologija (1); – 4. oktober 1922.

LS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Seminarske vaje: Hume: *O človekovem razumu* (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Nietzsche: *Tako je govoril Zaratustra* (2); – 16. februar 1923.

Curriculum vitae

Podpisani Klement Jug sem bil rojen 19. novembra 1898 v Solkanu pri Gorici, kjer sem ostal tudi vedno pristojen. V Gorici sem dovršil nižjo, v Ljubljani na II. državni gimnaziji pa višjo gimnazijo. Leti 1917 in 1918 sem prebil pri vojakih. Maturiral sem 8. julija 1919, 17. novembra 1919 pa sem se vpisal kot redni slušatelj na Filozofsko fakulteto Univerze Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani.

V gimnaziji so me najbolj zanimali naravoslovni predmeti in psihologija, a že takrat sem čutil v sebi večje nagnjenje k teoretičnemu razlaganju pojavov, nego h golemu opisovanju. Ta teoretična tendenca se je razvila v meni posebno proti koncu gimnazijskih študij, ko je stopil v ospredje moje pozornosti problem spoznavanja. Teoretični značaj problema, ali spoznavamo in kaj je spoznavanje, je bil povod, da sem se pričel za ta problem posebno zanimati.

Po vstopu na univerzo sem vpisal nekaj naravoslovnih predavanj, največ pozornosti pa sem posvetil teoretični filozofiji. Predavanja prof. dr. Vebra o analitični psihologiji so radi svojega teoretičnega značaja in radi važnih konsekvenc za problem spoznavanja takoj osvojila moje zanimanje. Pričel sem se čim izključnejše baviti z analitično psihologijo. V tretjem semestru sem napisal seminarsko nalogo o heteronomiji prepričanja, v kateri sem se skušal živeti v delo prof. dr. Vebra, ki je takrat reševal problem spoznavanja psihološko-razlagalnim potom. V četrtem semestru sem napisal seminarsko nalogo o evidenci, v kateri sem hotel rešiti najtežavnejše probleme spoznavne teorije. Napravil pa sem pri tem mnogo napak, ki sem jih zmogel šele v naslednjem semestru, ko je pričel prof. dr. Veber predavati o spoznavni teoriji, spregledati.

Da bi se za naprej zavaroval pred podobnimi zmotami, sem opustil razmišljanje o težavnih splošnih problemih ter sem se pričel baviti raje s podrobnim delom v psihologiji.

Začel sem raziskovati notranjo strukturo vrednostnih čustev, da bi mogel odgovoriti na vprašanje, koliko tipov vrednotenj imamo. V ta namen sem napisal v petem semestru seminarsko nalogo o kompleksih in variantah vrednostnih čustev; v šestem semestru pa sem razmišljanje o istem predmetu nadaljeval ter napisal seminarsko nalogo o elementih vrednostnih čustev. Razmišljanje o vrednostnih čustvih me je napotilo na raziskovanje kavzalnega poteka čustev in iz njih izvirajočih stremeljenj. S tem problemom sem se pečal tudi še v sedmem semestru. V disertaciji, ki sem jo hotel napisati o vzročnem poteku nagonskih doživljajev, pa se nisem omejil le na nagonsko življenje, marveč sem prešel k psihološki kavzalnosti sploh. Tudi pri psihološkem razmišljanju sem zasledoval bolj analitično razlaganje nego empirično raziskovanje.

V Ljubljani, dne 13. aprila 1923

Klement Jug, študent fil., VIII. sem.

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Vebera o disertaciji kandidata Klementa Juga z naslovom O psihološki kavzalnosti⁸

Uvodoma podaja avtor razlike med psihološko in fizikalno kavzalnostjo in prehaja nato k členom psihološke kavzalne vrste, ki mu sestoji iz doživljajev in dispozicij in njihovih komponent.

Dispozicije analizira v njih kvalitete in kvantitete, pokaže trojni način njih kvalitativnega in dvojni način njih kvantitativnega spreminjanja. Pri doživljajskih vsebinah se mu izkažejo kot osnovna doživljajska vzročnost logične kavzalne relacije, spajajoče poedine doživljaje med seboj podobno kot logične razložne relacije njihove predmete. Kavzalnost dejnih kvantitet pa mu obstoji v glavnem v bioloških potrebam odgovarjajočih dispozicijah za dejne jakosti izvestnih doživljajev. Poleg dispozicij samih pa je primarne vzroke za dejno jakost doživljanja iskati v fizioloških korelatih. Vse doživljajske komponente so mu končno podvržene zakonu psihološke gravitacije: vsebine gravitirajo k nazornosti, dejne kvalitete k pristnosti, dejne kvantitete pa k minimumu. Izsledke svoje študije uporablja še v svrhu točnejše analize tzvane evidence in doživljajske avtonomije in heteronomije.

Znanstveno vzorno in originalno študijo, ki odpira nov pogled na problem psihološke kavzalnosti, ocenjujem s *summa cum laude*.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1923

dr. F. Veber

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Klementa Juga Vzročni potek nagonškega življenja

Kandidat se je s pričujočo disertacijo lotil enega izmed najtežjih problemov na svojem področju, to je problema o psihični kavzalnosti.

Pri čitanju njegovih izvajanj je naravnost vzbujal moje občudovanje. Krasni material, ki ga je g. Jug znal zbrati za svoje dedukcije pa indukcije. Izsledke, do katerih prihaja avtor, bo po mojem mnenju, vsaj deloma, trebalo eksperimentalno preizkusiti, predno bi se o njih dala izreči definitivna sodba. To preizkuševanje bi kajpada zahtevalo precej časa.

Vzlic temu (in tudi vzlic stilističnim nedostatom) pa je kandidat v svojem elaboratu izkazal tako sijajen dar za opazovanje psihičnega sveta in za operiranje z nabranim gradivom, da njegovemu delu mirno prisojam oceno *summa cum laude* (10).

V Ljubljani, dne 22. maja 1923

dr. K. Ozvald

Op.: Rokopis.

8 Dr. Veber ni navedel točnega naslova Jugove disertacije, ki se glasi Vzročni potek nagonškega življenja.

Poročilo dr. F. Vebera o glavnem rigorozu iz filozofije kandidata Klementa Juga

Vprašanja: dr. F. Veber: Obris psihičnega predočevanja; Analiza predstavne in miselne avtonomnosti kakor heteronomnosti; Izkaz čustvene in stremljenjske pravilnosti kakor nepravilnosti; Izpeljatev funkcijske zavisnosti najstva od vrednote in dejstva; Psihološka analiza dolžnosti; Obris in kritika Platonove in Aristotelove spoznavne teorije; Obris nasprotja med Kantom in Bolzanom.

Ocena: 10 – *summa cum laude*

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 7. junija 1923

Komisija: predsednik dr. F. Kidrič, član dr. J. Hadži.

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. J. Hadžija o stranskem rigorozu iz biologije kandidata Klementa Juga

Vprašanja: dr. J. Hadži: Lamarckova nauka o postanku instinakata (naiade, sistem, psihički); Jenningsova nauka o kušanju i grešenju prema nauci tropismima; O biogenetskom osnovnom zakonu i značilnosti mogućnosti primene istoga na lični razvitak psihičkih osobina; O histološkim elementima u građi nervnog sistema; Važnost životinjske psihologije za teoriju o spoznavanju; Eksperimentalna metoda u životinjskoj psihologiji.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. J. Hadži

V Ljubljani, dne 18. junija 1923

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o ustnem izpitu iz pedagogike (rigoroz namesto filozofikuma) kandidata Klementa Juga

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Duševni razvoj človeka od rojstva do zrelosti; Pedagoška psihologija.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 7. junija 1923

Komisija: dekan dr. F. Kidrič kot predsednik, dr. J. Hadži kot član.

Op.: Rokopis.

Alma SODNIK (1896–1965)

Alma Sodnik se je inškrbirala kot redna slušateljica na Filozofsko fakulteto v Ljubljani 18. novembra 1919, imatrikulirala pa se je naslednje leto, in sicer 1. marca 1920. Po absolviranju vseh osmih semestrov (absolutorij je bil izdan 22. junija 1923) in predloženi disertaciji je 29. oktobra istega leta oddala prijavo za opravljanje doktorskega izpita iz filozofije kot glavnega predmeta, pedagogike kot stranskega predmeta, namesto filozofikuma pa naj bi opravljala rigoroz iz slovanske filologije. Disertacija Psihološka analiza akcenta je bila s strani ocenjevalcev dr. Vebra, dr. Ozvalda in dr. Nahtigala ocenjena z *magna cum laude* (8). Glavni in stranski rigoroz je opravljala 7. decembra 1923, 19. decembra pa je namesto filozofikuma opravila še izpit iz slovanske filologije, in sicer pri dr. F. Kidriču in dr. R. Nahtigalu. 22. decembra istega leta je bila promovirana.

Imatrikulacija: 1. III. 1920

Absolutorij: 22. VI. 1923

Aprobacija: 4. XII. 1923

Promocija: 22. XII. 1923

Naslov disertacije: Psihološka analiza akcenta

Op.: Disertacija je nevezana, tipkopolis, obseg 63 foliantov. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

ZS 1919/20

Nahtigal: Starocerkvenoslovanski jezik (3); isti: Seminar: Starocerkvenoslovanske vaje (2); Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika I. del glasoslovje (3); Prijatelj:

Slovensko slovstvo v desetletju absolutizma (3); isti: Ruski realizem (2); Lunjak: Zgodovina rimske literature (3); – 18. nov. 1919. Op.: Podpisana je kot *prof.* Sodnikova, ki pa ni bil njen akademski naslov, temveč možev.

LS 1919/1920

Ozvald: Vzgojeslovna psihologija (4); isti: Sodobna vprašanja izobrazbe (1); isti: Pedagoški seminar (2); Veber: Analitična psihologija (3); isti: Interpretacija in diskusija o delu John Locke: *An essay concerning human understanding* (o človeškem razumu) (2); Nahtigal: Starocerkvenoslovanski jezik (3); Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika (4); isti: Uvod v fonetiko (2); Prijatelj: Slovenska literatura v dobi staroslovenstva (3); isti: Ruski realizem (2); – 8. april 1920.

ZS 1920/21

Ozvald: Vzgojeslovna etika (3); isti: Krivda, kazni in vzgoja (2); isti: Seminarske vaje (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Aksiomatična etika (3); isti: Sodobne filozofske struje (2); isti: Seminarske vaje (2); Prijatelj: Pisatelji staroslovenstva (3); isti: Pisatelji ruskega realizma (2); Ramovš: Historična gramatika (3); Grafenauer: Zgodovina starejše slovenske književnosti (3); – 5. oktober 1920.

LS 1920/21

Ozvald: Filozofija vzgoje (4); isti: Zločin, kazni in vzgoja (1); Seminarske vaje: Locke (2); Veber: Analitična psihologija III. (4); isti: Logika vesti (2); Seminarske vaje: Kant (2); Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika I. (4); Prijatelj: Slovenska literatura v tekstih (3); isti: Pregled novejšje ruske literature (2); Šerko: Forenzična psihopatologija (2); – 16. februar 1921.

ZS 1921/22

Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Pedagoški seminar (2); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problem estetike (2); isti: Filozofski seminar (2); Nahtigal: Izbrana poglavja iz slovanske primerjalne slovnice (3); Prijatelj: Slovenska literatura ... (3); Ramovš: Historična gramatika slovenskega jezika (4); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); isti: Zgodovina nemškega slovstva (2); isti: Seminar: Tehnika romana (2); – 1. oktober 1921.

LS 1921/22

Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Pedagoški seminar: Dostojevski (2); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problem estetike (2); isti: Filozofski

seminar (2); Prijatelj: Pregled novejšje poljske literature (2); Kelemina: Zgodovina nemškega slovstva (2); Stojićević: Gramatika srbsko-hrvatskega književnega jezika I. del (uvod in glasovi) (3); isti: Seminarske vaje (2); Cankar: Staronizozemsko slikarstvo (1); – 16. februar 1922.

ZS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Jožef Mislej I. del (1); isti: Filozofski seminar: Bolzano (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Problemi in konflikti modernega življenja (2); isti: Pedagoški seminar: Platonova *Država* (2); Nahtigal: Važnejša poglavja slovanske sintakse (3); Pitamic: Pravna filozofija (1); – 2. oktober 1922.

LS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Seminarske vaje: Hume: *O človekovem razumu* (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Nietzsche: *Tako je govoril Zaratustra* (2); isti: Seminarske vaje: Platonova *Država* (2); Nahtigal: Važnejša poglavja slovanske sintakse (3); – 15. februar 1923.

Curriculum vitae

Rojena sem bila 23. marca 1896 v Ljubljani. Ljudsko šolo sem obiskovala v petrazredni notranji uršulinski šoli (od 1903 do 1908). V šolskem letu 1907/08 sem vstopila kot privatistka na humanistično gimnazijo v Ljubljani in sem končala gimnazijski študij leta 1914/15. Na istem zavodu sem položila 31. maja 1915 z odliko zrelostni izpit. V vojnem letu 1916 sem se poročila s prof. A. Sodnikom. Leta 1919/20 sem nadaljevala svoj študij in se vpisala kot redna slušateljica na Filozofsko fakulteto Univerze Kraljevine SHS v Ljubljani, kjer sem dokončala filozofski študij v letu 1922/23. Na podlagi tega sem dobila 22. maja 1923 absolutorij. Na univerzi sem se bavila v prvi vrsti s filozofijo. Zanimanje za to vedo se je začelo javljati že tekom srednje šole in je stopilo izraziteje na dan v 7. in 8. razredu ob predavanjih logike in psihologije. Na podlagi sistematičnega univerzitetnega študija pa se je spremenila filozofija iz zanimanja v filozofijo kot stroko. Kot prvi poizkus na tem polju moram navesti svojo prvo seminarsko nalogo Oris in razvoj W. Wundtove psihologije (znanstveni referat). Kmalu nato pa me zgolj referativno delo ni več zadovoljilo in pričela sem s samostojnim psihološkim raziskovanjem. V drugi seminarski nalogi sem skušala podati psihološko analizo religioznega doživetja.

Predavanja F. Vebra Psihološki temelji jezika in K. Ozvalda Mladinoslovje (Razvoj otroka z ozirom na jezik) so me opozorila na skupino problemov, tikajočih se svojevrstnega

pojava jezika. Ker smatram kot najmarkantnejši problem psihološko-jezikovnega raziskovanja poleg bistva besede (ki ga je orisal F. Veber) tudi bistvo akcenta, sem izbrala za predmet svoje disertacije psihološko analizo akcenta.

Alma Sodnik Zupančeva

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Vebra o disertaciji kandidatke Alme Sodnikove z naslovom Psihološka analiza akcenta

Glavni namen disertacije je, prvič, pokazati, da ima tudi jezikovni akcent lastno psihološko ozadje, drugič, podati karakteristiko tega ozadja samega in priti tem potem do definicij psiholoških strani posameznih akcentskih tipov. Glede v tem pogledu znanega se uporablja v spisu delitev akcenta v kvaliteto (naglas) in kvantiteto (poudar) tona, katero razliko nahajamo posebej še na besedi kakor tudi na stavku in torej razpade disertacija v pristojno psihologijo stavčnega in besednega naglasa in v pristojno psihologijo stavčnega in besednega poudara.

Glavni izsledki

- a) Stavčni naglas je dvojni: miselni in stremljenjski. Miselnemu naglasu gre izraževalna funkcija miselnega predočevanja (ki torej besedno v jeziku ni izraženo), dočim je samo izraz za miselno prilaščevanje izčrpan že v stavčnih besedah. Stremljenjskemu naglasu pa gre varijativnim potem psihološka izraževalna funkcija stremljenjskega predočevanja kakor tudi stremljenjskega prilaščevanja.
- b) Besedni naglas je dvojni: elementarni in sekundarni. Prvi je analitičen produkt golih fizioloških činiteljev in je že načelno brez vsake psihološke funkcije. Drugemu pa pripada zopet varijativnim potem dvojna psihološka funkcija: ali da omejuje polisemijo ali pa da s svoje strani krepi in diferencira psihološko funkcijo stavčnega naglasa (in poudara). Prva funkcija pa pripada temu naglasu neposredno samo v zvezi z zakonom psihološke usmerjenosti, ne pa (kakor bi bilo to misliti na podlagi tradicijskega tolmačenja) v zvezi z vnanjimi okoliščinami: te okoliščine vplivajo samo na ono usmerjenost, katera šele lahko da pristojnemu naglasu njegov pomen.
- c) Definicija naglasa samega: Stavčni naglas je posebna osnova višjega reda (melodija stavka), spojena z omenjeno svojo psihološko funkcijo. Besedni naglas pa je posebna (glasovna) osnova nižjega reda, spojena ali nespojena z omenjeno svojo psihološko funkcijo.
- d) Stavčni poudar je dvojni: elementarni in sekundarni. Prvi je zase zopet samo fiziološki pojav in brez posebne psihološke funkcije. Drugemu pa pripada psihološka funkcija, da izraža smer in količino naše pozornosti v okviru dejstev, ki jih mislimo,

izgovarjajoč kak stavek. Izrecno se še dostavlja, da so te pozornostne variacije nezavisne od onih drugih variacij, na primer med pripovednim in vprašalnim stavkom itd. Vsaka izmed teh slednjih stavčnih vrst razpada torej zase še v iste razne skupine, razlikujoče se druga od druge po sem spadajočem stavčnem poudaru.

- e) Besedni poudar je dvojni: elementarni in sekundarni. Prvi je zopet produkt golih fizioloških činiteljev in brez psihološke funkcije. A tudi drugi je tu bistveno težje dostopen in se vzporedno s tem tudi ni v okviru besede razvil sam po sebi, temveč samo na podlagi drugotnih činiteljev. Tradicijska raba, razlikovno sredstvo enako glasečih se jezikovnih tvorb, sredstvo za razlikovanje med kontrarnim in kontradiktornim nasprotjem v slovenščini itd. Torej lahko tudi pri besednem poudaru govorimo še o funkcionalnem poudaru.
- f) Definicija poudara samega: Stavčni in besedni poudar je zopet posebna (glasovna) osnova nižjega reda, nastopajoča v svoji elementarnosti obeh golih fizioloških činiteljev, ki pa ji sekundarno lahko pripada tudi psihološka funkcija: v slednjem slučaju dobe stavčni poudar besede, kojih stvarna doživljanja imajo kot psihološke podlage odgovarjajočih misli največjo relativno pozornostno kvantiteto, dočim se psihološka funkcija besednega poudara na najrazličnejše načine menja od slučaja do slučaja.
- g) Končno podaja disertacija v zvezi z besednim redom še analitiko jezikovnega ritma, ki je zopet posebna osnova višjega reda, razlikujoča se od drugih takih osnov po tem, da ima za svoje predmetne temelje poudar in distanco. Pri vsem tem pa mora med pozornostjo in poudarom vedno vladati paralelizem, brez katerega bi jezik postal biološko nemogoč pojav.

Ocena (za psihološki del disertacije): 8 – *magna cum laude*

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 29. novembra 1923

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidatke Alme Sodnikove z naslovom Psihološka analiza akcenta

Ocena: Izjavljam, da se strinjam z izčrpno oceno te disertacije, kakor jo je podal moj kolega prof. F. Veber, v čigar delokrog spada psihološki del pričujočega elaborata – *magna cum laude* (8).

V Ljubljani, dne 30. novembra 1923

dr. K. Ozvald

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. R. Nahtigala o disertaciji kandidatke Alme Sodnikove Psihološka analiza akcenta.

Kandidatka je dalje razvila neko misel, ki sem se je dotaknil v svojih sintaktičnih predavanjih, da je več kategorij naglasov, da npr. psihološkemu aktu misli na fiziološki strani odgovarja poseben poudarek, ki kak besedni izraz šele dvigne do sile stavčnega izraza misli. Seveda se giblje kandidatka kot psihologinja predvsem na psihološkem polju, pa radi tega jezivna vprašanja stopajo bolj v ozadje. Vendar se lahko reče, da je kandidatka v glavnem osvojila potrebni ji jezikoslovni aparat in da z njim v še zadovoljivi meri operira, dasi ji to in ono ni postalo povsem jasno, kakor npr. značaj in razna kvaliteta besednega naglasa v navadnem pomenu besede. Ta naglas spada k besedi kakor drugi tvoreči jo elementi, pa je za to tudi druga beseda pred nami, ako je drug naglas na njej (npr. pomisli *praes.* – pomisli *imper.*, vrat *rom. sg.* – vrat *gen. pl.* od druge besede, dan *subst.* – dan *part.* itd.). Kandidatki je jezik, beseda pač bolj optična slika, nego artikulacijski in akustični produkt. Razen tega je bila njena ožja naloga razpravljati o onih naglasnih elementih v govoru, ki služijo kot izraz psiholoških funkcij. Ali je pri tem njena terminološka ločitev med naglasom in poudarkom večna, je zelo dvomljivo. Soglasiti se tudi ne morem z vsemi razlagami iz pomenoslovja itd., vendar smatram, ne da bi se spuščal dalje v razne podrobnosti, ki jih je pri takem delu seveda obilo, da zasluži disertacija, upoštevajoč njeno splošno izvršitev, oceno prav dobro.

Ocena: 8 – prav dobro

dr. R. Nahtigal

Ljubljana, 4. decembra 1923

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Vebera o ustnem izpitu iz filozofije (glavni predmet) kandidatke Alme Sodnikove

Vprašanja: dr. F. Veber: Thales, Anaksimander in Anaksimenes; Njih mesto in pomen v zgodovini filozofije in pozitivnih ved; Analiza pozornosti po kvaliteti in kvantiteti in v razmerju do svojih razlogov v ostalem doživljanju; Oris najstva in njegovo razmerje do pristojne vrednosti in možnosti; Funkcijska zavisnost najstvene količine od vrednosti in možnosti; Oris onih glavnih točk, ki zahtevajo poleg samo fiziološkega tudi psihološko pojmovanje jezika.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 7. decembra 1923

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o ustnem stranskem izpitu iz pedagogike kandidatke Alme Sodnikove

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Pedagoški pomen renesanse; Kulturne oblike; Ležeča pedagogika; Mendlova teorija o psihološki realnosti.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 7. decembra 1923

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Kidriča o ustnem izpitu iz slovanske filologije (rigoroz namesto filozofikuma) kandidatke Alme Sodnikove

Vprašanja: dr. F. Kidrič: Teorije slovenskega preporoda; Doba preporoda; Motivi preporoda; Pohlin, Linhart, Zois.

Ocena: 8 – prav dobro

dr. F. Kidrič

V Ljubljani, dne 19. decembra 1923

Op.: Uvodni del zapisnika je tipkan, ocene napisane v rokopisu.

Poročilo dr. R. Nahtigala o ustnem izpitu iz slovanske filologije (rigoroz namesto filozofika) kandidatke Alme Sodnikove

Vprašanja: dr. R. Nahtigal: Vprašanja tisoča se jezikovno-psiholoških problemov, v prvi vrsti na polju sintakse; Splošna vprašanja sintakse; Definicija stavka in vrste stavkov; Razmerja med stavki; Zgodovina sintakse; Gramatični – logični – psihološki vidik; Zgodovina slovanske sintakse; Vprašanja oz. nauk o osnovah in besednih tvoritvah v slovanskih jezikih.

Ocena: 8 – prav dobro

dr. R. Nahtigal

V Ljubljani, dne 19. decembra 1923

Op.: Rokopis.

Referat

predmetnega profesorja *dr. Nahtigala*
 o domači nalogi iz _____
 o *istini* ipritu iz *slav. filologije*
 kandidata *Alma Sodnikova*

Predmet (glavni, stranski): *rigorozum, filozofika*
 Naloga, ozir. vprašanja: *Ali je istina problematičen problem?*
in sploh, kaj je na prvi pogled? Glavna vprašanja so: ali je istina
in ali je istina problematičen problem?
Način: literarna analiza, formalni - logični - postulatni, sodni.
Splošna stvaritev: istina. Vprašanje o naravi o karavici
konvencionalni pristop.

Ocena: *pravo dobro (8).*

V Ljubljani, dne *19.12.* 1923.

Nahtigal
 predmetni profesor.

Referat

predmetnega profesorja *dr. Kidriča*
 o domači nalogi iz _____
 o *istini* ipritu iz *slav. filologije*
 kandidata *Alma Sodnikova*

Predmet (glavni, stranski): *rigorozum, filozofika*

Naloga, ozir. vprašanja:
 1) *Ali je slovenski prepovedi?*
 2) *Ali je prepovedi?*
 3) *Ali je prepovedi?*
 4) *Ali je prepovedi?*

Ocena: *Dobro (pravo dobro)*

V Ljubljani, dne *19.12.* 1923.

Kidrič
 predmetni profesor.

Sliki 13a in 13b: Vprašanja, ki sta jih zastavila prof. Kidrič in prof. Nahtigal kandidatki Almi Sodnik (izpit namesto filozofikuma). (arhiv FF)

Nikolaj BERUS (1899–1963)

Novomeščan Nikolaj Berus se je po opravljenem zrelostnem izpitu na gimnaziji v Novem mestu leta 1920 vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer si je izbral kot glavna predmeta filozofijo in romanistiko. Osebni izkaz je oddal 6. oktobra 1920, štiri dni za tem pa se je imatrikuliral v glavno matriko. V osmem semestru, ki ga je inškrubiral 13. februarja 1924, se je 3. aprila prijavil k doktorskemu izpitu in priložil tudi življenjepis. Na osnovi pozitivno ocenjene disertacije, ki nosi naslov Problem avtonomije in heteronomije hedonskega ter estetičnega doživljanja, in uspešno opravljenih ustnih rigorozov iz filozofije, francoskega jezika in literature ter pedagogike namesto filozofikuma (od 4. do 6. junija 1924) je bil promoviran 27. junija 1924. V študijskem letu 1924/25 se je izpopolnjeval na Faculté des Lettres de l'Université de Paris, februarja leta 1927 pa je opravil profesorski izpit za poučevanje na srednjih šolah.

Imatrikulacija: 31. X. 1920

Absolutorij: 21. VI. 1924

Aprobacija: 17. V. 1924

Promocija: 27. VI. 1924

Profesorski državni izpit: 18. II. 1927

Naslov disertacije: Problem avtonomije in heteronomije hedonskega ter estetičnega doživljanja – Prenos avtonomije in heteronomije umskega doživljanja na hedonsko in estetično doživljanje ter poizkus ovržbe hedonike in utemeljitve estetike kot normativnih disciplin

Op.: Naloga je vezana, tipkopis, obseg 77 foliantov. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

ZS 1920/2

Ozvald: Vzgojevalna etika Filozofija vzgoje (3); isti: Krivda, kazni, vzgoja (2); isti: John Locke: *Thoughts on Education* (misli o vzgoji) (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Aksiomatična etika (3); isti: Sodobne filozofske struje (2); isti: I. Kant: *Prologomena* (2); Juvančič: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Zgodovina francoskega gledališča (2); isti: Uvod v starofrancoske tekste (2); Cankar: Impresionizem in ekspresionizem (1); Mantuani: Umetnost v šolskem pouku (1); – 6. oktober 1920.

LS 1920/21

Ozvald: Filozofija vzgoje (4); isti: Seminarske vaje: J. Locke: *Thoughts on Education* (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Logika vesti (2); isti: Seminarske vaje: I. Kant: *Prologomena* (2); Juvančič: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Zgodovina francoskega gledališča (2); isti: Uvod v starofrancoske tekste (2); Tesnière: Francoska literatura v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (1); isti: Razlaga novofrancoskih tekstov (2); Cankar: Arhitektura in plastika v zadnji tretjini XIX. stoletja (1); Prijatelj: Slovenska literatura v šestdesetih letih (3); Tesnière: Vaje v francoskem jeziku (2); Skok: Historična gramatika italijanskega knjižnega jezika (2); isti: Uvod v študij Danteja (1); isti: Čitanje in tolmačenje Dantejeve *Vita Nuova* (1); – februar 1921.

ZS 1921/1922

Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Problem discipline v šoli in življenju (2); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problem estetike (2); isti: Berkeley: *Treatise concerning the principles of knowledge* (o principih človekovega spoznanja) (2); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Slovnica novofrancoskega jezika (2); isti: Razlaga novofrancoskih tekstov (1); isti: Pismeni sestavki v francoščini (1); Skok: Historična gramatika italijanskega knjižnega jezika (2); isti: Tolmačenje Dantejeve *Vita nuova* (1); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (3); isti: Vaje s starofrancoskega jezika (1); Kelemina: Angleški jezik I. (2); – 8. oktober 1921.

LS 1921/22

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problem estetike (2); isti: Seminar: G. Berkeley: *Načela človekovega spoznanja* (2); Ozvald: Mladinoslovje (4); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (3); isti: Interpretacija starofrancoskih tekstov (1); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Slovnica novofrancoskega jezika (2); isti: Seminar: Razlaga novofrancoskih tekstov (1); isti: Vaje v novofrancoskem jeziku (1); – 15. februar 1922.

ZS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: J. Mislej: Obris njegove filozofije (1); isti: B. Bolzano: *Wissenschaftslehre* (2); Šturm: Historični razvoj francoskega oblikoslovja (3); isti: Seminarske vaje (2); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Seminar: Razlaga novofrancoskih tekstov (1); Kelemina: Zgodovina nemške literature od XV. do XVII. stoletja (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Pedagoški seminar: Platonova *Država* (2); – 6. oktober 1922.

LS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: D. Hume: *O človekovem razumu* (2); Ušeničnik: *Posebna filozofija* (6); Šturm: Historični razvoj francoskega oblikoslovja (3); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Seminar: Razlaga novofrancoskih tekstov (1); Kelemina: Uvod v angleščino (2); – 4. februar 1922.

ZS 1923/1924

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Diskusija in interpretacija dela *Meditationes de prima philosophia* (René Descartes) (2); Šturm: Izbrana poglavja francoske historične skladnje (3); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); Šerko: Forenzična psihologija (1); – 4. oktober 1923.

LS 1923/1924

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Kritični pretres dela: P. F. Linke: *Grundfrage der Wahrnehmungslehre. Untersuchungen über die Bedeutung der Gegenstandstheorie und Phänomenologie für die experimentelle Psychologie* (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (2); Šturm: Izbrana poglavja iz francoske historične skladnje (2); isti: Francoska historična gramatika (fonetika) (2); Prijatelj: Pisatelji mladoslovenstva (2); – 13. februar 1924.

Curriculum vitae

Rojen sem bil 4. decembra l. 1899 v Kandiji pri Novem mestu v Sloveniji. Ljudsko šolo sem začel obiskovati l. 1905 v Šmihelu pri Novem mestu, nadaljeval in dovršil sem jo v Novem mestu l. 1912. Istega leta sem stopil tudi v I. razred humanistične gimnazije v Novem mestu, ki sem jo tam nadaljeval in naredil l. 1920 zrelostni izpit. V jeseni 1920 sem se inškrubiral na tukajšnji univerzi na Filozofski fakulteti in si izbral kot glavna

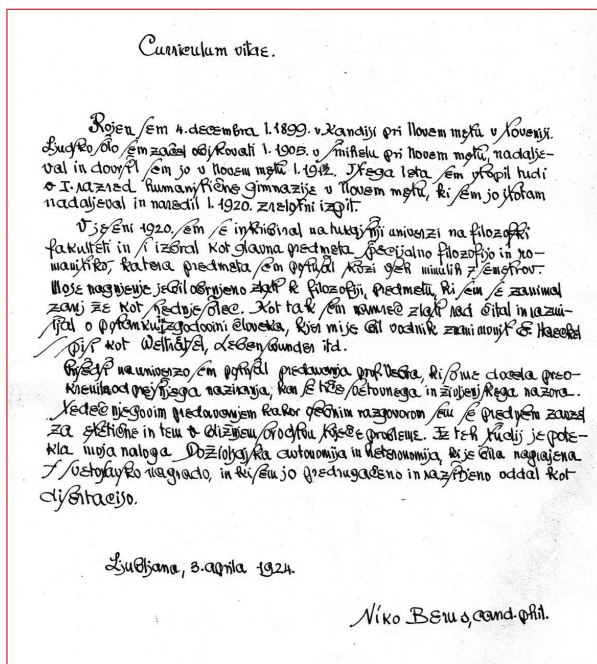
predmeta specialno filozofijo in romanistiko, katera predmeta sem poslušal skozi vseh minulih sedem semestrov. Moje nagnjenje je bilo obrnjeno zlasti k filozofiji, predmetu, ki sem se zanimal zanj že kot srednješolec. Kot otrok sem namreč zlasti rad čital in razmišljal o postanku in zgodovini človeka, kjer mi je bil vodnik znani monist E. Häckel ter Welträtsel, Lebenswunder, itd.

Prišedši na univerzo sem poslušal predavanja prof. Vebra, ki so me docela preokrenila od prejšnjega naziranja, kar se tiče svetovnega in življenjskega nazora. Sledeč njegovim predavanjem kakor osebnim razgovorom sem se predvsem zavzel za estetične in tem v bližnjem sorodstvu stoječe probleme. Iz teh študij je potekla moja naloga Doživljajska avtonomija in heteronomija, ki je bila nagrajena s svetosavsko nagrado in ki sem jo predrugačeno in razširjeno oddal kot disertacijo.

V Ljubljani, 3. aprila 1924

Niko Berus, cand. phil.

Op.: Svetosavska nagrada je bila namenjena rednim slušateljem in slušateljicam Univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev za najbolj izdelane razprave razpisanih tem/predmetov. Višina nagrade je bila 500 din, podeljeval pa jo je rektor ob navzočnosti dekanov na dan sv. Save. Za primerjavo naj navedemo, da je višina takse ob prijavi doktorskega izpita tudi znašala 500 din.

Slika 14: Življenjepis doktorskega kandidata Nikolaja Berusa. (arhiv FF)

Poročilo dr. F. Vebera o disertaciji kandidata Nikolaja Berusa z naslovom Avtonomija in heteronomija hedonskega in estetskega doživljanja

Kandidat se je v pričujoči disertaciji lotil težavnega vprašanja, ali nahajamo tudi na polju hedonskega in estetskega čustvovanja ter stremljenja razliko med pravilnim in nepravilnim doživljanjem in v koliki meri je vzporedno s tem interna struktura te vrste človeškega doživetja podobna strukturi predstavljanja in mišljenja.

V podrobnostih dokazuje kandidat pravilnostno indiferentnost hedonskega in strogo pravilnostno relevantno estetskega doživljanja. Pri isti priliki nazorno in pre-pričevalno utemljuje, da so tudi pri estetskem doživljanju temeljni kriterije njegove stroge pravilnosti ali nepravilnosti povsem sorodni z istimi kriteriji na polju golega umskega doživljanja, s čimer je vsaj načelno dana možnost normativne estetike kot stroge logike estetskega doživljanja. Manj posrečeno je njegovo nasprotno dokazovanje pri hedonskem doživljanju, saj sam navaja tudi tu iste kriterije za strogo nepravilnost tega čustvovanja; torej pa tudi tu nasproten slučaj, stroga pravilnost hedonskega doživljanja vsaj načelno ne more biti izključena.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 17. maja 1924

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Nikolaja Berusa Problem avtonomije in heteronomije hedonskega ter estetičnega doživljanja

Podpisani izjavljam, da soglašam z oceno in redovanjem te disertacije, kakor jih je podal strokovni prof. g. kolega Veber.

Izrecno omenil bi, kandidatu v prid, to, da je jezikovna formulacija za deloma težko izrazljive pojmovne zveze prav spretna in da je pričujoči izdelek v stilističnem oziru lep primer dobre filozofske proze.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 17. maja 1924

Op.: Rokopis

Zapisnik o glavnem (filozofija) in stranskem rigorozu (francoski jezik z literaturo) kandidata Nikolaja Berusa

Komisija: dekan prof. dr. Jovan Hadži kot predsednik, prof. dr. F. Veber, prof. dr. K. Ozvald, hon. nast. dr. F. Šturm kot člani komisije.

Disertacija Problem avtonomije in heteronomije hedonskega ter estetičnega doživljanja – *magna cum laude* (8). Prijava je bila sprejeta na fakultetni seji dne 7. maja 1924.

Prvi eksaminator g. prof. Veber začenja izpraševati ob 10.20 in konča ob 11.30. Drugi eksaminator g. prof. Šturm začenja izpraševati ob 11.30 in konča ob 12.00. Na predlog g. prof. Vebra se sprejme enoglasno za glavni rigoroz ocena: *cum laude* (8). Na predlog g. prof. Šturma se sprejme enoglasno za stranski rigoroz (francoski jezik z literaturo) ocena: *cum laude* (8).

V Ljubljani, dne 4. junija 1924

dr. F. Veber, dr. F. Šturm, dr. K. Ozvald

Op.: Uvodni del tipkan, ostalo v rokopisu.

Poročilo dr. F. Vebra o ustnem rigorozu iz filozofije (glavni rigoroz) kandidata Nikolaja Berusa

Vprašanja: dr. F. Veber: Psihološki in spoznavni problem doživljajske avtonomije in heteronomije; Zaznavno in halucinatorično predstavljanje; Naj se prenesejo kriteriji predstavnih halucinacij na mišljenje; V čem je glavno jedro eleátizma; Naj se pokažejo skupne vezi med eleátizmom in platonizmom; Glavne razlike med platonizmom in aristotelizmom; Ali ima Aristotelova razlika med materijo in formo svoj pomen tudi za moderno spoznavno teorijo.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 4. junija 1924

Komisija: dekan kot predsednik, dr. J. Hadži, dr. K. Ozvald.

Op.: Uvodni del tipkan, ostalo v rokopisu.

Poročilo dr. Franca Šturma o stranskem rigorozu (francoski jezik in literatura kot stranski rigoroz) kandidata Nikolaja Berusa

Vprašanja: dr. F. Šturm: Starofrancoski: *Roland*, 303–320 (čitanje, prevod, interpretacija); Razvoj perfekta habni: diftong uo in de; Glavne smernice starofrancoske literature; Novofrancoski: Anatole France: *La cravate*, 1–50 (prevod, interpretacija); Descartes in njegov pomen za francosko filozofijo in literaturo.

Ocena: 8 – osem

dr. K. Šturm

V Ljubljani, dne 4. junija 1924

Komisija: dekan kot predsednik, dr. J. Hadži, dr. K. Ozvald.

Op.: Uvodni del tipkan, ostalo v rokopisu.

Zapisnik o rigorozu namesto filozofikuma (pedagogika) kandidata Nikolaja Berusa
Komisija: prof. dr. Nahtigal v zastopstvu dekana kot najstarejši (po službenih letih)
navzoči redni profesor, prof. dr. Ozvald kot eksaminator. Ker je dekan zadržan, je
prodekan sam eksaminator, po službenih letih najstarejša redna prof. dr. Gavazzi in dr.
Plemelj tudi zadržana, predseduje tretji najstarejši redni profesor dr. Rajko Nahtigal.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. R. Nahtigal, dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. Karla Ozvalda o ustnem rigorozu iz pedagogike (rigoroz namesto filozofikuma)

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Vzgajališča na selu; Seksualna vzgoja; Elan Valley; Delovna
šola; Slaboumnost; Skrb za žrtve.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, 6. junija 1924

Komisija: V zastopstvu dekana je kot predsednik dr. R. Nahtigal.

Op.: Tipkopis.

Profesorski državni izpit: 18. II. 1927

Kandidat: dr. Nikolaj Berus

Usposobljenostni izpit: (24. XI. 1924, 18. II. 1927); XV. predmetna skupina

Glavni predmet: filozofija

Domača naloga: kot domača naloga se prizna njegovo disertacijsko delo z enako oceno;
dr. F. Veber; 25. XI. 1924

Klavzura: *Problem avtonomije in heteronomije s posebnim oziromna estetsko normo*; dr. F.
Veber; prav dobro (9); 15. II. 1926

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; prav dobro (9); 17. II. 1926

Glavni predmet: francoščina

Domača naloga: *Le scepticisme d'Anatole France*; dr. F. Šturm; dobro (7); 16. II. 1926

Klavzura: *Avoir et être avec le participe passé*; dr. F. Šturm; dobro (7); 16. II. 1926

Ustni izpit: francoščina; dr. F. Šturm; prav dobro (8); 17. II. 1926

Stranski predmet: nemščina

Klavzura: prevod Windelbandovega govora ob 100-letnici Schillerjeve smrti [str. 3];
dr. J. Kelemina; prav dobro (8); 16. II. 1927

Ustni izpit: nemščina; dr. J. Kelemina; prav dobro (8); 18. II. 1927

Franjo ČIBEJ (1901–1929)

Franjo Čibej, sin državnega uradnika iz Gorice, se je po šolanju na gimnaziji v Trstu, Gradcu in Ljubljani leta 1919 odločil za študij teologije, a se je naslednje študijsko leto prepisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer se je vpisal v prvi semester. Iz osebnega izkaza, ki ga je oddal 4. oktobra 1920, je razvidno, da mu je Fakultetni svet priznal dva semestra, ki ju je poslušal na Teološki fakulteti. V teku sedmega semestra, ki ga je vpisal oktobra 1922, je opravil predpisani filozofsko-pedagoški predizpit. Absolviral je deset semestrov in se 6. maja 1924. leta prijavil k doktorskemu izpitu. Referenta dr. F. Veber in dr. K. Ozvald sta nalogo z naslovom Predmetno-psihološka analiza socialnih form ocenila pozitivno. Prof. F. Veber je v oceni zapisal: »Pričujoča disertacija je prvi poizkus analitično-deskriptivno metodo prenesti tudi na sodobno sociologijo.« Glavni in stranski rigoroz je opravil 20. in 21. junija leta 1924, zadnji rigoroz iz fizike namesto filozofikuma pa je opravil 23. januarja 1925. Slavnostna promocija je potekala 31. januarja 1925. Profesorski državni izpit je opravil 19. oktobra 1926.

Imatrikulacija: 1. III. 1920

Absolutorij: –

Aprobacija: 14. VI. 1924

Promocija: 31. I. 1925

Profesorski državni izpit: 19. X. 1926

Naslov disertacije: Predmetno-psihološka analiza socialnih form
(*Disertacija, ki jo predloži filozofski fakulteti univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani za dosego doktorskega naslova in časti Franjo Čibej. Izjavljam s svojo častno besedo, da sem disertacijo izdelal sam. Ljubljana, 5. maja 1924*)

Op.: Naloga je vezana, rokopis, razmnožena na ciklostil ter v obsegu 126 foliantov.

Inskripcija

ZS 1920/21

Plemelj: Teorija analitičnih funkcij (4); isti: Vaje (2); Zupančič: Infinitesimalni račun (4); isti: Vaje v infinitesimalnem računu (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Aksiomatična etika (3); isti: Sodobne filozofske struje (2); Ozvald: Vzgojevalna etika (3); Kušar: Fizika (4); Reisner: Eksperimentalna fizika (5); – 4. oktober 1920.

LS 1920/21

Zupančič: Infinitesimalni račun (4); isti: Vaje v infinitesimalnem računu (3); Rubinowicz: Mehanika (4); isti: Vaje iz mehanike (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Logika vesti (2); isti: Seminarske vaje (2); Jesenko: Fiziologija rastlin (4); isti: Mikroskopske vaje (4); Grošelj: Splošna biologija (5); Ozvald: Filozofija vzgoje (4); – 19. februar 1921.

ZS 1921/22

Plemelj: Algebra in teorija števil (5); isti: Seminarske vaje (2); Zupančič: Teorija in praksa vsot (2); isti: Diferencialne enačbe (4 + 3); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Estetika (2); isti: Filozofski seminar (2); Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Pedagoški seminar (2); Rubinowicz: Elektromagnetizem (4); – 8. oktober 1921.

LS 1921/22

Zupančič: Diferencialne enačbe (4 + 2); isti: Teorija in praksa vsot (2); Plemelj: Algebra in teorija števil (5); isti: Matematični seminar (2); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Normativni problem estetike (2); isti: Filozofski seminar (2); Ozvald: Mladinoslovje (4); Pedagoški seminar (2); I. Cankar: Staronizozemsko slikarstvo (1); Rubinowicz: Elektromagnetizem (4); – 20. februar 1922.

ZS 1922/23

Plemelj: Diferencialne enačbe (4); isti: Matematični seminar (4); Zupančič: Projektivna geometrija (4); Veber: Spoznavna teorija (analiza kompleksnih spoznavnih aktov) (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Filozofski seminar B. Bolzano: *Wissenschaftslehre*, II. (2); Ozvald: Sociologija dece (4); isti: Problemi življenja (2); isti: Pedagoški seminar (2); Kušar: Mehanika in akustika (4); – 3. oktober 1922. Op.: Opravil je filozofsko-pedagoški predizpit.

LS 1922/23

Plemelj: Diferencialna enačba II. in variacijski račun (4); isti: Matematični seminar (4); Zupančič: Projektivna geometrija (4); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki

temelji jezika (2); isti: Filozofski seminar: D. Hume: *O človekovem razumu* (2); Ozvald: Psihologija dece in mladine (4); isti: Pedagoški seminar (2); Kušar: *Žarenje* (4); Pitamic: *Pravna filozofija* (1); – 17. februar 1923.

ZS 1923/24

Plemelj: Teorija analitičnih funkcij (4); isti: Matematični seminar (4); Zupančič: Kritični uvod v infinitezimalni račun (4); Veber: Grška filozofija (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Filozofski seminar: diskusija in interpretacija dela *Medidationes de prima philosophia* (René Descartes) (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (4); isti: Seminar: Rousseaujev *Émile* (2); Kušar: Termodinamika (4); Prijatelj: Pisatelji Mladoslavstva (2); – 2. oktober 1923.

LS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Seminar: Linke (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (4); isti: Rusko kulturno območje in pedagogika (2); isti: Seminar: Rousseaujev *Émile* (2); Zupančič: Uvod v infinitezimalni račun (4); Plemelj: Teorija analitičnih funkcij (4); Kušar: Elektronska teorija (4); – 16. februar 1924.

LS 1924/25

Plemelj: Diferencialna enačba in variacijski račun. (4); isti: Seminar: Vaje (4); Kušar: Eksperimentalna fizika (4); Veber: Analitična in razvojna psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar: Leibniz: *Nouveaux Essais sur l'entendement humain* (2); – 13. februar 1925.
Op.: Po enem letu je se je ponovno inkskribiral v 10. semester XVIII. filozofske skupine.

Curriculum vitae

Avtor predstoječe disertacije Franjo Čibej se je rodil kot sin državnega uradnika 27. junija 1901 v Gorici. Od leta 1907 do 1911 je obiskoval ljudsko šolo v Trstu ter stopil v jeseni 1911 v tamkajšnjo nemško državno gimnazijo. Dovršil je l. 1915 četrti gimnazijski razred. Med svetovno vojno je od l. 1915 do junija 1919 obiskoval I. državno gimnazijo v Gradcu. Zadnji semester osme šole je dovršil v Ljubljani, kjer je tudi julija 1919 maturiral. V šol. letu 1919/20 je bil vpisan na Teološki fakulteti ljubljanske univerze, kjer je od l. 1920 do 1924 nadaljeval svoje študije na Filozofski fakulteti. Poslušal je filozofijo, pedagogiko, matematiko in fiziko. Glavni njegovi učitelji so bili: Veber, Ozvald, Zupančič, Plemelj, Rubinowicz, Kušar, Ušeničnik. Njim se seveda avtor na tem mestu zahvaljuje, zlasti pa se spominja hvaležno vdano prof. Vebra in Ozvalda, kojih predavanja in osebno vodstvo so v odločilni smeri vplivala na avtorjev razvoj ter na njegove filozofsko-pedagoške študije.

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. Franca Vebera o disertaciji kandidata Franja Čibeja z naslovom Predmetno-psihološka analiza socioloških faktorjev⁹

Pričujoča disertacija je prvi poizkus analitično-deskriptivno metodo prenesti tudi na sodobno sociologijo. To dejstvo je obenem odločilno za pravično ocenitev kandidatovega dela. Sociologija spada še danes med najmanj dovršene filozofsko-historične discipline, o kakem analitičnem pretresanju temeljnih socioloških vprašanj pa še malone ni sledu. Tem večjo pozornost mora vzbuditi avtorjeva glavna zamisel, podati tudi to čisto smiselno analizo temeljnih družabnih činiteljev in na ta način vsaj pripraviti pot do take sociologije, ki bo si na jasnem vsaj glede načelnih premis tudi svoje in danes edino znane historično-induktivne metode.

Zato je umljivo, da so marsikateri avtorjevi izsledki pač še preuranjeni, drugi zopet še dokaj nejasno formulirani in da ima celo delo še nekak provizoren značaj. Njegovo glavno misel pa smatram za povsem srečno, seveda za misel, ki jo morejo učinkovito izvesti šele generacije novih delavcev na tem polju. Že od kandidata podani material pa nas prepričuje vsaj o možnosti tudi stroge – analitične sociologije.

Ocena: 7 – cum laude

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 17. maja 1924

Op.: Rokopis.

Referat

predmetnega profesorja *dr. Franca Vebera*
o *disertaciji* *iz filozofije*
kandidata *J. Čibeja*

Predmet (glavni, stranski): *filozofija*
Naloga, ocenjevanje: *Predmetno-psihološka analiza socioloških faktorjev.*

Ocena: *Pričujoča disertacija je prvi poizkus analitično-deskriptivno metodo prenesti tudi na sodobno sociologijo. To dejstvo je obenem odločilno za pravično ocenitev kandidatovega dela. Sociologija spada še danes med najmanj dovršene filozofsko-historične discipline, o kakem analitičnem pretresanju temeljnih socioloških vprašanj pa še malone ni sledu. Tem večjo pozornost mora vzbuditi avtorjeva glavna zamisel, podati tudi to čisto smiselno analizo temeljnih družabnih činiteljev in na ta način vsaj pripraviti pot do take sociologije, ki bo si na jasnem vsaj glede načelnih premis tudi svoje in danes edino znane historično-induktivne metode.*

Zato je umljivo, da so marsikateri avtorjevi izsledki pač še preuranjeni, drugi zopet še dokaj nejasno formulirani in da ima celo delo še nekak provizoren značaj. Njegovo glavno misel pa smatram za povsem srečno, seveda za misel, ki jo morejo učinkovito izvesti šele generacije novih delavcev na tem polju. Že od kandidata podani material pa nas prepričuje vsaj o možnosti tudi stroge – analitične sociologije.

Ceterum actus: Cum laude (7).

V Ljubljani, dne 17. maja 1924.

dr. Franc Veber
predmetni profesor

Slika 15: Ocena doktorske disertacije Franja Čibeja, ki jo je napisal profesor F. Veber. (arhiv FF)

9 Dr. Veber ni navedel točnega naslova Čibejeve disertacije, ki se glasi Predmetno-psihološka analiza socialnih form.

Poročilo dr. K. Ozvalda o doktorski disertaciji kandidata Franja Čibeja z naslovom Predmetno-psihološka analiza socialnih form

S problemom, v kateri se v tej disertaciji jemlje v znanstveni pretres, je kandidat stopil na znanstveno področje, koder je danes treba še po večini ledino orati. Predmetno-psihološka analiza socialnih form je namreč nekaj, brez česar se bodoči solidni temelji sociologije ne dajo misliti. Tekom svoje razprave nam kandidat podaja lepo vrsto posrečenih in tudi večkrat jako zanimivih pojmovnih analiz. S pridom je porabil važnejšo literaturo, v kolikor mu je bila lažje dostopna, obenem pa tudi posredočil, da je sposoben samostojno raziskujoč, spretno operirati z obširnim materialom, ki prihaja v poštev. Razširjena in primerno predelana bi se ta disertacija lahko kdaj razrastla v lepo Grundlegung strogo znanstvene sociologije.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 14. junija 1924

Op.: Rokopis.

Zapisnik o glavnem rigorozu (filozofija) in stranskem rigorozu (pedagogika) kandidata Franja Čibeja z dne 20. junija 1924

Komisija: prof. Gavazzi v zastopstvu dekana kot predsednik, prof. Veber in prof. Ozvald kot člana.

Prijava sprejeta na fakultetni seji dne 7. maja 1924.

Glavni rigoroz iz filozofije se je vršil dne 21. junija (predsednik prof. dr. R. Nahtigal), ker je bil prejšnji eksaminator prof. Veber zadržan.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald, dr. F. Veber

dr. R. Nahtigal, dr. K. Ozvald

Op.: Uvodni del tipkan, ostalo v rokopisu.

Poročilo dr. F. Vebera o glavnem rigorozu iz filozofije kandidata Franja Čibeja

Vprašanja: dr. F. Veber: Descartes, Locke in Hume; Naj se oriše psihologistično in apsihološko pojmovanje norme na polju spoznavne teorije, etike in estetike; Naj se oriše psihološka in apsihološka razlika med a priori in a posteriori; Naj se oriše razlika med fundacijo in implikacijo; Vrline in hibe tradicijskega pojmovanja razlike med primarnimi in sekundarnimi kvalitetami.

Ocena: 9 – devet

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 20. junija 1924

Komisija: predsednik dr. R. Nahtigal.

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o stranskem rigorozu iz pedagogike kandidata Franja Čibeja

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Modna gesla v pedagogiki; Politična vzgoja; Zapadnoevropsko kulturno območje.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 20. junija 1924

Komisija: predsednik dr. A. Gavazzi.

Op.: Rokopis.

Zapisnik o rigorozu iz fizike (namesto filozofikuma) kandidata Franja Čibeja, ki se je vršil dne 23. januarja 1925 ob 11. uri dopoldne.

Navzoča: dekan dr. L. Hauptmann kot predsednik, prof. dr. V. Kušar kot eksaminator.

Ocena: 6 – dobro

dr. V. Kušar

Komisija: predsednik dr. L. Hauptmann.

Op.: Tipkopis, rokopis.

Poročilo dr. Valentina Kušarja o rigorozu iz fizike (rigoroz namesto filozofikuma) kandidata Franja Čibeja

Vprašanja: dr. V. Kušar: Obseg pojma žarkov v sedanji fiziki; Jonizacija; Električno, napetostno polje; Razloček med uporabnostjo toplotne in ostalih energij.

Ocena: 6 – dobro

dr. V. Kušar

V Ljubljani, dne 23. januarja 1925

Komisija: predsednik dr. L. Hauptmann.

Op.: Rokopis.

Profesorski državni izpit: 19. X. 1926

Op.: Ni dokumentacije. Podatek, da je izpit opravil, je naveden v Univerzitetni matriki.

Anatolij ŠPAKOVSKIJ¹⁰ (1895–1988)

Šestindvajsetletni Anatolij Špakovskij se je pred vpisom na ljubljansko Filozofsko fakulteto izobraževal in študiral v različnih mestih carske Rusije (Moskva, Kijev), bil je tudi udeleženec v prvi svetovni vojni. Novembra leta 1920 je prispel v Jugoslavijo ter se oktobra naslednjega leta inkskribiral na Filozofsko fakulteto. V vpisnici je navedel, da je pred tem že absolviral 2. semestra na moskovski univerzi. Na ljubljanski Filozofski fakulteti je absolviral vseh osem semestrov. V petem semestru je opravil filozofsko-pedagoški predizpit, k doktorskemu izpitu pa se je prijavil 10. marca 1925. 29. marca je za disertacijo prejel oceno devet. Ustni rigoroz je opravil 19. maja istega leta, promoviran pa je bil štiri dni kasneje. Leta 1925 je ob zaključku osmega semestra prejel absolutorij ter se prijavil k profesorskemu izpitu; opravil ga je 17. februarja 1927.

Imatrikulacija: 31. X. 1921

Absulotorij: 15. VI. 1925

Aprobacija: 10. IV. 1925

Promocija: 23. V. 1925

10 Anatolij Špakovskij je v svojem življenjepisu zapisal svoj priimek s končnico -ij, zaradi tega sem v knjigi tudi sam ohranil to različico priimka, v dokumentih pa je najti tudi druge različice in posledično drugačne sklonske oblike. Dr. Anatolij [Ignatevič von] Špakovskij je po študiju in opravljenem usposobljenostnem izpitu za poučevanje na srednjih šolah služboval kot gimnazijski profesor na gimnaziji v Veliki Kikindi, Velikem Bečkereku (Petrograd, Zrenjanin) in v Novem Sadu, ki ga je leta 1942 zapustil ter se preselil ali bil preseljen v Nemčijo, od koder je po letu 1951 emigriral v ZDA. Pri dvainšestdesetih letih je postal profesor sociologije na Državni univerzi v Jacksonvillu v Alabami. Deloval je na področju filozofije, sociologije, psihologije, kulturologije, religije, poezije. Napisal več knjig, med njimi odmevno *Freedom, determinisem, interdeminism* (1963), *Hague Martinus Nijhof*. Pisal še v visoki starosti, pri 85 letih je izdal brošuro z naslovom *The Reflection of Buddhism in Arthur Schopenhauer, Albert Einstein, Lev Tolstoj, etc.* 1980: Hunstville: Golden Rose Print. Bil je član *American Sociological Association (ASA)*, član *The Association for Slavic Studies in the United States of America*, član *The Royal Institute of Philosophy in Londonu*, član *Kant-Gesellschaft v Halleju/Bonnu* in drugih.

Profesorski državni izpit: 17. II. 1927

Naslov disertacije: Psihološka analiza časa

Op.: Naloga je vezana, pisana na pisalni stroj in razmnožena na ciklostil, obseg 87 foliantov. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

ZS 1921/22

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problemi estetike (2); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Slovnica novofrancoskega jezika (2); isti: Razlaga novofrancoskih tekstov, Gérard de Nerval: *La Main enchantée* (1); isti: Pismeni sestavki v francoščini (1); Kelemina: Zgodovina nemškega slovstva (2); Ozvald: Mladinoslovje (4); – 8. oktober 1921. Op.: Inskribiral je dva semestra univerze v Moskvi.

LS 1921/22

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problemi estetike (2); isti: Filozofski seminar (2); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Razlaga novofrancoskih tekstov, Gérard de Nerval: *La Main enchantée* (1); isti: Pismeni sestavki v francoščini (1); Kelemina: Zgodovina nemškega slovstva (2); Ozvald: Mladinoslovje (4); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (3); isti: Seminar: Interpretacija starofrancoskih tekstov (1); – 17. februar 1922.

ZS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: J. Mislej (1); isti: Filozofski seminar (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Problemi in konflikti moderne življenja (2); Šturm: Historični razvoj francoskega oblikoslovja (3); isti: Seminarske vaje (2); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Proseminar: Gérard de Nerval (1); isti: Prevod iz slovenščine v francoščino (1); isti: Pismeni sestavki v francoščini (1); Kelemina: Zgodovina nemške literature od XV. do XVII. stoletja (2); Copeland: Angleščina (2); – 3. oktober 1922.

LS 1922/1923

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: psihološki temelji jezika (2); isti: Seminar: D. Hume: *O človekovem razumu* (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); Seminar: Nietzsche: *Tako je govoril Zaratustra* (2); Šturm: Historični razvoj francoskega

oblikoslovja (3); isti: Seminar: Interpretacija starofrancoskih tekstov (2); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Proseminar: Gérard de Nerval (1); isti: Prevod iz slovenščine v francoščino Ivan Cankar: *Moje življenje* (1); isti: Pismeni sestavki v francoščini (1); Copeland: Angleščina (2); – 14. februar 1923.

ZS 1923/1924

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Filozofski seminar: Diskusija in interpretacija dela: René Descartes: *Meditationes de prima philosophia* (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (s posebnim ozirom na zgodovinski razvoj vodilnih idej) (4); isti: Pedagoški seminar: Rousseaujev *Émile* (2); Šturm: Izbrana poglavja francoske historične skladnje (3); Tesnière: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Proseminar: Razlaga novofrancoskih tekstov Gérard de Nerval: *La Main enchantée* (1); isti: Francoska stilistika in pismeni sestavki v francoščini (1); Kelemina: Zgodovina nemške literature od XV. do XVII. stoletja (2); Copeland: Angleščina (2); – 1. oktober 1923.

LS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Filozofski seminar: Kritični pretres dela: Paul Ferdinand Linke: *Grundfrage der Wahrnehmungslehre* (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (2); isti: Rusko kulturno območje in pedagogika (Dostojevski, Tolstoj) (2); isti: Seminar: Rousseaujev *Émile* (2); Šturm: Izbrana poglavja francoske historične skladnje (3); isti: Francoska historična gramatika II. (fonetika) (2); Kelemina: Zgodovina nemške literature XVIII. stoletja (2); Copeland: Angleščina (2); – 13. februar 1924. Op.: Opravil je filozofsko-pedagoški predizpit.

ZS 1924/25

Veber: Analitična in razvojna psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar: Leibniz: *Nouveaux Essais sur l'entendement humain* (2); Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4); isti: Seminar: Razmejitev pedagoške teorije in prakse (2); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika, a) glasoslovje (2), b) skladnja (2) (4); isti: Seminar: Čitanje, *La Chanson de Roland* (2); Martel: Francoska književnost v XIX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Proseminar: Razlaga novofrancoskih tekstov Gérard de Nerval: *La Main enchantée* (1); isti: Francoska stilistika in pismeni sestavki v francoščini (1); Kelemina: Zgodovina nemške literature, starejša romantika (2); – 1. oktober 1924.

LS 1924/25

Veber: Analitična in razvojna psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar: Leibniz: *Nouveaux Essais sur l'entendement humain* (2); Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4); Kelemina: Zgodovina nemške literature (romantična doba) (2); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika, (4); isti: Seminar: Čitanje, *La Chanson de Roland* (2); Martel: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Proseminar: Razlaga novofrancoskih tekstov: Gérard de Nerval: *La Main enchantée* (1); isti: Francoska stilistika in pismeni sestavki v francoščini (1); – 6. februar 1925.

Curriculum vitae

Rodil sem se 14./27. februarja 1895 v Petrogradu. L. 1898 sem se preselil s starši v Moskvo, leta 1906 sem vstopil v moskovsko 6. gimnazijo, ki sem jo dovršil l. 1914 z odliko srebrne medalje. V jeseni l. 1914 sem vstopil na filozofsko fakulteto moskovske univerze, in sicer na filozofsko-zgodovinski oddelek. Študiral sem na moskovski univerzi zimski semester 1914/15 in poletni semester 1915. V začetku zimskega semestra 1915 sem zapustil moskovsko univerzo in vstopil 1. novembra 1915 v Nikolajevsko artilerijsko vojno akademijo v Kijevu. Dovršil sem vojno akademijo 16. maja 1916 in bil promoviran v prvi oficirski čin praporščaka. Od 30. maja 1916 do februarja 1918 sem bil na fronti proti Nemčiji, v 45. artilerijskem polku; od avgusta 1918 do novembra 1920 sem bil na različnih frontah v meščanski vojski. Za ta čas sem dobil čin poročnika in križ sv. Stanislava 3. st., sv. Ane 3. st. in sabljo sv. Jurija. V novembru 1920 sem prišel v Jugoslavijo in se v oktobru 1921 inkskribiral kot slušatelj Filozofske fakultete ljubljanske univerze. Julija 1922 sem se v Veliki Kikindi poročil z Nado Mihajlovičevo. Kar se tiče mojega duševnega filozofskega razvoja, imam pripomniti sledeče.

Začel sem se že v 8. razredu gimnazije zanimati za filozofijo in posebno za psihologijo. To zanimanje je določilo moj vstop na Filozofsko fakulteto moskovske univerze, kjer sem obiskoval z veliko pozornostjo predavanja iz eksperimentalne psihologije profesorja Čelpanova. Vojna je pretrgala tek mojih znanstvenih študij. Z vstopom na Filozofsko fakulteto ljubljanske univerze sem nadaljeval svoj filozofski razvoj. Pod vodstvom profesorja dr. Vebra je moje zanimanje za filozofske probleme še bolj naraslo. Centrum mojih študij je bila isto tako psihologija, sedaj že ne empirična, temveč analitično-deskriptivna, katera se mi je zdela kot neobhodni predpogoj za razvoj empirične psihologije, ker daje tej zadnji smer za eksperiment. Kot rezultat mojega pečanja s psihološkimi problemi je bila moja seminarska naloga O zavedni in nezavedni duševnosti. Pod vplivom predavanj profesorja dr. Vebra o spoznavni teoriji je bila obrnjena moja pozornost na problem časa in prostora. Zaradi važnosti danih problemov za znanost sploh sem skušal podati njihovo psihološko analizo v dveh mojih seminarskih nalogah: Analiza psiholoških

komponent na časovnosti in Psihološki problem prostora. Ker sem v teku svoje analize videl, da podležejo časovnosti sploh vsi eksistentni pojavi in ima zato razjasnitev tega pojma velik pomen tako za psihologijo kakor tudi za znanost sploh, sem skušal še bolj natančno analizirati ta pojem v svoji disertaciji na podlagi gradiva, ki sem ga že dobil v seminarski nalogi. Podrobno analizo prostora pa sem odložil na bližnjo bodočnost in sem si s tem samim določil smer znanstvenega udejstvovanja v okviru psihološke analize pojavov.

Op.: Rojstni datum je naveden tudi po pravoslavnem koledarju, brez podpisa.

Poročilo dr. F. Vebera o disertaciji kandidata Anatolija Špakovskija z naslovom Psihološka analiza časa

S pričujočim delom se prvič poizkuša sistematična redukcija časa na pristojne psihološke činitelje. Posebnega pomena je pri tem vloga eksistence in spreminjanja, ki jo izkaže avtor pri dobivanju našega pojma trajanja in sukcesije. Zdi se, da se mu je posrečilo tudi sedajnost, preteklost in bodočnost izkazati kot neobhodno rezultanto pristojne drugačne analitične strukture naše duševnosti. Pomembna je tudi njegova misel, da je časovno predstavljanje v neizogibni zvezi z notranjim zaznavanjem, brez katerega bi ne mogli priti do nikake konkretne časovnosti. Vse to mu tudi omogoča točno razlikovanje med psihološko-konkretnim in matematično-abstraktnim časom. Oba časa sta mu tem potom rezultanti brezčasno-implikativnega reda realnosti in pristojne konkretno – ali abstraktno dojetje strukture naše duševnosti.

V formalnem pogledu kaže avtor izredno sposobnost psihološke analize. Od njega pričakujem, da bo storil še marsikatero doživljajske komplekse, ki so tolikega pomena za praktično življenje, tudi teoriji dostopne.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 29. marca 1925

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Anatolija Špakovskija z naslovom Psihološka analiza časa

Jezikovna oblika pričujoče disertacije je naravnost razkolniška, kar zahteva vsebino, pa se z ozirom na oceno in red pridružujem referatu svojega kolega prof. Vebera.

Ocena: ni navedena

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 10. aprila 1925

Op.: Rokopis.

Zapisnik o glavnem rigorozu (filozofija) in stranskem rigorozu (francoski jezik z literaturo) kandidata Anatolija Špakovskija z dne 19. maja 1925 ob 10. uri dopoldne
Komisija: dekan dr. L. Hauptmann kot predsednik, prof. dr. F. Veber, prof. dr. K. Ozvald (eksaminatorja) in hon. prof. dr. F. Šturm kot člani komisije.
Začetek: 10.00 Konec: 11.30

Ocena: 10 – *summa cum laude*

dr. L. Hauptmann, dr. F. Šturm,
dr. F. Veber, dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopis, rokopis.

Poročilo dr. Franca Vebra o glavnem ustnem rigorozu iz filozofije kandidata Anatolija Špakovskija

Vprašanja: dr. F. Veber: Psihološka analitika časa in prostora; Psihološka in spoznavnoteoretska utemeljitev razlike a priori – a posteriori; Oris in kritika sodobnega pojmovanja tako zvane norme; Ali je faktičnost samo maksimum možnosti? Psihološki oris predznanstvene mentalnosti starih Grkov; Znanstveni pomen starojonske filozofske šole.

Ocena: 10 – deset

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 19. maja 1925

Komisija: predsednik dr. L. Hauptmann, dr. K. Ozvald, dr. F. Šturm.

Op.: Tipkopis, rokopis.

Poročilo dr. F. Šturma o ustnem stranskem rigorozu iz francoskega jezika in literature (stranski rigoroz) kandidata Anatolija Špakovskija

Vprašanja: dr. F. Šturm: Hervis de Metz VIII, v. 305–318 (čitanje, prevod, razlaga); Frères Goncourt: *Renée Mauperin II.*, p. 14–15 (čitanje, prevod, razlaga); Gramatika: latinski l v francoščini, l pred konzonanti etc., deklinacija v stari francoščini, raba časov; Literatura: *Chanson de geste*, klasiki (Pascal, Racine).

Ocena: 10 – deset

dr. F. Šturm

V Ljubljani, dne 19. maja 1925

Komisija: predsednik dr. L. Hauptmann.

Op.: Rokopis.

Referat

predmetnega profesorja dr. Franca Vebera
o domači nalogi iz _____
o ustnem rigorozu iz filozofije
o _____ izpitu iz _____

kandidata Anatolija Špakovskega.

Predmet (glavni, stranski): glavni rigoroz

Naloga, ozir. vprašanja: 1.) Psihologija analitična, časa in prostora.
2.) Psihologija in spekulativnostna temeljitev
razlike, a priori "a posteriori"
3.) Bris in kritika sodobnega pojmovanja
tako prave "norme".
4.) Ali je "falsificirani" samo maksimum
Occam - "najprost"?
5.) Psihološki oris "predgranstveni" mentalnosti
starih Grkov.
6.) Kvantitativni pomen starogrške
filzofske šole.

Ocena: 10.

V Ljubljani, dne 19. maja 1925.

Hauptmann: _____
K. Ozvald: _____
Šturm: _____

Franc Veber
predmetni profesor.

Slika 16: Poročilo o rigorozu iz filozofije doktoranda Anatolija Špakovskija. (arhiv FF)

Zapisnik o rigorozu iz pedagogike (namesto filozofskega rigorozu) kandidata Anatolija Špakovskija, ki se je vršil dne 7. maja 1925 ob 11. uri dopoldne
Komisija: dekan dr. L. Hauptmann kot predsednik, prof. dr. K. Ozvald kot prisodnik in eksaminator.

Poročilo dr. K. Ozvalda o rigorozu iz pedagogike (namesto filozofskega rigorozu) kandidata Anatolija Špakovskija

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Začetki ruskega šolstva; Ideologija delovne šole; Politična izobrazba; Izbiranje poklica.

Ocena: prav dobro (9), 10 – odlično

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 7. maja 1925

Komisija: predsednik dr. L. Hauptmann.

Op.: Tipkopis, rokopis. Predsednik komisije dr. L. Hauptmann je popravil oceno prav dobro (9) na odlično (10) in dopisal: začetek ob 11.10, konec ob 11.45.

Profesorski državni izpit: 18. II. 1927

Kandidat: dr. Anatolij Špakovskij

Usposobljenostni izpit: (20. VI. 1925, 17. II. 1927); XV. predmetna skupina

Glavni predmet: filozofija

Domača naloga: kot domača naloga je bila sprejeta disertacija

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; deset (10); 14. X. 1925

Glavni predmet: francoščina

Domača naloga: *Alfred de Musset, l'homme et le poète*; dr. F. Šturm; prav dobro (9); 9. X. 1925

Klavzura: *Avoir et être avec le participe passé*; dr. F. Šturm; osem (8); 23. VI. 1926

Ustni izpit: francoščina; dr. Fr. Šturm; sedem (7); 26. VI. 1926

Stranski predmet: nemščina

Klavzura: prevod zgodovinskega sestavka Theodor Mommsen: *Julius Caesar*; dr. J. Kelemina; šest (6); 24. VI. 1926

Ustni izpit: nemščina; dr. J. Kelemina; šest (6); 26. VI. 1926

Učni jezik: srbohrvaški jezik

Klavzura: prevod ruskega teksta v srbohrvaški knjižni jezik; dr. A. Stojičević; prav dobro (8); 16. II. 1927

Ustni izpit: srbohrvaški jezik kot učni jezik; dr. A. Stojičević; prav dobro (8); 17. II. 1927

Stanko GOGALA (1901–1987)

VKranju rojeni Stanko Gogala, kasnejši profesor Filozofske fakultete, je po opravljenem zrelostnem izpitu v Ljubljani vpisal študij filozofije in botanike, in sicer 3. oktobra 1921. V glavno matriko se je imatrikuliral 31. oktobra 1921. Absolutorij je pridobil 15. junija 1925, ko je absolviral vseh osem semestrov. V petem semestru je opravil predpisani filozofsko-pedagoški predizpit. 14. marca 1925 je še kot študent osmega semestra oddal prijavo za opravljanje doktorskega izpita ter priložil potrebno disertacijo, indeks in življenjepis. Priglasil se je k opravljanju izpitov iz filozofije kot glavnega predmeta, botanike kot stranskega predmeta ter pedagogike kot filozofikuma. Disertacijo z naslovom O relacijski teoriji in pojmovanju fundacije in implikacije s predmetnoteoretičnega vidika sta referenta dr. F. Veber in dr. K. Ozvald ocenila pozitivno. Po uspešno opravljenem rigorozu iz pedagogike namesto filozofikuma (8. maja 1925), je uspešno opravil glavni in stranski rigoroz, in sicer 26. maja 1925. Promoviran je bil 27. junija 1925. leta.

Imatrikulacija: 31. X. 1921

Absolutorij: 15. VI. 1925

Aprobacija: 25. IV. 1925

Promocija: 27. VI. 1925

Naslov disertacije: O relacijski teoriji in pojmovanju fundacije in implikacije s predmetnoteoretičnega vidika

Op.: Naloga je vezana, pisana na pisalni stroj, obseg 94 foliantov. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

ZS 1921/1922

Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Pedagoški proseminar: Problem discipline v šoli in življenju (2); Veber: Psihološki in normativni problem estetike (2); Hinterlechner: Petrografija (2); isti: Specialna minerologija (1); Jesenko: Obča botanika (morfologija rastlin) (4); isti: Anatomsko-mikroskopske vaje za začetnike (6); Paulin: Specialna botanika, I. del (Thallophyta, bryophyta, pteridophyta (2); Hadži: Specialna zoologija II. Vertebrata (4); Kosić-Plečnik: Somatologija človeka (1); Hadži: Uvajanje v znanstveno delo (1); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Filozofski seminar (2); Grošelj: Splošna biologija (5); Gavazzi: Geografija Evrope (4); isti: Seminarske vaje (2); Ušeničnik: Uvod v filozofijo (6); – 3. oktober 1921.

LS 1921/22

Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Pedagoški proseminar: Problem discipline v šoli in življenju (2); Veber: Spoznavna teorija (nadalj.) (4); Hinterlechner: Petrografija I. del. (2); isti: Vaje, tisoče se petrografije (1); Gavazzi: Geografija Evrope (nadaljevanje) (1); isti: Vaje v geografskem seminarju (2); Jesenko: Obča botanika (fiziologija rastlin) (4); isti: Anatomsko-mikroskopske vaje za začetnike (6); Paulin: Specialna botanika I. del. (Thallophyta, bryophyta, pteridophyta (2); – 21. februar 1922.

ZS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija II. analiza kompleksnih spoznavnih aktov (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Jožef Mislej, I. del: Obris njegove filozofije (1); isti: Seminar B. Bolzano: *Wissenschaftlehre II.* (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Problemi in konflikti modernega življenja (2); isti: Pedagoški seminar: Platonova *Država* (poglavje v temeljih načelih socialne pedagogike) (2); Salopek: Obča geologija (3), Paleontologija (Mollusca) (4); isti: Geološko-paleontološke vaje (2); Kušar: Mehanika in akustika (4); Samec: Splošna in anorganska kemija (5); Gavazzi: Matematična geografija II. (2); isti: Geografija srednje in južne Evrope (2); isti: Seminarske vaje (2); Hadži: Specialna zoologija I. Avertebrata (4); isti: Pregled sistemov Vertebrata (1); isti: Mikroskopsko-zootomske vaje (vertebrata) (4); Jesenko: Anatomija rastlin (4); Hinterlechner: Minerologija I. del. (3); isti: Vaje (1); Nahtigal: Važnejša poglavja slovanske sintakse (3); Nardin: Eksperimentalna fizika (5); Šerko: O človeškem življenju (2); – 4. oktober 1922.

LS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (nadaljevanje) (4); isti: Psihološki temelji jezika (nadalj.) (2); isti: Filozofski seminar: D. Hume: *O človeškem razumu* (2); Ozvald: Sociologija

dece in mladine (4); isti: Nietzsche: *Tako je govoril Zaratustra* (2); isti: Pedagoški seminar: Platon, *Država* (2); Gavazzi: Geografija sred. in južne Evrope (nadalj.) (2); isti: Kartografske projekcije (1); isti: Oceanografske – kemijske metode (1); isti: Geografski seminar (2); Hadži: Specialna zoologija I. Avertebrata (nadalj.) (4); isti: Zoološki seminar (1); Jesenko: Fiziologija rastlin (4); isti: Botanični seminar (12); Hinterlechner: Mineralogija II. del. (3); isti: Vaje iz mineralogije (1); isti: Praktična geologija (1); – 15. februar 1923.

ZS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Filozofski seminar: René Descartes: *Meditationes de prima philosophia* (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (4); isti: Pedagoški seminar: Rousseaujev *Émile* (2); Kušar: Termodinamika (4); Samec: Vaje v laboratoriju za naravoslovce (8); Gavazzi: Geografija južne Evrope (2); isti: Splošna oceanografija (4); isti: Seminarske vaje (2); – 4. oktober 1923.

LS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (1); isti: Seminar: D. Hume: *O človekovem razumu* (1); Ozvald: Kulturna pedagogika (2); isti: Rusko kulturno območje (2); isti: Seminar; Rousseaujev *Émile* (2); Gavazzi: Geografija južne Evrope (1); isti: Obča oceanografija (2); isti: Seminarske vaje (2); Hadži: Korporatina anatomija Vertebrat (3); – 14. februar 1924. Op.: Opravil je filozofsko-pedagoški predizpit.

ZS 1924/25

Veber: Analitična in razvojna psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (nadalj.) (2); isti: Seminar: Leibniz: *Nouveaux Essais sur l'entendement humain* (2); Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4); isti: Seminar: Razmejitev pedagoške teorije in prakse (2); Gavazzi: Splošna oceanografija (2); isti: Geografija balkanskega polotoka (2); isti: Seminar vaje (2); Hadži: Morfologija in sistematika avertebrat, posebno artropod in molusk (3); isti: Pregled anatomije, ekologije in sistema mamalij (2); isti: Mikroskopsko-zootomske vaje k predavanju o avertebratih (2); isti: Seminar (1); isti: Uvod v znanstveno mišljenje (10); Jesenko: Specialna botanika (bryophyta, pteridophyta) (2); isti: Ekologija rastlin (1); isti: Seminar (1); isti: Mikrokemični praktikum (4); isti: Uvajanje v znanstveno delo (10); Salopek: Uvod v paleontologijo (4); Geološko paleontološke vaje v zvezi z mikroskopijami (2); Košir: Somatologija človeka (3); isti: Histološke vaje (2); Hinterlechner: Petrografija (2); isti: Vaje iz petrografije (4); – 4. oktober 1924.

LS 1924/25

Veber: Analitična in razvojna psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (nadalj.) (2); isti: Seminar: Leibniz: *Nouveaux Essais sur l'entendement humain* (2); Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (nadalj.) (4); isti: Seminar: Razmejitev pedagoške teorije in prakse (2); Gavazzi: Geografija balkanskega polotoka (nadalj.) (2); isti: Jadransko morje (2); isti: Seminar vaje (2); Hadži: Morfologija in sistematika avertebrat, posebno artropoda in molusk (3); isti: Pregled anatomije, ekologije in sistematike mamalij (nadalj.) (2); isti: Mikroskopsko zootomske vaje k predavanju o avertebratih (2); isti: Seminar (1); Jesenko: Specialna botanika (phanerogamae) (2); isti: Ekologija rastlin (1); isti: Mikrotehnični praktikum (4); isti: Uvod v znanstveno delo (10); isti: Vaje v določevanju rastlin (2); Salopek: Uvod v paleontologijo II. (2); isti: Pregled stratigrafske geologije (2); isti: Geološko paleontološke vaje v zvezi z mikroskopijami II. del. (2); Košir: Somatologija človeka (3); Hinterlechner: Petrografija (sistematika) (2); isti: Vaje iz petrografije (4); – februar 1925.

Curriculum vitae

V mestu Kranju sem bil rojen dne 13. novembra 1901. Isto tam sem vstopil v štirirazredno ljudsko šolo, ki sem jo dokončal s precej dobrim uspehom. Isto leto sem delal v Kranju sprejemni izpit za vstop v srednjo šolo in ga izvršil z odliko. Kmalu nato sem se s starši preselil v Ljubljano in sem na tedanji II. državni gimnaziji ponovil sprejemni izpit z istim uspehom. Na II. drž. gimnaziji sem obiskoval vseh osem razredov in sem l. 1921 isto tam dokončal srednješolske študije z zrelostnim izpitom, s katerim se mi soglasno priznava zrelost za obisk univerze. Na gimnaziji, ki je bila tedaj še humanistična, sem postal že čisto determiniran za svoje poznejše študije. V petem razredu mi je namreč dr. Bevk, v šestem razredu pa prof. Brodar vzbudil veselje za naravoslovne predmete. Toda v sedmem in osmem razredu sem pri prof. dr. Lokarju, ki je poučeval logiko in psihologijo, začutil veselje in željo pečati se s filozofskimi vprašanji. Tako sem bil že duševno usmerjen za študij filozofije in prirodopisa. In res sem po vstopu na univerzo vpisal kot glavna predavanja filozofijo in prirodopis. Ves nadaljnji duševni razvoj na univerzi pa stoji v zvezi s prof. dr. Vebrom, v katerem sem začutil svojega duševnega učitelja in vodnika, ob katerem sem razvijal svoje zmožnosti do one stopnje, ki jo kaže predložena disertacija. Veselje do spoznanja filozofskih resnic je že preje živelo v meni, toda uspehi v šoli prof. dr. Vebra so me še podpirali v vedno večjem stremljenju priti do dna, do vsebine gotovih vprašanj. V začetku so me zanimala posebno spoznavno-teoretična vprašanja in v stiku s temi sem prišel do predmetnoteoretičnih vprašanj, ki so se mi zazdela izmed vseh v sled svoje metode najbolj prikladna, da pridem ob njih do najbolj eksaktnih in apriornih spoznanj. Lotil sem se sedaj teh vprašanj in posebno

me je začel zanimati problem relacij, gledan s strani predmetne teorije. Hotel sem s te strani prodreti do vsebine raznih vrst relacij in sem o tem pisal seminarsko nalogo. Pri tem delu sem uvidel, da je na podlagi predmetne teorije možno rešiti veliko silno temnih vprašanj o relacijah in začel sem s tem delom, katerega uspeh je predložena disertacija. Odpirala so se mi pri tem vedno nova vprašanja, katerih rešitev pa sega v bodočnost, ki pa so me dovedla do stremljenja delati na strani predmetne teorije.

Stanko Gogala

Poročilo dr. F. Vebra o disertaciji kandidata Stanka Gogale z naslovom O relacijski teoriji in pojmovanju fundacije in implikacije s predmetnoteoretičnega vidika

Predloženo delo obravnava o relaciji sploh, o njenih vrstah, posebej še relacijo psiholoških podlag, med kajstvom in kakovostjo, med doživljaji in njih objekti, med duševnim in neduševnim svetom, kavzaliteto in identiteto. V podrobnostih so zanimiva in važna avtorjeva izvajanja, osobito o razlikah med fundacijo in implikacijo. Sem spadajoči njegovi izsledki prikazujejo v novi luči tudi različna druga vprašanja, tako npr. problem psihofizične kavzalitete, psihofizične pogoje za normativni razvoj duševnosti, spajanje implikacijskega in fundacijskega duševnega razvoja itd.

Posebej naj omenim, da kaže pričujoča disertacija posebno veselje za uporabljanje predmetnoteoretične metode. Avtor s to vedo ni samo docela seznanjen, temveč jo sme s pridom uporabljati tudi na pristojnih popriščih psihologije in spoznavne teorije. Če bo se v tej smeri dalje razvijal, je pričakovati, da bo vez med temi tremi disciplinami postala še trdnejša.

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 29. marca 1925

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Stanislava Gogale z naslovom O relacijski teoriji in pojmovanju fundacije in implikacije s predmetnoteoretičnega vidika

Jezikovna oblika pričujoče disertacije je mestoma precej pomanjkljiva. Kar zadeva vsebino pa se podpisani z ozirom na oceno in red pridružujem referatu svojega kolega prof. F. Vebra.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1925

dr. K. Ozvald

Op.: Rokopis.

Referat

predmetnega profesorja Janca Vebera
o ~~domači nalogi iz~~
o disertaciji izpitu iz filozofije
kandidata Stanka Gogale

Predmet (glavni, ~~stranski~~): filozofija
Naloga, ozir. vprašanja: Disertacija:

"O relacijski teoriji in pojmovanju fundacije in impli-
kacije s predmetno-teoretičnega vidika"

Ocena:

Ocene: Predloženo delo obravnava o relaciji zdelo o vsaki vrstbi, počke
se relacija psiholoških postopkov, sed kajotom in kakovosti, sed doživljanja
in spil običaji, sed življenja in vedno vrnim svetom, klagateljstvo in življenjsko.
V področjih se zanimiva in vsaj avtorja govajajo osebno
o razlikah med fundacijo in implikacijo, son spadejati njegovi govorci,
prikazujejo v prvi liniji tudi različne druge, opredeljuje, tako n. pr.
problem psihofizične klagateljstva, psihofizične pojge za somatiki
razvoj živčnosti, spadejaje implikacijstva in fundacijstva živčnosti
razvoja itd.

Veber naj omenim da kaže pričujica klagateljstva, počke vrnje
za uporabne predmetnoteorične metode. Kotor isto vidi a. namo
dovela spadejaje, temveč jo nmeje s pridno uporabiti tudi na
prijetih psiholoških, psihofizične in druge teorije. Če bi se
v to smeri dalje razvijal, se pričakovalo, da bi v tej smeri
tudi disciplinami pritekla do življenja.

Magna cum laude (9)

V Ljubljani, dne 29. III. 1925.

dr. fr. veber
predmetni profesor.

Slika 17: Poročilo profesorja Vebera o disertaciji kandidata Stanka Gogale. (arhiv FF)

Zapisnik o glavnem rigorozu (filozofija) in stranskem rigorozu (botanika) kandidata Stanislava Gogale, ki se je vršil dne 26. maja 1925 ob 11. uri dopoldne.

Komisija: dekan dr. L. Hauptmann kot predsednik, prof. dr. F. Veber, prof. dr. F. Jesenko in prof. dr. K. Ozvald kot člani.

Disertacija O relacijski teoriji in pojmovanju fundacije in implikacije s predmetnoteoretičnega vidika je bila sprejeta z oceno *magna cum laude* (9).

Filozofikum (pedagogika) je bil narejen dne 8. maja 1925 z oceno *magna cum laude* (9).

Začetek: 11.00 Konec: 12.50

Ocena: 9 – *magna cum laude*

dr. L. Hauptmann, dr. N. Radojčić,
dr. F. Veber, dr. F. Jesenko

Op.: Tipkopis, rokopis.

Poročilo dr. Franca Vebera o glavnem ustnem rigorozu iz filozofije kandidata Stanislava Gogale

Vprašanja: dr. F. Veber: Implikacija in fundacija in njeno medsebojno razmerje; Psihološki razvoj in njega razlike od fizikalnega; Oris in kritika modernega psihološkega pojmovanja vrednot; Humovo pojmovanje spoznavanja; Temelji spoznavne teorije Tomaža Akvinskega.

Ocena: 10 – *summa cum laude*

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 26. maja 1925

Komisija: predsednik dr. L. Hauptmann.

Op.: Tipkopis, rokopis.

Poročilo dr. F. Jesenka o stranskem izpitu iz botanike (stranski rigoroz) kandidata Stanislava Gogale

Vprašanja: dr. F. Jesenko: Prehrana rastlin (iz zemlje, iz zraka); Asimilacija CO in N; Uporaba asimilatov in presnova; Iz floristike ljubljanske okolice (opis, klasifikacija); Lišaji in njih sestava.

Ocena: 9 – prav dobro

dr. F. Jesenko

V Ljubljani, dne 26. maja 1925

Op.: Tipkopis, rokopis.

Zapisnik o rigorozu iz pedagogike (namesto filozofskega rigoroz) kandidata Stanka Gogale, ki se je vršil dne 8. maja 1925 ob 11. uri dopoldne.

Komisija: dekan dr. L. Hauptmann kot predsednik, prof. dr. K. Ozvald kot prisodnik in eksaminator.

Ocena: 9 – prav dobro

dr. L. Hauptmann, dr. K. Ozvald

Začetek: 11.30 Konec ob 12 .00

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o rigorozu iz pedagogike (namesto filozofskega rigoroz) kandidata Stanka Gogale

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Eksperimentalna pedagogika; Rousseau; Izobrazba in vzgoja; Bistvo morale.

Ocena: 9 – prav dobro

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 8. maja 1925

Komisija: predsednik dr. L. Hauptmann.

Op.: Rokopis.

Vladimir BARTOL (1903–1967)

Tržačan Vladimir Bartol se je po gimnazijskem šolanju v Trstu, Gorici in Ljubljani jeseni leta 1921 inškriral in imatrikuliral na Filozofski fakulteti v Ljubljani, po štirih letih študija pa je 6. julija 1925 pridobil absolutorij. V 5. semestru je opravil predpisan filozofsko-pedagoški predizpit. Poslušal je deset semestrov, zadnja dva že kot promovirani doktor. Prijavo k opravljanju doktorskega izpita iz filozofije kot glavnega in biologije kot stranskega predmeta ter rigoroz iz pedagogike namesto filozofikuma je oddal 1. oktobra 1925. Predložil je vso potrebno dokumentacijo: disertacijo, življenjepis, absolutorij in maturitetno spričevalo. Prijava je bila sprejeta na izredni fakultetni seji 12. oktobra 1925. Glavni in stranski rigoroz je opravil 3. decembra 1925 (eksaminatorja prof. dr. F. Veber in prof. dr. Jovan Hadži, predsednik obakrat dekan prof. dr. N. Radojčić). Rigoroz iz pedagogike namesto filozofikuma je opravil 12. decembra 1925 pred komisijo: eksaminator prof. dr. Karol Ozvald, predsednik dekan prof. dr. Radojčić. Vladimir Bartol je bil promoviran 30. decembra 1925. leta.

Imatrikulacija: 31. X. 1921

Absolutorij: 6. VII. 1925

Aprobacija: 28. XI. 1925

Promocija: 30. XII. 1925

Naslov disertacije: O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem ohranitev individua in vrste)

Op.: Naloga je vezana, napisana na pisalni stroj, obsega III foliantov. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

ZS 1921/1922

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki in normativni problem estetike (2); isti: G. Berkeley: *Treatise concerning the principles of knowledge* (o principih človekovega spoznanja) (2); Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Problem discipline v šoli in življenju (2); Hadži: Specialna zoologija II. Vertebrata (4); isti: Uvajanje v znanstveno življenje (2); Jesenko: Obča botanika (4); isti: Anatomsko-mikroskopske vaje (6); Košir: Somatologija človeka (2); Paulin: Specialna botanika I. (2); Salopek: Obča geologija (3); isti: Paleontologija rastlin in vertebrat (2); Grošelj: Splošna biologija (5); Plečnik: Somatologija človeka (1); Hinterlechner: Petrografija (2); Gavazzi: Geografija Evrope (4); isti: Seminarske vaje (2); – 3. oktober 1921.

LS 1921/22

Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Pedagoški seminar (2); isti: Anatomsko-mikroskopske vaje (6); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Filozofski seminar (6); Hinterlechner: Petrografija II. (2); Gavazzi: Geografija Evrope (1); Jesenko: Obča botanika (4); isti: Anatomija rastlin (4); isti: Seminar za znanstveno delo (10); Paulin: Specialna botanika I. (2); Košir: Somatologija človeka (1); Pavel Grošelj: Splošna biologija (5); isti: Uvod v descendenčni nauk (1); Salopek: Paleontologija (4); Šerko: Forenzična psihopatologija (1); Gavazzi: Geografija Evrope (2); Molè: Razvoj grške drame (1); – 18. februar 1922.

ZS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija II. (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Jožef Miselj I. del. (colegium publicum) (1); isti: Filozofski seminar: B. Bolzano II. (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Problemi in konflikti modernega življenja (2); isti: Pedagoški seminar: Platonova *Država* (2); Hadži: Specialna zoologija I. Avertebrati (4); isti: Pregled sistema vertebrat (1); isti: Mikroskopsko zootomske vaje (4); – 9. oktober 1922.

LS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Seminar: D. Hume: *O človekovem razumu* (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine s posebnim ozirom na vzgojne probleme (4); isti: Nietzsche: *Tako je govoril Zaratustra* (2); isti: Seminar: Platonova *Država* (poglavje o temeljnih načelih socialne pedagogike (2); Hadži: Specialna zoologija I. Avertebrata (4); isti: Mikroskopsko-zootomske vaje na avertebratih (4); isti: Pregled sistema vertebrat (1); Jesenko: Fiziologija rastlin (4); Salopek: Paleozoologija

(4); Šerko: Forenzična psihopatologija (1); Grošelj: Uvod v descendenčni nauk (1); Gavazzi: Geografija srednje in južne Evrope (2); – 17. februar 1923.

ZS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problem moderne predmetne teorije (2); isti: Filozofski seminar: Descartes (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (4); isti: Pedagoški seminar: Rousseaujev *Émile* (2); Hadži: Komparativna anatomija vertebrata ((3); isti: Morfologija in sistematika avertebrat, posebno artropod in molusk (3); isti: Mikroskopske in anatomske vaje (4); isti: Biološki seminar (1); Jesenko: Specialna botanika (kriptogamae) (3); isti: Citologija oplodbe in genetika (1); isti: Botanični seminar (1); Tasič: Pravna filozofija (4); – 5. oktober 1923.

LS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Seminar: P. F. Linke: *Grundfrage der Wahrnehmungslehre. Untersuchungen über die Bedeutung der Gegenstandstheorie und Phänomenologie für die experimentelle Psychologie* (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (2); isti: Rusko kulturno območje in pedagogika (2); isti: seminar: Rousseaujev *Émile* (2); Hadži: Komparativna anatomija vertebrata (3); isti: Morfologija in sistematika enterocelnih avertebrat (2); isti: Mikroskopsko-zootomske vaje (4); isti: Biološki seminar (1); Jesenko: Organografija rastlin (2); isti: Seminar (1); Paulin: Sistematična botanika, anthophyta (4); isti: Vaje v določevanju in opisovanju rastlin (1); – 14. februar 1924. Op.: Opravil je filozofsko-pedagoški predizpit.

ZS 1924/25

Veber: Analitična psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar: Leibniz (2); Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4); isti: Pedagoški seminar (2); Hadži: Avertebrata (3); isti: Mamalij (2); isti: Mikroskopske vaje (2); Jesenko: Specialna botanika (2); isti: Ekologija rastlin (1); Prijatelj: Zgodovina slovenske literature (2); isti: Ruska literatura (2); Dolenc: Kriminalna psihologija (1); – 3. oktober 1924.

LS 1924/25

Veber: Analitična in razvojna psihologija (4); isti: Zgodovina grške filozofije (2); isti: Seminar: Leibniz (2); Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4); isti: Seminar: Pedagoška teorija in praksa (2); Hadži: Morfologija in sistematika avertebrat (2); isti: Pregled anatomije, ekologija in sistema mamalij (2); isti: Seminarske vaje (1); Jesenko: Specialna botanika (phanerogamae) (2); isti: Ekologija rastlin (1); Dolenc: Problemi kriminalistike: kriminalistične psihologije II. (1); Prijatelj: Zgodovina slov. literature (poetični realizem) (2); isti: Novejša ruska literatura (2); – 10. februar 1925.

ZS 1925/26

Veber: Psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar: Kritični pretres znanstvene zapuščine + Klementa Juga (2); Hadži: Specialna zoologija (4); isti: Seminar vaje (1); Salopek: Dinamična geologija (1); isti: Geološko-paleontološke vaje (2); Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2); isti: Morfologija francoskega jezika (2); Copeland: Angleščina II. (2); – 3. oktober 1925.

LS 1925/26

Veber: Psihologija (nadalj.) (4); isti: Zgodovina grške filozofije (2); isti: Seminar: Kritični pretres znanstvene zapuščine + Klementa Juga (2); Ozvald: Psihologija mladine (4); isti: Seminar: Vzgojeslovje (2); Hadži: Specialna zoologija (4); isti: Seminar (1); Martel: Francoska književnost XIX. in XX. stoletja (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); Copeland: Angleščina I. (2); – 10. februar 1926. Op.: Za doktorja filozofije je bil promoviran 30. decembra 1925.

Curriculum vitae

Podpisani sem bil rojen dne 24. februarja l. 1903 pri Sv. Ivanu pri Trstu. Po treh letih ljudske šole sem vstopil na pripravnico za srednjo šolo, naslednje leto pa sem se vpisal na nemško realno gimnazijo v Trstu. Na tem zavodu sem dovršil pet razredov (od 1913 do 1918). Ob prevratu sem se vpisal v šesti razred slovenske goriške gimnazije, ki se je morala tekom vojne zateči v Trst. Naslednje leto sem prestopil na ljubljansko realno gimnazijo, v sedmi razred, kjer sem tudi maturiral (dne 6. julija leta 1921). Jesen istega leta sem se vpisal na Filozofsko fakulteto tukajšnje Univerze in na tem zavodu sem dobil po štirih letih tudi absolutorij (dne 6. julija 1925).

Že od rane mladosti me je zanimala živa priroda. O tem pričajo moje zbirke žuželk, s katerimi sem začel že s šestim letom, in pa stalni akvariji in terariji, ki sem jih imel doma. V srednji šoli sem svoje zanimanje poglobil toliko, da sem začel vzgajati metulje *ab ovo*, posvečujoč svojo pažnjo predvsem njihovem razvoju. Tako sem imel priliko opazovati, kako reagirajo ti organizmi na vtise svoje okolice na raznih stopnjah svojega razvoja.

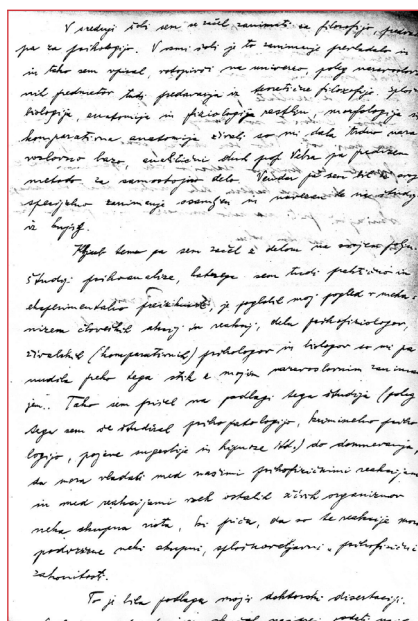
Toda že v peti šoli sem se začel zanimati bolj za teoretičen študij, predvsem za descendenčno teorijo, in na univerzi sem končno opustil svoje zbirke, spoznavajoč, da nima tako specijalistovsko zbiranje nobenega pravega znanstvenega pomena. V srednji šoli sem se začel zanimati za filozofijo, predvsem pa za psihologijo. V osmi šoli je to zanimanje prevladalo in tako sem se vpisal, vstopivši na univerzo, poleg naravoslovnih predmetov tudi predavanja iz teoretične filozofije. Splošna biologija, anatomija in fiziologija rastlin, morfologija in komparativna anatomija živali so mi dali trdno naravoslovno

bazo, analitični duh prof. Vebra pa predvsem metodo za samostojno delo. Vendar pa sem bil za svoje specialno zanimanje osamljen in navezan le na študij iz knjig.

Kljub temu pa sem začel z delom na svojem polju. Študij psihoanalize, katerega sem tudi praktično in eksperimentalno preizkušal, je poglobil moj pogled v mehanizem človeških akcij in reakcij; dela psihofiziologov, živalskih (komparativnih) psihologov in biologov so mi pa nudila preko tega stik z mojim naravoslovnim zanimanjem. Tako sem prišel na podlagi tega študija (poleg tega sem še študiral psihopatologijo, kriminalno psihologijo, pojave sugestije in hipnoze, itd.) do domnevanja, da mora vladati med našimi psihofizičnimi reakcijami in med reakcijami vseh ostalih živih organizmov neka skupna nota, ki priča, da so te reakcije morda podvržene neki skupni, splošnoveljavni psihofizični zakonitosti.

To je bila podlaga moji doktorski disertaciji. V glavnem delu te sem skušal najprej podati najenostavnejši tip človeške psihofizične reakcije, kakor se nam kaže, če upoštevamo tako našo objektivno kakor tudi našo subjektivno stran. Nato sem analiziral poizkuse priznanih avtorjev, ki so eksperimentirali na najnižjih živih organizmih, in svoje lastne naravoslovne izkušnje in sem te rezultate primerjal s prej omenjeno zakonitostjo. Čudovito soujemanje mi je pokazalo, da sem na pravi poti. Tako sem skušal podati vsaj provizorno formulo za temeljno reakcijo vseh organizmov na zunanje vtise, na katerem delu mislim delati še nadalje, skušajoč priti na kako univerzo, kjer predava strokovnjak na tem polju.

Vladimir Bartol

Vredno sta sem se začel zanimati za filozofijo, posebno pa za psihologijo. Vse mi sili je to zanimanje preobratiti in in tako sem opisal, razvijal in razvijal, poleg naravoslovne in predvsem tako, predvsem in splošne filozofije, psihologije, embriologije in fiziologije, morfologije in komparativne embriologije. Vredno sta sem se začel zanimati za naravoslovno bazo, embriologijo in fiziologijo, posebno pa za psihologijo in za naravoslovno bazo. Vredno sta sem se začel zanimati za psihofizične reakcije, posebno pa za psihofizične reakcije in za psihofizične reakcije.

Tako sem se začel z delom na svojem polju. Študij psihoanalize, katerega sem tudi praktično in eksperimentalno preizkušal, je poglobil moj pogled v mehanizem človeških akcij in reakcij; dela psihofiziologov, živalskih (komparativnih) psihologov in biologov so mi pa nudila preko tega stik z mojim naravoslovnim zanimanjem. Tako sem prišel na podlagi tega študija (poleg tega sem še študiral psihopatologijo, kriminalno psihologijo, pojave sugestije in hipnoze, itd.) do domnevanja, da mora vladati med našimi psihofizičnimi reakcijami in med reakcijami vseh ostalih živih organizmov neka skupna nota, ki priča, da so te reakcije morda podvržene neki skupni, splošnoveljavni psihofizični zakonitosti.

To je bila podlaga moji doktorski disertaciji.

Slika 18: Življenjepis, ki ga je predložil Vladimir Bartol ob prijavi k doktorskemu izpitu. (arhivo FF)

Poročilo dr. Franca Vebra o disertaciji kandidata Vladimira Bartola z naslovom O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem ohranitev individua in vrste)

V pričujoči disertaciji izkuša kandidat pokazati možnost posrednega ugotavljanja izvestnih činiteljev, namreč preko njih učinkov. V uvodu ilustrira to na primerih mehanskih sil. V prvem delu prikazuje na podlagi organskih reakcij, da nahajamo tu troje osnovnih činiteljev, tj. občutljivost, diferentnost in aktivnost, ki naj organizmom omogočajo primeren odgovor na vnanje vtise. Nato vse to konfrontira z osnovnimi funkcijami psihološke plasti organizmov, in sicer z vidika naše (človeške) duševnosti. Omenjeni občutljivosti mu tu odgovarjajo naši občutki, diferentnosti naša ugodja in neugodja, aktivnosti pa naša stremljenja. V zvezi s tem navaja temeljne podatke analitične in razvojne psihologije ter izkuša pokazati njih veljavnost pri enako sopsihološkem motrenju sploh vseh organizmov. Tako npr. ugotavlja, da bi brez tako zvanega »dari« – ali intencionalnega značaja duševnosti odpadla specifična reakcija organizmov na specifične vtise, ali da velja psihološki zakon vaje in asociacije tudi v organski narodi sami, itd. Naslanjajoč se na znani red v poteku reakcij s fiziološke in psihološke plasti (org. proces – občutek – čustvo – stremljenje – org. proces) izkuša še predvsem pokazati, da je tako zvano predočevalno razmerje (predstava njen objekt) le rezultanta tega poteka. Iz tega izvaja odvisnost fenomenalnih predmetov od njihovih predočevancev, dočim so mu numenalni objekti v tem oziru slej ko prej nezavisni. Končno podaja v tem delu hipotetično teorijo tega, kaj naj na fiziološki plasti odgovarja zavesti kot posebnemu doživljaju z lastno funkcijo. V drugem delu pa prinaša neke podrobne zakonitosti, ki naj se tičejo odvisnosti naših (človeških) reakcij od našega emocionalnega elementa in še spaja sem spadajoče poizkuse priznanih avtorjev (npr. Pavlova) tudi s psihološkim principom tako zvane emocionalne prezentacije. Nezavisno od tega podaja enake zakonite zavisnosti pri najnižjih organizmih in primerjanje obojega ga vede do ugotovitve totalnega ujemanja takih funkcijskih zavisnosti tam (pri nas) in tu (pri najnižjih organizmih). V nadaljnjih podrobnostih izkuša s posebnimi elementi pokazati odvisnost emocionalnega elementa od intelektualnega kakor tudi od psihofizičnega ustroja organizmov. V zvezi s tem vprašanjem podaja še podrobnejšo analizo naših (človeških) zmotnih reakcij, ki so mu tudi zavisne zdaj od vzporedne zmotnosti intelektualnega elementa, zdaj od abnormnega psihofizičnega ustroja; ta ustroj mu utemeljuje tudi možnost enake samonikle zmotnosti emocionalnega elementa. Nato izkuša, naslanjajoč se zopet na eksperimente znanih avtorjev, vse to pokazati tudi pri najnižjih organizmih in ugotavlja končno, oboje primerjajoč, zopet tudi na tem polju skladnost med nižjimi in višjimi organizmi. Vsa ta razmotrivanja se mu koncem

koncev zlijejo v en in isti osnovni zakon, ki naj velja za vso živo naravo: vsi organizmi morajo biti, če naj smotrno reagirajo na vnanje vtise, napram njim občutljivi, diferentni in aktivni. Kar je pri tem za njegovo delo najznačilnejše, je to, da nahaja te tri kriterije že na fiziološki plati organizmov in mu torej vzporedna psihološka plat pomeni samo drug vidik motrenja sicer enakih zakonitosti.

Pri oceni dela moram upoštevati dvoje: prvič, je znanstvena obdelava tega obmejnega polja sploh šele v povojih in drugič, se je avtor prav pri nas za svoja vprašanja mogel naslanjati samo na tujo literaturo. Pri tem se moje mnenje mora tikati le psihološkega dela disertacije, za katero pa so navedeni fiziološko-biološki podatki morda še odločilnejšega pomena. S tem pridržkom je moje mnenje o delu sledeče: avtor na splošno pravilno uporablja svoje lepo psihološko znanje za reševanje svojih mejnih vprašanj, dasi ga sicer njegova prevelika vnetost na važnih točkah vede predaleč; tako je skrivil psihološki problem predočevanja, ker je enostavno zamenjal genetično razmerje med doživljaji in njih fiziološkimi korelati s povsem drugačnim in logičnim razmerjem med doživljaji in njihovimi objekti. Če bi to upošteval, bi ne mogel priti do svoje zavisnosti fenomenalnih objektov in njih predočevancev. Prav tako se mi zdi že metodično pogrešena njegova osnovna tendenca, psihološkim zakonitostim prirejati enake fiziološke odnošaje, ki naj stvarno pomenjajo isto to kot tam. Tudi smatram, da nabrani material ni v pravem razmerju s sledečimi njegovimi dedukcijami. Vendar pa je zaslužen njegov poizkus spraviti raziskovanje organske narave v meritorno v zvezi s psihološkimi vprašanji in prepričan sem, da bo avtor, če bo šel naprej po začrtani poti in če bo mu dana možnost, da se na licu mesta seznanja z vsem zanj potrebnim materialom, dosegel še mnogo tega, kar mu je ušlo pri prvem naskoku; to mu bo olajšala tudi njegova kritičnost in samostojnost, ki jo v veliki meri izpričuje že ta prvi njegov poizkus. Vsled tega smatram, da morem delu z mirno vestjo prisoditi oceno dobro.

Ocena: 7 – dobro

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 5. novembra 1925

Op.: Rokopis. Poročilo podpisala tudi dr. J. Hadži in dr. K. Ozvald.¹¹

11 Prof. dr. Tone Wraber je leta 1999 pregledal gradivo in napisal kratek vtis o nalogi – predvsem z biološkega stališča. List je priložen v mapi. Disertacija Vladimirja Bartola

O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem ohranitev individua in vrste)

Vladimir Bartol (Sv. Ivan/Trst, 24. 2. 1903–Ljubljana, 12. 9. 1967)

Kandidat se je prijavil k rigorozom (iz filozofije kot glavnega in biologije kot stranskega predmeta ter pedagogike namesto »philosophicum«) 1. oktobra 1925. Prijava je bila sprejeta na izredni fakultetni seji 12. oktobra 1925. Glavni in stranski rigoroz je opravil 3. decembra 1925 (eksaminatorja prof. dr. Franc Veber oz. prof. dr. Jovan Hadži, predsednik obakrat dekan prof. dr. Nikola Radojčić), rigoroz iz pedagogike pa 12. decembra 1925 (eksaminator prof. dr. Karel Ozvald, predsednik dekan prof. Radojčić).

Poročilo dr. J. Hadžija o disertaciji iz filozofije kandidata Vladimirja Bartola z naslovom O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem ohranitev individua in vrste)

Priključujem se u celosti mišljenju in oceni g. prvog referenta prof. Vebera, u čiju oblast po večini spada predmet ove disertacije. U koliko se tiče biologije, kandidat raspolaže solidnim općim znanjem i spretno operira biološkim pojmovima i zastupa mišljenje do kojeg je došao samostalnim radom.

V Ljubljani, dne 16. novembra 1925

dr. J. Hadži

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji iz filozofije kandidata Vladimirja Bartola z naslovom O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem ohranitev individua in vrste)

V celoti se priključujem gospodoma referentoma.

V Ljubljani, dne 28. novembra 1925 dr.

dr. K. Ozvald

Op.: Rokopis.

(Po gradivu, priloženem k tipkopisu disertacije V. Bartola, kar vse hrani arhiv disertacij Filozofske fakultete.) J. Kokole (1969: 16) disertacijo navaja pod stroko Logika/Spoznavna teorija, vendar je njen avtor pri izdelavi obilno uporabljal tudi biološka dejstva. V času svojega študija (od jeseni 1921 do absoltorija 6. julija 1925) je namreč vpisoval poleg predavanj iz teoretične filozofije tudi vse naravoslovne predmete, ki so se v letih njegovega študija predavali na ljubljanski univerzi, kar je razvidno iz osebnih izkazov, ki jih hrani arhiv ljubljanske univerze, in iz življenjepisa, ki ga je Bartol predložil ob prijavi k rigorozom. V življenjepisu piše, da so mu »splošna biologija, anatomija in fiziologija rastlin, morfologija in komparativna anatomija živali (...) dala trdno naravoslovno bazo, analitični duh prof. Vebera pa predvsem metodo za samostojno delo.« Nadalje navaja, da je začel zbirati žuželke že s šestim letom in da je imel doma akvarije in terarije. Kot gimnazijec je začel vzgajati metulje ab ovo in opazoval njihov razvoj ter reakcije na zunanje dražljaje. Toda že v peti šoli se je začel zanimati za bolj teoretičen študij, predvsem za descendenčno teorijo, nakar je na univerzi zbirke opustil, »spoznavajoč, da nima tako specializirano zbiranje nobenega pravega znanstvenega pomena.«

V disertaciji je skušal dokazati domnevo, »da mora vladati med našimi psihofizičnimi reakcijami in med reakcijami vseh ostalih živih organizmov neka skupna nota, ki priča, da so te reakcije morda podvržene neki skupni, splošnoveljavni 'psihofizični' zakonitosti.« Organizmi naj bi bili občutljivi na zunanje vtise, naj bi bila do njih »diferentni« (opredeljujoči se, brižni) in naj bi nanje aktivno odgovarjali.

Referent prof. Veber je v svoji oceni (5. 11. 1925) dovolj podrobno razčlenil Bartolovo disertacijo in jo povzel v enem samem osnovnem zakonu: »vsi organizmi morajo biti, če naj smotreno reagirajo na vnanje vtise, napram njim občutljivi, diferentni in aktivni«, pri čemer naj bi po Bartolovem mnenju organizmi tem kriterijem ustrezali že po sami fiziološki plati, psihološka plat pa naj bi pomenila samo drug vidik motrenja: sicer enakih zakonitosti. Ko ocenjuje disertacijo, se omejuje na njen psihološki del, za katero pa so navedeni fiziološko-biološki podatki morda še odločilnejšega pomena. Ko Bartolu očita nekatere pomanjkljivosti, vendarle priznava vrednost njegovega poskusa meritorno povezati raziskovanje organske narave in psihološka vprašanja; priznava mu tudi veliko mero kritičnosti in samostojnosti.

Koreferent prof. Hadži se je (16. 11. 1925) Vebrovemu mnenju in oceni v celoti pridružil in se s pripombo, da predmet disertacije večinoma spada na Vebrovo področje, izognil poglobljeni oceni biološkega dela Bartolove disertacije. Tone Wraber, 6. 11. 1999.

Zapisnik o strokovnem rigorozu (filozofija kot glavni, biologija kot stranski predmet) kandidata Vladimirja Bartola z dne 3. decembra 1925 ob 11. uri dopoldne

Navzoči: dekan dr. N. Radojčić kot predsednik, prof. dr. F. Veber, prof. dr. J. Hadži in prof. dr. K. Ozvald kot člani komisije.

Disertacija O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem ohranitev individua in vrste) odobrena z oceno *cum laude* (7).

Prijava je bila sprejeta na izredni fakultetni seji dne 12. oktobra 1925.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald, dr. N. Radojčić,
dr. F. Veber, dr. J. Hadži

Izpit je počeo u 10.55, završen je 12.58 u prisustvu svih članova komisije.

Rezultat celog ispita: *magna cum laude* (8).

dr. N. Radojčić

Op.: Tipkopis, rokopis.

Poročilo dr. F. Vebera o glavnem ustnem rigorozu iz filozofije kandidata Vladimirja Bartola

Vprašanja: dr. Veber: Fizikalni, psihološki, fiziološki razvoj; Teoretični pretres empirično dane moralne lestvice; Razvoj spoznavnega problema od Bacona do Huma; Razvoj spoznavnega problema od Kanteja do Leibniza.

Ocena: 8 – prav dobro

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 3. decembra 1925

Komisija: predsednik dr. N. Radojčić.

Op.: Tipkopis, rokopis.

Poročilo dr. J. Hadžija o stranskem (ustnem) izpitu iz biologije (stranski rigoroz) kandidata Vladimirja Bartola

Vprašanja: dr. J. Hadži: Opča pojava iritabilnosti s osobitim obzirom na osetljivosti reakcije prema svetu; Simetrija životnih pojava i njihova naučna vrednos; Epiphysa i Hypophysa.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. J. Hadži

V Ljubljani, dne 3. decembra 1925

Komisija: predsednik dr. N. Radojčić.

Op.: Rokopis.

Zapisnik o rigorozu iz pedagogike (namesto filozofikuma) kandidata Vladimirja Bartola, ki se je vršil dne 12. decembra 1925 ob deseti uri dopoldne.

Navzoči: dekan dr. N. Radojčić kot predsednik, prof. dr. K. Ozvald kot eksaminator.

Ocena: 7 – *cum laude*

dr. L. Hauptmann, dr. K. Ozvald

Začetek: 10. 05

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o ustnem izpitu iz pedagogike (rigoroz namesto filozofikuma) kandidata Vladimirja Bartola

Vprašanja: dr. Ozvald: Humanizem in realizem; Psihologija in pedagogika; Pubertetna doba.

Ocena: 7 – *cum laude*

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 12. decembra 1925

Komisija: predsednik dr. N. Radojčić.

Op.: Rokopis.

Mirko HRIBAR (1902–1999)

Doktorski kandidat Ljubljčan Mirko Hribar se je po letu študija na Visoki trgovski šoli v Pragi vrnil v Ljubljano, kjer se je 5. oktobra 1920 inkskribiral na Filozofsko fakulteto, kot je razvidno iz vpisnice. V glavno matriko se je vpisal 31. oktobra 1920, absolutorij pa je pridobil 15. junija 1925. Mirko Hribar v svojem življenjepisu ne omenja nobenih osebnih podatkov, letnic, kraja rojstva, listine pa tudi ni podpisal. Podpisal je le prijavo k rigorozu, na kateri pa je pozabil navesti datum. Datum 25. januar 1925 je pripisala fakultetna uprava skupaj s komisijo v sestavi: prof. F. Veber, prof. K. Ozvald, prof. F. Šturm. Omenja le, da je končal osmi semester v šolskem letu 1924/25. Mirko Hribar se je na podlagi priloženih dokumentov (disertacije, življenjepisa, absolutorija, dopolnilnega izpita iz latinščine, dopolnilnega izpita iz propedeutike ter zrelostnega spričevala) prijavil k rigorozu iz teoretične filozofije, francoskega jezika z literaturo in pedagogike namesto filozofikuma. Pozitivno mnenje o disertaciji sta podala dr. Veber in dr. Ozvald. 24. februarja je opravil glavni ustni rigoroz iz filozofije ter stranski rigoroz iz francoskega jezika z literaturo. Pri rigorozu iz pedagogike pa se je zapletlo. Profesor Ozvald ni bil zadovoljen z odgovori na šest postavljenih vprašanj, zato mu je prisodil oceno nezadostno (5). Izpit je opravil v drugo, in sicer 23. oktobra 1926. Promoviran je bil 27. oktobra 1926.

Imatrikulacija: 31. X. 1920

Absolutorij: 15. VI. 1925

Aprobacija: 12. II. 1926

Promocija: 27. X. 1926

Naslov disertacije: Osvetljenje nekaterih problemov transcendentalistične filozofije

Op.: Naloga je vezana, tipkopis, v obsegu 70 foliantov. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

ZS 1920/21

Ozvald: Vzgojeslovna etika (3); isti: Krivda, kazni in vzgoja (2); isti: Seminarske vaje: John Locke (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Aksiomatična etika (3); isti: Sodobne filozofske struje in njih zgod. vzniki (2); isti: Seminarske vaje: Kant: *Prolegomena* (2); Juvančič: Historična gramatika francoskega jezika (3); isti: Zgodovina francoskega gledališča (2); isti: Vaje: Uvod v strofancoske tekste (2); Papenbacher: Latinski kurs, I. Oddelek (4); – 5. oktober 1920.

LS 1920/21

Ozvald: Filozofija vzgoje (4); isti: Krivda, kazni in vzgoja (1); isti: Seminarske vaje: John Locke: *Misli o vzgoji* (2); Veber: Analitična psihologija (4); isti: Logika vesti (2); Juvančič: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Zgodovina francoskega gledališča (2); Papenbacher: Latinski tečaj I. (4); – 24. februar 1921.

ZS 1921/22

Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Seminar: *Bratje Karamazovi* (2); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Estetika (2); Tesnière: Slovnica francoskega jezika (2); isti: Vaje v francoskem jeziku (2); – 1. oktober 1921.

LS 1921/22

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Normativni problem estetike (2); isti: Ozvald: Mladinoslovje (4); Tesnière: Gramatika francoskega jezika (2); – 22. februar 1922.

ZS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); Tesnière: Gramatika novofrancoskega jezika (2); – 4. oktober 1922.

LS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); Ozvald: Mladinoslovje (4); Tesnière: Gramatika novofrancoskega jezika (2); – 20. februar 1923.

ZS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (4); Tesnière: Gramatika francoskega jezika (2); – 9. oktober 1923.

LS 1923/24

Veber: Predmetna teorija (2); isti: Seminar (2), Šturm: Gramatika francoskega jezika (2); isti: Francoska skladnja (2); Molè: Plastika in slikarstvo v dobi rimskega cesarstva (2); isti: Grška religija do IV. stoletja, s posebnim ozirom na umetnostne spomenike (3); – 13. februar 1924.

Prijava k rigorozu

Podpisani se na podlagi priloženih dokumentov prijavljam k rigorozu iz sledeče skupine: 1. Teoretska filozofija. 2. Francoski jezik in literatura. 3. Pedagogika kot filozofikum. 6 prilog: disertacija, curriculum vitae, absolutorij, dopolnilni izpit iz latinščine, dopolnilni izpit iz propedeutike, zrelostno izpričevalo.

25. januar 1925

Mirko Hribar

Op.: Prijava in curriculum vitae – tipkopolis – brez datuma in podpisa. Datum naveden s strani fakultetne uprave. Mirko Hribar je končal realko, zato je moral opraviti dopolnilne izpite.

Curriculum vitae

Zanimanje za filozofijo je zbudilo v meni naravoslovje. V četrti in peti realki sem prebiral knjige o descendenčni teoriji in poljudni astronomiji. Kakor sem bil sicer v matematiki slab, astronomske naloge sem v sferični trigonometriji rešil vedno prvi. Z načelom descendenčne teorije pa se bom gotovo vedno strinjal. Koncem pete realke sem bral Descartesovo *Metodo o pravilni rabi razuma* – menda prva filozofska knjiga, ki sem jo dobil v roke. Spominjam se, da se mi je čuden in neopravičen zdel njegov prehod od skepse pa do sklepov, ki jih je izvajal potem iz svojega – *cognito, ergo sum*.

Začetkom šeste mi je prišel Kant v roke, ki sem ga študiral potem nepretrgoma skozi pet let. Po končani srednji šoli sem se vpisal na visoko trgovsko šolo v Pragi, kjer sem ostal eno leto. Študij mi ni ugajal, zato sem se vpisal naslednje leto na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, kjer sem končal osmi semester v šolskem letu 1924/25.

Prva leta na visoki šoli sem nadaljeval v srednji šoli započete študije Kantovih del. Pozneje pa sem se seznanil s filozofijo, ki jo na naši univerzi predava prof. Veber. Kmalu sem uvidel, v čem se ta filozofija, ki orje ledino na slovenskih tleh kar se tiče filozofije, loči in na drugi strani strinja z velikim nemškim sistemom.

Spoznal sem identiteto med pojmom avtonomije človeškega duha tam in pojmom faktičnosti tukaj. Potem pa sem skušal najti še bistveno razliko med tema dvema

sistemoma, ki se mi je zdela izražena v razliki v pojmovanju duševnosti s te in one strani. Rezultat teh prizadevanj je pričujoča razprava.

Op.: Tipkopis, brez datuma in podpisa.

Poročilo dr. F. Vebra o disertaciji kandidata Mirka Hribarja z naslovom Osvetljenje nekaterih problemov transcendentalistične filozofije

Pričujoče delo je po mojem znanju prvi poizkus podati skupne točke in izklesati ostro mejo med dvema najmočnejšima nasprotnima taboroma v sodobnem filozofskem prizadevanju, namreč med starim in novejšim kriticizmom na eni strani in tako zvanim transcendentalizmom (Bolzano, Brentano, Husserl, Meinong, idr.) na drugi. Stavljeno si nalogo je avtor vsaj v glavnem in načelno rešil povsem povoljno. Odkril je skupno spoznavnoteoretsko bazo obeh sistemov in v podrobnostih ugotovil, da vede tudi njiju razvoj do enakega postulata neke načelne neznanke, naj ima sicer kakoršnekoli nazive, kakor Ding an sich, faktičnost, itd. Z ozirom na historični pomen obeh struj je tako tudi posredno utrdil, da so vsi filozofski problemi vsaj končno zakoreninjeni v problemu spoznavanja, ki pa meri na obligatorične činitelje, kojih pretres sam več ne more nadgraditi znanstvenega mišljenja v ožjem, strogem pomenu besede. Na drugi strani je avtor z enakim finim občutkom ugotovil temeljno metodično diferenco med obema pokretoma, ki je po njem in kot se zdi tudi v istini ta, da sledi kriticizem sprva naivnemu staležu pozitivnih, predvsem naravoslovnih ved, nato pa prihaja neposredno do postulata nekega duhovnega principa, ki pa nima opravka s psihološkimi vidiki; transcendentalizem, pa se opira koj v pričetku na introspektivno stališče psihologije in prihaja tako od empirično dane notranjosti do svojega nadaljnega obravnavanja tudi vseh ostalih vprašanj, ki zase nimajo stika s psihologijo. Tem potom je avtor idejno obrazložil dve historični dejstvi: zakaj da je bil kriticizem vedno naslonjen na naravoslovno-matematične discipline, iz katerih črpa še danes smer in materijo svojega raziskovanja, in zakaj se je drugič v okviru transcendentalizma končno pojavil svoje vrsten dualizem med duševnim in neduševnim, ki se od vsakega tradicijskega dualizma razlikuje predvsem po tem, da govori o zakonitem paralelizmu v logični strukturi prvega in drugega. V tej zvezi je tako avtor tudi pojasnil, kako da je transcendentalizem v svojem razvoju prišel od problemov in vprašanj, ki jih kriticizem sploh ne pozna, in da spada sem npr. pojav predočevanja, fundacije, boljših in slabših fenomenov, itd. Pripomniti še moram, da nahajam tudi med avtorjevimi podrobnimi analizami marsikatero srečno ugotovitev, tako npr., da je problem tako zvane aktivne (miselne in stremljenske) duševnosti v neposredni zvezi s problemom faktičnosti same, da je tako zvana intuicija morda to na polju spoznavanja irealnih pojmov, kar je spomin in pričakovanje na polju spoznavanja realnih osnov itd. V formalnem oziru pa

spada mladi avtor očitvidno med take duhove, ki jih zanimajo bolj načelne strani vprašanj, ne tudi njih pravilna izpeljava. Jezik njegov je, se mi zdi, pristen, a mestoma tak, da se da iz njega sklepati avtorjeva mala pažnja na vnanjo – jezikovno stran.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. France Veber

V Ljubljani, dne 6. februarja 1925

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Mirka Hribarja z naslovom Osvetljenje nekaterih problemov transcendentalistične filozofije

Predloženi elaborat izpričuje, da ima kandidat sposobnost kakšen filozofski problem povsem samostojno obdelati in da tudi obvladuje v poštev prihajajočo znanstveno literaturo. Z ozirom na podrobnejše ocenjevanje izdelka se priključujem izčrpnem referatu predmetnega prof. Vebra. Prisojam pa izdelku oceno 7 – *cum laude*.

Ocena: 7 – *cum laude*

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 12. februarja 1926

Op.: Rokopis.

Zapisnik o glavnem rigorozu (filozofija) in stranskem rigorozu (francoski jezik z literaturo) kandidata Mirka Hribarja, ki se je vršil v soboto, 20. februarja 1926, ob 4. uri popoldne.

Navzoči: dekan dr. N. Radojčić kot predsednik, prof. dr. Ozvald, prof. dr. Veber in prof. dr. F. Šturm kot člani komisije.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. K. Ozvald, dr. N. Radojčić,
dr. F. Veber, dr. F. Šturm

Ispit je počeo u 16.00, završen je 18.10 u prisustvu cele komisije i kandidata.

Uspeh celog ispita: 8 – *magna cum laude*.

dr. N. Radojčić

Op.: Tipkopis, rokopis.

Poročilo dr. F. Vebra in dr. Ozvalda o glavnem ustnem rigorozu iz filozofije kandidata Mirka Hribarja

Vprašanja: dr. F. Veber: Psihološko in spoznavnokritično jedro fantazije; Psihološko in spoznavnoteoretično ozadje zaznave in spomina; Likovni princip v psihologiji in estetiki; Idejna struktura Kantove *Kritik der reinen Vernunft* in sledovi njeni v antični filozofiji.

Ocena: 8 – prav dobro

Vprašanja: K. Ozvald: Kultura in civilizacija; Spenglerjeva filozofija zgodovine; Rusko kulturno območje.

Ocena: 7 – sedem

dr. F. Veber, dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 20. februarja 1926

Komisija: predsednik dr. N. Radojčić.

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Šturma o stranskem (ustnem) izpitu iz francoskega jezika z literaturo (stranski rigoroz) kandidata Mirka Hribarja

Vprašanja: Le Roman de *La Dame à la Lycorne*, v. 1–20 (čitanje, prevod); Palatalizacija velarnih konzonantov; Konzonanti med vokali; Glavne smeri viteškega romana; Klasična tragedija.

Ocena: 8 – *magna cum laude*

dr. F. Šturm

V Ljubljani, dne 20. februarja 1926

Komisija: predsednik dr. N. Radojčić.

Op.: Rokopis.

Zapisnik o rigorozu iz pedagogike (namesto filozofikuma) kandidata Mirka Hribarja, ki se je vršil v sredo, 24. februarja 1926, ob 10. uri dopoldne.

Navzoči: dekan dr. N. Radojčić kot predsednik, prof. dr. K. Ozvald kot eksaminator.

Ocena: 5 – nedovoljan

dr. N. Radojčić, dr. K. Ozvald

Ispit je počeo u prisustvu komisije i kandidata u 10.00, a završen u 11.00.

Uspeh ispita: 5 (nedovoljan). Odreja se na po godine. dr. N. Radojčić, dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopis podpisal tudi dr. Ozvald.

Poročilo dr. K. Ozvalda o ustnem izpitu iz pedagogike (rigoroz namesto filozofikuma) kandidata Mirka Hribarja

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Vzgojni subjekt – objekt; Erotika; Delovna šola; Samovlada učencev; Fichte; Pedagoška teorija.

Ocena: 5 – nezadostno

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 24. februarja 1926

Komisija: predsednik N. Radojčić

Op.: Rokopis.

Zapisnik o rigorozu iz pedagogike (namesto filozofikuma) kandidata Mirka Hribarja, ki se je vršil dne 23. oktobra 1926 ob 11. uri dopoldne.

Navzoči: dekan dr. F. Ramovš kot predsednik, prof. dr. K. Ozvald kot eksaminator.

Poročilo dr. K. Ozvalda o ustnem izpitu iz pedagogike (rigoroz namesto filozofikuma) kandidata Mirka Hribarja

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Idejni razvoj ljudske šole pri Slovencih; Mladostnikovo zaraščanje v socialni milje; Nove pedagoške struje.

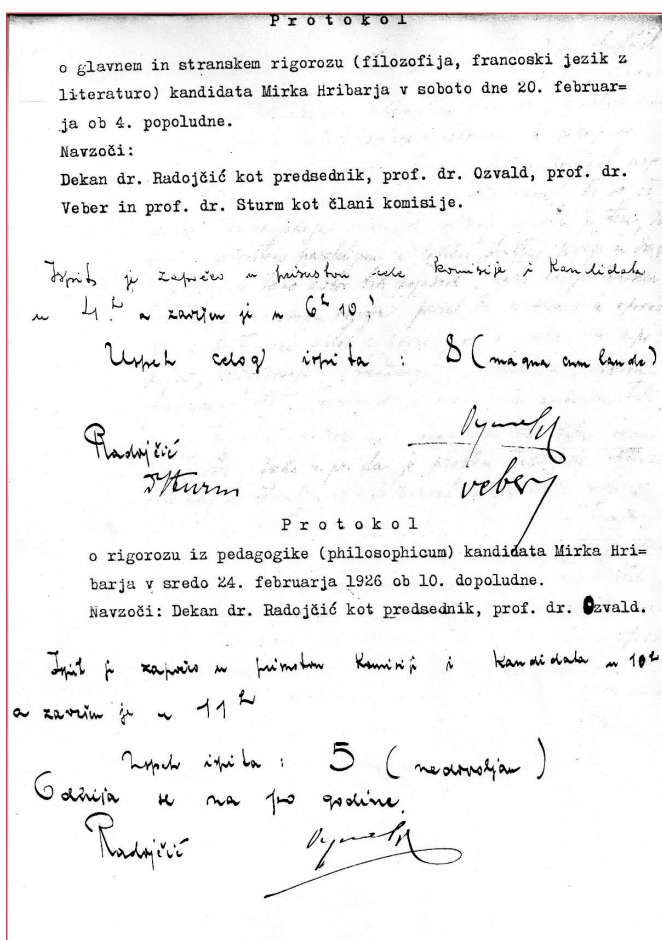
Ocena: 6 – šest

dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 23. oktobra 1926

Komisija: predsednik dr. F. Ramovš.

Op.: Tipkopis, vprašanja v rokopisu.

Slika 19: Zapisnik o rigorozih doktoranda Mirka Hribarja, ki jih je opravljal 20. in 24. februarja 1928.

Leopold BENKO (1887–1965)

Leopold Benko se je po enoletnem prostovoljnem služenju vojaškega roka odločil za študij bogoslovja v Mariboru, a se je v tretjem semestru odločil, da zapusti bogoslovje ter se posveti visokošolskemu študiju prava na Dunaju. Prva svetovna vojna mu je prikrižala načrte. Na Univerzo v Ljubljani se je imatrikuliral 15. marca 1922. 20. marca se je inskribiral na Filozofsko fakulteto. Kot glavni predmet študija je izbral filozofijo, kot stranski pedagogiko, namesto filozofikuma pa je izbral slavistiko. Absolutorij je pridobil 4. junija leta 1928. Vladimir Benko je 26. decembra 1927 vložil prijavo za pripust k strogim izpitom. Vloga je bila sprejeta 9. marca 1928 ter določena komisija v sestavi: prodekan kot predsednik ter profesorji dr. K. Ozvald, dr. F. Veber in dr. F. Kidrič kot člani. Disertacija, ki jo je predložil, je bila s strani mentorja in drugega ocenjevalca ocenjena pozitivno. 26. in 30. junija je kandidat opravil predpisane ustne rigoroze ter bil že 30. junija 1928 promoviran.

Imatrikulacija: 15. III. 1922

Absolutorij: 4. VI. 1928

Aprobacija: 20. V. 1928

Promocija: 30. VI. 1928

Naslov disertacije: Poizkus vrednostno-teoretično zasnovane perzonalne etike

Op.: Naloga ni vezana, tipkopis, razmnožena na ciklostil, 103 folianti. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

LS 1921/22

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Normativni in psihološki problemi estetike (2); isti: Filozofski seminar (2); Ozvald: Mladinoslovje (4); isti: Pedagoški seminar (2); – 20. marec 1922.

Op.: Opravil je dva semestra bogoslovja v Mariboru in en semester pravne fakultete na Dunaju.

ZS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Filozofski seminar (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Problemi in konflikti sodobnega življenja (2); isti: Pedagoški seminar (2); Oštir: Indoevropska slovnica (3); – 15. oktober 1922.

LS 1922/23

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološki temelji jezika (2); isti: Filozofski seminar: Hume (2); Ozvald: Sociologija dece in mladine (4); isti: Nietzsche: *Tako je govoril Zaratustra* (2); isti: Pedagoški seminar: Platon (2); Oštir: Indoevropska gramatika (3); – 14. februar 1923.

ZS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Seminarske vaje (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (4); isti: Seminarske vaje (2); Oštir: Indoevropska slovnica (3); – 20. oktober 1923.

LS 1923/24

Veber: Zgodovina grške filozofije (3); isti: Problemi moderne predmetne teorije (2); isti: Seminarske vaje (2); Ozvald: Kulturna pedagogika (4); isti: Pedagoški seminar (2); Oštir: Indoevropska gramatika (3); – 19. februar 1924.

ZS 1924/25

Veber: Analitična in razvojna psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Filozofski seminar (2); Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4); isti: Pedagoški seminar (2); Oštir: Indoevropsko debloslovje (2); – 18. oktobra 1924.

LS 1924/25

Nahtigal: Slovanska primerjalna gramatika (4); isti: Seminarske vaje (2); Veber: Psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); Ozvald: Uvod v pedagoško mišljenje (4); isti: Seminar (2); – 13. februar 1925.

LS 1925/26

Nahtigal: Starocerkvena slovenščina (4); Prijatelj: Poljska literatura (2); Veber: Psihologija (4); isti: Zgodovina grške filozofije (2); Ozvald: Psihologija mladine (4); Oštir: Indoevropsko debloslovje (3); – 12. februar 1926.

Curriculum vitae

Na prigovarjanje mojega ljudskošolskega učitelja me je poslal oče v latinske šole z namenom (običajna želja kmečkih starišev), da postanem duhovnik. Gimnazijski študij sem pričel v Celju in ga dovršil v Ljubljani l. 1909. V prvih letih sem napredoval z odličnim uspehom; nekako v šestem in sedmem razredu pa so začeli predpisani šolski predmeti postopoma izgubljati zame interes. Naravoslovno-filozofska literatura – Haeckel, Büchner, Vogt, Moleschott, etc. – je vzbudila v meni zanimanje za širša svetovna in življenjska vprašanja. Do prave ocene pisateljev te vrste sem prišel sicer šele pozneje. Toda že takrat me niso zadovoljili. Iskal sem solidnejših odgovorov in začel prebirati nemške filozofe. Pa tudi tu nisem uspel. Manjkalo mi je strokovnega vodstva in tako sem odšel od mature z razdvojeno notranjostjo. Za teologijo se tedaj nisem mogel odločiti tem manj, ker sem se bal lastnega očitka, da bi bil ta korak storjen prisiljeno. Odšel sem k vojakom odslužit enoletni rok ter se tudi tu bavil v prostem času s problemi, ki so me zajeli v srednji šoli. Po hudih notranjih bojih sem se končno nepričakovano le odločil – sedaj *sua sponte* – poiskusiti še z bogoslovjem v nadi, da najdem tu, česar mi doslej filozofija ni mogla nuditi. Z vnemo sem se oprijel študija bibličnih ved, pa tudi sholastična filozofija, ki jo je zastopal prof. Kovačič, mi je vzbudila pozornost. Ker pa mi je glede prvih v svrhu vsestranske izobrazbe nedostajalo učnih pripomočkov in ker sem hotel biti poučen tudi o nasprotnih naziranjih, sem si pribavil potrebne knjige iz inozemstva ter stopil v korespondenco z A. Harnackom, profesorjem berlinske univerze. Končni rezultat je bil, da sem v tretjem semestru zapustil bogoslovje in se odločil posvetiti se visokošolskemu študiju. Te namere radi pomanjkanja materialnih sredstev nisem mogel takoj izvršiti. Stopil sem provizorno, tako sem vsaj upal, v državno službo in čakal prilike, da sledim svojemu pravemu poklicu. Medtem je nastala vojna ter mi prekrizala moje načrte.

Ustanovitev univerze v Ljubljani me je navdala z novim upanjem. Skušal sem – službeno sem bil takrat kot državni uradnik v Zidanem mostu – doseči premestitev v Ljubljano. To se mi je čez par let res posrečilo in tako sem se mogel končno vpisati na Filozofsko fakulteto ljubljanske univerze.

Začutil sem kmalu živo razliko med smotrnim in pravim znanstvenim študijem in dosedanjim neurejenim iskanjem.

Predvsem sem uvidel, da tvori in da mora tvoriti psihologija temelj in izhodišče ne samo ožjim filozofskim disciplinam, temveč v veliki meri tudi ostalim duhovnim vedam. Pod vodstvom in stalnim kontaktom s prof. dr. Vebrom se je to prepričanje vedno bolj utrjevalo in doseglo sigurnost, čim sem se pričel intenzivneje baviti s pedagogiko, drugim svojim predmetom. Ko je izdal prof. dr. Veber svojo *Etiko*, sem začutil, da obstaja med teoretično filozofijo in pedagoško teorijo tesnejši stik, nego se je to do sedaj uvaževalo. Predavanja prof. dr. Ozvalda iz kulturne pedagogike in njegovo opozarjanje na moment osebnosti ter paralelni študij etike in vrednostne teorije so rodili v meni misel, iskati utemeljitve tako etike kot pedagoške teorije, odnosno vzgojstvenega ideala v novih smereh z novimi metodami.

To utemeljitev sem skušal podati v svoji disertaciji. Izhajajoč iz vrednostne teorije, skušam doseči s pomočjo psihologije temelj vsem vrednotam in kriterij etičnega presojanja. Ta kriterij sem našel v absolutni vrednosti človeške osebnosti, katerega pojem sem skušal podrobneje, nego se je to dosedaj zgodilo, analizirati. Uvidel sem, da igra osebnost odločilno vlogo ne le na polju etičnega pojmovanja, temveč da tvori tudi merilo pedagoški teoriji in kulturnemu dejstvom v obče. V tem pravcu hočem tudi v nadalje usmeriti svoje raziskovanje. Dodati še moram, da me svoječasni interes za teološke vede ni nikdar docela zapustil in moram tej okolnosti pripisovati dejstvo, da sem si izbral kot tretji predmet staro cerkveno slovanščino. Glede svoje disertacije izjavljam končno pod častno besedo, da je samostojno delo in da sem uporabljal v informativne svrhe le ona dela, ki jih koncem te disertacije navajam.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1927

Leopold Benko, cand. phil.

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. F. Vebra o disertaciji kandidata Leopolda Benka z naslovom Poizkus vrednostno-teoretično osnovane personalne etike

Že uvodoma postavlja kandidat glavno svojo tezo, da je vsaj razvojno-primarno nemožno dojemanje kakršnekoli vrednosti brez subjekta, iz katerega edinega šele izvira njen samolastni smisel. S tem je postavljen postulat posebne vrednote – človeške

osebnosti, brez katere bi nujno izginile tudi vse ostale vrednote. Zato je tudi dojetje te osebnostne vrednote v posebnem smislu neposredno, intuitivno.

V prvem glavnem delu je posvečena posebna pozornost problemu subjektivnih in objektivnih vrednot. Kandidat izvirno in v splošnem pravilno dokazuje, da je na polju vrednot potrebno bistveno drugačno razlikovanje med subjektivnostjo, nego na področju umskih fenomenov. Njegov glavni tozadevni izsledek je trditev, da asubjektivnih vrednot pač ni, da pa so vendar vse (v tem smislu subjektivne) vrednote še toliko subjektivne oz. objektivne, kolikar so vsaj od vrednotenja pristojnega vrednostnega subjekta zavisne oz. nezavisne. Zdi se mi, da bi se kandidat stvari še bolj približal, če bi razlikoval med istinitostjo in veljavnostjo ter objektivnost vrednot določil vprav po njih – veljavnosti.

Drugi del obravnava etično vrednoto. Le-ta je v svojem bistvu dobrota in je po tem svojstvu obligatorično vezana z vzporednim čustvom dolžnosti in odgovornosti. S tem so dane tudi nadaljnje njene razlike napram ostalim vrednotam: 1. Dočim so vse ostale vrednote na subjektu le fundirane, pa meri etična vrednota na – subjekt sam kot posebno vrednoto. 2. Zato odgovarja etični vrednosti kot edini pristojni vrednostni subjekt le – osebnostni subjekt, dočim so ostale vrednote fundirane na kakršnikoli subjektih v nasprotju z ostalimi vrednotami, edina izključno konstitutivno – absolutna vrednota, ki ni. 3. Iz istega razloga etična vrednota ne more nikoli postati konsekutivno-relativna. – Nadaljnje konsekvence takega pojmovanja etične vrednote so sledeče: 1. Osebnost je edini in absolutni kriterij etičnosti, pa najsi v ostalem velja, da moremo le preko etičnosti sklepati na pristojno osebnost. 2. Osebnost je po lastni naravi vrednostna konstanta in po tem svojstvu obenem načelni fundament tudi vseh ostalih (objektivnih) vrednot. 3. Postulat načelne vrednostnoteoretične enakopravnosti vseh subjektov personalnega značaja, ki pa ne izključuje možnosti in upravičenosti negacije lastne osebnosti v slučaju vrednostno izoliranega individua. Ta izvajanja, ki tvore osrednjo točko cele disertacije, bi v bistvenih pogledih tudi sam podpisal, z edino važno omejitvijo, ki zadeva razmerje etične, torej osebnostne vrednote do hagiološke: po lastnem raziskovanju namreč sodim, da je hagiološka vrednota tudi do etične v tem razmerju, kot ga kandidat pravilno nahaja med etičnostjo in vsemi ostalimi vrednotami. V tretjem delu je govor o posebnem nagonskem spoznavanju in se zdi, da bi kandidat sem spadajoče svoje misli v načelnih ozirih moral še poglobiti in podrobneje osvetliti. Vendar pa nahajam tudi tu lepe in plodne nove vidike, izmed katerih naj posebej navedem kandidatovo pojmovanje predsodkov, dolžnostne kvantitete in aksiomatične logike vesti: bistvo predsodka da ni umskega značaja, temveč nagonskega; kvantiteto dolžnosti da določa tudi spoznavnost onih činiteljev, ki sem jih v svoji *Etiki* bil postavil kot njene bistvene kriterije; aksiomi nagonske logike da zahtevajo in dopuščajo en praaksiom, ki je dan z vrednoto človeške personalitete.

Mimogrede naj še pripomnim, da zapiše spis blagodejni vtis osebe, ki vse to, kar teoretično trdi, v istini tudi sama doživlja.

Ocena: 9 – prav dobro

dr. F. Veber

V Ljubljani, dne 20. maja 1928

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Vebra in dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Leopolda Benka z naslovom Poizkus vrednostno-teoretično osnovane personalne etike

Ocena: 9 – prav dobro

dr. F. Veber

Se priključujem. dr. K. Ozvald

V Ljubljani, dne 20. maja 1928

Op.: Rokopis.

Zapisnik o strokovnem rigorozu kandidata Leopolda Benka iz filozofije kot glavnega in pedagogike kot stranskega predmeta dne 25. junija 1928 ob 9. dopoldne
Navzoči: prodekan dr. F. Ramovš kot predsednik, prof. dr. F. Kidrič, dekan dr. K. Ozvald in prof. dr. F. Veber kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Locke – Hume – Kant; Polariteta v psihologiji; Psihologizem in normativne vede; Osnove umske in nagonke logike; Problem dolžnostne kvantitete; Evidenca v psihologiji in spoznavni teoriji.

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Rousseau – kulturni revolucionar; Problematika v politični vzgoji; Pomen miljeja za duševni razvoj mladostnika.

Ocena (skupna ocena strokovnega rigoroz): 9 – devet

dr. F. Ramovš

V Ljubljani, dne 25. junija 1928

Komisija: dr. F. Ramovš kot predsednik, dr. K. Ozvald, dr. F. Kidrič, dr. F. Veber.

Op.: Vprašanja v rokopisu, ostalo tipkopis.

Zapisnik o rigorozu kandidata Leopolda Benka iz slovanske filologije (rigoroz namesto filozofikuma), ki se je vršil dne 30. junija 1928 ob 9. uri dopoldne.

Navzoča: dekan dr. K. Ozvald kot predsednik, rektor dr. R. Nahtigal kot eksaminator.

Vprašanja: dr. R. Nahtigal: Jezikovna interpretacija Mat. v I–II.

Ocena: 8 – osem

dr. R. Nahtigal

Komisija: predsednik dr. K. Ozvald.

V Ljubljani, dne 30. junija 1928

Op.: Tipkopis, rokopis.

Z a p i s n i k

o strokovnem rigorozu kandidata Leopolda Benka iz filozofije kot glavnega in pedagogike kot stranskega predmeta dne 25. junija 1928 ob 9. dopoldne.

Navzoči: prodekan dr. Ramovš kot predsednik, prof. dr. Kidrič, dekan dr. Ozvald in prof. dr. Weber kot člani komisije.

V p r a š a n j a :

1. Rousseau - kulturni revoluciji
2. Problematika v politični teoriji.
3. Pomen mišljenja za človeški razvoj in kulture.
- 1.) Locke - Dume - Kant
- 2.) Polarieta v psihologiji
- 3.) Psihologijem in normativna vede
- 4.) Društvene misli in negorske logike
- 5.) Problem poligrosne kvantitete
- 6.) Evolucion v psihologiji in njegovi teoriji.

Skupna ocena strokovnega rigorozu:

Devet (9)

V Ljubljani, dne 25. junija 1928.

Člani komisije:

Ozvald
Kidrič
Weber

Predsednik:

Ramovš

Slika 20: Zapisnik o opravljenem rigorozu doktoranda Leopolda Benka. (arhiv FF)

Franc ŽEKAR (1887–1969)

Študijska pot kandidata Franca Žekarja, rojenega v Brežicah, je bila pestra. Po končani gimnaziji v Celju je odšel na študij prava v Gradec, ki pa ga je že v prvem semestru zaradi materialnih razmer opustil in se zaposlil kot pomožni učitelj. Po opravljeni vojaški službi je zaprosil za uradniško službo pri Južni železnici. Franc Žekar se je imatrikuliral in tudi inkskribiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani 12. decembra 1928. Po drugem in tretjem letniku je opravil izpit iz XXV. skupine razdelka c in b. Diplomski izpit iz filozofije kot glavnega predmeta je opravil 23. junija 1932. Leto po diplomi se je Franc Žekar prijavil k doktorskemu izpitu, ki ga je opravljal po novih pravilih in predpisih, ki so predpisovala že končan študij, torej diplomu. K prijavi dne 5. aprila 1933 je predložil življenejepis, prepis diplome in pet kopij doktorske disertacije. Prijava je bila sprejeta 17. maja istega leta. Naloga je bila ocenjena pozitivno, po sklepu fakultetne seje z dne 29. novembra 1933 pa naj bi se tiskali le določeni deli. Kandidat je prav tako prejel pozitivno oceno na ustnem izpitu iz filozofije dne 11. decembra 1933. Franc Žekar je bil promoviran 27. januarja 1934.

Imatrikulacija: 12. XII. 1928

Diplomski izpit: 23. VI. 1932

Aprobacija: 29. XI. 1933

Promocija: 27. I. 1934

Naslov disertacije: O stilu

Op.: Naloga ni vezana, tipkopis, razmnožena na ciklostil in obsega 103 foliante.

Inskripcija

ZS 1928/29

Veber: Spoznavna teorija I. (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Znanstveni elementi hagiologije (2); Seminar (2); Grošelj: Splošna biologija I. del. (5); – 12. december 1928.

LS 1928/29

Veber: Spoznavna teorija I. (4); isti: Zgodovina filozofije (nadaljevanje) (2); isti: Znanstveni elementi hagiologije (nadaljevanje) (1); Seminar (2); Grošelj: Splošna biologija II. del. (5); – 6. februar 1929.

ZS 1929/30

Veber: Spoznavna teorija II. (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Izbrana poglavja iz psihološke in normativne estetike (2); isti: Seminar (2); Grošelj: Splošna biologija I. del. (5); – 4. oktober 1929.

LS 1929/30

Veber: Spoznavna teorija II. (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Splošna in posebna teorija stila (2); isti: Seminar (2); Grošelj: Splošna biologija II. del. (5); – 10. februar 1930.

ZS 1930/31

Veber: Etika (predmetna, psihološka in subjektološka analiza vesti) (4); isti: Podstatnost in pripadnost (Uvod v teorijo realnosti) (2); Zgodovina filozofije (nadaljevanje) (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Oblikovanje človeka (sistematska razgrnitev tozadevne problematike) (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (problem avtoritete) (2); – 2. oktober 1930. Op.: Opravil je delni diplomski izpit iz XXV. skupine razdelka c (splošna biologija).

LS 1930/31

Veber: Etika (predmetna, psihološka in subjektološka analiza vesti) (4); isti: Podstatnost in pripadnost (Uvod v teorijo realnosti) (2); Zgodovina filozofije (nadaljevanje) (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Oblikovanje človeka (nadaljevanje) (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (današnja doba s pedagoških vidikov) (2); – 3. marec 1931.

ZS 1931/32

Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (nadaljevanje) (4); isti: Izkustvene in analitične osnove Kartezijevega filozofskega sistema (2); isti Seminar: Kritični pretres Hartmannove in Schelerjeve etike (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške

kulture (3); isti: Teoretsko pedagoški seminar: Problemi pacifistične vzgoje (2); Izidor Cankar: Zgodovina umetnosti v dobi renesanse (3); isti: Sistematika arhitekturnega stila (1); – 2. oktober 1931.

Op.: Opravil je diplomski izpit iz XXV. skupine (biologija, estetika – etika) oz. iz razdelkov b in c.

LS 1931/32

Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (nadaljevanje) (4); isti: Izkustvene in analitične osnove Kartezijskega filozofskega sistema (1); isti: Vaje iz prizkušnega dušeslovja (1); isti Seminar: Kritični pretres Hartmannove in Schelerjeve etike (nadaljevanje) (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (nadaljevanje) (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: *Pädagogische Provinz* (2); Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti v dobi renesanse (3); isti: Sistematika arhitekturnega stila (1); – 1. marec 1932.

Diplomski izpit: 23. VI. 1932

Kandidat: Franc Žekar

Diplomski izpit: XXV. znanstvena skupina (13. V. 1932, 23. VI. 1932)¹²

A – glavni predmet: filozofija – spoznavna teorija, psihologija, logika, zgodovina filozofije
Klavzura: *Fundacija, implikacija, izvoz*; dr. F. Veber; prav dobro (9); 13. VI. 1932

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; odlično (10); 23. VI. 1932

B – stranski predmet: etika in estetika

Klavzura: *Ali in zakaj ne smemo govoriti o pravi analogiji med nasprotjem »resnica – neresnic« in nasprotjem »dobro – zlo«?*; dr. F. Veber; odlično (10); 10. VI. 1931

Ustni izpit: dr. F. Veber; odlično (10); 19. VI. 1931

C – pomožni predmet: splošna biologija (5. VI. 1930, 11. VI. 1930)

Ustni izpit: dr. F. Jesenko; je opravil; 11. VI. 1930

Curriculum vitae

Podpisani sem bil rojen l. 1887 v Sopotah, političnem okraju Brežice. Oče je bil mali posestnik in rudokop. V svojem rojstnem kraju sem obiskoval dvorazredno ljudsko šolo. Gimnazijo sem obiskoval v Mariboru. Šest šol sem završil v Mariboru, sedmi in osmi razred pa v Celju, kjer sem maturiral l. 1908. V gornji gimnaziji sta moja duhovno izobrazbo dvigala zlasti Cankar in Goethe. Po maturi sem se najprej vpisal na juridično fakulteto v Gradcu, a še pred zaključkom semestra sem, iz finančnih razlogov in ker me juridična predavanja niso zanimala, zapustil Gradec in postal osnovnošolski pomožni

¹² Datum v oklepaju – datum prijave k diplomskemu izpitu, datum opravljanja izpita.

učitelj z izgledom, da pridem kmalu na meščansko šolo. Po prestani vojaški službi pa sem zaprosil za uradniško mesto pri Južni železnici in sem še danes železniški uslužbenec.

Vsa ta pestra pot mojega poklicnega življenja je bila pač v zvezi z mojim stremljenjem po pravi duhovni poglobitvi, kateri sprva vsled težkih gospodarskih razmer nisem mogel slediti vse dotlej, dokler nismo dobili svoje univerze. Na univerzi so me zanimala zlasti filozofska, pedagoška in biološka predavanja in sem tem strokam posvetil ves svoj diplomski študij na univerzi.

V Ljubljani, dne 5. aprila 1933

Franc Žekar, abs. phil.

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. F. Vebra in dr. K. Ozvalda o disertaciji Franca Žekarja z naslovom O stilu

Kandidat podaja dušeslovno analizo stila, in to s treh vidikov, z vidika stilnega predmeta, stilnega dela in stilnega doživetja. Avtorju torej ne gre za umetnostno-zgodovinsko vprašanje stilnosti, pač pa za to na stilu, kar je in mora biti vsepovsod obistinjeno, ako naj bo sploh možna tudi še posebna zgodovina stilnega razvoja. Podrobneje ima disertacija tri dele: izkustveno stran, predmetno analizo stila in posebno psihologijo stila.

V prvem delu navaja avtor izkustveni material, s katerim se hoče teoretski pečati. Že v tem delu zlasti opozarja na ozko povezanost stilne sfere z estetsko, pri čemer pa obenem pripominja, da je tako zvana zgolj prirodna estetičnost že načelno izven sleherne stilnosti. Ni stilnosti brez človeškega udejstvovanja. Enako že tu omenja, da je stilnost sestavno povezana s tako zvano likovnostjo, ne da bi sleherni slučaj likovnosti bil tudi že slučaj stilnosti.

Iz tega razloga se v drugem delu podrobno peča z vprašanjem same likovnosti in skuša pokazati pravo razmerje lika do stila. Pri tem zlasti ugotavlja, da stilnost ni nikaka notranja ali sestavna stran na liku, temveč da nas ona preko lika vede še do onega, ki menimo, da je ta lik dejanski ustvaril. Stilnost se mu pokaže tako kot neka samoodnosna stran na liku, za katero bi bili slepi, ako bi ne mislili tudi na ustvarjajočega umetnika ali vsaj na tako zvani duh časa, v katerem je pristojna umetnina nastala. Stilnost mu tako dobi pozicijo izraznosti, ki jo tudi telesu neposredno pripisujemo, čeprav se v to svrhu zahteva z naše strani še posebno znanje življenja.

Preko te izrazne funkcije slehernega stila prihaja avtor v tretjem delu dosledno do posebne psihologije stila in je v tem delu tudi glavno težišče celotne razprave. Tu je zlasti važna kandidatova opredelitev posebnega stilnega čustvovanja in stremljenja, ki se pokaže napram vsemu ostalemu nagonskemu doživljanju kot posebno

elementarno doživetje. Stilnemu doživetju prireja avtor posebno stilno vrednoto in pokaže o njej, da je tudi v sestavu vrednot posebna ter elementarna vrednota. V tem stiku so posebnega uvaževanja vredni še taki avtorjevi argumenti, ki pričajo, da stilnega doživetja in stilne vrednote ne smemo zamenjati, kakor se to običajno dela, z estetskim doživetjem in estetsko vrednoto. To dejstvo da kandidatu možnost, da govori o pravi stilnosti tudi na takih točkah življenja, ki nimajo nič opravka s samo lepoto. Tudi je omembe vredna sem spadajoča kandidatova delitev med osebnim in predmetnim stilom, pri čemer se pokaže še zavisnost predmetnega stila od osebnega in ne narobe. V posebnem četrtem delu razpravlja avtor še o posebnih stilnih kategorijah in izkuša podati celoten sistem takih kategorij. Prednost njegove sistematike pred običajnimi je v porabljanju strogih vidikov in notranjih zvez, čeprav vprav to stori, da izgleda njegova sistematika, merjena po dejanskem življenju in zgodovinskem razvoju, tu pa tam nekam umetna in prisiljena. V celoti je ~~moje~~ naše mnenje o disertaciji sledeče:

Kandidat prinaša precej novih misli o liku samem, nadalje o aktu oblikovanja kakor tudi o njih medsebojnem razmerju; vprav to razmerje mu je obenem pomagalo do opredelitve stilnosti kot neke posebne ter elementarne činjenice. Zato ~~predlagam~~ predlagava, da se disertacija odobri in sprejme na podlagi ustnega doktorskega izpita.

Natisnjena pa naj bi bila disertacija samo delno, in to po dogovoru z referenti.

V Ljubljani, dne 28. novembra 1933

dr. F. Veber, dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopis.

Zapisnik o rigorozu kandidata Franca Žekarja

Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 25. znanstvene skupine dne 23. junija 1932 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 5. aprila 1933 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 17. maja 1933 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dekan kot predsednik, prof. I. Cankar, prof. K. Ozvald, prof. F. Veber.

Naslov disertacije: O stilu

Disertacijo je na temelju referatov prof. dr. Ozvalda in dr. Vebra sprejel Fakultetni svet na seji dne 29. novembra 1933 in obenem odločil, da se disertacija tiska v odlomkih.

Ustni izpit se je vršil dne 11. decembra 1933 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan dr. Oštir kot predsednik, prof. I. Cankar, prof. K. Ozvald in prof. F. Veber kot člani izpitnega odbora.

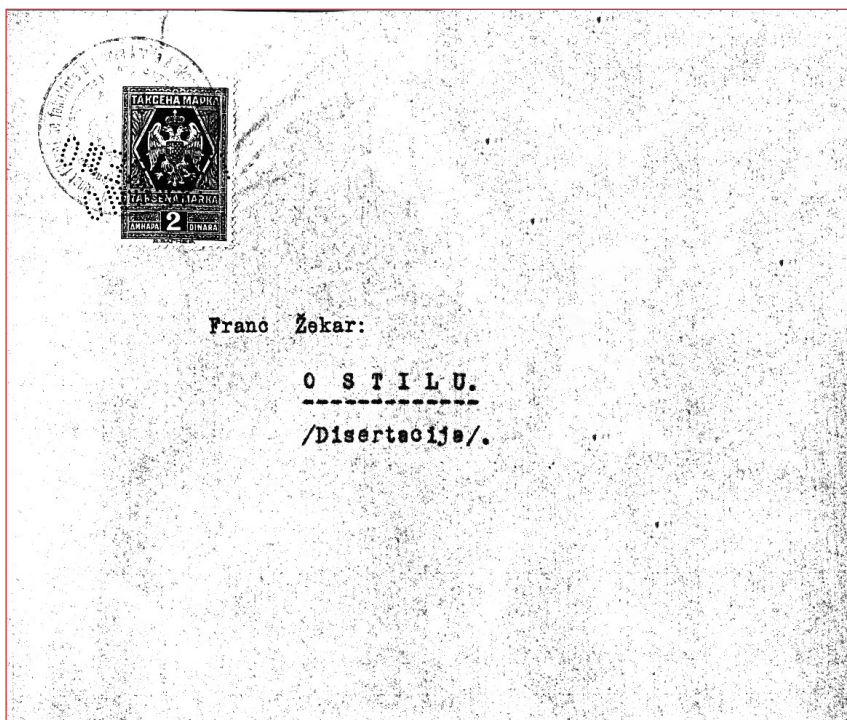
Vprašanja: Problem lika; Likovnost in estetičnost; Estetičnost in stilnost; Sistematika vrednot; Definicija stila.

Ocena (skupaj z disertacijo): 7 – sedem

V Ljubljani, dne 11. decembra 1933

Komisija: dekan dr. K. Oštir, dr. F. Veber, dr. K. Ozvald, dr. I. Cankar.

Op.: Formular, rokopis. Na dnu strani je navedena lestvica ocenjevanja: Uspeh se ocenjuje s številkami od 1 do 10. Kandidat je naredil izpit, ako dobi po sklepu odbora najmanj skupno oceno 6 in ako tudi ustni izpit nima ocene nižje od 6.

Slika 21: Naslovnna stran disertacije doktoranda Franca Žekarja. (arhiv FF)

Cene LOGAR (1913–1995)

Cene Logar je inškriral prvi semester na Filozofski fakulteti v Ljubljani 26. septembra 1932. Istega dne se je tudi vpisal v univerzitetno matriko. V četrtem semestru je opravil diplomski izpit iz razdelka c, v petem pa iz razdelka b. Diplomski izpit izjemne skupine je opravil 22. junija 1936 in s tem diplomiral. Prijavo k rigorozu je oddal istega leta, in sicer 20. septembra. V prijavi je priložil kopijo diplome, štiri izvode disertacije in življenjepis. Disertacija z naslovom Deskriptivna in genetična analiza senzitivnega in noetičnega spoznanja je bila s strani mentorja dr. Vebra in dr. Ozvalda ocenjena pozitivno. Profesor Kelemina, ki je bil tretji ocenjevalec, je nalogo 21. novembra 1936 zavrnil. Fakultetni svet jo je na seji 19. decembra 1936 odobril. Ustni izpit iz filozofije je kandidat opravljal pred komisijo 15. februarja 1937 in bil uspešen, saj mu je komisija skupaj z disertacijo prisodila oceno devet. Prof. Kelemina se na zapisnik ni podpisal. Cene Logar je bil promoviran 26. junija 1937.

Imatrikulacija: 26. IX. 1932

Diplomski izpit: 22. VI. 1933

Aprobacija: 19. XII. 1936

Promocija: 26. VI. 1937

Naslov disertacije: Deskriptivna in genetična analiza senzitivnega in noetičnega spoznanja

Op.: Naloga je vezana, napisana na pisalni stroj in razmnožena na ciklostil, v obsegu 400 foliantov. Priložena je izjava o avtorstvu.

Inskripcija

ZS 1932/33

Veber: Psihologija, analitična in razvojna (4); isti: Vaje iz eksperimentalne psihologije (3); isti: Kantova psihologija in spoznavna teorija (2); isti: Seminar: Izbrana poglavja iz Kantovih del (2); Ōzvald: Zgodovina pedagoške kulture (novi vek) (3); isti: Teoretski-pedagoški seminar (2); Groščlj: Splošna biologija I. (2); Bradač: Sintaksa grškega jezika (3); isti: Zgodovina rimske kulture v Avgustovi dobi (2); isti: Grški seminar (2); isti: Grški proseminar (1); Radojčić: Zgodovina Hrvatov v dobi vladanja narodnih dinastij (3); Arnejc: Latinski proseminar (2); Cankar: Michelangelo in početki baroka (3); isti: Zgodovina starejšega nizozemskega slikarstva (1); isti: Umetnostno zgodovinske vaje (2); Oštir: Glasoslovje sanskrta, grščine, latinščine, germanistike in slovanščine (3); isti: Sanskrt (1); isti: Seminar: (2); – 26. septembra 1932.

LS 1932/33

Veber: Psihologija, analitična in razvojna (4); isti: Vaje iz eksperimentalne psihologije (2); isti: Kantova psihologija in spoznavna teorija (2); isti: Seminar (2); Cankar: Zgodovina baročne umetnosti v Italiji (3); isti: Nizozemsko slikarstvo XVI. stoletja (1); Oštir: Primerjalno jezikoslovje sanskrt, grščina, latinščina, ... (3); isti: Sanskrt (1); Bradač: Helenistična književnost (3); isti: Rimska književnost v Avgustovi dobi (2); isti: Grški seminar (2); isti: Grški proseminar (1); Cankar: Vaje iz umetnostne zgodovine (2); – 7. marec 1933.

ZS 1933/34

Veber: Psihologija (4); isti: Osnove logike (2); Veber: Seminar (2); Sodnik: Spoznavna teoretične osnove R. Llullovega filozofskega sistema (2); Bradač: Platon in njegova dela (3); isti: Zgodovina rimske književnosti v dobi republike (2); Oštir: Glasoslovje, sanskrt, grščina, latinščina, germanistika, slovanistika (3); isti: Sanskrt (1); isti: Jezikovne vaje (2); Cankar: Zgodovina baročne umetnosti v Italiji (3); isti: Zgodovina nizozemskega slikarstva v XVI. stoletju (1); isti: Umetnostno zgodovinske vaje (2); isti: Holandsko in belgijsko slikarstvo v XVII. stoletju (3); isti: Špansko slikarstvo v XVII. stoletju (1); isti: Seminar (2); Arnejc: Proseminar (2); – 8. oktober 1933.

LS 1933/34

Veber: Psihologija (4); isti: Osnove logike (2); isti: Seminar: Spinozova etika (2); Sodnik: Spoznavno teoretične osnove R. Llullovega filozofskega sistema (2); Arnejc: Latinski proseminar (Cicero, Brutus, stilistične vaje) (2); Bradač: Aristoteles in njegova dela (3);

isti: Rimska književnost v dobi republike (2); Pipenbacher: Latinski proseminar (2); Oštir: Debloslovje, sanskrt, grščina, lat., germ., slov., (3); isti: Sanskrt (1); isti: Jezikovne vaje (2); – 8. marec 1934.

ZS 1934/35

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološke osnove združništva (1); isti: Seminar: pregled in pretres novejšje filozofske literature (2); Sodnik: Zgodovina filozofije (2); ista: Filozofija Jožefa Misleja (1); Bradač: Grška in rimska književnost po Avgustovi dobi (3); Oštir: Sanskrt (1); isti: Jezikovne vaje (2); Arnejc: Latinski proseminar (2); Pipenbacher: Latinski proseminar (2); Oštir: Oblikoslovje sanskrta, grščine, latinščine, germanščine in slovanščine ... (3); – 10. oktober 1934. Op.: Opravil je dipl. izpit iz razdelka c, junij 1934, priložena je fotografija.

Študijsko leto 1933/34 Fakulteta *filozofska*
 Oddelček *filozofija*

UNIVERZA KRALJA ALEKSANDRA I V LJUBLJI

Zimski semester od *25. sept.* do *16. febr.* Število semestra: *pet*

OSEBNI IZKAZ
 REDNEGA (REDNE) SLUSATELJA(-ICE)

Ime in priimek	<i>Cenc Logar</i>	Zrelostni izpit	23. febr. 1932
Rojen (na) dne	<i>14. julij 1913</i>	Dosedanje visokošolske študije	<i>filozofija, sociologija, psihologija</i>
Rojen (na) kraj (okraj)	<i>Horjul, Ljubljanski obkraj</i>	Državni izpiti	<i>c. sept. junij 1930</i>
Pristoje (na) kraj	<i>Ljubljanski obkraj</i>	Štev. v matriki	<i>28 sept. 1932</i>
Ime očeta oz. varuha (ako je študent mladičen)	<i>Filip</i>	Naslov v Ljubljani	<i>Dolajška c. 23</i>
Očetov poklic	<i>Študentski</i>	Očetov naslov	<i>Horjul 25</i>
Narodnost	<i>Slovenska</i>		
Verouspoved	<i>Rimskokatoliška</i>		

SEZNAM PREDAVANJ

Ime docenta	Naslov predavanja	Tedenske ure	Opombe
<i>dr. št. Kober</i>	<i>Specimeni tempa</i>	<i>4</i>	<i>✓</i>
	<i>Študijske metode z učbenjem</i>	<i>2</i>	<i>✓</i>
	<i>Študijske metode</i>	<i>2</i>	<i>✓</i>
<i>dr. št. Sodnik</i>	<i>Zgod. filozof.</i>	<i>2</i>	<i>✓</i>
<i>dr. št. Arnejc</i>	<i>Lat. prosem. (Kant)</i>	<i>3</i>	<i>✓</i>
<i>dr. št. Pipenbacher</i>	<i>Lat. prosem. (Kant)</i>	<i>2</i>	<i>✓</i>
<i>dr. št. Veber</i>	<i>Lat. prosem. (Kant)</i>	<i>2</i>	<i>✓</i>
<i>dr. št. Oštir</i>	<i>Oblikoslovje sanskrta</i>	<i>3</i>	<i>✓</i>

V Ljubljani, dne *10. oktobra* 1934.

Študentov podpis študentja(-ice): *Cenc Logar* Dekanov podpis vseljavnost semestra: *[Signature]*

Slika 22: Inskripcija študenta Ceneta Logarja v zimski semester 1934/35. (ZAMU)

LS 1934/35

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Elementarna psihologija združnega gospodarstva (collegium publicum) (1); isti: Seminar: Pregled in pretres novejšje filozofske književnosti (2); Sodnik: Kartezij in njegov krog (2); ista: Mislej (1); Bradač: Grška in rimska metrika (3); Oštir: Sanskrt (1); isti: Oblikoslovje ... (3); Arnejc: Latinski proseminar (2); Pipenbacher: Latinski proseminar (2); – 5. marec 1935.

ZS 1935/36

Sodnik: Spinoza (2); ista: Hvale (1); Veber: Psihologija (4); isti: Antropološka psihologija (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Socialna pedagogika (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); – 1. oktober 1935.

Op.: Opravil je dipl. izpit, razdelek b, junij 1935.

LS 1935/36

Sodnik: Spinoza (2); ista: Matija Hvale (1); Veber: Psihologija (4); isti: Antropološka psihologija (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Pedagoška sociologija (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično pedagoški seminar (2); – 4. marec 1936.

Diplomski izpit: 22. VI. 1933

Kandidat: Cene Logar

Diplomski izpit: izjemne znanstvene skupine (5. V. 1936–22. VI. 1936)

A – glavni predmet: filozofija – spoznavna teorija, psihologija, logika, zgodovina filozofije
Klavzura: »Zaznava« (*aisthesis, Wahrnehmung*); dr. F. Veber, dr. K. Ozvald; odlično (10); 15. VI. 1936

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; deset (10); 22. VI. 1936

B – stranski predmet: iz filozofije in latinskega jezika s književnostjo

Klavzura: *Psihološki elementi »prostora«*; dr. F. Veber; sedem (7); 13. VI. 1935

Klavzura: *Seneca in njegovo delo*; dr. F. Bradač; sedem (7)

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; sedem (7); 13. VI. 1935

Ustni izpit: latinski jezik s književnostjo; dr. F. Bradač; šest (6); 13. VI. 1923

C – pomožni predmet: umetnostna zgodovina in primerjalna gramatika indoevropskih jezikov (3. V. 1934–12. VI. 1934)

Ustni izpit: dr. Izidor Cankar; dr. K. Oštir; osem (8); 12. VI. 1934

Curriculum vitae

Rojen sem bil 14. julija 1913 v Horjulu. Tu sem obiskoval ljudsko šolo, klasično gimnazijo v Ljubljani in enako tudi univerzo štiri leta. Tu sem poslušal predavanja profesorja dr.

Aleša Ušeničnika in prof. dr. Franceta Vebra, pri katerem sem letos tudi diplomiral. Študiral sem filozofijo, ki jo predavata ta dva, dalje filozofijo Aristotela, Descartesa, Leibniza, Bolzana, Husserla, Meinonga, Brentana, Martyja, Geiserja, idr.

V Ljubljani, dne 20. september 1936

Cene Logar

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Vebra in dr. K. Ozvalda o disertaciji Ceneta Logarja z naslovom Deskriptivna in genetična analiza senzitivnega in noetičnega spoznanja

Kandidat se je že s prvega početka svojega akademskega življenja z vso vnemo in resnobo lotil samega filozofskega študija. Koj v pričetku je vzbudil njegov značaj tudi moje posebno zanimanje. Npr. pri seminarskih vajah sem opazil neko frapantno nesoglasje med notranjim in vnanjim Logarjem: na znotraj je intenzivno mislil in delal, na zunaj je pa vzbujal vtis neaktivnega in skoraj mrtvega udeleženca. Zadnje čase je živel še samotneje; dognal sem, da je ta čas porabil za končno in sistematično predelavo zapiskov in misli, ki si jih je bil do tedaj tako ali drugače nabral. V tem pogledu spada kandidat med one prerediteljne slušatelje naše univerze, ki se nikakor ne zadovoljujejo s samimi predavanji in publikacijami svojih profesorjev, temveč ki izkušajo stroko, katero so si izbrali, zajeti tudi po vsej težini njenega historičnega razvoja in po čim večji širini njenega današnjega stanja. V tem smislu lahko trdim, da je moj opomin: *non jurare in verba magistri*, ki ga dajem nadarjenim slušateljem, vprav v Logarju že zdaj rodil zelo vidne sledove. Ker sem bil opazil, da velja njegovo osebno znanstveno zanimanje v prvi vrsti psihološko usmerjeni spoznavni teoriji in metafiziki, sem svojčas s posebnim ozirom na tega kandidata razpisal svetosavsko nalogo z naslovom: Čutno in umsko dožemanje. Tudi sedanjo disertacijo je vzeti le kot izpopolnitev in nadaljevanje te svetosavske naloge.

Tudi v predloženi disertaciji se vrača neka prav posebna stran kandidatovega filozofskega prizadevanja. Logar ni človek, ki bi ostajal pri enem vprašanju in izkušal to vprašanje v celoti obdelati, temveč se vprašanja dotakne, ga nakaže in že tudi odloči, nato je njegova pozornost že pri drugem in čeprav sorodnem vprašanju. Tako stori Logar za zdaj vtis misleca, ki more napisati le knjigo in ne poedine razprave. Iz istega razloga je tudi predložena disertacija samo zbor poedinih razprav, ki resda segajo druga v drugo, bi pa vendar morale biti tudi posamično samostojnejše. Kdor kandidata ne pozna, bi videl v takem delu le neoprostljivo napako. Za svojo osebo pa vidim v tem postopku le posebno značajno stran Logarjeve filozofske miselnosti, ki rodi tudi kaj važne vrline resničnega in obenem pomembnega znanstvenega dela: med take vrline

spada zlasti znanstvena (ne slepa) dogmatičnost, odločnost, udarnost na vrh tega še realna načelnost ali, da se izrazim po Logarju, na moč zavestna generičnost. K vsemu temu se še pridruži izredno vsebinsko bogastvo predloženega dela in pričajo za to že naslovi poedinih razprav: Subjekt – doživetje – objekt, Osnovna določila in elementi na psihičnem, Genetična in deskriptivna psihologija, Pravilnost in nepravilnost psihičnega, Intencionalnost doživetij, Psihične forme, itd. Vsaka teh razprav bi lahko, izdelana, služila za najpopolnejšo disertacijo in vse te razprave predstavljajo v celoti miselni material, ki mora vzbuditi že po svojem obsegu občudovanje ne le laika, temveč tudi strokovnjaka. In pri vsej tej širini ni nikjer nobenega ponavljanja in dostojni znanstveni ton ostaja naprej ohranjen od začetka do konca.

Prehajam k podrobnejši karakteristiki tretjega dela disertacije, ki se mi zdi tudi za natis še najbolj pripraven (str. 357–410). V tem delu dobimo neko končno (in zopet le provizorno) označitev spoznanja in njegovih elementov. Naj predvsem navedem nekatere zanimive in tudi stvarno presenetljive postavke, ki že same pričajo tudi za vso izvirnost Logarjeve filozofske darovitosti. 1. Ni senzitivnega spoznavanja poleg intelektualnega, temveč tudi senzitivnost je le v spoznanju. 2. Abstrakcija ni akt poleg aktov, temveč sestavna stran slehernega spoznavnega čina: je to za spoznanje, kar je rast za organizem. 3. Fenomeni pomenjajo le razvojno (genetično) stopnjo dušeslovnega razvoja in ne vsebinsko-ontologične. 4. Psihično je po svojem bistvu le generično (drugo obsegajoče); generičnosti psihičnega odgovarja specifičnost (absolutna poedinstvo) njegovega izhodnega ali vsaj končnega objekta. 5. Pojmi niso nobene samosvoje vsebinske (predmetne) enote, temveč le hipostazivno sredstvo tako zvanega višjega spoznavnja. 6. Evidenca ni posebno določilo doživetega (spoznanja), temveč kratkomalo sovпада z njega analitičnostjo, zato ni prehoda empiričnega spoznanja v analitično, itd. Take postavke pričajo strokovnjaku o izredni psihološki in spoznavnoteoretski prodornosti onega, ki jih postavlja. Tudi je pri tem manjšega pomena drugo vprašanje, ali in v koliki meri je avtor in to mladi avtor take svoje postavke tudi v podrobnostih stvarno in končno obdelal. Podrobnih postavk je v izobilju tudi v prvem in drugem delu disertacije in o njih sem deloma govoril že v svoji svoječasni oceni Logarjeve svetosavske naloge.

Filozofska disertacija naj v prvem redu izpriča resnični čut za filozofsko gledanje na svet in življenje in sposobnost dati takemu gledanju tudi znanstvenega izraza. Podrobnost v dejanskih izsledkih sama tu ne odloča in ne sme odločati: saj so znane disertacije monografičnega značaja, ki pa dokumentirajo obenem zelo majhno filozofsko razgledanost svojih avtorjev. Vprav ta najvažnejša zahteva pa je v Logarjevem delu v polni meri izpolnjena.

Zato mu tudi ne zamerim, da se izraža včasih s pretirano samozavestnostjo, in niti tega mu ne zamerim, da med svojimi vprašanji, argumenti in izsledki ne navaja vsega tega, kar se je naučil – doma. Vse take in podobne pomanjkljivosti bo izbrisal čas in nadaljnji razvoj.

Predlagam, da se disertacija sprejme kot uspeša. Natisne pa naj se njen tretji del. Nekatero spremembo, ki so še potrebne, naj se izvršijo sporazumno z recenzentom (recenzenti).

dr. F. Veber

Se priključujem. dr. K. Ozvald

Op.: Rokopis, brez datuma.

Poročilo dr. J. Kelemine o osnutku disertacije Ceneta Logarja z naslovom Deskriptivna in genetična analiza senzitivnega in noetičnega spoznanja.

V izjavo mi je predložen osnutek disertacije Deskriptivna in analitična analiza senzitivnega in noetičnega spoznanja, ki ga je predložil g. Vincenc Logar, slušatelj osmega semestra te univerze (glasom veljavnih predpisov smejo predlagati doktorske teze samo diplomirani slušatelji univerz). Z ozirom na to nisem ne upravičen ne primoran, da pristopim k meritornemu presojanju predloženega elaborata. S čisto pedagoškega stališča ne morem drugače, kot grajati tako neučakanost, ki se vrže v času, ko še dijak celotne materije ni obdelal in ne pozna v spisovanje debelih kompilatornih del. Ta pedagoška neprevidnost se maščuje mlademu avtorju, dasi vzbuja njegov elaborat po lepi formi in skrbno preredigiranem tekstu neko zaupanje.

1. Predložen elaborat naj bo uvod v drugi še važnejši – v zaključno poetiko. Obžalovati je treba, da se g. kandidatu ni stavila neka konkretna, dasi ožja naloga v tem okviru. Kajti tako je elaborat brez točno naznačenega problema in se očituje kot ciklično preresetavanje in razsvetljevanje raznolikih vprašanj, ki bi prišla pri konceptiji zaključnega dela v poštev.
2. V oči pada pri tem elaboratu in v obče pri spisih naših kandidatov absolutna nezmožnost, da bi obdelali neki problem tudi s historične kritike, s katero bi označili, kje hočejo zagrabit problem, kdo in kaj je o tej zadevi že kaj napisal, zakaj jih to ne zadovoljuje, itd. Naš avtor sicer čuti potrebo, da je takemu delu potrebno pomeriti se z drugimi filozofijami in drugimi rešitvami teh problemov. Toda v praksi sta pomešana v našem spisu historična kritika in lastno preiskovanje nerazločljiv embroglio. Kot primer za vprašanja, pri katerih bi bila historična kritika na mestu, ker gre v njih za stokrat preresetane zadeve, v katere avtor ne donša baš nove luči.

Navajam prvo poglavje (Subjekt – doživetje – objekt), nadalje poglavje str. 83 (O genetični in deskriptivni psihologiji).

3. V znanstvenem aparatu bi bilo želeli, da združi navedene avtorje po filozofskih disciplinah in da vobče citira dela natančneje. Tako grupiranje ni nevažno. Tako npr. se razkrije, da spadajo vsa od g. Logarja navedena dela, ki zadevajo logiko, izključno v šolo in smer tako zvane predmetne logike. Nekaj sem spadajočih spisov sem še dostavil; (Hermann) Cohen, Natorpa, Windelbauda, Rickerta. – Na strani 2 je naveden Spencer na način, ki vzbuja sumnjo, da je ta citat *second hand* blago, da g. Logar Spencerja ni imel v rokah, ampak da je vse prepisano iz kakega priročnika. V literaturi res tudi Spencer ni naveden. Radi tega je potrebno – to naglašam v nasprotju z g. Logarjem –, da se mesta, o katerih razpravlja, s katerimi polemizira, citirajo in *ex tenso*!! Kje imamo sicer garancijo, da je kandidat vse te probleme obdelal iz avtopsije in jih ni naprosto prepisal iz druge roke?!

Po vsem tem smatram, da delo v sedanji obliki ni godno za natis, ne v celoti ne v poedinih delih. Naloga strokovnih ocenjevalcev bo, da nakažeta g. Logarju v okviru tega spisa nek problem, ki ga naj osvetli najprej historično kritično, zatem obdela monografsko samostojno. Kam pa pridemo, ako bodo začeli neizprašani kandidati spisovati kompendiozne ontologije in poetike.

V Ljubljani, 21. novembra 1936

dr. J. Kelemina

Zapisnik o rigorozu kandidata Cene Logarja

Izpitni predmet: spoznavna teorija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz izjemne znanstvene skupine dne 22. junija 1936 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 20. septembra 1936 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 17. novembra 1936 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dekan kot predsednik, prof. Kelemina, prof. Ozvald, prof. Veber.

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. Ozvalda, dr. Vebra in dr. Kelemine sprejel Fakultetni svet *per rollam* dne 19. decembra 1936 in obenem odločil, da se disertacija tiska v odlomkih.

Ustni izpit se je vršil dne 15. februarja 1937 od 11. do 13. ure.

Navzoči: dekan dr. F. Kidrič kot predsednik, dr. J. Kelemina, dr. J. Ozvald in dr. F. Veber kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Brentano – Meinong; Predočevanje; Eksistenca; Vnanja in notranja zaznava; Deskriptivna in genetična psihologija.

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Odnos med filozofijo in pedagogiko.

Ocena (skupno z disertacijo): 9 – devet

V Ljubljani, dne 15. februarja 1937

Komisija: dekan dr. F. Kidrič, dr. F. Veber, dr. K. Ozvald.

Op.: Prof. J. Kelemina ni podpisan.

Franciška m. Pija GARANTINI, O. S. U. (1891–1963)

Devetintridesetletna redovnica (uršulinka) Franciška m. Pija Garantini se je vpisala v prvi semester Filozofske fakultete v Ljubljani 30. septembra 1930. Istega dne se je tudi imatrikulirala. Študirala je slikarstvo z vsemi stranskimi predmeti. Diplomski izpit iz 27. skupine je opravila 30. junija 1934. Prijavo, da se ji dovoli na osnovi disertacije Psihološki elementi likovne umetnosti opravljati doktorski izpit iz psihologije, je vložila 15. novembra 1937. V komisijo so bili predlagani profesorji dr. K. Ozvald, dr. F. Veber in dr. F. Stelè. Na osnovi pozitivnega mnenja dr. F. Vebra in dr. F. Stelèta, ki sta disertacijo pozitivno ocenila, je Fakultetni svet z glasovanjem *per rollam* 21. februarja 1938 disertacijo sprejel. Temu je 17. marca 1938 sledil ustni rigoz iz psihologije, ki ga je kandidatka uspešno opravila. Franciška mati Pija Garantini je bila promovirana 18. junija 1938.

Imatrikulacija: 30. IX. 1930

Diplomski izpit: 30. VI. 1934

Aprobacija: 21. II. 1938

Promocija: 18. VI. 1938

Naslov disertacije: Psihološki elementi likovne umetnosti

Op.: V arhivu FF obstaja le tiskana verzija: M. Pija Garantini O. S. U., 1938: Psihološki elementi likovne umetnosti: inauguralna disertacij. V Ljubljani: Uršulinski provincialat, (III +75 str.).

Inskripcija

ZS 1930/31

Veber: Etika (4); isti: Podstatnost in pripadnost (2); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Oblikovanje človeka (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktični pedagoški seminar (2); Grošelj: Splošna biologija (5); Kelemina: Seminar iz nemške književne zgodovine (2); Baerent: Gramatika novovisokonemškega jezika (2); Sternem: Prostorčno risanje in akvareliranje (10); – 30. september 1930.

LS 1930/31

Veber: Etika (4); isti: Podstatnost in pripadnost (2); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Oblikovanje človeka (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktični pedagoški seminar (2); Grošelj: Splošna biologija (5); Sternem: Prostorčno risanje in akvareliranje (10); – 4. marec 1931.

ZS 1931/32

Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (4); isti: Izkustvene in analitične osnove Kartezijevega filozofskega sistema (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Grošelj: Obča biologija (5); Sternem: Prostorčno risanje in akvareliranje (10); – 28. oktobra 1931.

LS 1931/32

Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (4); isti: Izkustvene in analitične osnove Kartezijevega filozofskega sistema (1); isti: Vaje iz poizkusnega dušeslovja; isti: Seminar (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Grošelj: Obča biologija (5); Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti (3); isti: Sistematika stilov (1); Sternem: Figuralno risanje in akvareliranje (10); – 5. marec 1932.

ZS 1932/33

Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Veber: Psihologija, analitična in razvojna (4); isti: Vaje iz eksperimentalne psihologije (3); isti: Kantova psihologija in spoznavna teorija (2); isti: Seminar (2); Cankar: Michelangelo in pričetki baroka (3); isti: Zgodovina staronizozemskega slikarstva (1); Sternem: Prostorčno figuralno risanje in akvareliranje (10); Zajec: Modeliranje (4); – 28. september 1932.

LS 1932/33

Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Veber: Psihologija, analitična in razvojna (4); isti: Vaje iz eksperimentalne psihologije (3); isti: Kantova psihologija in spoznavna teorija (2); isti: Seminar (2); Cankar: Zgodovina baročne umetnosti v Italiji (3); isti: Nizozemskega slikarstvo XVI. stoletja (1); Sternen: Prostorčno figuralno risanje in akvareliranje (10); Zajec: Modeliranje (6); – 15. marec 1933.

ZS 1933/34

Ozvald: Znanstvena pedagogika in življenje (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Gogala: Pedagoška psihologija (2); Veber: Psihologija (4); isti: Osnove logike (2); isti: Seminar (2); Cankar: Zgodovina baročne umetnosti v Italiji (3); isti: Nizozemskega slikarstvo XVI. stoletja (1); Sternen: Prostorčno figuralno risanje in akvareliranje (10); Zajec: Modeliranje (6); – 2. oktober 1933.

LS 1933/34

Ozvald: Znanstvena pedagogika in življenje (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Gogala: Pedagoška psihologija (2); Veber: Psihologija (4); isti: Osnove logike (2); Cankar: Holandsko in belgijsko slikarstvo v XVII. in XVIII. stoletju (3); isti: Špansko slikarstvo XVII. in XVIII. stoletja (1); Sternen: Prostorčno risanje (10); Zajec: Modeliranje (6); – 6. marec 1934.

Diplomski izpit: 30. VI. 1934

Kandidat: Frančiška m. P. Garantinni

Diplomski izpit: iz XXVII. znanstvene skupine; (14. IX. 1932, 30. VI. 1934)

A – glavni predmet: pedagogika (15. V. 1934, 13. VI. 1934)

Klavzura: *Plodoviti moment v obrazovalnem procesu*; dr. K. Ozvald; sedem (7); 13. VI. 1934

Ustni izpit: pedagogika; dr. K. Ozvald; sedem (7); 13. VI. 1934

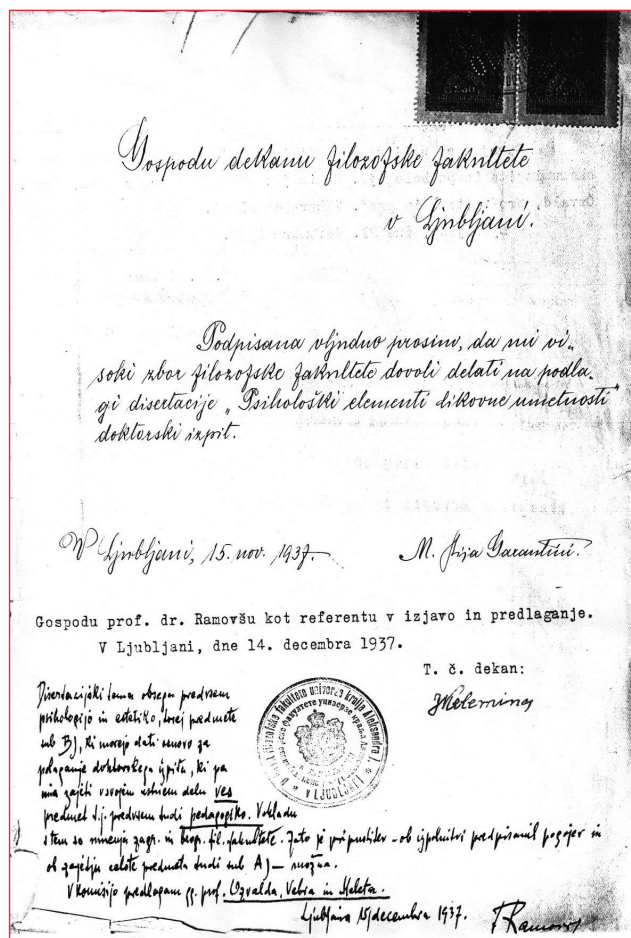
B – stranski predmet: filozofija

Klavzura: *Dušeslovne in spoznavno teoretične osnove našega pojma »reči«*; dr. F. Veber; deset (10); 10. VI. 1933

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; deset (10); 1. VII. 1933

C – pomožni predmet: biologija

Ustni izpit: biologija; dr. J. Hadži; devet (9); 14. IX. 1932)

Slika 23: Prijava kandidatke Franciske m. Pije Garantini k doktorskemu izpitu (arhiv FF)

Curriculum vitae

M. Pija Garantini, rojena dne 30. oktobra 1891 na Hribu pri Moravčah, maturirala l. 1911 na učiteljski (11. julija 1911), meščanskošolski izpit iz matematično-tehnične skupine v obsegu tedanje višje gimnazije – l. 1920. Slikarstvo v zvezi z vsemi stranskimi predmeti na tukajšnji univerzi. Diplomski izpit l. 1934. Proforski izpit 22. decembra 1934.

Op.: Rokopis, brez datuma in podpisa.

Poročilo dr. F. Vebra in dr. F. Stelèta o disertaciji kandidatke m. Pije Garantini z naslovom Psihološki elementi likovne umetnosti

Avtorica poskuša s hvalevredno vnemo podati nekatere zakonite psihološke strani likovne umetnosti, in to z obeh plati: z vida likovnega umetnika in onega, ki njegova

dela uživa. Za disertacijo je značilna zlasti deskriptivno-analitična metoda, niso pa izključeni marsikateri pomembni razvojni vidiki. Kandidatka se bavi res z elementarnimi vprašanji take posebne psihologije likovne umetnosti in prehaja tako tudi do enako elementarnih spoznavno-kritičnih in torej tudi v ožjem pomenu besede filozofskih pogledov na to področje. V tej zvezi sva podpisana zasledila zlasti sledeče poedine točke: 1. sestavne psihološke in normativne vrednote, 2. analiza splošne estetske in posebne umetnostne vrednote, 3. psihološka karakteristika umetniškega in znanstvenega odnosa do stvarnosti, 4. posebna teorija takoimenovanega spontanega javljanja, 5. psihološka analiza posameznih tipičnih načinov likovnega dela, 6. posebna analiza analitičnega psihološkega ozadja simbola in alegorije in 7. pravo psihološko ozadje tako imenovane zakonitosti likovnega ustvarjanja.

Kandidatka poskuša – morda prvič – pokazati, kako je za lepoto značilna in neobhodno potrebna tudi sama subjektološka činjenica in kako nam vprav ta činjenica omogoča tudi pravo delitev med estetsko vrednoto v splošnem pomenu besede in posebnem umetnostnem. Samo ta subjektološka činjenica lepote obenem stori, da moramo tu, na polju umetnosti, govoriti tudi še o posebnem stilu, ki ni nič drugega, nego to na umetnini, kar nam da spoznati posebno osebno svojstvo onega, ki je umetnino ustvaril. Zato stil tudi ni nobena posebna stran na umetnini, stil nam ne izpopolnjuje umetnine vsebinsko, temveč nas neposredno seznanja z umetnikom. Poudarjava še, da je to naziranje v disertaciji res analitično obdelano in utemeljeno in ne samo po načinu literarnih esejev opisano. O vprašanju posebnega odnosa med umetniškim in znanstvenim vidikom se avtorica pravilno enako podrobneje bavi zlasti z vzporedno razliko med likom in relacijo. Ta razlika ji pomaga, da nam stori še to razumljivo, kar se v pristojni literaturi naziva tudi načelna neposrednost umetniškega odnosa do stvarnosti in posrednost znanstvenega. Kandidatka pa obenem pokaže, kako tečejo s to razliko med obojim, umetniškim in znanstvenim gledanjem, tudi važne in osnovne podobnosti, da celo enakosti med njima. Zanimiva je tudi njena posebna analiza spontanosti. Kandidatka ugotavlja tri zakonite vrste take spontanosti: nepravo in v tem smislu samo prispodobno, kokor jo dobimo že v samem mehanskem dogajanju, nadalje biološko-prirodno, kakor sega tudi že v polje samega psihološkega dejstvovanja, in končno pravo osebno ali duhovno, katera edina je tudi sestavno povezana s prikaznijo tako imenovane posebne odgovornosti. Te tri spontanosti so obenem druga na drugi zakonito zgrajene, in sicer tako zgrajene, da predpostavlja tretja, duhovna spontanost drugo, prirodno, le-ta pa prvo, prispodobno. Kandidatka tudi podrobno dokazuje, kako so na strani likovnega umetnika kakor tudi onega, ki naj njegove umetnine adekvatno dojema, vse te tri spontanosti neobhodno uresničene. Ob psihološki obravnavi tipičnih

načinov likovnega dela doktorantka podaja zlasti dobro psihološko razliko med tako imenovanim samim naturalizmom in večkrat le navidezno nasprotnim idealizmom v likovni umetnosti. Že ob prvem pogledu očitna psihološka razlika med kakršno koli samo fotografijo in pravo likovno umetnino ji pokaže, da vsebuje tudi sleherni pravi, tudi skrajni naturalizem neobhodno strani, ki jih drugi radi pripisujejo samemu idealizmu in narobe. Osnovna psihološka razlika med idealizmom in naturalizmom ali realizmom je tako samo relativna in ne absolutna. Po tej poti se kandidatka povzpenja tudi še do posebne ter podrobne analize simbola in vzporedne alegorije v umetnosti. Zlasti je značilna njena karakteristika notranjega razmerja med simbolom in alegorijo na eni strani in med tem, kar naj bo z vida umetnika in tudi z vida umetnino uživajočega občinstva pravo stvarno torišče simbola in alegorije na drugi. Simbol dobiva tako v umetnosti nekako ono mesto, kakor ga imajo tako imenovane sinestezije v sami psihologiji, alegorija pa ono, kakor gre na polju jezikovnega izražanja tako imenovanim metaforam. V najožji zvezi s tako karakteristiko poudarja avtorica pravilno tudi odločilni pomen za vse simbolično alegorično podajanje, ki ga imajo naše asociacije, in to umske kakor tudi nagonске, miselne in čustvene. Prav posebej najde kandidatka na takih asociacijah tudi še posebno stopnjo njih manjše ali večje širine, ki utegne biti najmanjša in tako nekako osebno individualna ali tudi kakor koli univerzalnejša. Tako dobimo npr. svetovne simbole, kakor križ, polmesec, zvezda. Enako važen je končno poudarek doktorantke, da tudi vsa spontanost umetnostnega dela ne more izbrisati resnične danosti prave zakonitosti, ki se ne javlja samo v znanosti, temveč enako tudi v sami umetnosti. To dejstvo je izpričano že po pokazani potrebi same prirodne, prispodobne spontanosti, brez katere tudi ni nobenega umetnostnega udejstvovanja. Npr. tudi umetnik ne more grešiti proti osnovnim načelom samega fizikalnega dogajanja. V isto smer pa spada tudi neobhodna potreba omenjene druge, biološko-psihološke spontanosti, brez katere si tudi ne moremo zamisliti nobenega umetnostnega čina. Tudi umetnik ne more hoditi mimo osnovnih bioloških in psiholoških načel vsega biološkega in psihološkega dogajanja. Končno, in to še v prav posebni meri, pa spada sem tudi sama duhovna spontanost, ki sega že v svet posebne veljavnosti in torej v svet zopet posebne, namreč normativne zakonitosti. Torej se tudi sleherni umetniški delo in uživanje neobhodno vrši v znamenju trojne zakonitosti, prirodno-prispodobne, biološko-psihološke in duhovno-normativne.

Podpisana ugotavlja še to, da je kandidatka pokazala tudi zadostno znanje umetnostno-zgodovinskega gradiva, kolikor prihaja za njeno disertacijo v poštev. V poglavju Psihološke in spoznavno-teoretične osnove simbola in alegorije so dognanja, ki morejo služiti prav dobro tudi umetnostnemu zgodovinarju. S stališča umetnostne

znanosti so uvaževanja vredna tudi izvajanja o umetnini in fotografiji v poglavju Načini umetnostnega oblikovanja.

Še tole: Kandidatka je katoliška redovnica in prihaja zato zelo umevno na nekaterih mestih do izraza tudi njen osebni svetovni nazor. Poudariti pa morava, da spada tudi ta stran disertacije – naj se izraziva v njeni lastni terminologiji – bolj k stilu disertacije in ne tudi k njeni dejanski vsebini. Zato tudi ta stran ne more motiti onega, ki bi imel drugačen svetovni nazor, pa vendar hoče biti do spisa v samem vsebinskem pogledu pravičen.

Podpisana predlagava, da se predložena disertacija sprejme kot uspela in da se kandidatka pripusti k strogim izpitom.

Glede natisa disertacije pripominjava še tole: Bilo bi tudi za naše domače kulturne razmere koristno, da bi se disertacija v celoti natisnila; toda v tem primeru bodo potrebne še nekatere spremembe, vsebinske in formalne. So odlomki, ki se obravnavajo predolgo, drugi prekratko. Nekateri odlomki lahko tudi brez škode odpadejo. Tudi razpored posameznih poglavij ni v polnem soglasju z načelno vsebino. Popraviti bo treba tudi seznam uporabljene literature.

V Ljubljani, 16. februarja 1938

dr. F. Veber, dr. F. Stelè

Op.: Tipkopis.

Zapisnik o rigorozu kandidatke Franciške m. Pije Garantini

Izpitni predmet: psihologija

Diplomski izpit je naredila kandidatka iz 27. znanstvene skupine dne 30. junija 1934 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 15. novembra 1937 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 17. decembra 1937 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dekan kot predsednik, prof. K. Ozvald, prof. F. Veber, prof. F. Stelè.

Naslov disertacije: Psihološki elementi likovne umetnosti

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. K. Ozvalda, dr. F. Vebra in dr. F. Stelèta sprejel Fakultetni svet *per rollam* dne 21. febr. 1938 in ob enem odločil, da se disertacija tiska.

Ustni izpit se je vršil dne 17. marca 1938 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan dr. Kelemina kot predsednik, prof. Ozvald, prof. Stelè in prof. Veber kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber (psihologija): Snovna in likovna stran estetičnosti; Psihologija oblikovanja; Psihologija spontanosti; Asociacije.

Vprašanja: dr. F. Stelè (umetnostna zgodovina): Vloga simbola in alegorije v zgodovini umetnosti; Renesančni in baročni principi slikarske kompozicije; Giotto v razvoju slikarstva; Princip gotske in renesančne arhitekture.

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Pedagoška plat disertacije.

Ocena (skupaj z disertacijo): 9 – devet

V Ljubljani, 17. marca 1938

Komisija: dekan dr. J. Kelemina kot predsednik, dr. K. Ozvald, dr. F. Veber, dr. F. Stelè.

Emil HROVAT (1909–1972)

Zenaidvajsetimi leti se je Emil Hrovat, sin livarja iz Ljubljane, vpisal kot redni študent na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, in sicer v zimski semester študijskega leta 1930/31. Pred tem je končal učiteljske za moške, opravil zrelostni izpit (leta 1928) ter eno leto kot privatist obiskoval predavanja pri prof. Vebru. V glavno matriko se je imatrikuliral 27. septembra 1930. Pri inskripciji je v osebnem izkazu kot narodnost navedel Jugoslovan, v 5. semestru pa je navedel slovensko narodnost. V študijskem letu 1933/34 je opravil diplomske izpite (razdelkov a, b, c) iz 27. znanstvene skupine ter diplomiral 28. junija leta 1934. K doktorskemu izpitu se je prijavil 20. marca 1935. Ob prijavi je predložil življenjepis, disertacijo v treh izvodih ter diplomu. Fakultetni svet je prijavo na seji 7. junija 1935 sprejel in določil izpitni odbor v sestavi: dekan, prof. J. Kelemina, prof. K. Ozvald in prof. F. Veber. Prof. Kelemina je sodelovanje v komisiji odklonil in v pismu dekanu navedel: »Dozdeva se mi, da sem pomotoma imenovan, ker stvari ne morem merotorno presojeti.« Disertacija z naslovom Psihološke spoznavne kategorije, ki jo je predložil Hrovat, tudi s strani drugega poročevalca prof. K. Ozvalda ni bila odobrena, kot je zapisal v oceni: »Ni mi mogoče svetu Filozofske fakultete priporočiti Hrovatovo disertacijo v odobritev in pa postaviti svoje ime pod tiskani izvod te disertacije.« Po sklepu Fakultetnega sveta z dne 16. marca 1936 so Hrovatovo disertacijo zavrnil: »Kandidat naj jo izpopolni in znova predloži.« Hrovat je disertacijo izpopolnil, spremenil naslov v Spoznavni vidiki dinamske psihologije, Fakultetni svet pa ji je na osnovi pozitivne ocene dr. F. Vebrina in dr. K. Ozvalda dal zeleno luč na seji 30. maja 1938. Dveurni ustni izpit je potekal 7. junija 1938 ob navzočnosti prodekana prof. F. Kidriča kot predsednika, dekana prof. J.

Kelemine, prof. K. Ozvalda in prof. F. Veبرا kot članov izpitnega odbora. Po uspešnih odgovorih na vprašanja, ki sta mu jih zastavila prof. Veber in prof. Ozvald (prof. Kelemina vprašanj kandidatu ni zastavil), je izpitni odbor kandidatu prisodil oceno devet. Emil Hrovat je bil promoviran za doktorja 8. oktobra 1938.

Imatrikulacija: 27. IX. 1930

Diplomski izpit: 29. VI. 1934

Aprobacija: 30. V. 1938

Promocija: 8. X. 1938

Naslov disertacije: Spoznavni vidiki dinamske psihologije

(Inauguralna disertacija napisal Hrovat Emil, v Ljubljani 1938, samozaložba)

Op.: Naloga je vezana, tipkopolis, v obsegu 107 foliantov.

Inskripcija

ZS 1930/31

Ozvald: Oblikovanje človeka (3); Veber: Etika (4); ~~Veber: Zgodovina filozofije (2);~~ Grošelj: Splošna biologija (5); Ozvald: Praktično-pedagoški seminar (2); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); Copeland: Angleščina I. (2); – 27. september 1930. Op.: Kot narodnost je navedel Jugoslovan. Končal je učiteljsiše.

LS 1930/31

Ozvald: Oblikovanje človeka (3); Isti: Praktično-pedagoški seminar (2); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); Veber: Etika (4); isti : Zgodovina filozofije (2); Grošelj: Splošna biologija II. (5); Copeland: Angleščina I. (2); – 2. marec 1931.

ZS 1931/32

Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (4); isti: Izkustvene in analitične osnove Kartezijevega filozofskega sistema (1); isti Seminar (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretski seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Grošelj: Obča biologija I. (5); Copeland: Angleščina II. (2); – 29. september 1931.

LS 1931/32

Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (4); isti: Izkustvene in analitične osnove Kartezijevega filozofskega sistema (1); isti: Vaje iz preizkusnega dušeslovja (1); isti: Seminar (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Grošelj: Obča

biologija II. (5); Copeland: Angleščina II. (2); Jesenko: Fiziologija in anatomija rastlin (3); Hadži: Specialna zoologija I. (4); – 1. marec 1932.

ZS 1932/33

Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Veber: Psihologija (4); isti: Vaje iz eksperimentalne psihologije (3); isti: Kantova psihologija in spoznavna teorija (2); isti: Filozofski seminar (2); Cankar: Michelangelo in pričetki baroka (3); isti: Zgodovina staronizozemskega slikarstva (1); Prijatelj: Iz zgodovine slovenske književnosti (2); – 28. september 1932. Op.: Navedel je slovensko narodnost.

LS 1932/33

Veber: Psihologija analitična in razvojna (nadaljevanje) (4); isti: Vaje iz eksperimentalne psihologije (3); isti: Kantova psihologija in spoznavna teorija (2); isti: Filozofski seminar (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Cankar: Zgodovina baročne umetnosti (3); Copeland: Angleščina I (2); – 9. marec 1933. Op.: Opravil je dipl. izpit iz 27. skupine razdelka c.

ZS 1933/34

Ozvald: Znanstvena pedagogika in življenje (3); isti: Seminar: Praktična in teoretska pedagogika (2 + 2); Veber: Psihologija, logika, etika (4+2+2); Gogala: Pedagoška psihologija (2); Sodnik: Osnove R. Llullovega filozofskega sistema (2); – 4. oktober 1933. Op.: Kot poklic očeta je navedel livar.

LS 1933/34

Ozvald: Znanstvena pedagogika in življenje (3); isti: Seminar: Teoretični pedagoški seminar (2); isti: Praktični pedagoški seminar (2); Veber: Psihologija (4); isti: Osnove logike (2); isti: Seminar (2); Gogala: Pedagoška psihologija (2); Sodnik: R. Llullovo filozofski sistem (2); Gogala: Pedagoška psihologija (2); Cankar: Holandsko in belgijsko slikarstvo XVI. stoletja (3); isti: Špansko slikarstvo XVII. in XVIII. stoletja; – 2. marec 1934.

Diplomski izpit: 29. VI. 1934

Kandidat: Emil Hrovat

Diplomski izpit: iz XXVII. znanstvene skupine; (9. IX. 1932, 28. VI. 1934)

A – glavni predmet: pedagogika (II. V. 1934, 28. VI. 1934)

Klavzura: *Eksperimentalna pedagogika (bistvo, možnosti in meje)*; dr. K. Ozvald; sedem (7); 13. VI. 1934

Ustni izpit: pedagogika; dr. K. Ozvald; deset (10); 28. VI. 1934

B – stranski predmet: filozofija – iz psihologije in logike z etiko

Klavzura: *Zadevanje in predočevanje*; dr. F. Veber; prav dobro (9); 13. X. 1933

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; deset (10); 18. X. 1933

C – pomožni predmet: splošna biologija

Ustni izpit: biologija; dr. J. Hadži; osem (8); 15. X. 1932

UNIVERZA KRALJA ALEKSANDRA I. V LJUBLJANI

Št. 94/1934.

DIPLOMA FILOZOFSE FAKULTETE

Gospod (~~itna~~) *Hrovat Emil*, rojen dne *27. oktobra* 1909. leta v *Ljubljani*, je naredil diplomski izpit iz 27. znanstvene skupine in prejel naslednje ocene:

iz pedagogike pri pisnem izpitu sedem (7),
„ pri ustnem izpitu deset (10),
iz psihologije in logike z etiko
pri pisnem izpitu devet (9),
pri ustnem izpitu deset (10),
iz obče biologije (~~psihologije~~) pri ustnem izpitu osam (8);

s tem je izpolnil (-a) vse predpise zakona o univerzi in uredbe filozofske fakultete.

Univerza kralja Aleksandra I. v Ljubljani mu (ji) izdaja to diplomo in mu (ji) priznava fakultetno izobrazbo z vsemi pravicami, katere mu (ji) na tem temelju po zakonu pripadajo.

Dano v Ljubljani, dne *28. junija 1934.*

Dekan filozofske fakultete: _____ Rektor univerze: _____

Dr. Ostir l. r. L. S. *Dr. M. Slavic l. r.*

Opomba: Izpitni uspeh se ocenjuje s številkami od 1 do 10. Kandidat je izpit naredil, ako znaša ocena vsakega posamez-

Slika 24: Prepis diplomske listine Emila Hrovata, ki jo je predložil ob prijavi k doktoratu. (arhiv FF)

Curriculum vitae

Podpisani Emil Hrovat sem se rodil 27. oktobra 1909 v Ljubljani. Osnovno in meščansko šolo sem dovršil v Ljubljani ter se nato vpisal na Državno moško učiteljišče v Ljubljani. Na tem zavodu sem l. 1928 položil zrelostni izpit. V naslednjem letu sem kot privatist poslušal predavanja prof. Vebra o spoznavni teoriji. Leta 1930 pa sem se vpisal kot redni slušatelj na Filozofsko fakulteto. Kot glavni in pomožni predmet sem poslušal pedagogiko in filozofijo, a kot stranski splošno biologijo. Diplomiral sem v junijskem terminu leta 1934.

V višjih letnikih učiteljišča mi je obujal zanimanje za filozofijo prof. dr. Demšar. Vebrovi in Ušeničnikovi spisi so mi bili prvi kažipot v filozofskem mišljenju. Ob sistematičnem pouku na univerzi in duhovnem vodstvu gospodov prof. Ozvalda in Vebra sem spoznal glavne psihološke smeri in v seminarskih nalogah sem že deloma razvijal misli, ki tvorijo osrednjo jedro priložene disertacije. Prirodoslovna usmerjenost, ki jo je zaslediti tu in tam v disertaciji, pa je deloma posledica biološkega študija.

V Ljubljani, dne 18. marca 1935

Emil Hrovat

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Vebra o disertaciji kandidata Emila Hrovata z naslovom Psihološke spoznavne kategorije

Podpisani imam čast, da podam o disertaciji, ki jo je vložil dipl. filozof Emil Hrovat pod naslovom Psihološke spoznavne kategorije, naslednje strokovno mnenje:

I. Vsebinski pregled disertacije

Namen disertacije je podati spoznavne metodične temelje vsake deskriptivne psihologije, opozoriti na dejstvo posebnih vitalnih in subjektoloških energij in razviti karakteristične personalne odnose med njimi. Psihološko opisovanje zahteva prav posebne vidike in zato je tu na mestu le parcialno in ne totalno notranje doživetja. Taka parcialna analiza doživetja pokaže te komponente: vsebinsko, psihološko, subjektološko in podstatno. Medseboj so v realnodinamičnem razmerju. V disertaciji se obravnava vsebinska in psihološka komponenta.

Vsebinska komponenta

Predočevalnost ima stopnjo, ki je v zakonitih odnosih s psihološko distanco.

Distanca ima predmetni in psihološki del. S tega vidika lahko predstave delimo v doznave, zaznave, praktične predstave in bistvogledne. Posebna in še povsem neraziskana doživetja so doznave, ki jih avtor označuje kot a) pasivno nepolarna, b) maksimalno

vtisna, c) nepredočevalna, d) maksimalno trialna in e) zgolj psihološko dana doživetja. Raziskovanje doznave je ključ umevanja psihološko še tako temnega pojava, kakor je instinkt. Doznavne so razvojno najprvotnejša doživetja. Svojestven psihološki proces je prehod doznave v praktično predstavo, ki ima svoje zakonite faze; vrši se pojavljanju po avtorju tako imenovane teženjske oblike vitalne energije. Pospešujejo pa ta proces še posebni momenti, kakor dinamičnost objekta, asociativnost doznave s predstavo, distinktivnost in minimalna subjektološka dinamičnost. Kjer se doznavno-predočevalnemu procesu stavijo ovire, tam se prične teženjska oblika vitalne energije transformirati v gonsko (dejstvalno). Kjer se pa prične staviti ovira udejstvovanju, se vrši obratna, gonsko-teženjska transformacija. S temi transformacijami je podana tudi možnost rešitve problema teorija in praksa in še sistematika vsega znanja v delovno in izobrazbeno. Enak proces opazimo tudi pri ostalih doživetjih (čustvo, stremljenje, mišljenje). S procesi te vrste bi bil podan obenem en del doživljajske mehanike, ki je pa dosegljiva le po točni deskripciji, sloneči na posebnih psiholoških kategorijah. Med njimi navaja avtor: 1. vtisno – predočevalno kategorijo, 2. distančno, 3. danostno, 4. zgrajenostno, 5. izvorno in 6. polnostno.

Psihološka komponenta

Njo označuje nezavisnost od predmetne, podstatne in subjektološke sfere življenja. Javlja se različno pri različnih doživetjih, npr. kot živost pri predstavi, kot prepričanje pri misli, kot ugodje pri čustvu in kot dejavnost pri stremljenju.

Zlasti poudarja avtor razliko med vsebinsko in psihološko komponento (ugodje) čustvovanja. Prva mu je zavisna od predmetne sfere, druga pa od vitalne kapacitete živega bitja. S tem izsledkom je možno ovreči psihologizem in vendar priznavati njegova izkustvena dejstva. Jasnejši postanejo tudi pojavi, kakor sadizem in perverziteteta. Označba ugodja (psih. čustv. komponente) je: 1. ni predočevalna, 2. je neposredno psihološko dana, 3. je kontrastno polarna, 4. ima inteziteto, ki je vitalno in predočevalno zavisna, in 5. je povsod kvalitativno enaka. Posebne razlike med ugodji so le v večji ali manjši globini in v kolebanju med statiko (npr. veselje) in dinamiko (npr. ljubezen). Slednji vidik utemeljuje tudi pravo razliko med ljubeznijo in prošnjjo. Na splošno gre ugodju kot omenjeni posebni komponenti čustev regulativna funkcija: nje poslovanje v zvezi z vsakokratnim stanjem psihološkega ravnotežja. Ugodje je nadalje v posebni zvezi s trialnostjo: prvo se spreminja v drugo in obratno. Moment ugodja rešuje tudi razliko med tako imenovanim pristnim in nepristnim čustvovanjem: pri nepristnem čustvovanjem stopa ugodje povsem v ozadje in je tako podana kontinuitetna zveza s čustveno pristnostjo. Podane zakonitosti veljajo *mutatis mutandis* tudi za poslovanje psiholoških komponent pri mislih in stremljenjih.

Potemtakem pridejo po avtorju za deskripcijo doživetja po njegovi psihološki komponenti v pošteve sledeče kategorije: 1. intenzitetna, 2. polarna, 3. dinamična, 5. danostna, 6. voluminozna, 7. globinska.

II. Strokovne pripombe

Kandidat je izšel v prvi vrsti iz analitične psihologije, vendar se je v svojem razvoju v enaki meri okoristil z osnovno problematiko najvažnejših objektivnih psiholoških smeri, kakor so zastopane v biološko-prirodoslovni, razvojni, komparativni, socialni in pedagoški psihologiji. Vse to odseva tudi iz njegove disertacije. Osnovna metoda mu je stroga analiza, material je pa nabran z vseh polj življenja, tudi takih, ki se zde neposrednemu analitičnemu pogledu še precej zastrta. Npr. kjer govori o samih doživljajskih komponentah, se giblje z izvirnimi mislimi šo docela na terenu, ki dopušča strogo analizo v obojem pogledu, materialnem in metodičnem. Kjer pa govori recimo o transformacijah, psiholoških procesih in še posebej o njih prenosu na dejavno življenje, tam jemlje metodo iz analitične psihologije, material pa iz povsem drugega vira. V tem obojem dejstvu je vključena tudi osnovna vrlina in, da se tako izrazim, tudi delna pomanjkljivost njegovega dela. Vrlina disertacije je celo dvojna. Metodično ostaja avtor od začetka do konca pri načelu brezkompromisnega razčlenjevanja vseh danosti in je tudi vsa njegova razlaga enakega razčlenjevalno-analitičnega kova. Drugič pa naskakuje avtor s takim analitičnim nožem tudi življenjska polja, ki jih tudi najslavnejši sodobni psihologi še vedno obravnavajo z vida nerazčlenljivih kompleksov (npr. Freud, Jausch, Adler, Jung idr.). Pribijem, da vidim v tem prav izredno vrlino disertacije. Zakaj prave zasluge današnjih modernih psihologij so samo v donosu važnih materialnih dejstev življenja, naloga znanosti pa je, odnosno bo, da se tudi ta dejstva prvinsko razčlenijo, ne da bi pri tem zapadli npr. v premagani herbartijanizem in prezrli dejanski pomen življenjske celote. Mladi avtor je vsaj na dveh sektorjih življenja (predočevanje – trialiteta) tako razčlenitev poizkusil in nihče, ki je izkusil pravo težo produktivnega dela, se ne more čuditi, ako ta prvi poizkus še ne more zajeti vse prepletenosti dejanskega življenja.

Prehajam k podrobnejši oceni značilnejših postavk celotne disertacije. Točna in pravilna je, vsaj v bistvu, avtorjeva čustvena analiza doživetja in tudi skicirane relacije med posameznimi komponentami. Posebno tolmačenje teh komponent, kakor ga navaja disertacija, pa se mi zdi tu in tam dvom. Npr. avtorjeva distanca ne upošteva zavisnosti od komponent, ki jih disertacija le omenja in ne obravnava. Vendar naj vprav v tem stiku opozorim zopet na doznavo, ki je po vsem mojem znanju tu menda prvič tudi analitično obdelana.

Toda avtorjeva pot od doznave k instinktu se mi zdi predrzna in govori proti njej morda že zvani praktično-akcijski značaj instinkta. Enako zanimive so avtorjeve misli o procesualni strani psihološkega dogajanja. Npr. prehod od doznave k predstavi, njegove dinamične vzmeti in psihološko-predmetni pogoji, dalje posebne oblike vitalne energije kakor težnje in gon. Na drugi strani se pa prav tu pričinja borba z dejstvi, ki jih sama analiza vsaj začasno prav gotovo v celoti ne more zajeti. Resda se predstava razvoja iz avtorjeve doznave, ali samo to dejstvo nas še nikakor ne upravičuje, enako določno govoriti o posebnem teženju in gonu, ki naj bi nam prvo dejstvo obenem dokončno razlagala. Še en primer za analitično usmerjenost kandidatove znanstvene miselnosti. V teku svojih predavanj sem že sam opozoril na padanje momenta ugodnosti v smeri razvojno višjega čustvovanja (npr. prijetnost – veselje – ljubezen). Kandidat je pa s pomočjo analitične metode in to, kot se mi zdi, prav isto ugodnost označil kot sestavno komponento vsakega čustva, z razliko, da je ta komponenta res posebna komponenta, katera pri čustvu zdaj pada, zdaj raste.

Končno naj omenim še neko posebno pozitivno stran disertacije: disertacijo je rodilo avtorjevo podzavestno stremljenje po novih značilnih kategorijah, ki naj bodo za psihologijo isto, kar so za prirodoslovje svojstveno njegove kategorije, kakor gibanje, radioaktivnost, toplotnost itd. V tem stremljenju mladega avtorja vidim najzlahtnejši pomen njegove disertacije in živ dokaz njegovega psihološkega talenta.

III. Natis in predlog

Disertacija za natis v celoti ni pripravljena. Posamezne partije (npr. o komponentah doživetja, o doznavi, o ugodju itd.) se pa lahko natisnejo. Ako Fakultetni svet disertacijo sprejme, predlagam natis disertacije v sporazumu z recenzorji.

Na podlagi navedenih dejstev predlagam, da Fakultetni svet disertacijo odobri.

V Ljubljani, dne 10. decembra 1935

dr. F. Veber

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Emila Hrovata z naslovom Psihološke spoznavne kategorije

Podpisani moram reči, da sem se z največjo muko (ob dvakratnem branju) prerival skozi stavke v tej disertaciji, in sicer iz dveh razlogov: nekaj zato, ker je spisana v precej posebnem, včasih že nemogočem jeziku, nekaj pa zavoljo vsebine, ki jo na moč preveva duh praznote.

Nekdo ki ve, da se njegov pismeni izdelek, četudi le v izvlečku, natisne, bi se vendarle moral potruditi, da svoje misli zaodene v stavke, ki so vsaj do neke mere stilistično

pravilni in glede na rabljeno besedišče razumljivi. A Hrovatova dikcija je, žal, večinoma vse prej kot pa takšna, da bi se skladala z duhom našega jezika. Jezikotvorne produkcije pa na ves glas pričajo, da je pisec brez jezikovnega čuta, saj so največ take, da ob najboljši volji nisem čestokrat mogel uganiti, kaj je pravzaprav hotel Hrovat povedati. Kdo bo npr. razumel besede: tiralnost (ateralno) na str. 7 ali pa celo nestvor tiraliteta na str. 80; vtisnost; pravo besedno razkolništvo: podstatnost, nadstatnost, medstatnost; izraz porcialnost (III) (parcialnost – delen), itd.

Glede na vsebinsko plat pa velja, lahko rečem, kar stoodstotno Sprangerjeva trditev, da so doktorske disertacije le prevečkrat – »*stumpfsinnige Fabrikation von Scheinprodukten der Gelehrsamkeit*«. Hrovat prihaja z učiteljišča in je vpisal ter frekventiral filozofsko-pedagoško skupino. Človek bi pričakoval zato, da bo za disertacijo vzel kak pedagoški ali pedagoško-psihološki, to je živ, reči hočem v življenje segajoči in z njegovo rešitvijo življenju služeči problem. Pa se je lotil stvari, ki je tako brezkrvna in blede-abstraktna ter zaradi tega sterilna, da bi ne mogla biti bolj. Naslov njegovi disertaciji se glasi Psihološke spoznavne kategorije (v teku razprave se jih navaja šestorica (vtisno-pred-očevalna, distančna, danostna, zgrajenostna, izvorna, polnostna – str. 56 in sl.). Avtor resda pravi, da hoče s svojo teorijo pojasniti hkrati nekatera pedagoška vprašanja; toda v istini je skoraj narobe: da ti mora ta ali oni pedagoški položaj biti že jasen, če hočeš razumeti, kaj Hrovat tu in tam hoče.

Glavno krivdo za sterilnost Hrovatovega prizadevanja vidim v tem, da se je mnogo premalo ozrl po svetu, tj. si ogledal, kako se znanstveno njegova stroka goji drugod. O tem priča tudi pičla literatura, ki jo navaja na koncu svojega spisa. Na nekem mestu sicer trdi, da ne bi rad vnovič odkrival Amerike, se pravi, načenjaj problemov, ki so že rešeni. Pa je vendar storil to, ko si ponovno stavi in rešuje vprašanja, ki so jih drugi že pred njim boljše rešili (gl. na primer delovno znanje – str. 55, razlika med psihičnimi in fizikalnimi pojavi – str. 3).

Avtor hoče svojemu delu dati videz eksaktnosti kali ter operira z nekakšnimi risbami in formulami, imenuje jih grafikone (naštel sem jih kakih 30). Toda ti grafikoni so le psevdo-eksaktno pomagalo ter prostodušnega bralca bolj motijo, kot pa podpirajo v razumevanju teksta; dozdeva se mi, da nimajo več dokazne moči, nego je vanje položil pisec.

Ne rečem, da Hrovat ne bi bil sposoben za obravnavanje znanstvenih filozofskih in pedagoških problemov, saj ga poznam iz seminarja. Toda pričujoče dete njegovega duha ni donošeno. Predloženi spis ni organsko rasel in dozorel, ampak je mestoma naravnost vihravo izdelan, kakor da se je piscu silno mudilo. Poleg drugega govori tej moji trditvi v prid pač i to nevšečno dejstvo, da se v Hrovatovi disertaciji nahaja ne veliko število, temveč na stotine tipkovnih napak in pa da zanj slovniška ločila vobče

ne eksistirajo. Pa tudi vnanja oblika niti zdaleka ni *comme il faut*. Kaj bi porekla javnost, če bi dobila v roke takšno inavguralno disertacijo!

Ceterum censeo: Ni mi mogoče Fakultetnemu svetu priporočiti Hrovatovo disertacijo v odobritev in pa postaviti svoje ime pod tiskani izvod te disertacije.

Ljubljana, 6. januarja 1936

dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopis.

Ocena prof. dr. F. Vebra in prof. dr. K. Ozvalda o izpopolnjeni disertaciji kandidata Emila Hrovata z naslovom Spoznavni vidiki dinamske psihologije

Disertacija ima tri dele, sistematsko-psihološkega in zgodovinsko-razvojnega, nato analitično-dinamskega in končno še uporabnega. V prvem delu podaja kandidat osnovne vidike obče psihologije in jih poveže tudi s samim zgodovinskim razvojem, ki ga vede tudi do osrednje problematike njegovega spisa. Je to drugi del disertacije, v katerem odkriva avtor posebno čutno-afektivno ali biopsihično stran vsakega doživljanja in ugotavlja tudi še posebno dinamsko strukturo te strani. V tretjem delu prenese svoje izsledke še na druge panoge, na živalsko psihologijo, na etiko, estetiko in pedagogiko.

Disertacija je vsebinsko izredno bogata. Že v prvem delu se postavlja upravičena zahteva po posebnem dinamskem psihološkem gledanju, ki naj ima, in to je novo, tudi opisni, deskriptivni značaj. Za vsak tak opis ne zadošča samo opazovanje in eksperiment, temveč so potrebni še posebni spoznavni vidiki, pa najsi bi bili ti vidiki sprva po samem opazovanju dobljeni. Kandidat navaja zlasti tri take splošne psihološke kategorije: intencionalnost, intenzivnost in smiselnost. V tej zvezi ugotavlja avtor ob posebnem strukturnem značaju duševnosti zlasti trostrano strukturno posebnost doživljanja, intencionalno-vsebinsko, biopsihično in subjektološko. Kandidat pokaže tudi dinamski značaj biopsihične komponente, ki ga nagne še k posebni preiskavi te komponente. Pravilnost svoje problematike utrjuje tudi z dobrim zgodovinskim pregledom in dokazuje, da je bila tudi ta posebna komponenta vedno aktualna, a so jo tolmačili po vzoru drugačnih psiholoških dejstev.

V drugem, osrednjem delu disertacije, preide avtor na čustvovanje, za katero je omenjena biopsihična stran življenja še posebej značilna. Imenuje jo v tem primeru čutno-afektivno stran, s to razliko, da ni pri vseh čustvih enako poudarjena. To mu pomaga k pravilnejšemu pojmovanju različnih starejših in novejših teorij čustvovanja: singularistično, pluralistično, Wundtove teorije trodimenzionalnega čustvovanja, teorije spominskih čustev, teorije emocionalne sublimacije. Avtor pokaže, da so z vida prej utrjene intencionalno-vsebinske in posebne čutno-afektivne strukture čustvovanja vse te posebne teorije relativno resnične:

ena se opira vse preveč ali celo izključno le na eno stran čustvovanja in druga na drugo. V taki zvezi poudarja kandidat še potrebo po posebni analizi te nove, čutno-afektivne komponente. Ugotavlja zakonito šestorico sestavnih znakov čutno-afektivne strani čustvovanja: polarnost, centralnost, globino, voluminoznost, intenzivnost, zavestnost. V znamenju teh svojstev čutno-afektivne komponente se vrši tudi njena posebna dinamika. V tem pogledu so zanimivi in važni tudi avtorjevi konkretni primeri iz vsakdanjega in kulturnega življenja, s katerimi utrjuje navedene splošne dinamske zakonitosti. Omenja primere razočaranja, zagrenjenosti, nepozabnih spominov, bolnega upanja, sadizma, paratemije itd. Ob obilici takih in podobnih primerov ugotavlja kandidat še posebno četverno obliko medsebojnega vplivanja čustva na čustvo. Te oblike so: iradiacija (čustvo prehaja v razpoloženje), kumulacija (različno čustvovanje se kopiči ob določeni vsebini), koncentracija (razpoloženje se osredotočuje na določeno vsebino), efluencia (višje čustvovanje dodeljuje čutno-afektivno silo nižjemu). Ti izrazi so v psihologiji že znani, imajo pa tu svoj posebni pomen in se omejujejo na dinamsko poslovanje same čutno-afektivne komponente čustvovanja. Tako pojmovana statična in dinamska struktura čustvovanja se pokaže plodovita tudi za načelno razumevanje vsega človeškega udejstvovanja, ki je na eni strani, po svoji čutno-afektivni komponenti, v težnji za ugodjem in v borbi proti neugodju, utegne pa po svoji intencionalno-vsebinski komponenti dobiti tudi nasprotni in šele tako svojstveno človeški značaj: tedaj pravimo, da dela človek po navodilu volje in pameti. Ni čuda, da išče kandidat enako posebno čutno-afektivno komponento tudi ob vsem ostalem doživljanju, tudi pri mišljenju – stremljenju in samem predstavljanju, kar je samo ugodje ali neugodje (*Lust – Unlust*) pri čustvih, to naj bo prepričanje pri mislih, težilnost pri stremljenjih in živost pri predstavah.

V tretjem delu izkuša kandidat pokazati tudi praktično pomembnost svoje biopsihične komponente življenja, zato praktično, ker pomaga njegovo upoštevanje k boljši orientaciji tudi v drugih disciplinah, ki imajo opravka z življenjem. Na prvem mestu je psihologija živali, pri kateri je čutno-afektivna stran v odločilnem ospredju. V etiki opozarja kandidat na potrebno spravo med etičnim naturalizmom in rigorizmom, izmed katerih se opira prvi na čutno-afektivno stran čustvovanja, drugi pa na intencionalno-vsebinsko. V estetiki izravnava kandidat enako nasprotje med estetskim psihologizmom in objektivizmom: prvi velja z vida biopsihične strani estetskega reagiranja in drugi z vida intencionalno-vsebinske. Kandidat poseže tudi v moderno pedagoško prizadevanje in opozarja na posebno antinomijo današnjega pedagoškega dela: tudi današnja pedagogika hoče osebnost, se pa v svojih dejanskih navodilih opira na samo čutno ali celo zgolj biološko naravo pedagoške stvarnosti. Potrebna je sprava med intencionalno-vsebinsko in čutno-afektivno osnovno starejše in moderne pedagogike.

Na različnih mestih disertacije se dobijo tudi pomebne socialno-psihološke misli. Zlasti se poudarja psihološka posebnost mase, ki je intencionalno-vsebinsko skoraj slepa in ima samo čutno-afektivno dinamiko.

Hrovatova disertacija vzbuja pozornost po svoji pregnantni problematiki in tudi po osebnem duhu, ki jo preveva. Že od časov Franca Brentana dominira le psihologija intencionalno-vsebinskega tipa, vsaj kolikor naj gre tudi v psihologiji za pozitivno in eksaktno znanstveno delo. Resda se pojavljajo že psihologije drugačnega tipa. Govori se že o posebnem strukturnem značaju vsega notranjega in javlja se v mogočni obliki tudi posebna psihologija podzavestnega, ki izkuša po tej poti priti do razumevanja tudi vsega zavestnega, aktualnega psihološkega dogajanja. Osnovna posebnost Hrovatove vodilne misli je pa ta, ali se vse to ne da ugotoviti tudi že ob aktualnem doživljanju, katero edino nam je tudi neposredno dostopno. To samo doživljanje morda res ni prava gonilna sila, tudi ne v samih psiholoških zadevah. Ali tem bolj je že to doživljanje posebni znak take notranje sile in zato ni čudno, da govori kandidat tudi o posebni signalni napravi psihološke energetike. Zlasti čustvovanje nastopa kot tak posebni doživljajski signal za vse to, kar je tudi v samem psihološkem svetu res gonilnega in izvršilnega. V taki zvezi razumem kandidatovo čutno-afektivno stran doživljanja, ki označuje to doživljanje v prvem redu kot tako posebno signalno posledico že same biološke ali vitalne dinamike živega bitja. Zato stopa ta posebna stran v odločilno ospredje povsod tam, kjer je tudi človeška notranjost sorodna živalski. Iz istega razloga se mi pa zdijo manj posrečena kandidatova prizadevanja, prenesti to stran življenja tudi na doživljanja, ki jim že od nekdaj pripisujejo svojstveno človeški značaj, torej npr. na misli, zelo verjetno je, da je tu posebna čutno-afektivna stran bolj spremljevalka in ne prava notranja ter sestavna stran mišljenja. Kandidatov primer fanatičnih prepričanj zelo verjetno obsega dvojno in kaj različno doživljanje: samo misel brez vsakega čutno-afektivnega dodatka in še posebno čutno-afektivno okolje, v katerem in ob katerem ta misel nastopa. Ali takih pomanjkljivosti kandidatu ne smemo zameriti. Zadošča, da imamo še posebno čutno-afektivno smer življenja in da nam ta smer pomaga še do posebnega umevanja samega prirodnega življenja in njegovega nasprotja z duhovnim.

Disertacija se odlikuje po jasnem podajanju zamotanih psiholoških dejstev, čeprav je slog, v jezikovnem pogledu, vse drugo nego dober. Vendar to pri disertaciji take vrste ni odločilnega pomena. Izpričana je posest pravih psiholoških pogledov in poznanje metod, ki so za znanstveno izrabo teh pogledov potrebni. Samo da se spremenijo nekatere formalne strani disertacije in da se omilijo nekatere trditve in premene v več ali manj upravičene domneve, pa je disertacija zrela, da se v celoti natisne. V tem primeru bo moral biti tudi jezikovni slog temeljito popravljen.

Iz navedenih razlogov prosiva Fakultetni svet, da sprejme predloženo Hrovatovo disertacijo kot uspešno in pripusti kandidata k ustnim rigorozom.

dr. F. Veber, dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopic, brez ocene in datuma.

Zapisnik o rigorozu kandidata Emila Hrovata

Izpitni predmet: psihologija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 27. znanstvene skupine dne 28. junija 1934 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 18. marca 1935 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 12. junija 1935 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dekan, prof. J. Kelemina, prof. K. Ozvald, prof. F. Veber.

Naslov disertacije: Spoznavni vidiki dinamske psihologije

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. K. Ozvalda in dr. F. Vebra sprejel Fakultetni svet na seji dne 30. maja 1938 in obenem odločil, da se disertacija tiska.

Ustni izpit se je vršil dne 7. junija 1938 od 10. do 12. ure.

Navzoči: prodekan F. Kidrič kot predsednik, dekan J. Kelemina, prof. K. Ozvald in prof. F. Veber kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Problem komponentalne analize v psihologiji; Čutno-afektivna komponenta v zgodovini dojetanja; Formalizem – materializem v etiki.

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Dognanja v kandidatovi disertaciji in moderna pedagogika.

Ocena (skupaj z disertacijo): 9 – devet

V Ljubljani, dne 7. junija 1938

Komisija: prodekan dr. F. Kidrič kot predsednik, dekan dr. J. Kelemina, dr. K. Ozvald in dr. F. Veber.

Op.: Tipkopic, rokopis.

Herman LEŠANC (1914–1941)

Mariborčan Herman Lešanc, odličnjak in prejemnik študentske svetosavske nagrade, se je imatrikuliral v glavno matriko Univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani 28. oktobra 1934. Inskribiral se je na Filozofsko fakulteto, in sicer v zimskem semestru študijskega leta 1934/35. Absolviral je kar deset semestrov in bil januarja 1936. leta nagrajen s svetosavsko nagrado za razpravo Čutno in umsko dožemanje. Diplomiral je z odličnim uspehom junija leta 1938. 15. maja 1939 je zaprosil Fakultetni svet, da mu dovoli opravljati doktorski izpit iz psihologije. Kot inavguralno disertacijo je predložil razpravo Über das »unmittelbare Gegebensein« in der äußeren Wahrnehmung (slovenski naslov: O »zadevalni danosti« v vnANJI zaznavi), ki je bila januarja l. 1939 objavljena v strokovni psihološki reviji Archiv für die gesamte Psychologie, ki je izhajala v Leipzigu. Fakultetni svet je prošnji ugodil, določil komisijo, na osnovi poročila referentov pa naložil, naj se naloga tiska v slovenskem jeziku v ekscerptu. Herman Lešanc je ustni rigoroz opravil 30. novembra 1939 ter dosegel (skupaj z disertacijo) oceno devet. Promoviran je bil 15. decembra 1939. leta.

Imatrikulacija: 20. X. 1934

Diplomski izpit: 15. VI. 1938

Aprobacija: 23. XI. 1939

Promocija: 15. XII. 1939

Naslov disertacije: Über das »unmittelbare Gegebensein« in der äußeren Wahrnehmung

Op.: Brošura je natisnjena v nemščini, nosi pa slovenski naslov *O »zadevalni danosti« v vnANJI zaznavi: inavguralna disertacija. V Ljubljani 1938.* Gre za povzetek oz. poseben odtis iz: *Archiv für die gesamte Psychologie (Leipzig) 102 (1938), str. 263–290.*

Inskripcija

ZS 1934/35

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Seminar: Pregled in pretres novejšje filozofske literature (2); Sodnik: Kartezij in njegov krog (2); Ozvald: Mladinoslovje (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar otrok in mladostnik v našem leposlovju (2); isti: Praktično pedagoški seminar (2); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); isti: Klasična doba nemške književnosti (2); Baerent: Gramatika visokonemškega jezika (2); isti: Prevajanje iz nemščine v slovenščino; prevajanje iz slovenščine v nemščino (2); isti: Vaje iz nemške stilistike in kompozicije (2); Gogala: Pomen karakterologije za pedagogiko (2); Grošelj: Splošna biologija (5); Sodnik: Filozofija Jožefa Misleja (1); Veber: Elementarna psihologija združnega gospodarstva (1). Op.: Datum ni naveden, priložena je fotografija, navedel je jugoslovansko narodnost.

LS 1934/35

Ozvald: Mladinoslovje (3); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Gogala: Pedagoška karakteologija (2); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Elementarna psihologija združnega gospodarstva (collegium publicum) (2); isti: Seminar: Pregled in pretres novejšje filozofske literature (2); Sodnik: Kartezij in njegov krog (2); ista: Filozofija Jožefa Misleja (1); Grošelj: Splošna biologija (5); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); Baerent: Gramatika novejšega nemškega jezika (2); isti: Prevajanje iz nemščine v slovenščino (1); isti: Prevajanje iz slovenščine v nemščino (1); isti: Vaje v nemški stilistiki in kompoziciji (2); – 5. marec 1935.

ZS 1935/36

Ozvald: Socialna pedagogika (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Duševna ortopedija (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Veber: Psihologija (4); isti: Filozofična antropologija (2); isti: Seminar: Psihologija Maksa Schelerja (2); Sodnik: Spinoza (2); ista: Matija Hvale (Quall): *Commentarius in parvuli philosophiae naturalis textum, Hagenau 1513* (1); Grošelj: Splošna biologija (5); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); Baerent: Gramatika novovisokonemškega jezika (2); – 26. september 1935.

LS 1935/36

Ozvald: Pedagoška sociologija (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Duševna ortopedija (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); Gogala: Pedagogika »celega človeka« (2); Veber: Psihologija (4); isti: Filozofična antropologija (2); isti: Seminar: Psihologija

Maksa Schelerja (2); Sodnik: Spinoza (2); ista: Matija Hvale (Quall), (1); Grošelj: Splošna biologija (5); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); Baerent: Gramatika novovisokonemškega jezika (2); isti: Prevajanje iz nemščine v slovenščino (Storm Teodor: *Carsten Curator*) (1); isti: Prevajanje iz slovenščine v nemščino (1); isti: Vaje v nemški stilistiki in kompoziciji (2); Seliskar: ~~Obča fiziologija~~ (3); Oštir: Glasoslovje sanskrta., lat., gršč., germ. in slovanščine (3); – marec 1936.

ZS 1936/37

Ozvald: Zgodovina pedagoških prizadevanj (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Pedagoška psihotehnika (2); isti: Praktično-pedagoški seminar: Stara in nova pedagogika (2); Gogala: Viktor Bežek v slovenski pedagogiki (2); Veber: Etika I. psihološki elementi individualne in socialne etike (4); isti: Oris in analiza Aristotelove etike (1); isti: Seminar: Aristoteles: *O duši* (2); Sodnik: Leibniz (spoznavna teorija) (2); ista: Filozofija F. S. Karpeta (1747–1806) (1); ista: Uvod v filozofsko znanstveno mišljenje (1); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); isti: Nemška književnost v najstarejši dobi (2); isti: Seminar: Interpretacija starovisokonemških tekstov (2); Oštir: Glasoslovje sanskrta., lat., gršč., germ., in slovanščine (3); Bradač: Zgodovina rimske književnosti v dobi republike (2); Pipenbacher: Latinski proseminar (2); Baerent: Gramatika novovisokonemškega jezika (2); isti: Prevajanje iz nemščine v slovenščino (1); isti: Prevajanje iz slovenščine v nemščino (1); isti: Vaje v nemški stilistiki in kompoziciji (2); – 6. oktober 1936.

LS 1936/37

Ozvald: Zgodovina pedagoških prizadevanj (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Starogrška sociologija (2); isti: Praktično-pedagoški seminar: Stara in nova pedagogika (2); Gogala : Viktor Bežek kot metodik (2); Veber: Etika I. (psihološki elementi individualne in socialne etike) (4); isti: Oris in analiza Aristotelove etike (1); isti: Seminar: Aristoteles: *O duši* (2); Sodnik: Leibniz (spoznavnoteoretične in metafizične osnove sistema) (2); ista: Filozofija F. S. Karpeta (1747–1806) (1); ista: Uvod v filozofsko znanstveno mišljenje (1); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); isti: Nemška književnost v srednjem veku (2); isti: Seminar: Dijaški referati v novejših publikacijah k nemški književnosti (2); Oštir: Glasoslovje sanskrta. lat., gršč., germ., in slovanščine (3); isti: Sanskrt (1); isti: Etimološke vaje (2); Baerent: Gramatika novovisokonemškega jezika (2); isti: Prevajanje iz nemščine v slovenščino (Conrad Ferdiand Meyer: *Die Richterin*) (1); isti: Prevajanje iz slovenščine v nemščino (Vladimir Levstik: *Gadje gredo*) (1); isti: Vaje v nemški stilistiki in kompoziciji (2); – 8. marec 1937. Op.: Opravil je dipl. izpit iz razdelka c – nemščina.

ZS 1937/38

Özvald: Cilji in pota znanstvene pedagogike (3); isti: Teor.-ped. seminar: Kulturna kriza naše dobe (2); isti: Praktično pedagoški seminar: vzgajanje aktivnosti (2); Gogala: Srednješolska metodika (2); isti: J. Bezjak – slovenski šolnik (1); isti: Vaje iz praktične pedagogike (4); Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Filozofske osnove sociologije (1); isti: Seminar: Fr. Brentano, referati in diskusije (2); Sodnik: Angleški empirizem (spoznavna teorija Bacona in Hobbesa) (2); ista: Izbrana poglavja iz zgodovine filozofije pri Slovencih (teksti XVII. in XVIII. stoletja) (1); – 30. september 1937.

LS 1937/38

Özvald: Cilji in pota znanstvene pedagogike (3); isti: Teor.-ped. seminar: Kulturna kriza naše dobe (2); isti: Praktično pedagoški seminar: Vzgajanje aktivnosti (2); Gogala: Srednješolska metodika (2); isti: J. Bezjak – slovenski šolnik (1); isti: Vaje iz praktične pedagogike (2); Veber: Spoznavna teorija (psihološki del nadaljevanje) (4); isti: Filozofske osnove sociologije (nadaljevanje) (1); isti: Seminar: F. Brentano (2); Sodnik: Angleški empirizem (nadaljevanje) (2); ista: Izbrana poglavja iz zgodovine filozofije pri Slovencih (teksti XVII. in XVIII. stoletja) (1); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (glagolske oblike) (3); Kelemina: Interpretacije starejših nemških tekstov (2); Oštir: Debloslovje indoevropskih jezikov (2); isti: Interpretacija gotških tekstov (1); Baerent: Gramatika novovisoko nemškega jezika (2); isti: Prevajanje iz nemščine v slovenščino (Hans Fr. Blunck: *Bruder und Schwester*) (1); isti: Prevajanje iz slovenščine v nemščino (Ksaver Meško: *Ob tihih večerih*) (1); isti: Vaje v nemški stilistiki in kompoziciji (2); – 2. marec 1938. Op.: Opravil je dipl. izpit iz razdelkov b in c.

ZS 1938/39

Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (2); isti: Nemška književnost v XVIII. stol. (2); isti: Interpretacija staronemških tekstov (2); Oštir: Debloslovje indoevropskih jezikov (2); isti: Interpretacija gotških tekstov (2); Veber: Teorija stvarnosti (4); isti: Uvod v psihologijo prava (2); Baerent: Gramatika novovisokonemškega jezika (2); isti: Prevajanje iz nemščine v slovenščino (Hans Franck: *Fiedelfite*) (1); isti: Prevajanje iz slovenščine v nemščino (1); isti: Vaje v nemški stilistiki in kompoziciji (2); Sodnik: Angleški empirizem (spoznavna teorija Lockeja) (2); ista: Skotizem pri Slovencih (rokopisi XVIII. stol.); – 10. oktober 1938.

LS 1938/39

Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (sintaksa) (2); isti: Nemška književnost XVIII. stol. (3); isti: Interpretacije starejših nemških tekstov (2); Oštir: Debloslovje

indoevropskih jezikov (2); isti: Interpretacija gotskih tekstov (2); Veber: Teorija stvarnosti (4); isti: Uvod v psihologijo prava (2); isti: Seminar: E. Mally: *Erlebnis und Wirklichkeit* (nadaljevanje); Baerent: Gramatika novovisokonemškega jezika (2); isti: Prevajanje iz nemščine v slovenščino (Hans Franck: *Fiedelfite*) (1); isti: Prevajanje iz slovenščine v nemščino (Ksaver Meško: *Ob tihih večerih*) (1); isti: Vaje v nemški stilistiki in kompoziciji (2); Sodnik: Angleški empirizem (spoznavna teorija Lockeja) (2); ista: Skotizem pri Slovencih (rokopisi XVIII. stol.); – 9. marec 1939. Op.: Diplomiral je na Filozofski fakulteti.

Diplomski izpit: 15. VI. 1938

Op.: Ni dokumentacije.

Curriculum vitae

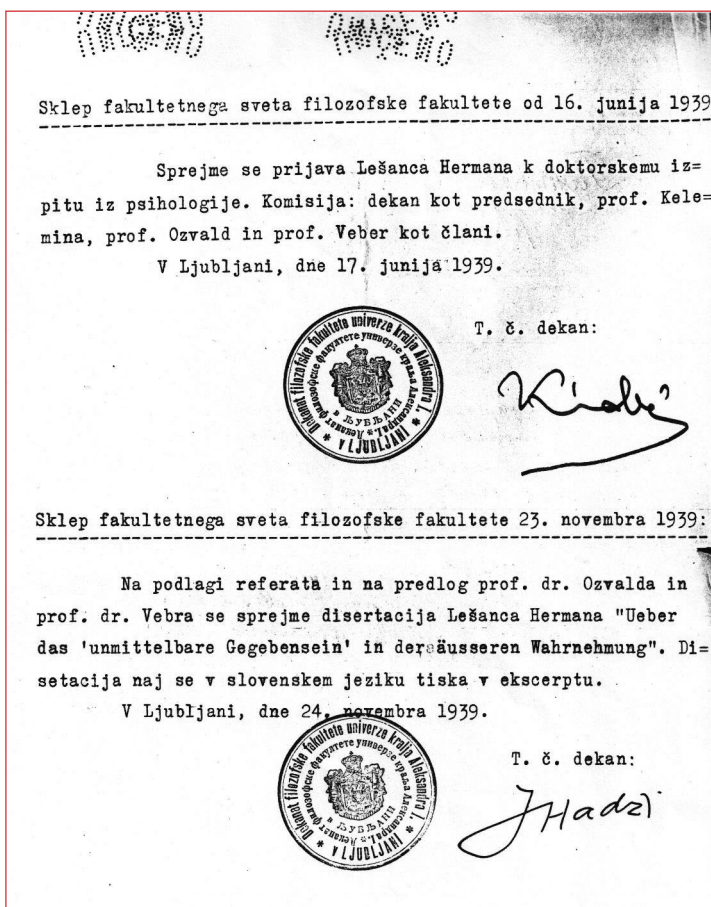
Podpisani Herman Lešanc sem se rodil 18. novembra 1914 v Mariboru. Moj oče Leopold (umrl 1934) je imel tam trgovino z mešanim blagom, rodom je iz Sv. Jakoba blizu Sv. Andraža v Labotski dolini na Koroškem. Moja mati Uršula, roj. Primožič (umrla 1924), je doma iz Vuhreda v Dravski dolini.

Osnovno šolo sem obiskoval v Mariboru in nato sem dovršil pet razredov tamkajšnje realne gimnazije. Ker se je medtem gospodarsko stanje moje rodbine zelo poslabšalo in ni bilo izgleda, da bi mogel po končani srednji šoli nadaljevati študije na univerzi, sem vstopil na učiteljsiše v Mariboru, ki sem ga končal junija l. 1934 z odličnim uspehom. Pozneje (junija 1937) sem tudi še položil kot privatist zrelostni izpit na I. državni realni gimnaziji v Ljubljani z odličnim uspehom.

Septembra l. 1934 sem se vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani z namenom, da se poglobim v študij pedagogike in psihologije. Predmeti moje izpitne skupine so: pedagogika, filozofija in nemški jezik. Diplomiral sem junija l. 1938 z odličnim uspehom.

Tekom svojega študija na univerzi sem se posebno posvetil psihološkim problemom. Januarja l. 1936 sem dobil svetosavsko nagrado Nj. Vel. Kralja za razpravo Čutno in umsko dožemanje. Pozneje sem se predvsem bavil s problemi zaznavanja in napisal sem razpravo Über das »unmittelbare Gegebensein« in der äußeren Wahrnehmung. Ta razprava je bila januarja l. 1939 objavljena v strokovni psihološki reviji Archiv für die gesamte Psychologie, ki izhaja v Leipzigu, in predložil sem jo Fakultetnemu svetu Filozofske fakultete Univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani kot inavguralno disertacijo.

Op.: Tipkopis, brez podpisa in datuma.

Slika 25: Sklep Fakultetnega sveta o sprejemu prijave Harmana Lešanca k doktorskemu izpitu ter sklep o tisku disertacije v ekscerptu. (arhiv FF)

Poročilo dr. F. Vebra in dr. K. Ozvalda o disertaciji kandidata Hermana Lešanca z naslovom O zadevalni danosti v vnanji zaznavi

Teorija zaznavanja ni samo eno osrednjih vprašanj psihologije, temveč sega po svoji pomembnosti tudi v osnovna vprašanja spoznavne teorije in celo metafizike, zato je razumljivo, da so vprašanja zaznavanja tudi danes v žarišču psihološkega prizadevanja, za katero je prav danes značilno stremljenje po sintezi in enotni teoretični podlagi.

V novejši dobi je tu omeniti zlasti Franca Brentana, ki je s svojim delom neposredno ali posredno usmerjeval tudi pojmovanje zaznavanja zlasti z vida introspektivnega gledanja na to vprašanje. Merodajno je postalo zlasti pojmovanje doživljanja, ki nam prikazuje vse doživljanje kot tako imenovani intencionalni akt ali vsaj kot sestavino takih aktov. Brentanu so sledili njegovi učenci ali učenci teh učencev, kakor Meinong, Husserl, Hoefler, Twardowski, Mihalčev, Marty, Scheler, idr. Taka introspektivna metoda je pa kljub vsem najpodrobnejšim analizam izgubila z vida realno, dinamsko

stran doživljanja in tako ni mogla priti do zaznave kot posebne gonilne sile psihološko ustrojenega živega bitja, s čimer se bliža zastopnikom tako imenovane objektivne psihologije in refleksologije (npr. Pavlov, Bekhterev).

V okviru same introspektivne psihologije imamo v tuji literaturi šele najskromnejše začetke takega dejstvalnega pojmovanja zaznavanja, kakor npr. že pri Schelerju in pozneje pri Krügerju in Bühlerju, ki že skušajo povezati ob zaznavanju obe strani, samega vedenja na eni strani in prav živega dejstvomovanja na drugi. Sem bi spadal tudi B. Russel, ki zasleduje z vida behaviorizma enake cilje, ne da bi zametaval po Brentanu načetega introspektivnega stališča v tem vprašanju.

Kandidatova osebna razprava o tem vprašanju je nastala v najtesnejši zvezi z delom v našem filozofskem seminarju, ki je že nekaj let posvečeno zlasti končni novi osvetlitvi zaznavnega vprašanja. Tudi moja knjiga *Vprašanje stvarnosti*, ki je v tisku, je v bistvu le monografična obdelava tega vprašanja, ki jo hoče staro introspektivno gledišče dopolniti tudi s pravim objektivnim pogledom na vse živo in še posebej tudi na samo dušeslovno dogajanje. Tudi kandidatova publikacija je v načelnih pogledih oprta na ta nova načelna izhodišča, ima pa svoje posebnosti, vsled katerih zasluži naziv povsem samostojne in na važnih podrobnostih vseskozi izvirne razprave. Zlasti moram omeniti tri točke, s katerimi zavrača Lešanc staro mnenje, ki vidi v omenjeni doživljajski intencionalnosti edino pot do vsega vnanjega. Proti tako ozkemu izhodišču navaja kandidat tri ugovore:

1. Najrazličnejši in celo nasprotujoči si pojmi o vsebini intencionalnega akta, ki se pojavijo v teku razvoja raznih fenomenoloških šol, dopuščajo dvom v pravilnost izhodišča.
2. Refleksivno vedenje, ki ga pripisuje že Brentano vsemu doživljanju, je le najvišja razvojna stopnja zavesti. Ako motrimo vse dojemanje samo z vida te stopnje, se morajo nujno vriniti napake.
3. V razmerju vedenje – objekt vedenja ne prihaja do izraza važno slojnostno, strukturno pojmovanje subjektov in objektov. Vprav to pojmovanje pa nikakor ne nasprotuje pravi neposredni danosti objekta, ki je vse kaj drugega nego posebni intencionalni značaj doživetja.

V takih zvezah se kandidat podrobno bavi z mojo teorijo čutnega zadevanja in dobro loči to zadevanje od same ter razvojno neprimerno poznejše intencionalne danosti. Najmanj enakega pomena je pa v podrobnostih zlasti še po njem pokazana pot, kako prihajamo v smislu takih zadevalnih psiholoških osnov od prave stvarne (zadete) prostornosti in časovnosti do onega prostora in časa, ki si ga samo predočujemo in ki ima zato že mesto posebnega lika in ne neposrednega stvarnega znaka tega, kar čutimo.

Kandidatova razprava je bila objavljena tudi v inozemski strokovni reviji in jo je znani Wilhelm Wirth, univerzitetni profesor in direktor psiho-fizičnega instituta na univerzi v Leipzigu, dobro označil takole: »Durch Herrn Professor Dr. Weber an der Universität Ljubljana ist mir eine Abhandlung des z. Z. an der nämlichen Universität studierenden Herrn Herman Lešanc Über das »unmittelbare Gegebensein« in der äußeren Wahrnehmung zur Veröffentlichung in den von mir herausgegebenen Archiv für die gesamte Psychologie zugegangen, die ich in Band 102, 2. H., S. 263–290, am Schluß des vorigen Jahres veröffentlicht habe. Diese Arbeit gehört zum Besten, was ich bisher über die in ihr behandelte Spezialfrage der Lehre von den Bewußtseinserscheinungen (Psychologische Phänomenologie) für meine Zeitschrift angeboten erhielt. Der in ihr vertretene Standpunkt, daß im unmittelbaren Erleben das Gegenständliche vom Ichbewußtsein relativ unabhängig diesem gegenüberstehe, wird von Lešanc gegen die Vernachlässigung dieser Trennung im Phänomenologischen Egoismus sehr gut verteidigt.«

Podpisani priporočam visokemu Fakultetnemu svetu, da blagovoli priloženo disertacijo odobriti.

Disertacija se tiska v slovenščini samo v ekscerptu.

V Ljubljani, dne 24. novembra 1939

dr. F. Veber, dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopis.

Zapisnik št. 6/39 o rigorozu kandidata Hermana Lešanca

Izpitni predmet: psihologija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 27. znanstvene skupine dne 15. junija 1938 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 15. maj 1939 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 16. junija 1939 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dekan kot predsednik, prof J. Kelemina, prof. K. Ozvald, prof. F. Veber.

Naslov disertacije: Über das »unmittelbare Gegebensein« in der äußeren Wahrnehmung
Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. F. Vebra in dr. K. Ozvalda sprejel Fakultetni svet na seji dne 23. II. 1939 in ob enem odločil, da se disertacija tiska v izvlečku. Ustni izpit se je vršil dne 30. II. 1939 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan Hadži kot predsednik, prof. Kelemina, prof. Ozvald in prof. Veber kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber (filozofija, psihologija): Brentanizem; Intencionaliteta po Meinongu in Husserlu; Neposredna danost in intencionalnost; Sodobne psihološke struje in osnovno vprašanje disertacije.

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Življenjski pomen psihologije; Problemi pedagoške psihologije; Pregled današnjih psiholoških panog glede na potrebe zrelostnega življenja

Ocena (skupaj z disertacijo): 9 – devet

V Ljubljani, dne 30. novembra 1939

Komisija: dekan dr. J. Hadži kot predsednik, dr. F. Veber, dr. K. Ozvald, dr. J. Kelemina.

Op.: Tipkopolis, rokopis.

Milan RAKOČEVIĆ (1914–1983)

Milan Rakočević se je po gimnazijski maturi leta 1934 v Nikšiču imatrikuliral na Univerzi v Ljubljani, hkrati pa je na Filozofski fakulteti inkskribiral prvi, zimski semester, in sicer 2. oktobra 1934. Študiral je filozofijo z jugoslovansko književnostjo in teorijo književnosti ter francoski jezik s književnostjo. Po opravljenih osmih semestrih in diplomskih izpitih je diplomiral 13. julija 1938. Zaradi slabega materialnega stanja (bil je sin pokojnega vojnega invalida) se je preživiljal z inštrukcijami in s prevajanjem iz francosčine ter z novinarstvom. 16. januarja 1940 se je prijavil k opravljanju doktorskega izpita iz filozofije. K prošnji je priložil pet izvodov doktorske disertacije z naslovom Pokušaj sistematizacije Njegoševe filozofije (ta naslov nosi disertacija le v tipkopisu, ki ga je kandidat predložil ob prijavi), življenjepis ter diplomo. Najti pa je tudi potrdilo, s katerim je uveljavljal oprostitev plačila šolnine kot tudi plačila takse za opravljanje doktorata (čl. 129. Uredbe o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah). Ker je vloga zadostila vsem predpisom, je bilo kandidatu dovoljeno pristopiti k opravljanju doktorskega izpita. Na osnovi poročila o pozitivno ocenjeni nalogi, ki so jo podpisali prof. N. Županič, prof. F. Veber in prof. F. Ramovš, je Fakultetni svet sklenil, da se bo disertacija tiskalala v celoti. Kandidat je 6. februarja 1942 pristopil k ustnemu izpitu (pred komisijo v sestavi prof. Veber, prof. Županič, prof. Ramovš) ter skupaj z disertacijo prejel oceno osem. Milan Rakočević je bil promoviran 20. februarja leta 1941.

Imatrikulacija: 2. X. 1934

Diplomski izpit: 13. VI. 1938

Aprobacija: 21. I. 1941

Promocija: 20. II. 1941

Naslov disertacije: Njegošova etika čojstva

Op.: Naloga je napisana v srbohrvaškem jeziku, tipkopolis, vezana, v obsegu 170 foliantov. Izvirnik, ki ga je predložil ob prijavi, je nosil naslov *Pokušaj sistematizacije Njegoševe filozofije: inauguralna disertacija koju je autor predložio za dostizanje doktorske časti*.

Inskripcija

ZS 1934/35

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Elementarna psihologija združnega gospodarstva (1); isti: Seminar (2); Sodnik: Kartezij in njegov krog (2); ista: Filozofija Jožefa Misleja (1); ~~Grošelj: Splošna biologija (5)~~; Lacroix: Francoska gramatika (1); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Francoska književnost v srednjem veku (1); isti: Vaje iz staroromanskih tekstov in knjiž. (2); Kidrič: Kurz o evropskih književnostih od Danteja dalje (1); isti: Prešeren (3); Prijatelj: Seminarske vaje iz podr. prim. književnosti (2); Burian: O prvih zapiskih srbohrv. nar. jezika (2); Stojićević: Dubrov. knj. od XV. do XVIII. (3); Pipenbacher: Latinski proseminar (2); Preobraženski: Ruščina I. (2); Stojićević: Proseminar (1); – 2. oktober 1934. Op.: Priložena je fotografija.

LS 1934/35

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Psihološke osnove združništva (1); isti: Seminar (2); Sodnik: Kartezij (2); ista: Filozofija Jožefa Misleja (1); Stojićević: Srpska književnost 18. veka (3), isti: Proseminar (1); Prijatelj: Staroslovenci (2); Kidrič: Prešeren (3); isti: Začetki dramatike v krščanski Evropi (1); Oštir: Sanskrt (1); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Uvod v prim. gramatiko romanskih jezikov (1); isti: Vaje iz staroromanskih tekstov (2); Lacroix: Sodobna francoska poezija (2); isti: Vaje v tvorbi besed (1); isti: Zgodovina francoske pedagogike (1); Burian: Češčina I. (2); Lacroix: Praktične vaje (2); Preobraženski: Ruščina I. (2); – 5. marec 1935.

ZS 1935/36

Veber: Psihologija (4); isti: Filozofična antropologija (2); isti: Seminar: Psihologija Maksa Schelerja (2); Sodnik: Spinoza (2); ista: Matija Hvale (1); Stojićević: Dositej Obradović (3); isti: Seminar (2); isti: Proseminar (1); Prijatelj: Slovenska književnost v 60 letih (2); isti: Seminar (2); Kidrič: Slovanska književnost od 1820 (2); isti: Seminar (2); Burian: Byronizem v slov. knj. (2); isti: Češki jezik I., II. (4); Lacroix: Sodobna francoska poezija (2); isti: Tvorba besed (1); isti: Zgodovina francoske pedagogike (1);

isti: Praktične vaje (2); Preobraženski: Ruski jezik I. (2); isti: Ruski jezik II. (2); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (2) isti: Historična gramatika (oblikoslovje) (2); isti: Uvod v starofrancosko književnost (1); isti: Vaje iz starejših romanskih tekstov (2); Kidrič: Pomen renesanse (1); – 2 . oktober 1935.

LS 1935/36

Veber: Psihologija (4); isti: Filozofična antropologija (2); isti: Seminar (2); Sodnik: Spinoza (2); ista: Matija Hvale (1); Stojićević: Srbohrvaška narodna tradicionalna književnost (3); isti: Proseminar (1); isti: Seminar (2); Prijatelj: Šestdeseta leta v slovenski književnosti (2); isti: Seminar (2); Kidrič: Odlomki iz zgodovine slovenskega književnega preporeda (2); isti: Seminar: Vaje s področja slovanskih književnosti starejše dobe (2); isti: Pomen renesanse in reformacije (1); Burian: Byronizem v slovanskih književnostih (2); isti: Češki jezik (2); Preobraženski: Ruski jezik (2); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Oblikoslovje (2); isti: Uvod v staro francosko književnost (1); isti: Vaje iz starejših romanskih jezikov in književnosti (2); Lacroix: Sodobno francosko gledališče (1); isti: Victor Hugo in XIX. stoletje (1); isti: Kulturna in socialna slika današnje Francije (1); isti: Vaje v francoskih sufiksih (1); – 3. marec 1936.

ZS 1936/37

Veber: Etika (4); isti: Oris in analiza Aristotelove etike (1); isti: Seminar (2); Sodnik: Leibniz (2); isti: Filozofija F. S. Karpeta (1); ista: Uvod v filozofsko znanstveno mišljenje (1); Stojićević: Srbohrvaška srednjeveška književnost (3); isti: Proseminar (1); isti: Seminar (2); Kidrič: Slovenska književnost v Prešernovi dobi (3); isti: Pomen renesanse in reformacije (1); Prijatelj: Slovenska književnost na prelomu 60. let (2); isti: Seminar (2); isti: Pregled novejšje ruske književnosti (2); Burian: Byronizem (2); isti: Češčina (2); Preobraženski: Ruski jezik I., II. (4); – 10. oktober 1936. Op.: Opravi je diplomski izpit iz razdelka c.

LS 1936/37

Veber: Etika I. (psihološki elementi) (4); isti: Meinongova etika (1); isti: Seminar (2); Sodnik: Leibniz (2); ista: Filozofija F. S. Karpeta (1); ista: Uvod v filozofsko znanstveno mišljenje (1); Stojićević: Srbohrvaška književnost v I. pol. XIX. stoletja (3); isti: Proseminar (1); isti: Seminar (2); Prijatelj: Slov. knjiž. na prelomu 60 v 70 leta (2); isti: Seminar (2); isti: Slov. knjiž. v Prešernovi dobi (3); isti: Seminar (2); Burian: Byronizem (2); Preobraženski: Ruski jezik (4); Kidrič: Pomen reformacije (1); – 10. marec 1937.

ZS 1937/38

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Filozofske osnove sociologije (1); isti: Seminar (2); Sodnik: Angleški empirizem (2); ista: Izbrana poglavja iz zgod. filozofije pri Slovencih (1); Gogala: Srednješolska metodika (2); isti: J. Bezjak – slovenski šolnik (1); ~~Ozvald: Cilji in pota znanstvene pedagogike (3); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2);~~ Stojčević: Srbska književnost 19. stoletja (2); isti: Proseminar (1); – 27. september 1937. Op.: Opravil je dipl. izpit iz razdelkov c in b.

LS 1937/38

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Filozofske osnove sociologije (1); isti: Seminar (2); Sodnik: Angleški empirizem (2); ista: Izbrana poglavja iz zgod. filozofije (1); ~~Šerko: Splošna psihopatologija (2);~~ Gogala: Srednješolska metodika (2); Ozvald: Cilji in pota znanstvene pedagogike (3); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); isti: Teoretsko-pedagoški seminar (2); Stojčević: Srbska književnost v XIX. in XX. stoletju (2); isti: Proseminar (1); – 5. marec 1938.

Diplomski izpit: 13. VI. 1938

Kandidat: Milan Rakočević, abs. filozofije

Diplomski izpit: iz izjemne znanstvene predmetne skupine (15. VI. 1936, 13. VI. 1938)

A – glavni predmet: filozofija (12. V. 1938, 13. VI. 1938)

Klavzura: *Opazovanje in analiza: psihološka karakteristika*; dr. F. Veber; prav dobro (9); 11. VI. 1938

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; osem (8); 13. VI. 1938

B – stranski predmet: jugoslovanska književnost s teorijo književnosti (12. V. 1937, 17. VI. 1937)

Klavzura: *Književni rad i zasluge Vuka Stefana Karadžića*; dr. A. Stojčević; osem (8); 10. VI. 1937

Ustni izpit: jugoslovanska književnost s teorijo književnosti; dr. A. Stojčević, dr. F. Kidrič; osem (8); 17. VI. 1937

C – pomožni predmet: francoski jezik in književnost (5. V. 1936, 15. V. 1936)

Ustni izpit: francoščina; dr. F. Šturm; šest (6); 15. VI. 1936

Prijava za dosego doktorskega naslova oz. k doktorskemu izpitu

Dekanatu Filozofskof fakulteta u Ljubljani

Dole potpisati Milan Rakočević, diplomirani student filozofije, najljudnije moli cenjeni naslov, da mu blagoizvoli dopustiti polaganje doktorskega ispita iz čiste filozofije.

Diplomski ispit sam položio 13. juna 1938. godine na Univerzi kralja Aleksandra Ujedinitelja u Ljubljani. Uz molbu prilažem disertaciju pod naslovom Pokušaj sistematizacije Njegošove filozofije u pet tiskanih primeraka, svoj životopis i diplomu o položenom diplomskom ispitu. Istovremeno izjavljam uz časnu reč da sam disertaciju izradio potpuno samostalno i da sam se jedino pomagao izvorima i literaturom navedenom na kraju disertacije.

S poštovanjem

Ljubljana, 16. januarja 1940

Milan Rakočević, dipl. phil.

Curriculum vitae

Milan Rakočević, sin Filipa i Vidosave, rođen 24. marta 1914. godine u selu Krnja Jela, opština Gornja Morača, srez Kolašin, banovina Zetska. Osnovnu školu je učio u Krnoj Jeli, a gimnaziju u Kolašinu, Bijelom Polju i Nikšiću, gde je na tamošnjoj realnoj gimnaziji maturirao 1934. godine. Iste godine se upisao na Filozofski fakultet Univerze kralja Aleksandra Ujedinitelja u Ljubljani, gde je studirao čistu filozofiju s jugoslovenskom književnošću i teorijom književnosti i francuski jezik s francuskom književnošću. Diplomirao je 13. juna 1938. godine.

Zbog slabog materijalnog stanja već u prvim godinama gimnazijskih studija upućen ja na samostalno zaradu i izdržavanje. Pored instrukcija bavio se pisanjem po novinama i povremenim časopisima. Kao srednjoškolac objavio je dva početnička pesnička rada i dva prevoda iz francuske književnosti, a više svojih radova je objavio u povremenim časopisima i publikacijama. Univerzitetske studije je otpočeo kao prefekt u Domu Kneginja Zorka, a kasnije se odao novinarstvu. Poleg stalnog saradivanja u Pravdi saraduje još i u Jutru, Misli in delu, Pregledu, Slobodnoj misli, Zeti, Valjcima, itd.

Sa materialom obuhvaćenim u disertaciji bavio se još u gimnaziji. Za vreme univerzitetskih studija stalno je proučavao i ispitivao Njegoševu filozofiju, o čemu je objavio nekoliko članaka u dnevnoj štampi. Posle toga se namerava posvetiti izučavanju naše domaće filozofije.

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. F. Vebra, dr. N. Županiča, dr. F. Ramovša o disertaciji kandidata Milana Rakočevića z naslovom Njegoševa etika čojstva

Avtorjeva glavna težnja je pokazati, da je znana viteška etika Črnogorcev, to je etika tako imenovanega čojstva, dobila svojega prvega in pravega teoretičnega oblikovalca

v osebi Njegoša in njegovih etičnih pogledih. To je do sedaj, navzlic znani ogromni literaturi o Njegošu in črnogorskem čojstvu, povsem nova teza in avtor je poizkusil, da dokaže svojo tezo z navedbo Njegoševih misli, razstresenih po njegovih pesniških delih, in da s primernim povezovanjem teh misli oriše sliko pravega pomena besede čojstvo.

V uvodu pravilno omeni, da gre tu za pesnika in da je zato potrebno posebno delo, kako dobiti v obilici misli, razstresenih v poedinah pesnitvah, ono pravo ter enotno idejno linijo, ki bi še najbolj ustrezala glavnemu življenjskemu nazoru samega pesnika. Zato je tu potrebna posebna metoda, veljavna za tovrstno preiskovanje vseh mislecev takega pesniško-filozofskega tipa. Utegnejo se dobiti misli, ki si večkrat morda tudi nasprotujejo, in potreben je poizkus dobiti tudi v takih primerih stvarno zvezo med poedinimi konceptijami pesnika, osnovano vsaj na enotnem značaju njegove lastne osebnosti.

Pri Njegošu je tako delo mnogo lažje, nego bi bilo to verjetno na prvi pogled. Pri njem dobimo zelo redko idejna nasprotja, zelo pogosto pa zadenemo na pravo filozofsko doslednost in na formalno in materialno zaokroženo načelno pojmovanje velikih problemov življenja. Taka doslednost in taka zaokroženost se javlja zlasti v Njegoševih mislih o morali življenja in torej o življenju pravega človeka ali čojka. Tem važnejše je, da preide avtor tudi k podrobnejšemu orisu Njegoševe posebne etike. Tudi Njegoš otvarja vprašanje dobrega in zlega in vidi enega značilnih znakov takratnega historičnega položaja njegovega naroda – konkretne nosilce zlega v Turkih in v njihovem življenjskem materializmu, ki mu more ustrezati le taka etika, ki bi bila osnovana na načelu telesnega, senzualnega uživanja. Njegoš je načelni nasprotnik vsakega takega materializma, vsake take hedonistične etike in to celo iz dveh razlogov: prvič vsled njene interne nesmiselnosti in neprimernosti za človeka, kolikor naj bo res pravi človek in ne sama žival, drugič pa tudi vsled samih praktično-življenjskih metod, ki so za etiko takega hedonizma kar neizogibne. So to pač metode samega nasilja, ki poznajo le pravico močnejšega in ki prilagajajo tej svoji tiranski tendenci tudi vse ostale svoje poglede na svet in življenje.

Proti takemu pojmovanju dobrega in zlega postavlja Njegoš svoje načelo junaštva, idealnega junaštva ali viteštva. Tudi njemu ni neznana dvoličnost tega pojma in zato smatra on za pravo junaštvo le ono, ki se gradi na načelu pravičnosti, resnične humanosti in človečanske časti. To je pravo notranje, duhovno viteštvo, ki nima opravka s samo vnanjo opremo in z vsemi ostalimi vnanjimi pridevki znanega srednjeveškega viteza. To je resnično psihološko viteštvo, ki se trudi in daruje za splošne ideale, za zmago dobrega nad zlim in pravice nad krivico. Pravi vitez te vrste išče plačilo za svoja dela samo v viteški slavi in časti, ki ga postavlja za vzor pokolenjem bodočnosti, katera šele bodo vsa ta dela tudi pravično ocenila. Zato se vitez take prave notranje vrste tudi ne ustraši nobenih zgolj vnanjih ovir in nobene premoči v sami vnanji sili pesti. Še

važnejša pa je posebna konsekvence, da se viteštvo te vrste zahteva od vsakega človeka in da to viteštvo ni nikak stanovski privilegij nekaterih odličnikov: »Pod krunama ima strašljivicah, u prnjama ima vitezovah /.../.« Vitezu take vrste tudi niso potrebni nobeni vnani predpisi, zakaj on dela vse po lastnem notranjem nagibu in torej avtonomno. Zato lahko tudi trdimo, da se Njegoševa etika čojstva zelo približuje etiki osebne avtonomije ravnanja, z razliko, da ima pri Njegošu vse to tudi živo, konkretno osnovo, kar šele ji da možnost, da dobi tudi pravi – ljudski značaj in pomen.

Kandidat je svojo tezo podprl z obilico Njegoševih verzov. Avtorjeve navedbe so povsod na prvem mestu in pazljivo je uvaževana tudi vsa potrebna literatura o tem vprašanju. Naj dodam še posebni avtorjev izsledek, ki zadeva tudi znani literarni spor o vprašanju Njegoševga optimizma ali pesimizma. Iz avtorjeve razprave sledi, da moramo Njegoša smatrati vsekakor za etičnega optimista, to je za osebnost, ki ima v etiko, v pravo etiko tudi vero. In ki vidi v etičnih načelih tudi posebno in končno celo edino zmagovito silo življenja. S takim etičnim ali morda še bolje rečeno duhovnim optimizmom se pa lahko vežejo tudi pesimistične poteze, ki pa merijo samo na trenutne dejanske prilike življenja in torej na prilike, ki jih je vprav Njegošovo ljudstvo doživljalo v toliki meri.

Morda bi lahko oporekali, zakaj avtor ni podal posebne primere črnogorskega, Njegoševga čojstva, s podobnimi etičnimi nazori v dosedanji filozofiji, kar bi dalo njegovim izvajanjem še ostrejšo podobo. Ne smemo pa pozabiti, da je to pač prvi poizkus pokazati jedro črnogorskega čojstva skozi prizmo same Njegoševe miselnosti. Povsem verjetno pa je, da je Njegoš črpal svoje gradivo samo iz naroda in brez gledanja na različne etične sisteme: njegova etika čojstva je samonikla, vsled česar smemo trditi, da je kandidat uspešno utemeljil svojo tezo in tako v zadostni meri izvršil svojo dolžnost. Po taki poti so postali omogočeni še novi pogledi na Njegoša kot resničnega domačega, narodnega misleca. Naj še omenim, da je isti avtor že prej objavil še večje delo o Njegošu pesniku – filozofu, za kar je medtem dobil tudi zasluženo priznanje. Izšli sta že, kolikor je meni znano, dve obsežni in pozitivni oceni (ena v Srbskem književnem glasniku in druga v Hriščanski misli). Posebno Društvo za proučevanje Njegoša, ki se je nedavno pod Beličevim predsedstvom ustanovilo v Beogradu, pa je avtorja izbralo za svojega člana.

Delo te vrste je zahtevalo od kandidata izrednega truda in najresnejše poglobitve v vse Njegoševe misli in zasluži v znanstvenem in nacionalnem pogledu, da ga tudi Fakultetni svet odobri in da se kandidat na osnovi te odobritve pripusti k polaganju ustnih rigorozov.

V Ljubljani, dne 17. januarja 1941

dr. F. Veber, dr. N. Županič, dr. F. Ramovš

Op.: Tipkopis.

Zapisnik št. 1/40 o rigorozu kandidata Milana Rakočevića

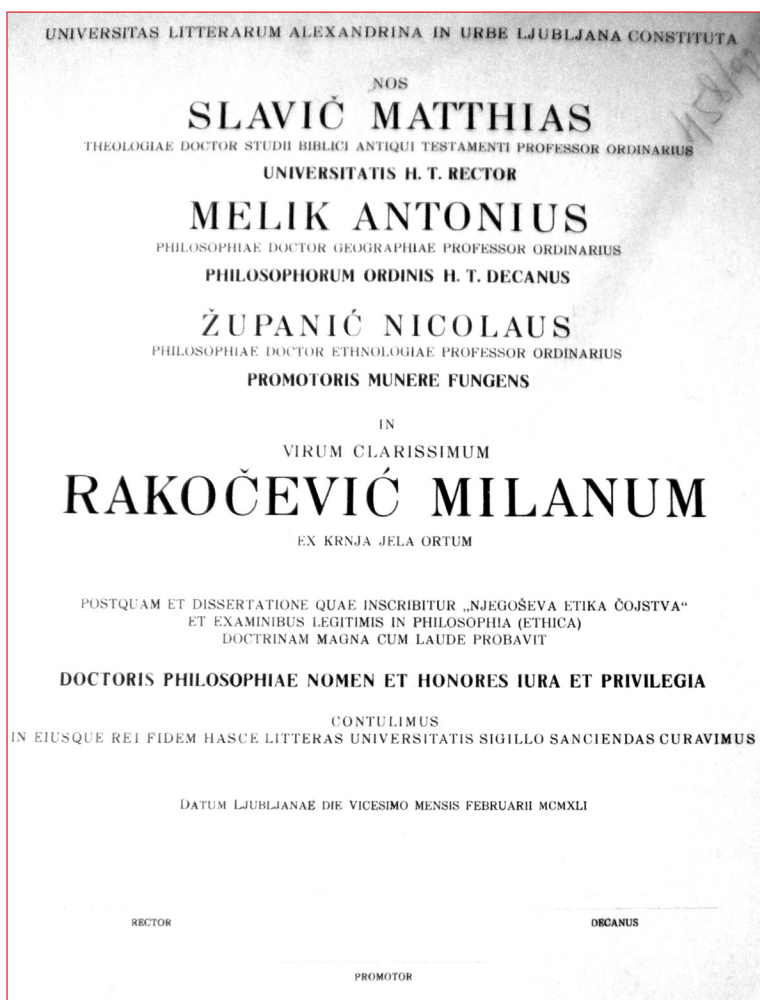
Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz izjemne znanstvene skupine dne 13. junija 1938 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 15. novembra 1940 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 18. januarja 1941 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dekan kot predsednik, prof. F. Ramovš, prof. F. Veber, prof. N. Županič kot člani komisije.

Naslov disertacije: Njegoševa etika čojstva

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. Ramovša, prof. dr. Vebra in prof. dr. Županiča sprejel Fakultetni svet na seji dne 21. januarja 1941 in obenem odločil, da se disertacija tiska v celoti.

Slika 26: *Kopija doktorske listine doktorja Milana Rakočevića. (ZAMU)*

Ustni izpit se je vršil dne 6. februarja 1941 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan dr. A. Melik kot predsednik, prof. Ramovš, prof. Županič in prof. Veber kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber (filozofija): Optimizem – pesimizem s filozofskega vidika; Ljudski – individualni pomen filozofije; Prirodno – pozitivno pravo po Njegošu; Njegoš in glavne moderne filozofske struje.

Vprašanja: dr. N. Županič: Kateremu kulturnemu pasu Balkan. polotoka pripada Njegoš in črnogorsko čojstvo? Morala patriarhalnega kulturnega pasu; Hrabrost pri filozofu Platonu – Laches; Platonova politika in etika.

Ocena (skupaj z disertacijo): 8 – osem

V Ljubljani, dne 6. februarja 1941

Komisija: dekan dr. A. Melik kot predsednik, dr. F. Veber, dr. N. Županič, dr. F. Ramovš.

Op.: Tipkopic, rokopis.

Ludovik PUŠ (1896–1989)

Ludovik Puš iz Šentvida na Dolenjskem je maturiral na škofijski klasični gimnaziji v Šentvidu pri Ljubljani. Po maturi je bil vpoklican v vojsko, v kateri je preživel tri leta in pol ter bil ranjen. Po 1. svet. vojni je vstopil v ljubljansko bogoslovje ter opravil pet semestrov (imatrikuliral se je 1. marca 1920). Zaradi bolezni je študij prekinil in se zaposlil v Kmetijski šoli Grm kot učitelj in vzgojitelj. Tam je ostal deset let. Leta 1926 se je vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, opravil dva semestra in zopet zaradi službenih obveznosti študij prekinil. Nadaljeval ga je šele leta 1936, ko se je inškriral v tretji semester, in sicer 25. septembra leta 1936. Zaključil ga je 13. februarja 1940 z diplomskim izpitom iz 27. znanstvene skupine. 4. novembra istega leta je oddal prijavo za opravljanje doktorskega izpita. Predložil je disertacijo z naslovom *O kmečki duši*, ki je bila sprejeta na seji Fakultetnega sveta 21. marca 1941, ko je bila s strani poročevalcev ocenjena pozitivno. Ustni izpit je opravljal 29. marca in prejel skupaj z disertacijo oceno devet. Ludovik Puš je bil promoviran 1. aprila 1941.

Imatrikulacija: 1. III. 1920

Diplomski izpit: 13. II. 1940

Aprobacija: 21. III. 1941

Promocija: 1. IV. 1941

Naslov disertacije: *O kmečki duši – Donos k psihologiji kmečkega človeka*

(Inauguralna disertacija, ki jo je predložil filozofski fakulteti univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani Ludovik Puš, da bi dosegel doktorsko čast, 1940.)

Op.: Tipkopis, vezana v obsegu 85 foliantov.

Inskripcija

ZS 1926/27

Veber: Razvojna psihologija II. (4); isti: Zgodovina filozofije (2); Salopek: Uvod v paleontologijo (4); Radojčić: Srbi in Bizanc (4); Hinterlechner: Petrografija (2); Gavazzi: Geografija sev. in vzh. Evrope (2); isti: Izbrana poglavja iz fizične geografije (2); – 8. oktober 1926. Op.: Prestopil je s Teološke fakultete, kjer je absolviral pet semestrov.

LS 1926/27

Veber: Razvojna psihologija II. (4); isti: Zgodovina filozofije (2); Salopek: Uvod v paleontologijo (4); Radojčić: Srbi in Bizanc (4); Hinterlechner: Petrografija (2); Gavazzi: Geografija sev. in vzh. Evrope (2); – 11. februar 1927.

ZS 1927/28

Veber: Etika I. (4); isti: Oris in analiza Aristotelove etike (1); Sodnik: Leibniz (2); ista: Filozofija F. S. Karpeta (1); Ozvald: Zgodovina pedagoških prizadevanj (3); Gogala: Viktor Bežek v slovenski pedagogiki (2); Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); Baerent: Gramatika novovisokonemškega jezika (2); Radojčić: Zgodovina Srbov od VI. do XI. stoletja (3); isti: Bizantinski viri (1); Ozvald: Praktični pedagoški seminar: Stara in nova pedagogika (2); isti: Teoretični in pedagoški seminar: Pedagoška psihotehnika (1); Veber: Filozofski seminar: *O duši* (2); – 25. september 1936. Op.: Priložena je fotografija.

LS 1926/27

Veber: Etika I. (4); isti: Meinongova etika (1); isti: Seminar: Kartezijeva *Razprava o metodi* (2); Sodnik: Leibniz (2); ista: Filozofija F. S. Karpeta (1); Ozvald: Zgodovina pedagoških prizadevanj (3); isti: Seminar: Starogrška sociologija (2); isti: Seminar: Stara in nova pedagogika (2); Gogala: Viktor Bežek kot metodik (2); Radojčić: Zgodovina Srbov od VI. do X. stoletja (3); isti: Bizantinski viri (1); – 3. marec 1937.

ZS 1937/38

~~Ozvald: Cilji in pota znanstvene pedagogike (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Kulturna kriza naše dobe (2); isti: Praktično-pedagoški seminar: vzgajanje aktivnosti (2); Gogala: Srednješolska metodika (2); isti: Vaje iz praktične metodike (4); Veber: Spoznavna teorija I. (4); isti: Filozofske osnove sociologije (1); isti: Seminar: F. Brentano; referati in diskusije (2); Sodnik: Angleški empirizem (2); ista: Izbrana poglavja iz zgodovine filozofije pri Slovencih (1); Radojčić: Zgodovina Srbov X.–XII. stol. (3); Kos: Izbrana poglavja iz zgodovine Slovencev (1); – 7. oktober 1937.~~

LS 1937/38

Ozvald: Cilji in pota znanstvene pedagogike (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Kulturna kriza naše dobe (2); isti: Praktično-pedagoški seminar: Vzgajanje aktivnosti (2); Gogala: Srednješolska metodika (2); isti: Vaje iz praktične pedagogike (2); Veber: Spoznavna teorija I. (4); isti: Filozofske osnove sociologije (1); isti: Seminar: F. Brentano; referati in diskusije (2); Sodnik: Angleški empirizem (2); ista: Izbrana poglavja iz zgodovine filozofije pri Slovencih (1); Radojčić: Zgodovina Srbov XII.–XIV. stol. (3); Kos: Izbrana poglavja iz zgodovine Slovencev (1); – 5. februar 1938.

ZS 1938/39

Ozvald: Pedagoška antropologija (3); isti: Teor.-pedagoški seminar: Psihologija testov (2); isti: Praktično-pedagoški seminar: Didaktična tehnologija (2); Gogala: Didaktika predmetov na osnovni šoli (1); isti: Vaje iz praktične pedagogike (2); Veber: Teorija stvarnosti (4); isti: Uvod v psihologijo prava (1); isti: Seminar: E. Mally: *Erlebnis und Wirklichkeit* (2); Sodnik: Angleški empirizem (2); Radojčić: Zgodovina Srbov XIII.–XIV. stol. (3); Kos: Gospodarska in socialna zgodovina Slovencev (1); – 10. oktober 1938. Op.: Opravil je diplomski izpit iz XXVII. skupine, razdelek c.

LS 1938/39

Ozvald: Pedagoška antropologija (3); isti: Teor.-pedagoški seminar: Psihologija testov (2); isti: Praktično-pedagoški seminar: Didaktična tehnologija (2); Gogala: Didaktika srednješolskih predmetov (1); isti: Začetki slovenskega vzgojeslovja (1); Veber: Teorija stvarnosti (4); isti: Uvod v psihologijo prava (2); isti: Seminar: E. Mally: *Erlebnis und Wirklichkeit* (2); Sodnik: Angleški empirizem (2); Radojčić: Zgodovina Srbov XIII.–XIV. stol. (3); Kos: Gospodarska in socialna zgodovina Slovencev (1); – 7. marec 1939.

Diplomski izpit: 13. II. 1940

Kandidat: Ludvik Puš

Diplomski izpit: XXVII. znanstvena skupina

A – glavni predmet: pedagogika

B – stranski predmet: filozofija

C – pomožni predmet: narodna zgodovina

Ustni izpit: narodna zgodovina; dr. M. Kos; dr. N. Radojčić; opravil; 12 maj 1938

Op.: Nepopolna dokumentacija.

Curriculum vitae

Rojen sem bil dne 12. januarja 1896 v Velikih Češnjicah pri Št. Vidu na Dolenjskem v kmečki hiši. Ko sem dovršil štiri razrede domače ljudske šole, so me dali v gimnazijo v Št. Vid nad Ljubljano. Po maturi na tej klasični gimnaziji sem bil tri leta in pol pri vojaki med bivšo svetovno vojno; bil sem tudi na fronti in ranjen.

Po končani vojni sem l. 1918 stopil v ljubljansko bogoslovje in absolviral pet semestrov, nakar sem radi težkega obolenja moral študij pustiti in se povsem več kot leto dni posvetiti zdravljenju. Ko sem za silo okreval, sem zaprosil za l. 1922 razpisano mesto učitelja in vzgojitelja na Kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. Na tem mestu sem ostal deset let. Medtem sem napravil še učiteljsko maturo na ljubljanskem učiteljskišču in l. 1925 usposobljenostni izpit. Kot vzgojitelj kmečke mladine sem si nabral precejkušenj v tem pogledu.

Že l. 1926 sem se vpisal na Filozofsko fakulteto in dovršil dva semestra, vendar mi ni bilo mogoče naprej študirati, ker sem bil predaleč in me je služba preveč vezala na zavod, kjer mi je bila poverjena vzgoja kmečkih mladeničev.

L. 1932 sem prišel v Ljubljano, vendar mi okoliščine vse do l. 1936 niso dovoljevale, da bi bil študij nadaljeval. Šele tega leta sem se mogel končno javno odločiti, da se ponovno vpišem. Tako sem študij konec šol. leta 1938/39 končal in napravil zadnji diplomski izpit iz pedagogike dne 13. februarja 1940. Ves čas sem opravljal svojo uradniško službo kot banovinski referent za združništvo in kmečko organizacijo pri kmetijskem oddelku kr. banske uprave, kjer sem še danes.

V prejšnjih letih sem se mnogo bavil z glasbo, napisal sem več kompozicij, ki so jih tudi izvajali na koncertih; v Novem mestu sem ustanovil in sam vodil zbor Glasbene matice, pozneje pevski zbor Gorjanci. V zadnjih letih sem moral muziko nekoliko zanemariti.

Ves čas od l. 1922 sem intenzivno opazoval in proučeval življenje kmečkih ljudi, zlasti mladine. Zanimala so me – to je bilo v zvezi z mojim poklicem – zlasti psihološka in pedagoška vprašanja. Sedaj mi je uspelo to proučevanje zaključiti z univerzitetnim študijem.

Krona mojemu delu (napisal sem mnogo člankov in nekaj brošur) naj bi bila v dosegi doktorske časti na podlagi disertacije O kmečki duši. Morda se do sedaj na Aleksandrovi univerzi v Ljubljani ni še noben akademik tako podrobno bavil s temi važnimi vprašanji; v današnjem času so pa še posebno vredna in primerna, da si kdo pridobi na njihovem proučevanju tudi doktorski naslov.

V Ljubljani, dne 4. novembra 1940

Ludovik Puš

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. F. Vebra, dr. N. Županiča in dr. K. Ozvalda o disertaciji Ludovika Puša z naslovom O kmečki duši

Avtor pričujoče disertacije g. Ludovik Puš je absolviral z odličnim uspehom klasično gimnazijo v Št. Vidu nad Ljubljano in se je nato – po triinpolletni vojaški dolžnosti v bivši svetovni vojni – posvetil teološkemu študiju ter dovršil pet semestrov, nakar je radi boleznj študij moral pustiti.

Po ozdravitvi je prevzel mesto učitelja in vzgojitelja kmečke mladine na Kmetijski šoli na Grmu, sedaj se pa že dalj časa udejevtvuje kot banovinski referent za zadružništvo in kmetijsko organizacijo. To sem moral omeniti, da pojasnim Puševo posebno zanimanje, ki ga je izpričal tudi v vsem svojem delu na naši Filozofski fakulteti in v mojem seminarju. Že iz njegovih prvih seminarskih nalog sem mogel razbrati njegovo osnovno težnjo, da bi kmečko vprašanje v najširšem in najožjem pomenu besede postalo tudi psihološko in zlasti psihološko osvetljeno in utemeljeno. K temu ga je nagibalo pač dvoje, troje: njegovo kmečko poreklo, njegova dotedanja naobrazba, ki mu je dobro služila tudi pri njegovem kasnejšem praktičnem delu za kmeta in okrog kmeta, in pa seveda njegov posebni fakultetni študij filozofije, psihologije in pedagogike na naši univerzi. Zato se ne čudim, da mu je kot zrelejšemu človeku uspelo že pred končanim zadnjim diplomskim izpitom predložiti posebno domačo nalogo O psiholoških osnovah kmečkega stanu, ki je s prav malimi formalnimi spremembami lahko izšla kot posebna knjiga (Kmečki stan, l. 1939).

Tudi pričujoča disertacija obravnava isto vprašanje, to pa že v smislu prave znanstvene sistematike in v duhu poglobljenega teoretičnega gledanja na vso ogromno tvarino, ki prihaja tu v poštev in ki jo je bilo treba v nemali meri še le na novo odkriti. Glavno znanstveno zaslugo avtorja vidim v tem, da skuša posebno psihološko podobo kmečkega človeka podajati in umevati tudi z vida splošnih psiholoških dejstev in na ta način ugotoviti tudi načelno mesto, ki gre kmečkemu življu v celokupni strukturni celoti človeka in družbe. Na ta način se mu je po moji sodbi res posrečil dokaz, da kmečko vprašanje res ni le vprašanje takega ali drugačega miljeja in z njim povezanega posebnega gospodarskega načina in dela, temveč da je to vprašanje v prvi vrsti in v najglobljih svojih koreninah vsaj obenem tudi pravo značajno in torej tako psihološko vprašanje, ki zadeva samo naravo človeka in ne le tega, kar to naravo tako ali drugače samo od zunaj obdaja. Če motrimo Puševo delo s tega vidika, moramo priznati, da ima svoj pomen in vrednost v prvi vrsti tudi za samo teoretično usmerjenega psihologa in pedagoga in ne morda samo za onega, ki mu je le na praktičnem dvigu dežele in življenja na njej.

Disertacija razpada stvarno-vsebinsko v štiri poglavja. V prvem poglavju odkriva avtor na jasen in prepričevalen način take poteze kmečke duše, ki naj bodo res prvobitne in ki celo presegajo ožje razdalje, kakor so dane npr. z razliko v spolu, starosti in tudi v

posebnem gospodarskem delu in stanju. Posebno ostro je avtorjevo razlikovanje med primarnim in primitivnim, kar ga upravičuje k sklepu, da utegne kmečki človek ob vsej svoji prilični primitivnosti biti neprimerno primarnejši nego recimo mestni, vtem ko hira življenje v mestu ob vsej morebitni neprimitivnosti ponajveč na tem, kjer je oddaljeno od resničnih primarnih osnov vsega duševnega javljanja. Avtor seveda ne ostaja samo pri besedi, ampak podaja tudi zlasti vse tipične smeri vsega tega, kar je v življenju človeka res primarno, prvobitno, in ne le sekundarno, drugotno. Opisano prvo poglavje tvori obenem načelno teoretično osnovno za vsa nadaljnja avtorjeva izvajanja. V drugem, tretjem in četrtem poglavju se bavi namreč avtor z vsemi posameznimi vejami v prvem poglavju opisane primarne osnove življenja človeka. Tako se v drugem poglavju obravnava zlasti odnos do zemlje in do vsega tega, kar je z njo v zvezi in ima še svoj posebni pomen tudi za tako ali drugačno svojstvo človeka. Tu zlasti zadovoljuje avtorjevo razlikovanje med dvojnimi, primarnim in sekundarnim odnosom do zemlje, ki pove, da je kmetu zemlja res še vse kaj drugega, nego samo fizični pogoj za obstoj. Tu je zemlja v prvem redu zlasti še *ager* (ne samo *terra*), to je prava krušna mati, ki pa jo je treba tudi negovati, ako naj nastopa v vsej moči te svoje posebnosti. Taka dejstva omogočajo avtorju tudi posebno in ostrejšo opredelitev vsega res kmečkega materializma in idealizma, ki se tu, ob kmetu, drug drugega nujno dopolnjujeta in si nista medsebojno nasprotna.

V tretjem poglavju dobimo zanimivo obravnavo tiste posebne in važne veje kmečke primarnosti, ki pogaja celo enako posebno metafizično kmečko miselnost in katera šele nam da pravilnejše umevanje tudi vse prave kmečke religioznosti. V taki zvezi je važen zlasti odlomek o racionalizmu v kmečki religioznosti, ki temelji v religioznem izživljanju podreditve pod sistemizirani red in postavo. Psihološko važna je tudi Puševa ugotovitev, da vražarstvo ni prav kmečka specialiteta, temveč je celo že nekak odpad od primarnih osnov in torej le izrodek primitivne in ne naravne – primarne narave. Vse to zopet še posebej dokazuje, kako je tudi kmečka religioznost primarno osnovana in kako izvira tudi ona iz kmetove prvobitne agrarne navezanosti. Četrto poglavje bi lahko imenovali poskus nekake primarne, to je prave kmečke sociologije človeka. V tem poglavju navaja namreč avtor ono poslednjo vejo življenjske primarnosti, ki pogaja tudi enako primarne osnovne odnose človeka s človekom. Zato dobimo v tem delu zopet nove osvetlitve zlasti družinske, vaško-sosedstvene in tudi prave narodne in stanovske skupnosti. Vprav v teh vprašanjih je prinesel avtor še več že v svoji omenjeni prvi knjigi, na katero se tu tudi večkrat sklicuje. Važno je v tem delu zlasti avtorjevo upoštevanje osebnega (personalnega) dela človeka, brez katerega bi tudi omenjene in podobne socialne oblike izgubile svoj posebni pomen in smisel. Navedena so samo vsa glavnejša dejstva, ki jih je avtor ugotovil in ki utegnejo zanimati tudi znanstvenega teoretika. Pozabiti tudi ne smemo, da je to pač prvi poskus te vrste pri

nas in da doslej še nimamo dela, ki bi si nadelo nalogo, da nam poda celotno in to kar načelno psihologijo življenja na vasi. Psihologi, pedagogi in sociologi so doslej to vprašanje obravnavali več ali manj le odsečno, partikularno in ne tudi totalitetno, celostno. Zato je tudi lahko priznati, da bodo marsikatero podrobne in podrobnejše avtorjeve ugotovitve zahtevale še posebno revizijo in morda tudi dejansko popravo. Toda v celoti vzbuja Puševa delo jasen in trden vtis uspelega poskusa te vrste. Zato podpisani predlagamo, da sprejme visoki Fakultetni svet predloženo disertacijo kot uspelo in da dovoli kandidatu pristop k ustnim rigorozom. Za natis priporočamo prvo in drugo poglavje predloženega elaborata.

V Ljubljani, dne 12. marca 1941

dr. F. Veber, dr. N. Županič, dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopis.

Zapisnik št. 5/40 o rigorozu kandidata Ludvika Puša

Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 27. znanstvene skupine dne 13. februarja 1940 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 4. novembra 1940 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 15. novembra 1940 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dekan kot predsednik, prof. K. Ozvald, prof. F. Veber, prof. N. Županič kot člani.

Naslov disertacije: O kmečki duši

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. Vebra, dr. Ozvalda in dr. Županiča sprejel Fakultetni svet na seji dne 21. marca 1941 in obenem odločil, da se disertacija tiska v celoti.

Ustni izpit se je vršil dne 29. marca 1941 od 10. do 13. ure.

Navzoči: dekan dr. A. Melik kot predsednik, prof. Ozvald, prof. Veber in prof. Županič kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Antropologija s prirodoslovnega in filozofskega vidika; Čutenje in stvarnost; Psihološko utemeljene vrste stvarnosti; Okolica – milje; Psihološka osnova socialnih odnosov.

Vprašanja: dr. N. Županič: Razdelitev Slovencev v kulturne skupine; Rasna estetika jugoslovanskega ljudstva; Psihološka utemeljitev jugoslovanske, rasne estetike.

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Beg z dežele (naj se vsestranski pojasni).

Ocena (skupaj z disertacijo): 7 – sedem

V Ljubljani, dne 29. marca 1941

Komisija: dekan dr. A. Melik kot predsednik, dr. F. Veber, dr. K. Ozvald, dr. N. Županič.

Op.: Rokopis.

Vprašanja:

Antropologija s prirodoslovne in filozofske vidice
 Četrtje in stvarnost
 Psihološko utemeljevanje vrste stvarnosti
 "Okolica" - "Miče"
 Psihološke osarve "socialnih vidov".
 fr. Veber

Razpletitev slovenca v kulturne skupine
 Rasna estetika jugoslovanskega ljudstva.
 Psihološka utemeljitev jugoslov. rasne estetike
 Lj. Fujačan

Bez, Stžela (naj se vsotiranski potirami)
 K. Rynek

Ocena (skupno z disertacijo): sedem (7)

V Ljubljani, dne 29. marca 1941.

Člani izpitnega odbora:

Lj. Fujačan
 Dekan kot predsednik:
 M. K. M. K.

fr. Veber
 K. Rynek

Uspeh se ocenjuje s številkami od 1 do 10. Kandidat je naredil izpit, ako dobi po sklepu odbora najmanj skupno oceno 6 in ako tudi ustni izpit nima ocene, nižje od 6.

Slika 27: Zapisnik o opravljenem rigorozu doktoranda Ludvika Puša. (arhiv FF)

Ljubomir JURKOVIĆ (1898–1982)

Proesor Ljubomir Jurković se je k doktorskem izpitu prijavil deset let za tem, ko je končal študij na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je diplomiral iz XVIII. znanstvene skupine: spoznavne teorije, logike, psihologije in zgodovine filozofije kot glavnih predmetov, pedagogike, estetike in srbohrvaške književnosti kot stranskih predmetov. Leta 1933 je opravil profesorski izpit za srednješolskega profesorja. Že leta 1926 je bil zaposlen v Ljubljani kot predmetni učitelj na Tehniški srednji šoli, od leta 1930 na Državnem učiteljskišču, od leta 1935 pa na Državni klasični gimnaziji.

Zanimiva je Jurkovičeva izobraževalna pot. Po končani osnovni šoli v Benkovcu, kjer je bil tudi rojen kot sin sodnega svetnika, je leta 1920 maturiral na Višji realki v Splitu. Na ljubljansko univerzo se je imatrikuliral 31. oktobra 1921. Vpisal se je na Tehnično fakulteto. V vpisnici za zimski semester 1925/26 je navedel, da je študiral na tehničnih fakultetah na univerzah v Pragi in Ljubljani, kjer je študij tudi zaključil. Kot študent je bil aktiven študentski funkcionar ter član različnih študentskih društev in organizacij v jugoslovanskem prostoru. Vseskozi je objavljala recenzije in prispevke politične, literarne, sociološke in filozofske vsebine, in sicer v časopisju in revijah v Ljubljani, Splitu, Zagrebu, Sarajevu, Nikšiću in Šibeniku. Tako je bil Ljubomir Jurković ob prijavi k doktorskemu izpitu (31. maja 1940) že izoblikovan pisec in priznan ter uveljavljen javni kulturni delavec. Kot doktorsko disertacijo je predložil delo Psihologija patriotskog osećanja, ta pa je bila ocenjena kot resno in originalno znanstveno delo in se je lahko tiskala v izvlečku. 27. junija je kandidat

opravil še ustni izpit, skupaj z disertacijo pa je prejel oceno devet. Ljubomir Jurković je bil promoviran za doktorja filozofije 24. junija 1941.

Imatrikulacija: 31. X. 1921

Absolutorij: 19. XI. 1929

Diplomski izpit: 13. II. 1930

Aprobacija: 26. VI. 1940

Promocija: 24. IV. 1941

Naslov disertacije: Psihologija patriotskog osećanja

(Doktorska disertacija, U Ljubljani, 1940)

Op.: Disertacija je napisana v srbohrvaškem jeziku, v cirilici, tipkopolis, nevezana, 136 foliantov.

Inskripcija

ZS 1925/26

Veber: Psihologija (nadaljevanje: analiza in razvoj mišljenja) (4); isti: Zgodovina filozofije (nadaljevanje: vrhunec in konec starogrške filozofije) (2); isti: Seminar: Kritični pretres znanstvene zapuščine + Klementa Juga (2); isti: Seminar: Kritični pretres znanstvene zapuščine + Klementa Juga (2); Ozvald: psihologija mladine (4); isti: Seminar: Vzgoja volje (2); Stojićević: Sintaksa srbohrvaškega jezika (2); isti: Dubrovaška književnost (2); isti: Seminar: Teksti iz srbohrvaške književnosti (1); – 16. november 1925. Op.: Navedel je, da je študiral na tehniških fakultetah univerz v Pragi in Ljubljani in da je študij zaključil.

LS 1925/26

Veber: Psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Psihologija mladine (4); isti: Seminar (2); Stojićević: Srbohrvaške književnosti (2); isti: Sintaksa (2); isti: Seminar (2); – 13. februar 1926.

LS 1925/26

Veber: psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Psihologija mladine (4); isti: Seminar (2); Stojićević: Srbohrvaške književnosti (2); isti: Sintaksa (2); isti: Seminar (2); – 13. marec 1926.

ZS 1926/27

Veber: Psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Pedagogika (4); isti: Seminarske vaje (2); Radojčić: Srpska historija (4); – 1. oktober 1926.

Op.: Opravil je I. del dipl. izpita.

LS 1926/27

Veber: Psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminar (2); Ozvald: Pedagogika (4); isti: Seminarske vaje (2); Radojčić: Srpska historija (4); – 12. februar 1927.

ZS 1927/28

Veber: Sociologija (psihološki in normativni temelji človeške družbe) (4); isti: Zgodovina filozofije (srednji vek) (2); isti: Seminarske vaje (kritičen pretres novjših jugoslovan-skih filozofskih del – Bazala, Dvorniković; Nedeljković, Petronijević; A. Ušeničnik; V. Pavlović in dr.) (2); Nikola Radojčić: Hrvatska zgodovina (3); – 8. oktober 1927. Op.: Opravil je diplomski izpit iz XVIII. skupine.

LS 1927/28

Veber: Psihologija (4); isti: Zgodovina filozofije (2); isti: Seminarske vaje iz psihologije (2); Ozvald: Pedagogika (4); isti: Seminarske vaje (2); Nikola Radojčić: Historija Hrvata (3); – 18. februar 1928.

Diplomski izpit: 13. II. 1930

Kandidat: Ljubomir Jurković

Diplomski izpit: XVIII. izpitni predmet, (31. V. 1926, ?)

A – glavni predmet: pedagogika in estetika

B – stranski predmet: spoznavna teorija, logika, psihologija in zgodovina filozofije

C – pomožni predmet: zgodovina srbohrvatske književnosti (31. V. 1926, 30. VI. 1926)

Ustni izpit: 30. VI. 1926

Op.: Npopolna dokumentacija.

Curriculum vitae

Rodio se je 11. septembra 1898. g. u Benkovcu, u Dalmaciji, sin Dušana Jurkovića, zemaljskog sudskog savetnika, i poč. Marije.

Osnovnu školu je završio u Benkovcu 1909/10, a srednju na Velikoj realci u Splitu, gde je položio maturu 1920. g.

Filosofski fakultet završio je na Univerzi kralja Aleksandra I. u Ljubljani, gde je 13. februara 1930. g. položio diplomski ispit iz XVIII. grupe nauka: teorije saznanja, logike, psihologije i istorije filozofije kao glavnih, a pedagogije, estetike i srpskohrvatske književnosti kao sporednih predmeta. Ispit za srednješkolnog profesora položio je u Ljubljani 9. maja 1933. g. iz iste grupe nauka diplomskog ispita. Kao privremeni predmetni nastavnik stupio je u državnu službu 1926. g. na Tehničkoj srednjoj školi u

Ljubljani, od 1930. g. služi na Državnoj učiteljskoj školi u Ljubljani, odakle je 1935. g. dodeljen na službu kod Državne klasične gimnazije u Ljubljani.

Za vreme univerzitetskih studija aktivno je učestvovao u raznim studentskim društvima i udruženjima. 1925. g. bio je članom prve uprave Sveta slušateljev ljubljanske univerze, a 1926. g. njegovim potpretsednikom i kasnije pretsednikom. Ujedno je bio pretsednik Odbora za sport i ekskurzije Pobratimstva, saveza studenata kraljevine SHS u Beogradu, te pretsednik Sportske reprezentacije slušateljev ljubljanske univerze.

Prilikom 10-godišnjice ljubljanske univerze uredio, opremio i predgovor napisao spomenici Deset let ljubljanske univerze.

Pored političnih, literarnih, socioloških i filozofskih napisa i recenzija po raznim časopisima i novinama (u Ljubljani, Beogradu, Splitu, Zagrebu, Sarajevu, Nikšiću i Šibeniku), izdao je kao zasebne publikacije: *Kotarke, pesme za narod*, Ljubljana 1924, *Komuniste i nacionalno pitanje*, Ljubljana 1928, *Smrt Omera i Merime*, Ljubljana 1928, *Osnovi jugoslovenskog nacionalizma*, Ljubljana 1934, *Mala kraljica noći*, Ljubljana 1934 i *O našim individualitetima*, Šibenik 1940.

Sem toga zauzimao je razne funkcije u upravi Srpske pravoslavne crkvene opštine u Ljubljani, čiji je sada pretsednik, u upravi sekretar, u banovinskom odboru Crvenog krsta, bio je blagajnik Ljudske univerze u Ljubljani i član Filozofskog društva.

Op.: Tipkopolis, brez datuma in podpisa..

Poročilo dr. F. Vebra, dr. K. Ozvalda in dr. S. Stojićevića o disertaciji kandidata Ljubomirja Jurkovića z naslovom Psihologija patriotskog osećanja

Priložena disertacija ima razen predgovora štiri dele: 1. O domovini kot predmetu patriotskega čustvovanja, 2. O subjektu doživljanja vobče in patriotskega čustva posebej, 3. Domovina in naše umsko doživljanje in 4. Domovina in naše nagonsko doživljanje.

Kandidat oriše že v predgovoru glavni namen disertacije, ki je v njegovi tezi, da je patriotsko čustvo elementarno doživetje, ki se kvalitativno razlikuje od vsega ostalega doslej znanega človekovega čustvovanja, in da tvori v tej svoji elementarnosti dušeslovno osnovno tudi za pravo domovinsko izživljanje in loči to izživljanje človeka tudi od njegovega tako imenovanega nacionalnega razvoja in dela.

V naslednjem prvem delu disertacije oriše kandidat domovino kot stvarnost posebnega reda, ki zahteva prav posebno psihologijo in se izkaže plodna zlasti tudi za psihologijo razvojno-dinamskega tipa. V taki zvezi deli kandidat v naslonu na mojo psihologijo opazovanja omenjeno posebno domovinsko stvarnost v tri grupe: 1. neživa vnanja stvarnost, 2. živa nižjeredna stvarnost, 3. živa višjeredna stvarnost. Prav posebej pa deli kandidat še prvo grupo, neživo stvarnost v nižjeredno i višjeredno vnanjo stvarnost

(npr. voda – ruda) in pokaže, kako je za prvo, nižjeredno stvarnost te vrste, značilen psihološki akt same konverzacije, v tem ko se pri drugi, višjeredni neživi stvarnosti, katera šele tvori tako imenovano nacionalno bogastvo v ožjem pomenu besede, javlja višjeredni dušeslovni akt posebne elekcije.

V drugem delu razpravlja kandidat podrobneje o samem subjektu doživljanja in pokaže, da ima patriotsko čustvo tudi s tega, subjektološkega vidika, svoje zakonito mesto in svoj posebni pomen. V taki zvezi opozarja zlasti na sem spadajoči in torej posebni patriotski pomen našega opazovalnega čuta in na tem čutu zgrajeno možnost še take posebne opazovalne tipologije ljudi, ki upošteva tudi posebno psihologijo samega patriotskega čustvovanja, in to kot že omenjenega svojevrstnega elementarnega doživljanja. Tu je zlasti pomembna avtorjeva analiza mladinskega opazovanja te vrste in njegov pomen za nastanek in razvoj samega patriotskega čustvovanja človeka. Brez tega mladinskega opazovanja take, patriotske vrste, bi tudi ves poznejši in torej npr. moški patriotizem bil in ostal le prazna beseda. S takih vidikov je enako važno tudi kandidatovo upoštevanje posebnega socialnega miljeja mladega človeka in onega posebnega vpliva, ki ga ima ta milje tudi na naše patriotsko izživljanje.

V tretjem delu podaja kandidat podrobnejšo analizo našega umskega doživljanja (predstavljanja in mišljenja), in to seveda zopet s posebnim pogledom na samo patriotsko čustvovanje in na vzporedno posebno psihološko jedro domovine. Kandidat prevzema analitično-psihološko delitev med senzitivnimi in imaginativnimi predstavami in mislimi, ki jo pa še izpopolnjuje s svojo tezo, da velja tudi za naše imaginativno umsko doživljanje še posebna delitev med pravilnim in nepravilnim predstavljanjem ali mišljenjem in da ima to dejstvo posebni pomen tudi za samo patriotsko čustvovanje človeka. Da, prav ta, imaginativna pravilnost ali nepravilnost življenja daje našemu pojmu domovine še njegov posebni – subjektološki pomen in nam da tako zaslutiti, da tudi vprašanje domovine ni samo vprašanje nečesa (tega, kar tvori domovino v samem materialno-predmetnem pogledu), temveč da je to tudi vprašanje – nekoga (namreč onega, ki naj domovinsko gleda in čuti). Še prav poseben pomen gre v tej zvezi tudi kandidatovi delitvi med slepim in zavestnim patriotizmom, izmed katerih je pa prvi osnovnejši, tak, da bi brez njega tudi posebna in po vsej verjetnosti samo za človeka značilna patriotska zavest bila in ostala že naprej izključena.

V končnem, in obenem glavnem, četrtem delu svoje disertacije obrne kandidat vso pozornost samemu patriotskemu čustvovanju in poda v markantnih potezah tudi svojo posebno psihologijo tega doživljanja. Najprej odloči vprašanje posebnih psiholoških podlag tega čustva in ugotovi med temi podlagami zlasti potrebo in pomen prav posebnega svojilnega opazovalnega pogleda na svet in življenje. Ob vprašanju

razvojne geneze patriotskega čustva kandidat pravilno opozarja na primer doživljanja, ki ga ima že rojenček v mehki in topli zibelki in ki utegne biti prvi zarodek poznejšega pravega patriotskega čustva. Take in podobne psihološke analize pomagajo avtorju, da poda končno tudi neposredno definicijo samega patriotskega čustvovanja, in to tudi v primeri z vsem ostalim čustvovanjem človeka. Kandidat ugotavlja na samem patriotskem čustvu sedem posebnih dimenziji, to pa šest kvalitativnih in eno kvantitativno. Med prve spada: 1. pozitivnost – negativnost, 2. senzitivnost – imaginativnost, 3. polnost – praznost, 4. durativnost – perfektivnost, 5. intenzivnost – ekstenzivnost, 6. svojilnost – kazalnost, pri čemer pa prehaja v primeru kazalnosti samo patriotsko čustvo v kontrarno nasprotno ter enako posebno kozmopolitsko čustvovanje človeka. Omenjeno kvantitativno dimenzijo patriotskega čustva pa tvori njegova vsakokratna jakost v ožjem pomenu besede.

Naj še izrecno pripominjam, da pomeni priložena disertacija prvi poizkus take čiste analitične psihologije ali prave fenomenologije našega patriotskega doživljanja in da zato kandidatu razen same metode, ki je za delo potrebna, tudi ni bilo potrebno navanje starejše in na drugačnih osnovah zgrajene literature o tem vprašanju. Disertacija nima namena, da da zgodovinsko-razvojni pregled tega vprašanja, temveč da na podlagi moderne psihologije iznese novo in neposredno razumevanje same narave patriotskega čustvovanja. Iz istega razloga, namreč z ozirom na originalnost disertacije, je tudi umevno, da marsikatero avtorjeve postavke še niso in ne morejo biti povsem vsebinsko dovršene in tudi formalno izbrušene. Za natis je pa delo zrelo. Podpisana komisija predlaga, da sprejme visoki Fakultetni svet priloženo disertacijo kot uspešno in da pripusti kandidata k ustnim rigorozom.

Disertacija se lahko natisne v celoti ali pa delno, pri čemer pride v poštev ves IV. del – Definicija patriotskega čustva.

V Ljubljani, dne 24. junija 1940

dr. France Veber

Vestno sem preštudiral disertacijo g. prof. Jurkovića ter se strinjam z mišljenjem g. prof. Vebra, da ta disertacija predstavlja resno in originalno znanstveno delo.

dr. A. Stojićević, dr. K. Ozvald

Op.: Tipkopis. Mnenje dr. S. Stojićevića je podpisal tudi dr. Ozvald.

Dekanov dopis

Gospodom članom Fakultetnega sveta

K doktorskemu izpitu iz filozofije (disertacija Psihologija patriotskog osećanja) se je prijavil gospod prof. Ljubomir Jurković. Po sklepu Fakultetnega sveta Filozofske

fakultete z dne 1. junija 1940 je bila sprejeta kandidatova prijava in določena sledeča komisija: dekan kot predsednik, prof. Ozvald, prof. Stojičević in prof. Veber kot člani komisije. Radi sedanjih neugodnih razmer bi kandidat rad opravil rigoroz še v tem šolskem letu. Ker pa do jeseni ni v vidu nobena seja več, dajem v sporazumu z gospodom prodekanom prof. dr. Kidričem na glasovanje *per rollam* predlog komisije, da se disertacija prof. Ljubomira Jurkovića iz filozofije sprejme ter prosim gospode člane Fakultetnega sveta, da oddajo pismeno svoj votum.

Komisija je mišljenja, da bi z ozirom na pomembnost in originalnost disertacije bilo koristno, da se disertacija natisne v celoti. Z ozirom na sedanje razmere in draginjo tiska (disertacija je obsežna), je pa komisija določila, da se takoj natisne samo četrti del disertacije z naslovom Definicija patriotskega čustva. V slučaju pa, da se kak član Fakultetnega sveta s tem načinom ne strinja, bom takoj glasovanje *per rollam* ustavil.

V Ljubljani, dne 24. junija 1940

Dekan: dr. J. Hadži

Glasovanje: Prof. Bradač, Hadži, Kelemina, Kidrič, Kos, Melik, Nahtigal, Oštir, Ozvald, Plemelj, Radojčić, Ramovš, Horvatić, Saria, Stelè, Stojičević, Šturm, Veber

Op.: Dekanov dopis članom Fakultetnega sveta in seznam le-teh.

Zapisnik o rigorozu kandidata Ljubomirja Jurkovića

Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 27. znanstvene skupine dne 13. februarja 1930 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 31. maja 1940 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 1. junija 1940 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dekan kot predsednik, prof. Ozvald, prof. Stojičević in prof. Veber kot člani komisije.

Naslov disertacije: Psihologija patriotskog osećanja

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. Vebra, dr. Ozvalda in dr. Stojičevića sprejel Fakultetni svet na seji dne 26. junija 1940 in obenem odločil, da se disertacija tiska v izvlečku oz. IV. del z naslovom Definicija patriotskega čustva. Kandidat naj izvede gotove korekture in spremembe v sporazumu z gospodom referentoma Vebrom in Stojičevićem.

Ustni izpit se je vršil dne 27. junija 1940 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan dr. J. Hadži kot predsednik, prof. K. Ozvald, prof. A. Stojičević in prof. F. Veber kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Teorija čustvovanja; Teorija čutenja; Senzitivnost – imaginativnost; Animalni – duhovni tipi domovinskosti; Milje.

Vprašanja: dr. A. Stojićević: Odnos kandidatov ka analitičnoj psihologiji prof. Vebera; Razgovor o kandidatovoj psihološkoj terminologiji srpskohrvatskoj.

Vprašanja: prof. Ozvald: Pedagoška problematika v disertaciji; Vzganjanje patriotskega čustva; Nacionalizem, internacionalizem, kozmopolitizem.

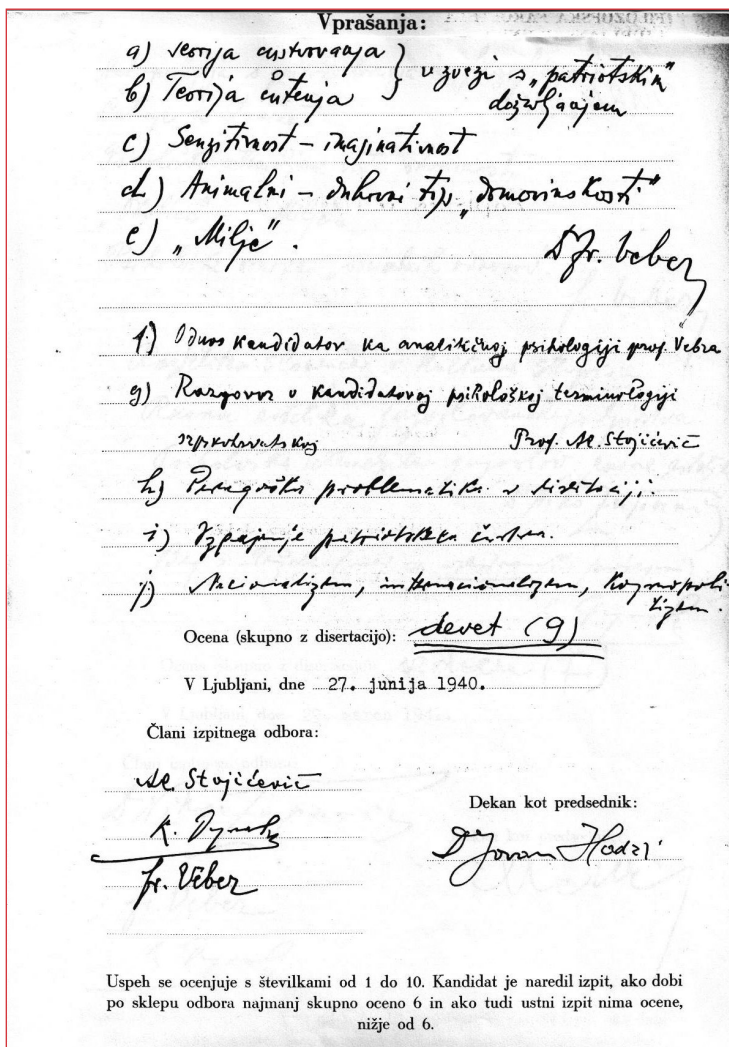
Ocena (skupaj z disertacijo): 10 – deset

dr. J. Hadži

V Ljubljani, dne 27. junija 1940

Komisija: dekan dr. J. Hadži kot predsednik, dr. A. Stojićević, dr. K. Ozvald, dr. F. Veber.

Op.: Tipkopis, rokopis.

Slika 28: Zapisek o opravljenem rigorozu doktorskega kandidata Ljubomirja Jurkoviča. (arhiv FF)

Leon ŽLEBNIK (1918–2004)

Doktorski kandidat Leon Žlebnik se je rodil v Materiji v Italiji. Po končani osnovni šoli, ki jo je obiskoval v Novem mestu, je nadaljeval šolanje na škofijski gimnaziji v Šentvidu pri Ljubljani. Po maturi se je 2. oktobra 1937 imatrikuliral na Univerzi v Ljubljani. Istega dne je inkskribiral prvi – zimski – semester na Filozofski fakulteti. Študij iz izjemne skupine je zaključil z diplomskim izpitom v aprilu 1941. leta. Prijavo k doktorskemu izpitu je vložil 7. oktobra 1941. Priložil je prepis diplome, pet izvodov disertacije z naslovom Emocionalna struktura eudajmonije ter kratek življenjepis. Nalogo so ocenjevalci dr. Veber, dr. Ozvald in dr. Grošelj ocenili kot uspešno ter predlagali, da se tiska II. del s primernim kratkim povzetkom ostalih delov. Ustni izpit je kandidat opravil 13. decembra 1941 in skupaj z disertacijo prejel oceno devet. Promoviran je bil 3. februarja 1942.

Imatrikulacija: 2. X. 1937

Diplomski izpit: 21. IV. 1941

Aprobacija: 27. I. 1941

Promocija: 3. II. 1942

Naslov disertacije: Emocionalna struktura eudajmonije

Op.: Naloga je vezana, tipkopolis, obsega 39 foliantov.

Inskripcija

ZS 1937/38

Veber: Spoznavna teorija I. (4), isti: Filozofske osnove sociologije (1); ist: Seminar: F. Brentano (2); Sodnik: Angl. empirizem (2); ista: Izbrana pogl. iz zgod. fil. pri Slovencih

(1); Šerko: Splošna psihopatologija (2); Ozvald: Cilji in pota znanstvene pedagogike (3); isti: Seminar (2); isti: Praktično-pedagoški seminar: Vzgajanje aktivnosti 82); Gogala: Srednješolska metodika (2); isti: J. Bezjak – slovenski šolnik (1); Bradač: Paton in njegovo delo (2); Grošelj: Rimski epos (3); isti: Seminar: Interpretacija Vergilovih del (2); isti: Proseminar (2); Pipenbacher: Latinski proseminar (2); Šturm: Francoska historična gramatika (glasoslovje) (3); isti: Francoska književnost v srednjem veku (2); isti: Seminar: Vaje iz starejših romanskih jezikov in književnosti (2); Lacroix: Francoske praktične vaje (2); isti: Molièrovo gledališče in XVII. stoletje (1); isti: Pogledi na današnjo Francijo (1); isti: Vaje v francoskem glagolu (1); Oštir: Historična gramatika latinskega jezika (2); Saria: Liki grških in rimskih božanstev (1); – 2. oktober 1937.

LS 1937/38

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Filozofske osnove sociologije (1); isti: Seminar: F. Brentano (2); Sodnik: Angl. empirizem (2); ista: Izbrana pogl. iz zgod. fil. pri Slovencih (1); Ozvald: Cilji in pota znanstvene pedagogike (3); isti: Seminar (2); Gogala: Srednješolska metodika (1); isti: J. Bezjak – slovenski šolnik (1); Grošelj: Rimski epos (3); isti: Seminar (2); isti: Proseminar (4); Pipenbacher: Latinski proseminar (2); Šturm: Francoska historična gramatika (3); Lacroix: Prevodi (3); Oštir: Historična gramatika latinskega jezika (2); Saria: Liki grških in rimskih božanstev (1); – 8. marec 1938.

ZS 1938/39

Veber: Teorija stvarnosti (4); isti: Uvod v psihologijo prava (2); isti: Seminar: E. Mally: *Erlebnis und Wirklichkeit* (2); Sodnik: Angleški empirizem (2); ista: Skotizem pri Slovencih (1); Ozvald: Pedagoška antropologija (3); isti: Teor.-ped. seminar (2); isti: Praktično-ped. seminar (2); Gogala: Didaktika predmetov na srednji šoli (1); isti: Začetki slovenskega vzgojeslovja (1); Pipenbacher: Latinski proseminar (2); – 7. oktober 1938.

LS 1938/39

Veber: Teorija stvarnosti (4); isti: Uvod v psihologijo prava (2); Sodnik: Angleški empirizem (2); ista: Skotizem pri Slovencih (1); Grošelj: Rimska drama (3); Oštir: Historična gramatika lat. jezika (2); Ozvald: Pedagoška antropologija (3); Gogala: Didaktika srednješolskih predmetov (1); isti: Začetki slovenskega vzgojeslovja (1); Lacroix: Balzac in francoski roman v XIX. stoletju (2); Šturm: Francoska književnost (2); – 4. marec 1939.

ZS 1939/40

Veber: Psihologija I. (4); isti: Estetska vprašanja (2); Sodnik: Berkeley in Hume (2); ista: Leibnizov vpliv na naše filozofske tekste XVIII. in XIX. stol. (1); Ozvald:

Kulturoslovna pedagogika (3); Gogala: O današnjem srednjem šolstvu (1); isti: Didaktika srednješolskih predmetov (1); Šturm: Uvod v starofrancosko književnost (2); isti: Historična gramatika fr. jezika (2); Lacroix: Balzac in francoski roman v XIX. stoletju (2); Grošelj: Historična sintaksa latinskih sklonov (3); Oštir: Primerjalna gramatika gr., lat., german. in sanskrta (2); –28. september 1939. Op.: Opravi je dipl. izpit iz razdelka c – francoščina.

LS 1939/40

Veber: Psihologija I.(deskriptivni del, nadaljevanje) (4); isti: Estetska vprašanja (1); Sodnik: D. Hume (psihološke in spoznavnoteoretične osnove njegovega sistema) (2); ista: Sledovi Leibnizove in Boškovičeve miselnosti v naših filozofskih tekstih XVIII. in XIX. stoletja (1); Ozvald: Socialna pedagogika (3); Gogala: Karakterizacija srednješolca (1); isti: Didaktika srednješolskih predmetov (1); Šturm: Uvod v starejšo francosko književnost (2); isti: Francoska historična gramatika (morfologija) (2); Lacroix: Francoska književnost v XIX. in XX. stoletju (2); Oštir: Historična gramatika grškega jezika (2); – 4. marec 1940.

ZS 1940/41

Veber: Obča psihologija (4); isti: Uvod v sociološko psihologijo (2); isti: Seminar: N. Hartmann (važnejša dela in referati) (2); Sodnik: Kant (njegovo življenje in filozofija) (2); ista: Izbrana poglavja iz naše domače filozofske literature XV. in XVI. stol. (2); Ozvald: Zgodovina novejšje pedagogike (3); ~~Oštir: Historična gramatika (2); Grošelj: Rimski zgodovina (3);~~ Ozvald: Teoretsko-pedagoški seminar: Pedagoško delo H. Schreinerja (2); isti: Praktično pedagoški seminar (2); – 1. oktober 1940.

LS 1940/41

Veber: Obča psihologija II. (deskriptivno razvojni del) (4); isti: Uvod v sociološko psihologijo (2); Sodnik: Kant in Hegel (2); ista: Izbrana poglavja iz naše domače filozofske literature XV. in XVI. stol. (1); Ozvald: Zgodovina novejšje pedagogike (3); – 4. marec 1941. Op.: Opravi dipl. izpit iz razdelka c (francoščina) in razdelka b (pedagogika). Kot poklic očeta je navedel, da je orožniški narednik v pokoju.

ZS 1941/42

Grošelj: Rimski epos (3); Leben: Uvod v študij italijanske literature (2); isti: Prvi početki italijanske literature (2); – 7. oktober 1941. Op.: Rubrike osebnega izkaza (vpisnice) so zapisane dvojezično – v italijanskem in slovenskem jeziku. Opravi je dipl. izpit iz izjemne skupine: razdelkov c – francoščina, b – pedagogika in a – filozofija.

Diplomski izpit: 21. IV. 1941

Kandidat: Leon Žlebnik

Diplomski izpit: iz izjemne znanstvene skupine (10. VI. 1939, 21. IV. 1941)

A – glavni predmet: filozofija – spoznavna teorija, logika, psihologija in zgodovina filozofije; (19. IV. 1941, 21. IV. 1941)

Klavzura: *Dimenzijska karakteristika čustvovanja*; dr. F. Veber; dr. K. Ozvald; prav dobro (9); 21. IV. 1941

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; deset (10); 21. IV. 1941

B – stranski predmet: pedagogika

Klavzura: *Kaj pomeni za pedagogiko »prirodoslovna« in kaj »duhoslovna« smer psihologije?*; dr. K. Ozvald; deset (10); 16. X. 1940

Ustni izpit: izjemne skupine; dr. F. Veber; dr. Ozvald ; devet (9); 21. X. 1940

C – pomožni predmet: francoski jezik

Ustni izpit: francoski jezik; dr. F. Šturm; osem (8); 10. VI. 1939

Curriculum vitae

Rojen sem bil 29. januarja 1918 v Materiji (Italija). Osnovno šolo sem obiskoval v Šmihelu pri Novem mestu in v Novem mestu. Gimnazijo sem študiral v Št. Vidu nad Ljubljano, kjer sem maturiral 19. junija 1937. Nato sem se vpisal na Filozofsko fakulteto ljubljanske univerze, kjer sem diplomiral v aprilu 1941 iz izjemne skupine.

Leon Žlebnik

Op.: Tipkopolis, brez datuma.

Poročilo dr. F. Vebra, dr. K. Ozvalda in dr. M. Grošlja o disertaciji kandidata Leona Žlebnika z naslovom *Emocionalna struktura eudajmonije*

Posebnost predložene disertacije je v samem predmetu, ki ga obravnava, in v metodi obravnavanja samega. Gre za pojav »sreče«, to pa z vida čiste deskriptivno-psihološke analize in torej skoro načelno, ne glede na vso ogromno literaturo, ki je že do sedaj neposredno ali posredno posvečena temu posebnemu vprašanju. Zakaj ta literatura, ki po svoji večini tudi nima značaja strokovnega obravnavanja, se bavi s srečo tudi tam, kjer stopa na znanstvena tla, samo posredno in ne neposredno. Tako govori npr. že stari Aristotel, ki je prinesel do sedaj še najtehtnejše misli k temu vprašanju, bolj o vnanjih in notranjih pogojih sreče in ne tudi o sreči sami. To je tudi umljivo, ker še ni imel na razpolago one psihološke razgledanosti, ki je za tako neposredno obravnavanje te prikazni neobhodno potrebna. Enako samo posredno se lotevajo pojava sreče tudi

poznejši avtorji in to še zlasti s poudarkom posebnega razmerja, ki je – ali naj bo med samo srečo na eni strani in tako imenovano moralno človeka na drugi. Pristopajo še zlasti biološko in sociološko usmerjeni pisci, ki pa gledajo na srečo zopet samo s tega posebnega vidika in razpravljajo torej zopet le o posebnih bioloških in socioloških pogojih življenja, ki naj ga imenujemo srečnega.

Šele v teku zadnjih desetletij, ko je pričela prvotna, npr. Brentanova splošna deskriptivna psihologija vedno bolj zajemati tudi najrazličnejše posamezne in najposameznejše odseke vsega psihološkega javljanja, se je zasvetila misel, da bi tudi sreča utegnila biti pojav, ki ima svojo posebno psihološko naravo in ki si zato zasluži tudi posebno in neposredno deskriptivno–psihološko analizo. Omenjam samo znanega Hermana Schwarza, čigar delo *Glück und Sittlichkeit* iz leta 1902 pomenja pravi prelom v dotedanjem obravnavanju tega vprašanja, in to v korist že same ter prave psihološke analize sreče in nesreče človekove. Pa tudi on je prvenstveno naravnian bolj na nravno, moralno vprašanje in je zato tudi njegovo psihološko gledanje na srečo še vedno posredno in ne neposredno. Že bolj neposredno prodirata s samih psiholoških vidikov do sreče Nicolai Hartmann in Max Scheler, to pa tako, da je njuno delo ob tem vprašanju še toliko fragmentarno, kolikor gledata zato na pojav sreče npr. samo z vida celotnega čustvovanja, ne odkrivata pa tega, kar je vprav za samo srečo, in to tudi čisto psihološko, značilno in svojstveno. Tudi moje delo v tej smeri ima še tak splošni deskriptivno–psihološki pomen.

Mladi avtor si je pa postavil nalogo, da vzame pojav sreče s takih deskriptivno–psiholoških vidikov res neposredno v pretres in da se tako dokoplje do posebne deskriptivne psihologije tega pojava. Seveda se tudi on bavi zlasti z našim čustvovanjem, ali njegov pogled na samo srečo mu pomaga odkriti na čustvovanju posebne dimenzije, ki so za srečo res svojstvene in nimajo opravka ne z njenimi pogoji in posledicami in tudi ne z ostalim in marsikje samo na videz podobnim psihološkim dogajanjem. Njegove sem spadajoče analize odkrivajo zlasti posebno subjektološko stran vsega čustvovanja, katera edina tvori neposredno psihološko jedro same sreče, ki naj bo res doživeta in ne samo namišljena. V takem delu vidim zdravo protiutež proti onemu zgolj intencionalnemu pojmovanju vsega psihičnega, ki se vije od Aristotela preko Tomaža do Franca Brentana in ki hoče zlasti od Brentana naprej tudi v sami deskriptivni psihologiji poudarjati le to, kar bi lahko imenovali samo logično–predmetni smisel vsega psihičnega in ne njegov lastni notranje–subjektološki pomen.

Jasno je, da tak prvi poizkus ne more biti vseskozi dovršen. Marsikatere trditve se bodo morale spremeniti v domneve, prav posebej bo morala biti še s tega novega vidika preiskana subjektološka razdalja med animalno in personalno polovico našega

emocionalnega življenja in končno bo treba še znova začeti vprašanje, ali imamo res še posebno čustvo, ki bi imelo samo subjektološko smer in bi bilo brez sledu kakršnekoli predmetne intencionalnosti (blaženost – obup). Motijo tudi nekateri izrazi, ki si jih je avtor moral izbrati, da zadene besedno nova psihološka dejstva, ki pa utegnejo imeti v običajni rabi jezika tudi drugačen pomen (npr. blagrovanje – pomilovanje). Ne glede na vse take in podobne pomanjkljivosti smo pa podpisani mnenja, da je disertacija v sami stvari uspela. Zato prosimo, da jo Fakultetni svet odobri.

Za natis priporočamo drugi del s primernim kratkim povzetkom ostale tvarine. Za natis pripravljen elaborat naj se še da v pregled komisiji.

V Ljubljani, dne 26. novembra 1941 dr. F. Veber, dr. K. Ozvald, dr. M. Grošelj
Op.: Tipkopis.

Zapisnik št. 12/1941 o rigorozu Kandidata Leona Žlebnika

Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz izjemne znanstvene skupine dne 21. aprila 1941 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 7. oktobra 1941 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 27. oktobra 1941 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: g. dekan kot predsednik, prof. Veber, prof. Ozvald in prof. Grošelj kot člani komisije.

Naslov disertacije: Emocionalna struktura eudajmonije

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. Vebra, dr. Ozvalda in dr. Grošlja sprejel Fakultetni svet na seji dne 27. januarja 1941 in obenem odločil, da se tiska II. del disertacije s primernim kratkim povzetkom ostale tvarine.

Ustni izpit se je vršil dne 13. decembra 1941 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan dr. Šturm kot predsednik, prof. Veber, prof. Ozvald in doc. Grošelj kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Dimenzionalna analiza čustev; Objektivne in subjektivne teorije sreče; Sreča kot posledica ali pogoj normativnosti; Animalni in personalni vidik sreče.

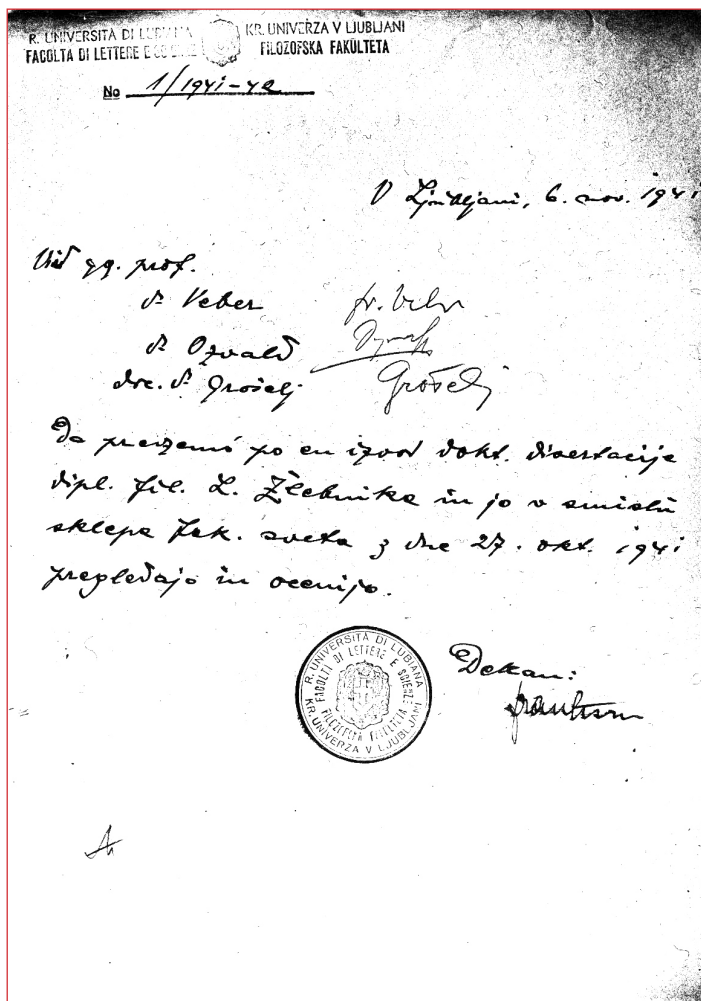
Vprašanja: dr. K. Ozvald: Psihologija pubertetne dobe; Resentiment.

Ocena (skupaj z disertacijo): 9 – devet

V Ljubljani, dne 13. decembra 1941

Komisija: dekan dr. F. Šturm kot predsednik, dr. F. Veber, dr. K. Ozvald, dr. M. Grošelj.

Op.: Tipkopis, rokopis.

Slika 29: Dopis dekana dr. F. Šturma članom komisije, ki naj pregledajo in ocenijo disertacijo kandidata Leona Žlebnika. (arhiv FF)

Rudolf TROFENIK (1911–1991)

Rudolf Trofenik je končal humanistično gimnazijo, ki jo je obiskoval v Mariboru in kjer je v šolskem letu 1929/30 tudi maturiral. Odločil se je za študij prava na Pravni fakulteti v Ljubljani in študij zaključil leta 1936, za doktorja prava pa je bil promoviran 17. aprila 1937. S Turnerjevo štipendijo je odpotoval v Francijo. Junija leta 1939 je bil imenovan za asistenta pripravnika na Pravni fakulteti v Ljubljani. Že med študijem prava je inškrubiral nekaj semestrov na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Imatrikuliral se je 5. marca 1935, štiri dni kasneje pa je inškrubiral prvi semester. Sledili so še trije semestri, zadnjega pa je inškrubiral 10. marca 1937. Na Filozofski fakulteti je opravil vse predpisane diplomske izpite, zadnjega 23. aprila 1941, ko je diplomiral iz 25. znanstvene skupine. K doktorskemu izpitu se je prijavil 13. maja 1942, disertacija z naslovom Vzročna in pravna zavest je bila pozitivno ocenjena ter odobrena na seji fakultetnega sveta 28. maja 1942. Na osnovi le-te pa je kandidat lahko pristopil k ustnemu izpitu – rigorozu, ki je potekal 2. junija 1942. Prejel je oceno osem. Rudolf Trofenik je bil drugič promoviran 11. junija 1942.

Imatrikulacija: 5. III. 1935

Diplomski izpit: 23. IV. 1941

Aprobacija: 28. V. 1942

Promocija: 11. VI. 1942

Naslov disertacije: Vzročna in pravna zavest

(Inavguralna disertacija, ki jo je predložil diplomirani filozof dr. iur. Rudolf Trofenik.)

Op.: Naloga ni vezana, tipkopis v obsegu 37 foliantov.

Inskripcija

LS 1934/35

Veber: Spoznavna teorija (4); isti: Elementarna psihologija združenega gospodarstva (1); isti: Seminar: Pregled in pretres novejšje filozofske književnosti (2); Sodnik: Kartezij in njegov krog (2); ista: Filozofija Jožefa Misleja (1); Gogala: Pedagoška karakterologija (2); Ozvald: Mladinoslovje (3); Škerlj: Splošna antropologija (2); Bradač: Grška in rimska metrika (3); Plemelj: Teorija analitičnih funkcij (5); – 9. marec 1935. Op.: Navedel je, da je absolvent juridične fakultete. Opravil II. drž. jurist. izpit. Priložena je fotografija.

ZS 1935/36

Veber: Psihologija (4); isti: Filozofska antropologija (2); isti: Seminar: Psihologija Maxa Schelerja (2); Sodnik: Spinoza (2); ista: Matija Hvale: *Commentarius ...* (1); Gogala: Pedagogika »celega človeka« (2); Ozvald: Socialna pedagogika (3); Bradač: Grška drama (4); isti: Zgodovina rimske književnosti (2); Plemelj: Infinitizialni račun I. (5); – 26. september 1935.

LS 1935/36

Veber: Psihologija (4); isti: Filozofična antropologija (2), isti: Seminar (2); Sodnik: Spinoza (2); ista: Matija Hvale (1); ~~Ozvald: Pedagoška sociologija (3)~~; Gogala: Pedagogika »celega človeka«. (2); Bradač: Zgodovina grške lirike (3); isti: Rimska književnost (2); Grošelj: Sintaksa sklonov klasičnih jezikov (1); Grošelj: Splošna biologija II. (5); ~~Plemelj: Infinitime račun (5)~~; Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); – 10. marec 1936. Op.: Opravil je I. in II. dipl. izpit.

LS 1936/37

Veber: Etika I. (4); isti: Meinongova etika (1); isti: Seminar: (2); Sodnik: Leibniz (2); ista: Filozofija F. S. Karpeta (1); ista: Uvod v znanstveno mišljenje (1); ~~Ozvald: Zgodovina pedagoških prizadevanj (3)~~; Gogala: Viktor Bežek kot metodik (2); Bradač: Rimska književnost (2); isti: Helenistična književnost (2); ~~Grošelj: Rimska zgodovinsko slovstvo (3)~~; Kelemina: Historična gramatika nemškega jezika (3); – 10. marec 1937.

Diplomski izpit: 23. IV. 1941

Kandidat: dr. Rudolf Trofenik

Diplomski izpit: iz izjemne znanstvene skupine (26. X. 1940, 23. IV. 1941)

A – Glavni predmet: filozofija – spoznavna teorija, logika, psihologija in zgodovina filozofije (10. IV. 1941, 23. IV. 1941)

Klavzura: *Aristoteles in Platon v luči sodobnih državoslovnih nauk*; dr. F. Veber; dr. K. Ozvald; deset (10); 23. IV. 1941

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber, dr. K. Ozvald; deset (10); 23. IV. 1941

B – stranski predmet: etika in estetika

Klavzura: *Etika in današnje pravne teorije*; dr. F. Veber; dr. K. Ozvald; deset (10); 21. IV. 1941

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; devet (9); 21. IV. 1941

C – pomožni predmet: latinski jezik s književnostjo

Ustni izpit: latinski jezik s književnostjo; dr. R. Nahtigal; devet (9); 26. X. 1940

Curriculum vitae

Rodil sem se 15. aprila 1911 v Studencih pri Mariboru. Osnovno šolo sem posečal v svojem rojstnem kraju. V šolskem letu 1921/22 sem vstopil v humanistično gimnazijo v Mariboru, kjer sem v šolskem letu 1929/30 tudi maturiral.

V zimskem semestru 1930/31 sem se vpisal na juridično fakulteto v Ljubljani. Diplomiral sem 12. marca 1936; za doktorja prava pa sem bil promoviran 17. aprila 1937.

Po dovršenih pravnih študijah sem opravljal sodno prakso po sodiščih in pri državnem tožilstvu v Ljubljani. Po sodni praksi sem v službi kot advokatski pripravnik.

V šolskem letu 1937/38 mi je uprava Univerze podelila ustanovo dr. Turnerja. V ta namen sem prebil eno šolsko leto v Parizu.

V juniju 1939 pa sem bil postavljen za asistenta pripravnika na juridični fakulteti v Ljubljani.

Po dovršenih pravnih študijah sem publiciral devet razprav kazenskoopravne vsebine in več književnih poročil.

dr. R. Trofenik

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. F. Vebra in dr. N. Županiča o disertaciji kandidata dr. Rudolfa Trofenika z naslovom *Vzročna in pravna zavest*

Kandidat obravnava vprašanje vzročnosti in pravnosti s samega pomenskega vidika in je že s tem dana tudi vsa posebnost predložene disertacije mnogo večjega vnanjega obsega. Omenjeni pomenski vidik daje disertaciji značaj tako imenovane fenomenološke obravnave celotnega vprašanja, s to razliko, da gre kandidatu v prvi vrsti le za oni pomen vzročnosti in pravnosti, ki ima svoje potrdilo tudi v sami empiriji in se zato ne sme zamenjati s samimi verbalnimi analizami enega in drugega pojma. To oboje dejstvo pomaga avtorju do zaključkov, ki imajo veljavo za dejansko, empirično

	Pro:	Contra:
Dr. Hadži Jovan:	Hadžić	
Dr. Kelemina Jakob:	Melencin	
Dr. Kos Milko:	Kos	
Dr. Melik Anton:	Melik	
Dr. Molè Vojeslav:	Molè	
Dr. Nahtigal Rajko:	Nahtigal	
Dr. Oštir Karel:	Oštir	
Dr. Ozvald Karel:	Ozvald	
Dr. Plemelj Josip:	Plemelj	
Dr. Ramovš Franc:	Ramovš	
Dr. Stojičević Aleksander:	A. Stojičević	
Dr. Sturm Franc:		
Dr. Veber Franc:	F. Veber	
Dr. Županić Niko:	Županić	
Dr. Bradač Franc:	Bradač	
Dr. Stela Franc:	Stela	
Dr. Rakovec Ivan:	Rakovec	
Dr. Grošelj Milan:	Grošelj	
Dr. Leben Stanko:	Leben	
Dr. Dolar-Mantuani Ljudmila:	L. Dolar-Mantuani	
Dr. Ocvirk Anton:	Ocvirk	
Dr. Peterlin Anton:	Peterlin	
Dr. Reya Oskar:	Reya	

Slika 30: Dopisno glasovanje (per rollam) članov Fakultetnega sveta z dne 28. maja 1942. (arhiv FF)

utrjeno vzročnost in pravnost, pa so vendar po svoji osnovni intenciji nezavisne od takih modernih kontraverz, ki zadevajo ob tem vprašanju samo izkustvo in nič več. Ena taka kontroverza je na primer moderni spor med starejšim podstatnim in novejšim funkcionalnim pojmovanjem vzročnosti.

Najprej se je kandidat tako lotil vprašanja vzročnosti. Njegove vzorne analize omogočajo res boljše in trdnjše spoznanje obeh osnovnih komponent vsega vzročnega gledanja na svet in življenje, izkustvene, empirične in neizkustvene, apriorne. Pozornost zaslužijo tudi njegovi posebni argumenti za to drugo, neizkustveno ali apriorno korenino vse vzročnosti. Avtor se tudi dobro zavaruje proti vsakemu kvarnemu metafizičnemu pojmovanju te apriorne komponente našega vzročnega prava in dodaja, da pomenja vsa apriornost tu – negat same empiričnosti. Toda vse to velja le za naš načelni pojem vzročnosti, ki se izkaže toliko kakor pojem (kateregakoli) dogajanja kot nečesa, kar je in

mora biti še tako ali drugače utemeljeno, povzročeno. Drugo vprašanje pa se tiče našega prenosa vzročnosti v takim načelnem pomenu besede na poedino, dejansko dogajanje torej na primer na premikanje krogle, ki smo jo pravkar sunili. Zdaj gre za naše dnevno (tudi izvenznanstveno, vsakdanje) ugotavljanje te ali one dejanske vzročnosti in kandidat postavlja tu povsem pravilno svoje posebno načelo same večje ali manjše verjetnosti. Še važnejša so pa njegova vzporedna psihološka razmotrivanja, kako sploh prihajamo do svojega ugotavljanja take dejanske vzročnosti. Važno je vedeti, da je prav to ugotavljanje celo razvojno prvotno in da ima v tej svoji prvotnosti celo zakonite stopnje, ki spajajo staro in najstarejše bajeslovje z moderno in najmodernejšo indukcijo.

Šele po taki obravnavi vzročnega vprašanja se loti kandidat z enakih vidikov še posebnega vprašanja prava in pravnosti. Ta del je relativno krajši, to pa zato, ker prinaša že vzročna vprašanja premise, ki so potrebne za enak posebni vpogled tudi na pravo in pravnost. To velja zlasti za oboji, izkustveni in neizkustveni element vse vzročnosti in pravnosti. Še v posebni meri pa spada sem tudi avtorjevo že v prvem delu disertacije izvedeno psihološko razlikovanje med prvotnim storitvenim in poznejšim dogoditvenim tipom našega vzročnega gledanja. Zakaj primer prava in pravnosti pokaže, da gre tu kar izključno samo za prvo in torej storitveno izvajanje pristojnega dogajanja. Šele tako izvajanje daje dogodku tudi pomen in mesto dejanja, katero edino pride za pravo in pravnost v poštev. V taki zvezi zaslužijo zopet posebno pozornost avtorjeva izvajanja o svojstveno človeškem momentu vsega pravnega presojanja. Prav posebno mislim tu še namreč na njegovo dobro razlikovanje med samim ugotavljanjem, kakor dobimo tako ugotavljanje tudi ob vsem vzročnem motrenju, in pa med posebnim presojanjem (judicare), ki je prav posebni znak našega pravnega motrenja. Šele take podrobne misli omogočajo avtorju, da pokaže končno tudi osnovno načelno razmerje med vzročnostjo in pravnostjo, in to tako, da spoznamo osnovne notranje vezi in enako osnovne razlike med obema tema poljema. Zopet so važne zlasti poudarjene razlike, ki povedo, da spada tudi vsa pravnost že na stran prav posebnega, namreč tako imenovanega normativnega dela ali ustroja človeka. Samo človek je subjekt prave vzročne misli, in to celo v bajeslovnem primeru tako imenovanega pravnega gledanja na same nežive reči.

Disertacija vzbuja v celoti vtis resnega dela, pri čemer bi za svojo osebo dal drugemu, krajšemu delu, še prednost pred prvim in daljšim. Temu se tudi ne bo čudil, kdor pozna avtorja kot doktoriranega jurista, ki ima za seboj še več znanstvenih razprav pravnoteoretske vsebine. Če se je izkazal tam kot delaven mlad jurist v ožjem pomenu besede, tedaj ga tudi pričujoča njegova disertacija zlasti po svojem drugem delu označuje kot nadarjenega in tudi nadaljnji razvoj obetajočega pravnofilozofskega misleca. Izrazil bi

željo, da bi bil drugi del disertacije še malo razširjen. Mislim tu zlasti na razmerje prava do posebne moralitete človeka.

Visokemu Fakultetnemu svetu priporočam odobritev disertacije. Za natis predlagam mestoma razširjeni drugi del s primernimi povzetnimi pripombami iz prvega dela.

V Ljubljani, dne 27. maja 1942

dr. F. Veber, dr. N. Županič

Op.: Tipkopis.

Poročilo prof. E. Spektorskega o disertaciji dr. Rudolfa Trofenika z naslovom Vzročna in pravna zavest

Disertacija se sastoji iz uvoda i iz dva dela. K jednom se problematika uzročnosti razpravlja sa filozoskog i psihološkog vidika. U drugom se ona primenjuje na pravo.

U uvodu pisac formuliše svoj problem. Nije to učinio sa potpunom preciznošću. Tako na primer stavlja svoju antitezu u vezu s antičnom suprotnošću među *physis* i *nomos*. Medjutim ova se antiteza odnosi na razliko medju pozitivnim in prirodnim pravom, uzetim u čisto normativnem smislu. Piščeva pak problematika se odnosi na sasvim drugu antitezu, naime na imputatiorem physicam sen facti i imputationem juris. Nije dovoljno obrazložena piščeva suprotnost uzročnog i pravnog, jer i u pravo postoji uzročnost.

Što više, ako se dotična problematika uzme genetički, onda sam pojam uzroka imao je pre svega pravni, uopšte etički u širokom smislu značaj. To se vidi već iz etimologije grčke reči *aitia*.

Pravo rečeno, piščeva problematika se tiče odnosa između shvatanja uzročnosti k jestasvenici i pravu, i to samo krivičnom, ukoliko je u pitanju odgovornost zlikovca za njegovo delo. U ovim granicama je potpuno opravdano piščevo mišljenje da nema uzročnosti bez učinioca. Ima pisac pravo, kada ne komplicira ovu konstataciju svakovrstnim heterogenim biologističkim ili sociologističkim teorijama.

Ali pisac ne ograničava se samo svojom strukom, naime krivičnim pravom, nego proširuje svoje shvatanje na sve, bez izuzetka, pravne grane (str. 30). Onda svaki pravnik mora prigovoriti, da se njegova teorija ne podudara sa stvarnošću. Pojam učinioca nije merodavan za javno pravo, na primer ustavopravne odnose između nadležnosti suverene vlasti i subjektivnih državljana. Još manje on vidi v privatnom pravu, u kome često puta već prirodne pojave, na primer potek vremena stvaranja prava i dužnosti i koje zna čisto pasivne dužnosti, na primer non facere ili pati.

Reč pravnost, kao i drugi neologizmi: pravočloveški, 27, izvennormativnost, 34, samočloveški, 36, može izazvati kritiku strogih filologa.

Sve to trebalo bi da bude uzeto u obzir prilikom štampanja disertacije gospodina dr. Trofenika, koja inače svedoči, da je pisac verziran u filozofskim problemima.

Zato se pridružujem pozitivnoj oceni, koju je njoj dao gospodin profesor dr. F. Veber zajedno sa gospodinom profesorom N. Županičem.

V Ljubljani, 27. maja 1942

dr. E. Spektorski

Zapisnik št. 2/1942 o rigorozu kandidata iur. dr. Rudolfa Trofenika

Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 25. znanstvene skupine dne 23. aprila 1941 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 13. maja 1942 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 25. maja 1942 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: g. dekan kot predsednik, prof. Veber, prof. Županič, prof. Spektorski.

Naslov disertacije: Vzročna in pravna zavest

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. Vebra, dr. Županiča in dr. Spektorskega sprejel Fakultetni svet na seji dne 28. maja 1942 in ob enem odločil, da se disertacija tiska.

Ustni izpit se je vršil dne 2. junija 1942 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan dr. F. Šturm kot predsednik, prof. Veber, prof. Županič, prof. Spektorski kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Zgodovinski pregled kavzalnega vprašanja (Demokrit, Zenon, Platon, Aristotel in drugi); Emocionalna stran prava; Determinizem – indeterminizem; Psihologizem v pravni teoriji.

Vprašanja: dr. N. Županič: Talionski princip in prehod od objektivne do subjektivne krivde; Komentiranje izvesnega krim. slučaja v luči pravne zavesti narodov.

Ocena (skupaj z disertacijo): 8 – *magna cum laude*

V Ljubljani, dne 2. junija 1942

Komisija: dekan dr. F. Šturm, dr. F. Veber, dr. N. Županič, dr. E. Spektorski.

Op.: Tipkopolis, rokopolis.

Vladimir p. Kruno PANDŽIĆ (1912–1965)

Frančiškanski redovnik pater Kruno Pandžić se je po končani osnovni šoli izobraževal po različnih frančiškanskih verskih šolah. Študiral je filozofijo in teologijo na frančiškanskem bogoslovnem semenišču v Mostarju, nato pa je nadaljeval šolanje v Švici. Leta 1939 je zaradi vpoklica v vojsko študij prekinil. V študijskem letu 1940/41 se je vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani ter v letnem semestru 1941 opravil diplomski izpit iz 25. znanstvene skupine. K doktorskemu izpitu se je prijavil 5. junija 1942. K prijavi je priložil pet izvodov disertacije z naslovom Problem istine u filozofiji Martina Heideggera, življenjepis in diplomu. Disertacija je bila ocenjena pozitivno, ustni del doktorskega izpita je opravljal 23. decembra 1942 ter skupaj z disertacijo prejel oceno devet. Promoviran je bil 31. decembra 1942. leta.

Imatrikulacija: 6. XI. 1940

Diplomski izpit: 2. V. 1941

Aprobacija: 21. XII. 1942

Promocija: 31. XII. 1942

Naslov disertacije: Problem istine u filozofiji Martina Heideggera

Op.: Naloga je vezana, tipkopis v srbohrvaščini, obsega 104 foliante.

Inskripcija

ZS 1940/41

Veber: Obča psihologija II. (4); isti: Uvod v sociološko psihologijo (2); Veber: Seminar: N. Hartmann (2); Sodnik: Kant in Hegel (2); Ozvald: Zgodovina novejšje pedagogike (3); Gogala: Pedagoško delo H. Schreinerja (1); – 6. november 1940. Op.: V vpisnici je

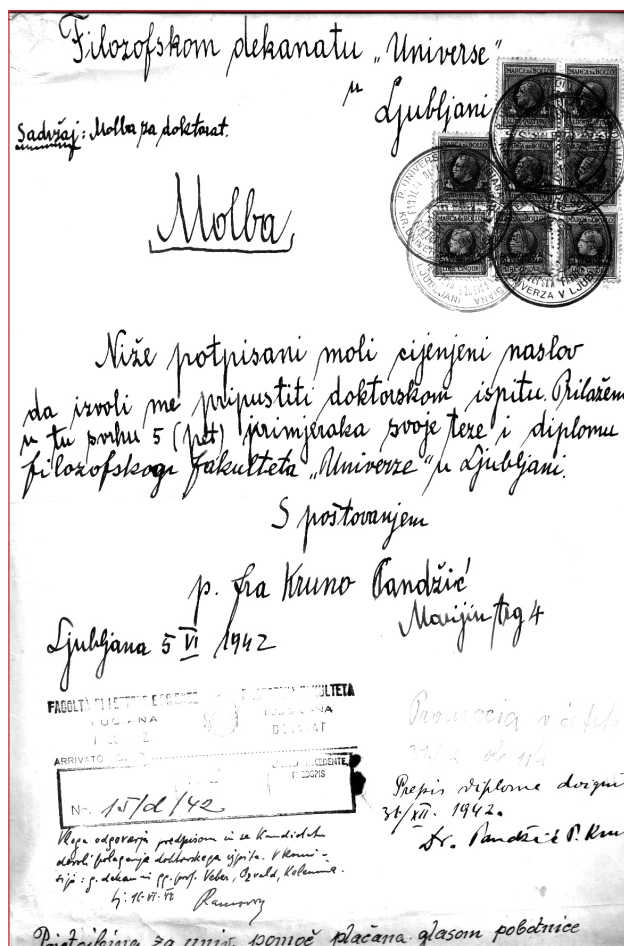
navedel, da je opravil osem semestrov teologije v Mostarju; dva semestra na teološki fakulteti univerze v Fribourgu v Švici, dva semestra filozofije na isti fakulteti in nato dva semestra na univerzi v Freiburgu im Breisgau v Nemčiji. Priložena je fotografija.

LS 1940/41

Veber: Obča psihologija II. (4); isti: Uvod v sociološko psihologijo (2); Veber: Seminar: N. Hartmann (2); Sodnik: Kant in Hegel (2); Ozvald: Zgodovina novejšje pedagogike (3); Gogala: Pedagoško delo H. Schreinerja (1); isti: Didaktika srednješolskih predmetov (1); – 8. marec 1941.

Diplomski izpit: 2. V. 1941

Op.: Ni dokumentacije

Slika 31: Prijava k doktorokomu ispitu doktorskega kandidata Vladimirja p. Kruna Pandžića. (arhiv FF)

Curriculum vitae

Rođen sam 8. prosinca 1912 u selu Drinovci, kotar Ljubuški, vel. žup. Hum. Osnovnu sam školu pohađao u rodnom mjestu od 1920. do 1925. godine. Od 1925 do 1930 pohađao sam Franjevačku klasičnu gimnaziju (s pravom javnosti) na Širokom Brijegu. God. 1930 stupio sam u franjevački red, te sam šk. god. 1931/32 bio u franjevačkom novicijatu na Humcu. Šk. god. 1931/32 nastavio sam gimnaziju na Širokom Brijegu i tu sam u lipnju 1933 položio ispit zrelosti (maturu). Od 1933 do 1936 študirao sam filozofiju i teologiju u franjevačkom filozofsko bogoslovnom sjemeništu u Mostaru i tu sam u lipnju 1936 ređen za svećenika. Šk. god. 1936/37 študirao sam teologiju na Teološkom fakultetu sveučilišta u Fribourgu (Švajcarska). Šk. god. 1937/38 študirao sam filozofiju na Filozofskom fakultetu istoga sveučilišta. Šk. god. 1938/39 študirao sam filozofiju na Filozofskom fakultetu sveučilišta u Freiburgu i. Br[eisgau]. Šk. god., 1939/40 prekinuo sam pohađanje sveučilišta radi odsluženja vojne obaveze. Šk. god. 1940/41 študirao sam filozofiju na Filozofskom fakultetu sveučilišta u Ljubljani i tu koncem ljetnoga polugodišta iste šk. god. položio diplomski ispit iz 25. znanstvene skupine. Od početka škol. g. 1941/42 predajem filozofiju u franjevačkom filozofsko-bogoslovnom sjemeništu na Humcu (Ljubuški).

Op.: Tipkopolis, brez podpisa in datuma.

Poročilo dr. F. Vebra in dr. N. Županiča o disertacije kandidata Vladimirja p. Kruna Pandžića z naslovom Problem istine u filozofiji Martina Heideggera

Martina Heideggerja poznam že izza dijaških let, ko sva skupno poslušala predavanja A. Meinonga na graški univerzi. Pozneje je prešel v Husserlovo strujo naše skupne (Brentanove) filozofske šole in je danes eden najbolj znanih pa tudi najbolj osporavanih mlajših filozofov sodobne Nemčije. Stoti in stoti ga povečujejo kot poklicnega oznanjevalca nove eksistencialne filozofije, zopet stoti in stoti pa vidijo v vsem tem njegovem prizadevanju le kup besed, in to še slabo urejen kup besed, ki so stvarno brez haska za znanost in še manj za dejansko življenje. Tem bolj sem postal pozoren ob predloženi disertaciji, ki jo je napisal svoječasni Heideggerjev slušatelj na fribourški univerzi (Breisgau), g. p. Kruno Pandžić.

G. Pandžić je že prej študiral filozofijo v Švici, zaključil pa je svoje študije na naši univerzi, kjer se je skozi eno leto zelo intezivno udeleževal v mojem filozofskem seminarju. Po taki poti sem imel priliko, da sem se še neposredneje seznanil s sedanjim Heideggerjevim delom, in on, Pandžić, je mogel ugotoviti oni nadaljnji razvoj svoječasne graške filozofske šole, ki se je pod mojim vodstvom izvršil in se še vrši na naši univerzi. Zato je umevno, da označujejo predloženo disertacijo zlasti tri poteze:

preveva jo materialno znanje neposrednega očividca, odlikuje jo nadaljnje še temeljito poznanje zlasti tudi nenemških, zapadnoevropskih filozofskih struj (študij v Švici) in ne manjka ji pečata šole, iz katere sem sam izšel. Ta pečat je viden zlasti ob Pandžičevi odločni odklonitvi tistega dela vse Heideggerjeve miselnosti, ki hoče kar načelno vse konkretno izvajati iz abstraktnega ali vse posamezno iz splošnega. Sekundarno je to seveda mogoče in celo za vsako znanost neobhodno potrebno, toda primarno je to le znak že davno premaganega – starogrškega eleatizma.

S tem prehajam k stvarni obravnavi predložene disertacije. Kandidat si je zastavil vprašanje resnice v Heideggerjevi filozofski miselnosti. Že to dejstvo označuje g. Pandžiča kot resničnega problemskega misleca. Zakaj do sedaj še nimamo nobene Heideggerjeve obravnave same resnice, razen ob vprašanjih, ki se že sama po sebi ne morejo odločiti, ako se ne bavimo tudi s samo resnico (npr. vprašanje biti in časa). G. Pandžić pa po mojem mišljenju prepričevalno dokazuje, da je prav vprašanje resnice osnovno, toda, rekel bi, podzavestno gibalo vsega Heideggerjeva filozofska dela in prizadevanja. Po taki poti še naknadno tudi sam bolje razumevam ves Heideggerjev apriorizem in oni njegov verbalizem, ki še danes ne ve, da ima tudi resnica, tudi najčistejša, to pa za nas – ljudi, dostopna resnica svoje primarno osnovo v izkustvu in samo v izkustvu. Vzamem le primer števila, ki prav gotovo tako rekoč nič ne pomeni, dokler ga ne vzamemo kot število tega ali tega. Se pravi, vsa še tako idealna načela brez izkustva ne postanejo le resnična, temveč izgubijo sploh sleherni pomen in smisel (*meaning-loose*). Glavna teoretično-znanstvena in življenjsko-praktična zasluga disertanta Pandžiča je pa po mojem v tem, da nam je to osnovno zavisnost vsega a priori od samega a posteriori pokazal in dokazal ob enem najizrazitejših sodobnih filozofov nasprotni smeri. V posebno dobro mu štejem tudi njegovo brezpogojno priznavanje vsega pozitivnega te smeri, in to še prav posebej na točkah, kjer je tak apriorizem res tudi na mestu in kjer morejo o samem verbalizmu govoriti le ljudje, ki stvari ne poznajo in ki bi konsekventno npr. tudi vso matematiko morali smatrati le za kup brezplodnih besed. Tu gre zlasti še za samo nastavitev vprašanja resnice, nadalje za že staro vprašanje osnovnega razmerja resnice in bitnosti, nadalje za načelno razmejitev transcendence in imanence, pa tudi za vprašanje nujnega in slučajnega, končnega in nekončnega (*finitum, indefinitum, infinitum*), še prav posebej pa za specialno Heideggerjevo problematiko resnice in časa in končno morda še za najglobljo in po našem avtorju še posebej prikazano dihotomijo resnice in neresnice. Da, kandidatova referativna in kritična izvajanja o tej poslednji dihotomiji so mi še tudi z vida samega Heideggerjevega apriorizma in torej tako rekoč res a priori potrdila mojo aposteriorno osnovno tezo, da je samo človek sposoben obojega, da spoznava in da se moti.

V samem stilnem pogledu še pripominjam, da se mi marsikateri kandidatovi izrazi in stavki zde tudi v hrvaščini težki ali vsaj sila umetni. Toda vse to sem ugotovil na takih mestih, kjer velja isto za samega Heideggerja – v nemščini.

Glede na podana dejstva priporočam visokemu Fakultetnemu svetu, da se predložena disertacija odobri in da se kandidata pripusti k polaganju strogih izpitov.

V Ljubljani, dne 10. decembra 1942 /XXI.*

dr. F. Veber, dr. N. Županič

Op.: Tipkopis.* Navedel je tudi fašistično štetje let.

Mnenje koreferenta dr. J. Kelemine

Z jezikoslovne strani bi bilo potrebno, da g. kandidat nekoliko filološko razčisti hrvaško terminologijo, npr. izraze istina – resnica, istotako idr., da bo lažje prikazal jedro Heideggerjevih izvajanj, ki se poslužujejo nemškega besedišča na zelo neobičajen način. Glede citatov se zdi, da so predolgi; naj bi jih g. kandidat skrajšal oz. povedal v hrvaškem jeziku, kajti s tem bi stopilo jedro Heideggerjevih misli bolje v relief. Pohvalno omenim, da je znanstveni aparat rabljen na stvaren način, mestoma bi ga trebalo izpopolniti, kakor sem navedel o opazkah elaborata. Na te opazke opozarjam, ne da bi jih tu moral ponoviti. G. Pandžić se je zamislil resno in kritično v nemškega filozofa in kaže napram njemu znanstveno samostojnost. S tem je izpolnil zahtevo, ki se stavi do disertacijskega spisa kot podlage za rigoroz, in se priključujem mnenju g. glavnega referenta, da se spis odobri.

Ljubljana, 19. decembra 1942

dr. J. Kelemina

Op.: Rokopis. Mnenje prof. Kelemine dopisano k oceni prof. F. Vebra.

Zapisnik o rigorozu kandidata Vladimirja p. Kruna Pandžića

Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 25. znanstvene skupine dne 2. maja 1941 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 5. junija 1942 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 27. junija 1942 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: g. dekan kot predsednik, prof. Veber, prof. Ozvald, prof. Kelemina.

Naslov disertacije: Problem istine u filozofiji Martina Heideggera

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. Vebra, prof. Ozvalda in prof. Kelemine sprejel Fakultetni svet na seji dne 21. decembra 1942 in ob enem odločil, da se disertacija tiska v celoti z upoštevanjem popravkov, ki so bili kandidatu sporočeni.

Ustni izpit se je vršil dne 23. decembra 1942 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan dr. Šturm kot predsednik, prof. Veber, prof. Ozvald, prof. Kelemina kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Resnica – bit v zgodovini filozofije; A posteriori – a priori; Polariteta v psihologiji in spoznavni teoriji; *Nil est in intellectu, quod non fuerit in sensu* in Heidegger.

Vprašanja: dr. K. Ozvald: Heideggerjeva eksistenčna filozofija in pedagogika.

Ocena (skupaj z disertacijo): 9 – devet

V Ljubljani, dne 23. decembra 1942

Komisija: dekan dr. F. Šturm kot predsednik.

Op.: Tipkopis, rokopis.

Zapisnik o promociji

Kandidat Vladimir p. Kruno Pandžić je izpolnil vse pogoje, predpisane z Zakonom o univerzi ter uredbo in s pravili o doktorskem izpitu na Filozofski fakulteti. Vsled tega je bil danes proglašen za doktorja filozofije.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1942

Op.: Brez podpisov.

Lojze POTOČNIK (1908–1954)

Lojze Potočnik je bil rojen v Placarju pri Ptujju. Gimnazijo je zaključil v Mariboru, kjer je opravil tudi višji tečajni izpit ter absolviral dva semestra bogoslovnega semenišča. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani se je inškriral 8. oktobra 1929, študij pa je končal leta 1932. Šest let kasneje je opravil profesorski izpit. Leta 1935 je postal asistent volonter na Filozofski fakulteti ter maja istega leta napredoval v suplenta. K doktorskemu izpitu se je prijavil 2. maja 1941. K prijavi je predložil diplomu, življenjepis ter pet izvodov disertacije z naslovom Svoboda in odgovornost v umetniškem ustvarjanju. Naslov je kasneje spremenil v Psihološke osnove likovnega gledanja. Ker je prijava ustrezala predpisom, je bila sprejeta na fakultetni seji 10. maja 1941, hkrati pa je bila določena komisija v sestavi: dekan kot predsednik, dr. F. Veber, dr. V. Molè in dr. A. Ocvirk kot člani. Ker sta zadnja dva odklonila članstvo v komisiji, je bil določen nov izpitni odbor v sestavi: dr. F. Veber, dr. K. Ozvald in dr. Leben. Fakultetni svet je to komisijo izglasoval *per rollam* 15. septembra 1942. Po sklepu Fakultetnega sveta z dne 3. novembra 1942 sta bila kot nova člana za pregled disertacije imenovana dr. Spektorski s Pravne fakulte in dr. Janžekovič s Teološke fakultete. Disertacijo z naslovom Psihološke osnove likovnega gledanja so referenti pozitivno ocenili, kandidat pa je 18. februarja 1943 pristopil k ustnemu rigorozu. Izpit je opravil ter skupaj z disertacijo prejel oceno sedem. Lojze Potočnik je bil 30. marca 1943 promoviran za doktorja filozofije.

Imatrikulacija: 8. X. 1929

Diplomski izpit: 26. VI. 1932

Profesorski državni izpit: 1938

Aprobacija: 3. II. 1943

Promocija: 30. III. 1943

Naslov disertacije: Psihološke osnove likovnega gledanja
(*Inauguralna disertacija, Ljubljana 1942/XX*)

Op.: Naloga ni vezana, tipkopis v obsegu 102 foliantov.

Inskripcija

ZS 1929/30

Veber: Spoznavna teorija II. (4); isti: Zgodovina filozofije (Albert Veliki, Tomaž Akvinčan, Duns Skot) (2); isti: Seminar: H. Pichler: *Die Logik der Seele, 1927* (2); isti: Izbrana poglavja iz psihologije in normativne estetike (2), Preobraženskij: Ruščina I. (2); Plemelj: Infinitesimalni račun I. (5+2); Grošelj: Obča biologija (5); Stojičević: Srbohrvaška književnost 18. stoletja (2); isti: Glagolske oblike in njih značenje v srbskem jeziku (2); isti: Seminar (2); Plemelj: Infinitesimalni račun I (5); isti: Vaje (2); Ozvald: Pedagoška psihologija (3); isti: Praktično-pedagoški seminar (2); isti: Teoretično-pedagoški seminar (2); – 8. oktober 1929. Op.: Absolviral je dva semestra bogoslovja v Mariboru.

LS 1929/30

Veber: Spoznavna teorija II. (posebna teorija zaznave kot načelnega fundamenta vsega izskustvenega in neizskustvenega spoznavanja) (4); isti: Zgodovina filozofije (Albert Veliki, Tomaž Akvinčan, Duns Skot) (2); isti: Seminar: H. Pichler: *Die Logik der Seele, 1927* (2); isti: Splošna in posebna teorija stila (2); Ozvald: Sociološka stran šolskega življenja (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Duhovni obraz naše dobe (2); isti: Praktično-pedagoški (obči) seminar, v zvezi s predavanjem o sociološki strani šolskega življenja, vodi dr. Gogala (3); Grošelj: Splošna biologija II. (5); Plemelj: Infinitesimalni račun (5); isti: Vaje (2); Preobraženskij: Ruščina I. (2); – 7. februar 1930.

ZS 1930/31

Veber: Etika (predmetna, psihološka in subjektološka analiza vesti) (4); isti: Zgodovina filozofije (nadaljevanje) (2); isti: Podstatnost in pripadnost (uvod v teorijo realnosti) (2); isti: Seminar: F. Brentano: *Vom Dasein Gottes (Felix Meiner, Leipzig 1930)* (2); Ozvald: Oblikovanje človeka (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Problem avtoritete (2); isti: Praktično-pedagoški (obči) seminar, s sodelovanjem dr. Gogale (3); Grošelj: Splošna biologija I. (5); Plemelj: Infinitesimalni račun (5); isti: Vaje (2); Preobraženskij: Ruščina I. (2); Stojičević: Dositej Obradović (2), isti: Zgodovina in

problematika srpskohrvatskega jezika (2); isti: Seminar (2); Cankar: Umetnostna zgodovina (4); – 29. september 1930.

LS 1930/31

Veber: Etika (predmetna, psihološka in subjektološka analiza vesti) (4); isti: Zgodovina filozofije (nadaljevanje) (2); isti: Podstatnost in pripadnost (uvod v teorijo realnosti) (2); isti: Seminar: F. Brentano: *Vom Dasein Gottes (Felix Meiner, Leipzig 1930)* (2); Ozvald: Oblikovanje človeka (3); isti: Teoretsko-pedagoški seminar: Problem avtoritete (2); isti: Praktično-pedagoški (obči) seminar, s sodelovanjem dr. Gogale (3); Grošelj: Splošna biologija II. (5); Plemelj: Infinitesimalni račun (nadaljevanje) (5); isti: Infinitesimalni račun – vaje (2); Preobraženski: Ruščina (2); Stojićević: Interpretacija teksta iz avtobiografije Dositeja Obradovića (2); isti: Zgodovina in problemi srbskohrvatskega književnega jezika (2); isti: Seminar (2); Cankar: Umetnostna zgodovina (4); – 2. marca 1931. Op.: Opravi je dipl. izpit iz razdelka c.

ZS 1931/32

Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (4); isti: Izkuštvne in analitične osnove Kartezijevega filozofskega sistema (2); isti Seminar: Kritični pretres Hartmannove in Schelerjeve etike) (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretično-pedagoški seminar: Problemi pacifistične vzgoje (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (vodi dr. Gogala) (2); Vey: Francoska književnost (XVII.) (1); isti: Le théâtre romantique (1); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Praktične vaje: prevodi in razlaga novofrancoskih tekstov (2); Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (4); Copeland: Angleščina, I. tečaj (2); Cankar: Sistematika arhitekturnega stila (1); isti: Zgodovina umetnosti – renesansa (3) – 26. september 1931.

LS 1931/32

Veber: Psihološki, normativni, socialni in metafizični temelji vesti (4); isti: Izkuštvne in analitične osnove Kartezijevega filozofskega sistema (1); isti: Vaje iz preizkusnega dušeslovja (1); isti Seminar: Kritični pretres Hartmannove in Schelerjeve etike) (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); isti: Teoretično-pedagoški seminar: *Pädagogische Provinz* (ob stoletnici Goethejeve smrti) (2); isti: Praktično-pedagoški seminar (vodi dr. Gogala) (2); Cankar: Zgodovina italijanske umetnosti (3); isti: Sistematika arhitekturnega stila (1); Šturm. Historična gramatika francoskega jezika (4); Vey: Francoska književnost (XVII.) (1); isti: Le théâtre romantique (1); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (2); isti: Praktične vaje: Prevodi in razlaga novofrancoskih tekstov (2); Copeland: Angleščina, I. tečaj (2); – 1. marec 1932.

ZS 1932/33

Šturm: Razvoj konzonantizma (1); isti: Starofrancoska književnost (2); isti: Vaje iz romanskih tekstov starejše dobe (2); Kidrič: Kurz o evropskih književnostih izza 2. polovice XVIII. stoletja (1); isti: Seminar: Vaje iz področja primerjalne književnosti (2); Prijatelj: Seminar: Vaje iz področja prim. književnosti (2); isti: Iz zgodovine slovenske književnosti v 80 letih (2); Kidrič: Kurz o jugoslovanskih književnostih s posebnim ozirom na slovensko – II. (2); Bradač: Zgodovina rimske književnosti v Avgustovi dobi (2); Oštir: Glasoslovje latin., german., sanskrta, grščine in slovanščine (3); Veber: Psihologija, analitična in razvojna (4); isti: Kantova filozofija in spoznavna teorija (2); Ozvald: Zgodovina pedagoške kulture (3); Copeland: Angleščina (2); Prijatelj: Pregled novejše ruske književnosti (2); Lacroix: Francoska književnost (2), isti: Gramatika francoskega jezika (2); isti: Francosko XVIII. stoletje (1); isti: Praktične vaje (1); – 1 oktober 1932. Op.: Diploma filozofske fakultete.

LS 1932/33

Šturm: Historični razvoj francoskega konzonantizma (1); isti: Francoska književnost v srednjem veku (2); isti: Seminar: Vaje iz staro francoskih tekstov (2); Kidrič: Odbrana poglavja iz primerjalne književnosti (1); isti: Seminar: Vaje iz področja primerjalne književnosti (2); isti: Kurz o jugoslovanskih književnostih s posebnim ozirom na slovensko – III. (2); isti: Kritične opombe k južnoslovanski književnosti s posebnim ozirom na Slovence (1); Prijatelj: Od Levstika do Aškerca (2); isti: Pregled novejše ruske književnosti (2); isti: Seminar: Vaje s področja slovenske književnosti (2); Oštir: Primerjalno glasoslovje latin., german., sanskrta, grščine in slovanščine (3); Bradač: Rimska književnost v Avgustovi dobi (2); isti: Helenistična književnost (3); Veber: Psihologija, analitična in razvojna (4); Lacroix: Sodobni francoski roman (3); isti: Moliere in njegovo gledališče (2); isti: Gramatika novofrancoskega jezika (1); – 9. marec 1933.

ZS 1933/34

Šturm: Francoska historična morfologija (2); isti: Francoska književnost v srednjem veku (1); isti: Vaje (2); Lacroix: Sodobni francoski roman (2); isti: Nekateri pogledi na francosko filozofijo (2); Oštir: Glasoslovje sanskrta itd. (3); isti: Sanskrit (1); isti: Jezikovne vaje (2); Bradač: Platon in njegova dela (3); Zgodovina rimske književnosti v dobi republike (2); isti: Grški seminar (2); isti: Grški proseminar (1); isti: Seminar (2); Kidrič: Odbrana poglavja iz primerjalne književnosti (1); isti: Seminar (2); Prijatelj: Seminar: Vaje iz primerjalne književnosti (2); Kidrič: Kurz o južnoslovanski književnosti (1); isti: Kritične opombe (2); isti: Seminar (2); Prijatelj: Pred nastopom slovenske

moderne (2); isti: Pregled novejšje poljske književnosti (2); isti: Seminar: Vaje iz slov. književnosti (2); – 9. oktober 1933.

LS 1933/34

Šturm: Francoska historična morfologija (2); isti: Francoska književnost v srednjem veku (1); isti: Vaje (2); Lacroix: Francoska gramatika (1); isti: Poezija in gledališče v sodobni francoski književnosti (2); isti: Renesansa v Franciji in humanisti (1); Oštir: Debloslovje sanskrta, grščine, latin., germ. in slovan. jezikov (3); isti: Sanskrt (1); isti: Jezikoslovne vaje iz grščine, latinščine, german. in slovan. (2); Bradač: Aristoteles in njegova dela (3); isti: Rimska književnost v dobi republike (2); – 10. marec 1934.

ZS 1934/35

Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Primerjalna gramatika roman-skih jezikov (1); isti: Francoska književnost v srednjem veku (1); isti: Seminar: Stari

Študijsko leto 1934/35. Fakulteta *filozofska*
 zimski semester. Oddelék

UNIVERZA KRALJA ALEKSANDRA I. V LJUBLJANI

Šolska vpis št. *9714* Število semestra: *13*

OSEBNI IZKAZ
 REDNEGA (REDNE) SLUŠATELJA (ICE)

Ime in priimek ime: <i>Lojzeta Potočnik</i>	Zredni št. študij: <i>14-20. št. 1933. št. 287</i>
Rojen (-a) kraj (okraj): dan: <i>2. junija 1908</i> občina: <i>Dravica</i>	Dovoljenje visokošolske študije: <i>Splifjansa</i>
Pristojen (-na) kraj: <i>Občina Sv. Miklavž</i>	Dežavni izpiti: <i>Diploma fil. fil.</i>
Ime očeta oz. varuha (tako je stanovali mladenčev): <i>Jozef P.</i>	Imatrikuliran (ali ne) takojšnji univerzi dan: <i>8. oktobra 1929.</i>
Očetov poklic: <i>prosvetni</i>	Štev. v matrici: <i>50.</i>
Narodnost: <i>Slovenska</i>	Naslov v Ljubljani: <i>latinistov učil.</i>
Verzgoditev: <i>sin. Kol.</i>	Naslov staršev: <i>/</i>

Ime docenta	Naslov predavanj	Tedenske ure	Opombe
<i>Šturm France</i>	<i>Historično gram. franc. jezika</i>	<i>2</i>	☒
<i>"</i>	<i>Primer. gram. rom. jezika</i>	<i>1</i>	☒
<i>"</i>	<i>Franc. književnost od. v. 18. st.</i>	<i>1</i>	☒
<i>"</i>	<i>Študijski seminar</i>	<i>2</i>	☒
<i>Lacroix Jean</i>	<i>Francoska gramatika</i>	<i>1</i>	☒
<i>"</i>	<i>Sodob. proza in poez. v. 19. st.</i>	<i>2</i>	☒
<i>"</i>	<i>Franc. pedag.</i>	<i>1</i>	☒
<i>Bradač Br.</i>	<i>Grška in rimska književnost</i>	<i>3</i>	☒
<i>"</i>	<i>Grška proza in poezija</i>	<i>2</i>	☒
<i>"</i>	<i>Grška književnost</i>	<i>2</i>	☒
<i>Oštir</i>	<i>Debloslovje sanskrta</i>	<i>3</i>	☒

V Ljubljani, dan *7. novembra* 1934

Lojzeta Potočnik

Dokladi potrdi redarstvo

Slika 32: Inskripcija diplomanta Filozofske fakultete Lojzeta Potočnika v 13. zimski semester študijskega leta 1934/35. (ZAMU)

romanski teksti (2); Lacroix: Francoska gramatika (1); isti: Sodobna poezija in gledališče v Franciji (2); isti: Francoska pedagogika (1); Bradač: Grška in rimska književnost (3); isti: Interpretacija Sofokleja (2); isti: Grški seminar (2); Oštir: Oblikoslovje sanskrta, grščine, latin., germ. in slovan. j. (3); isti: Sanskrt (1); isti: Jezikoslovne vaje iz grščine, latinščine, german. in slovan. (2); Kidrič: Prešeren (1); isti: Kurz o evropskih književnostih (1); isti: Seminar iz primerjalne književnosti (2); Prijatelj: Literatura generacije staroslovencev (2); isti: Novejša češka književnost (2); isti: Seminar iz novejše slov. književnosti (2); – 7. november 1934.

LS 1934/35

Šturm: Historična gramatika francoskega jezika (2); isti: Uvod v primerjalno gramatiko romanskih jezikov (1); isti: Francoska književnost v srednjem veku (1); isti: Seminar: Vaje iz romanskih jezikov in književnosti (2); Lacroix: Sodobna francoska poezija in gledališče (2); isti: Vaje v tvorbi besed (1); isti: Francoska pedagogika (1); Bradač: Grška in rimska metrika (3); isti: Interpretacija, Sofoklej: *Ojdiip* (2); isti: Grški seminar (2); Oštir: Oblikoslovje sanskrta, grščine, latin., germ. in slovan. (3); isti: Sanskrt (1); isti: Etimološke vaje (2); Kidrič: Prešeren II. (3); isti: O začetkih dramatike v krščanski Evropi (1); isti: Seminar: Vaje iz področja primerjalne književnosti (2); Prijatelj: Literatura generacije staroslovencev (nadaljevanje) (2); isti: Pregled novejše češke književnosti (2); isti: Seminar iz novejše slov. književnosti (2); – 8. marec 1935.

Diplomski izpit: 26. VI. 1932

Op. Ni dokumentacije.

Profesorski državni izpit: 1938

Kandidat: Lojze Potočnik

Profesorski državni izpit: iz XXV. znanstvene skupine; (12. V. 1932, ? 1938)

A – glavni predmet: filozofija – spoznavna teorija, logika, psihologija, zgodovina filozofije

B – stranski predmet: etika in estetika; pedagogika kot dodatni izpit (6. XII 1937)

Ustni izpit: pedagogika, (4. IX. 1937)

C – pomožni predmet: obča biologija

Op. Nepopolna dokumentacija.

Curriculum vitae

Lojze Potočnik, prof., vere rimskokatoliške, sem bil rojen dne 2. junija 1908 v Placarju št. 68., okraj Ptuj. Ime matere je Marija, roj. Muršec, ime očeta je Jakob.

Osnovno šolo sem dovršil pri Sv. Urbanu pri Ptuju v šolskem letu 1919/20, gimnazijo v Mariboru v šol. letu 1927/28. Višji tečajni izpit sem opravil prvič na Državni humanistični gimnaziji v Mariboru leta 1928. Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani sem dovršil leta 1932, a – diplomski izpit sem opravil istega leta. Dodatni diplomski izpit iz pedagogike pod b sem opravil l. 1938.

Profesorski izpit sem opravil pred stalno izpitno komisijo v Ljubljani leta 1938. V službo sem vstopil kot asistent – volonter Filozofske fakultete v Ljubljani leta 1935. Suplent sem postal dne 9. maja 1935. leta. Doslej sem objavil naslednja dela:

Vplivi na stopnjo lepote in grdote (D. i. S., 1935), *Masaryk in etika* (Slov. 1935), *Masarykov pojem narodnosti* (Čas, 1934/35), *Masaryk o pomenu religioznosti* (Čas, 1935/36), *Masaryk in historični materializem* (Misel in delo, 1935), *Od kod veličina T. G. Masaryka* (Slov., 1937), *Zgodovina ustanovitve meščanske šole v Kranju* (Slov. uč. 1940), *Kritike IV., V., in VI. zvezka Ušeničnikovih Izbranih spisov* (Slov. uč. 1940/41).

Lojze Potočnik

Op.: Tipkopis.

Pismo dekanu

Ljubljana, dne 15. septembra 1942

Velecenjeni gospod dekan!

Fakultetni svet me je izbral za člana komisije v zadevi ocene doktorske disertacije g. Potočnika s področja filozofije v zvezi z umetnostnim oblikovanjem. Gospod Potočnik je zdaj svojo disertacijo predelal in jo predložil pod naslovom Psihološke osnove likovnega gledanja. Ker ima disertacija v sedanji obliki zgolj filozofsko-spekulativni značaj in ne posega neposredno v področje umetnostne vede, ne morem na noben način odločiti o njeni kvaliteti in prosim, da naj me svet Filozofske fakultete razreši članstva v komisiji.

prof. V. Molè

Iz istih razlogov, kakor jih navaja g. prof. dr. V. Molè, prosim svet Filozofske fakultete, da bi me razrešil članstva v komisiji za oceno disertacije g. Potočnika.

dr. Anton Ocvirk

Op.: Rokopis.

Poročilo dr. F. Vebra in dr. J. Janžekoviča o disertaciji kandidata Lojzeta Potočnika z naslovom Psihološke osnove likovnega gledanja

Naslov je preširok. Razprava je namreč posvečena, kakor pravi Uvod, oblikovanju kot posebnemu duševnemu deju (str. 4), torej samo eni, določeni, neposredni osnovi likovnega gledanja. Bolje bi bilo, da bi že naslov to povedal.

Načrt. Razprava obsega štiri dele: I. Osnovni ali prvinski značaj oblikovanja, II. Estetsko doživljanje in oblikovanje, III. Bistvo oblikovanja, IV. Dejavnostna struktura oblikovanja. Razprava hoče pokazati, kaj je oblikovanje kot posebni duševni dej in katere so njegove značilnosti (str. 5). Točna opredelba oblikovanja bo torej njen zaključek (str. 50, 82, 87), zato je ne moremo zahtevati šele v začetku. Kljub temu bi bilo potrebno dodati že v začetku vsaj površen opis oblikovanja, sicer bralec ne ve, v kakšnem pomenu bo rabljen izraz oblikovanje, ali v doslovnem, kakor kažejo uvodni vzgledi (kipar, lončar), ali v kakem drugem. Zato bi razpravi, kakršna je sedaj, sodil III. del – Bistvo oblikovanja – na prvo mesto. Samo tako bi postala za bralca takoj umevna obravnava posebnega vprašanja o prvinskem ali neprvinskem značaju oblikovanja, ki ji je posvečen I. del.

Izvedba. Šibkejši je prvi del, ki skuša posebej pokazati, da je oblikovanje prvinskega značaja. Tu ne zadošča le po avtorju navedeno dejstvo, da se javlja oblikovanje z osnovno ali prvinsko silo, ki se kaže prav kot njegova (83). Saj imamo premnogo doživljajev, ki se tudi javljajo s prav posebno silo, pa prav gotovo niso prvinskega značaja. Resda je oblikovanje po mojem in po delu glavnih, novejših psihologov in estotov, nekaj prvinskega, toda naš avtor vse to dosedanje dokazovanje komaj označuje, zlasti pa se ne spušča v polemiko s takimi psihologi, ki prvinski značaj oblikovanja izrecno zanikajo. Taka specialna obravnava tega vprašanja bi morala v prvi vrsti zlasti povedati, kaj smatra v psihološkem pogledu za prvinsko in kaj ne, ker bi šele nato mogli tudi ob primeru oblikovanja odločiti vprašanje njegovega posebnega prvinskega ali neprvinskega značaja. Tem boljša in samostojnejša sta pa III. in IV. del razprave, ki res pokazeta ves avtorjev smisel za pravo analitiko psiholoških dejstev.

Pozornost vzbuja zlasti oris oblikovanja kot neobhodne psihološke osnove vsega pravega dela človeka. Pri tem ne gre le za delo umetnika, temveč za vsako delo, ki naj ima kakršen koli pravi konstruktivni ali tako imenovani ustvarjalni značaj. V ozki zvezi s tem delovnim značajem vsega pravega oblikovanja je tudi važno avtorjevo novo razlikovanje med samim doživljajskim oblikovanjem, ki ga dobimo npr. tudi pri živali, ko dela, in pa med posebnim in razvojno poznejšim osebnim (personalnim) oblikovanjem, kakor ga dobimo le pri človeku. Tudi moment dušeslovne aktivitete je pri obeh teh vrstah oblikovanja dokaj različen. Ob vsem oblikovanju se javlja tudi poseben progresivni dušeslovni razvoj in avtorjeva posebna obravnava te dušeslovne progresije spada gotovo med najsvetlejše

strani celotne razprave. Tako progresijo dobimo tudi ob drugih značilnih primerih, npr. pri štetju. Zato ni čuda, da se je lotil kandidat tudi tega posebnega vprašanja in njegovo podrobno razlikovanje med likom in številom je koristen prinos tudi za posebno psihologijo samega štetja. Seveda pa tu ni misliti na psihologijo v razvojno-genetičnem smislu besede, pač pa na potrebe posebne – fenomenološke (bistvogledne) analize pristojnih psiholoških dejstev. Tako potrebo so zaslutili že stari psihologi, ali šele v novejšem in najnovejšem času je ta potreba rodila posebne discipline in celo nove šole, pri čemer omenjam samo primeroma predmetno teorijo Aleša Meinonga in fenomenologijo Edmunda Husserla in vse poznejše ter današnje pokrete, ki so na ti imeni navezani in ki s svojo metodo vedno bolj prodirajo tudi izven mej tako imenovane filozofije v dosedanem in ožjem pomenu besede. Samo tistemu, ki vsega tega ne pozna, se utegnejo najboljša kandidatova dognanja zdeti bolj verbalna nego stvarna.

Slovstvo je obširno in avtor pokaže, da ga je res tudi predelal. Dobro bi pa bilo tu pa tam doslovno navesti kako značilno mesto priznanih mislecev. V celi razpravi ni niti enega doslovnega navedka. Za nepoučenega, pa čeprav filozofsko izurjenega bralca, je kvarno tudi dejstvo, da se na mnogih mestih ne da razbrati, kaj je res miselna last samega avtorja in kaj ne. Tu gre zlasti za sem spadajoče delo Aleša Meinonga, Edmunda Husserla in njegovega, kandidatovega ožjega učitelja, Franca Veبرا.

Slog je premalo negovan. Najdejo se stavki, kakor: »Kot četri primer nam lahko služi npr. primer...« (54), ali: »Kako je pa z estetskim doživljanjem druge stopnje, si pa lahko vsak bralec sam razvije gordijski voz.« (92). V razpravi je tudi več nejasnih mest, terminologija ni vedno dovolj obrazložena (npr. na str. 38 izraza konstitutivno, konsekutivno).

Kljub takim nedostakom, ki kaže (razen v I. delu) bolj vnanjost razprave, kakor njeno jedro, dokazuje pisatelj s svojim delom, da temeljito pozna zlasti predmetnoteoretično filozofsko šolo, da ima dober pregled čez novejšo psihološko slovstvo in čut za filozofska vprašanja. Njegove analize razodevajo samostojnost in nenavadno subtilnost v mišljenju. Disertacija dokazuje, da razpolaga kandidat z znanstveno metodo in da je sposoben za samostojno znanstveno delo.

V Ljubljani, dne 4. decembra 1942

dr. F. Veber, dr. J. Janžekovič

Op.: Tipkopolis.

Poročilo dr. E. Spektorskega o disertaciji kandidata Lojzeta Potočnika z naslovom Psihološke osnove likovnega gledanja

Predmet istraživanja g. L. Potočnika je oblikovanje kao svojevrstni psihološki fakat, koji se ne da svodi na druge fakte i koji dolazi do izražanja na dvostruki način. Prvi je

receptivni, kada mi ne samo shvatamo diskursivno samo sastojke objekata, na primer četiri linije i četiri kuta u kvadratu, nego intuitivno obuhvatamo celokupan predmet, naime kvadrat kao takav. Drugi je konstruktivni, kada tehnik ili umetnik stvara svoje delo. Dotična problematika je postala aktualna naročito u nemačkoj filozofiji (*die Gestaltbildung*). Pravo rečeno, uzeta u širokom smislu, ova problematika se stavlja odavno. Njoj je udario teren već Aristotel sa svojom teorijom o formama i formiranju i njen je vrhunac Bergsonova formula *homo faber*. Sam pisac shvata oblikovanje na široki način, te uključuje u njega sve apercepcije, tehniku, umetnost, pedagogiko, filozofske koncepte, čak nekoje zoopsihološke pojave. Ali na kraju krajeva pisac se zadovoljio onom stranom problematike, koja zanima Brentanovu i Meinongovo školu, naročito Ehrenfelsa i profesora F. Vebera. Njemu se čini da *e numeris simplex* osam autora sačinjava skoro neoborljivi dokaz u smislu *communis opinio doctorum* (str. 6). Njegova metoda nije genetička, nego sistematska. Mnogo polaze na čisto formalne, ponekad samo verbalne distinkcije, koje nisu uvek uspele: Razlika med idealnim likom, razlikom in številom (38, 39). O Kantu tvrdi, da je »v marsičem zmoten« (91), a o samom sebi, da je »antropološki dokaz podan v pričujočem spisu menda prvič v zgodovini filozofije« (97). Ako bi pisac uzeo u obzir barem Bergsonovo formulu *homo faber* i Franklinovo definicijo čoveka kao bića koje stvara oruđe, bio bi možda skromniji u tome pogledu. Pisac je iskoristio obilatu, ali ipak jednostranu književnost. Naročito pada u oči skoro potpuni izostanak francuske literature. Ali je sasvim na metodični način proučio jedan prilično zapleteni filozofski problem. Dosledno je izložio svoje gledišče. S obzirom na to se pridružujem povoljnjoj oceni glavnog referenta gospodina dr. F. Vebera. Pri štampanju disertacije možda bi bilo u interesu samog pisca da izostavi primedbu 121 na strani 97.

V Ljubljani, dne 29. novembra 1942

dr. E. Spektorski

Op.: Rokopis.

Zapisnik št. 8/1941 o rigorozu kandidata Lojzeta Potočnika

Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 25. znanstvene skupine dne 26. junija 1932 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 2. maja 1941 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 25. maja 1942 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: g. dekan kot predsednik, prof. Veber, prof. Spektorski in doc. Janžekovič kot člani.

Naslov disertacije: Psihološke osnove likovnega gledanja

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. Vebra, dr. Spektorskega in doc. Janžekoviča sprejel Fakultetni svet na seji dne 3. februarja 1943 in obenem odločil, da se disertacija tiska delno.

Ustni izpit se je vršil dne 18. februarja 1943 od 10. do 12. ure.

Navzoči: dekan dr. F. Šturm kot predsednik, dr. F. Veber, dr. E. Spektorski in dr. J. Janžekovič kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: dr. F. Veber: Vprašanje psihološke elementarnosti; Lik in relacija; Oblikovanje in intencionalnost; Oblikovanje in aktuiteta.

Vprašanja: dr. E. Spektorski: Genetički in sistematski vidik.

Vprašanja: dr. J. Janžekovič: Mesto oblikovanja v vrsti prvinskih doživljajev; V kakem smislu človek svobodno oblikuje fenomene? Formalna pravilnost silogizma na 32. strani disertacije.

Ocena (skupaj z disertacijo): 7 – sedem

V Ljubljani, dne 18. februarja 1943

Komisija: dekan dr. F. Šturm kot predsednik, dr. F. Veber, dr. J. Janžekovič, dr. E. Spektorski

Op.: Tipkopis, rokopis.

Dopis dekana rektorju za izvedbo promocije

Gospod Potočnik Alojzij, profesor učiteljišča v Ljubljani, roj. 2. 6. 1908 v Placarju, okraj Ptuj, je dovršil osnovno šolo v šolskem letu 1919/20 pri Sv. Urbanu pri Ptuj in gimnazijo v šolskem letu 1927/28 v Mariboru z višjim tečajnim izpitom.

Filozofsko fakulteto z diplomskim izpitom je končal gospod kandidat leta 1932. Dodatni diplomski izpit iz pedagogike pod b je opravil leta 1938, iz srbohrvaškega jezika pod c pa v februarju 1943. Profesorski izpit je opravil pred stalno izpitno komisijo v Ljubljani 1938. V službo je vstopil kot asistent volunter Filozofske fakultete v Ljubljani leta 1935. Suplent je postal dne 9. maja 1935.

Prijava k rigorozi g. Potočnika je bila sprejeta na fakultetni seji dne 10. maja 1941. Disertacijo z naslovom psihološke osnove likovnega oblikovanja je na temelju referentov gospodov prof. Vebra, prof. Spektorskega in doc. Janžekoviča sprejel Fakultetni svet na seji dne 3. 2. 1943. Ustni izpit se je vršil dne 18. februarja 1943. Predložil je tudi predpisano število izvodov tiskane disertacije. Ker je gospod Potočnik izpolnil vse pogoje, ki se zahtevajo od kandidata za dosego doktorske časti, prosim, velespoštovani gospod rektor, za izvedbo promocije.

Op.: Tipkopis, brez podpisa.

Josip PREMROV (1906–2000)

Študijska pot Notranjca Josipa Premrova, teologa, filozofa in sociologa, se je po gimnazijskem šolanju v Ljubljani in Mariboru nadaljevala na Teološki fakulteti v Ljubljani. Po končanem študiju je postal kaplan v Sodražici, nato pa je bil imenovan za kateheta v Ljubljani. V tem obdobju se je začel zanimati za izseljeniško in narodno vprašanje. Veliko je popotoval med izseljenci, se izobraževal po različnih inštitutih, ki so se ukvarjali z manjšinsko in izseljeniško problematiko, se udeleževal konferenc in kongresov ter objavljajl prispevke z omenjeno tematiko. Že leta 1936 se je inkskribiral na Filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je študiral zgodovino, a je žal študij prekinil, ker mu je poklicno delo študij onemogočalo. Ob začetku vojne se je ponovno posvetil študiju na Filozofski fakulteti, kjer je študiral med leti 1941 in 1944. Diplomski izpit iz 25. znanstvene skupine in sociologije je opravil 12. septembra 1944, priznali pa so semestre, ki jih je opravil na Teološki fakulteti. Prijavo k doktorskemu izpitu je oddal 18. marca 1945. Priložil je spričevalo o višjem tečajnem izpitu, diplomu Filozofske fakultete, življenjepis in pet zvodov disertacije z naslovom O izseljeniški duši. Fakultetni svet je 26. marca 1945 prijavo sprejel *per rollam* ter določil komisijo v sestavi: dr. F. Veber, dr. E. Spektorski s Pravne fakultete in dr. F. Stelè. Komisija je predloženo disertacijo pregledala, odobrila in predlagala, da se kandidata pripusti k polaganju strogih izpitov. Te je opravil 10. aprila 1945 ter skupaj z disertacijo prejel oceno devet. Josip Premrov je bil za doktorja filozofije promoviran 12. aprila 1945.

Imatrikulacija: 3. XI. 1942

Diplomski izpit: 12. IX. 1944

Aprobacija: 7. IV. 1945

Promocija: 12. IV. 1945

Naslov disertacije: O izseljeniški duši – O izseljencu in izseljenstvu s psihološkega vidika (*Inavguralna disertacija, ki jo je predložil dipl. filozof Josip Premrov, da bi dosegel doktorsko čast. (Delni natis.) Disertacija je bila sprejeta na temelju poročil gg. profesorjev dr. Franca Vebera, dr. Evgena Spektorskega in dr. Franca Stelèta, na seji sveta filozofske fakultete na ljubljanski univerzi, dne 7. aprila 1945.*)

Op.: Naloga je vezana, tipkopis v obsegu 124 foliantov.

Inskripcija

ZS 1936/37

Radojčić: Zgodovina Srbov in Hrvatov od XVI. do XVIII. veka (3); isti: Bizantinski viri za zgodovino Srbov v srednjem veku (1); isti: Obleganje in zavzetje Sigeta 1566 (2); Kos: Obča zgodovina sr. veka v frankovski dobi (2); isti: Zgodovina Slovencev od 1848 do osvobojenja (1); isti: Latinska in slovanska paleografija (nadaljevanje) (1); isti: Seminarske vaje (2); Melik: Obča klimatologija (1); isti: Geografija Jugoslavije (3), isti: Geografske vaje z ekskurzijo (3); isti: Seminarske vaje (2); Saria: Zgodovina rimske republike II. (3); isti: Interpretacija tekstov k zgod. pozne rimske republike (2); Veber: Psihologija (4); – 9. marec 1936. Op.: Navedel je, da je končal deset semestrov Teološke fakultete v Ljubljani – zgodovinski oddelek. Priložena je fotografija.

Diplomski izpit: 12. IX. 1944

Kandidat: Josip Premrov

Diplomski izpit: iz XXV. znanstvene skupine (25. II. 1944, 12. IX. 1944)

A – glavni predmet: filozofija – spoznavna teorija, logika, psihologija in zgodovina filozofije

Klavzura: *Prirodoslovna in filozofska antropologija* (Razmejitev obeh vidikov); dr. F. Veber; dr. K. Ozvald; deset (10); 11. IX. 1944

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; devet (9); 12. IX. 1944

B – Stranski predmet: Etika in estetika

Klavzura: *Estetika in aksiološko čustvovanje*; dr. F. Veber; dr. K. Ozvald; odlično (10); 27. VI. 1944

Ustni izpit: filozofija; dr. F. Veber; deset (10); 28. VI. 1944

C – Pomožni predmet: obča biologija in sociologija (dodatno)

Ustni izpit: biologija; dr. J. Hadži; šest (6); 25. II. 1944

Ustni izpit: sociologija; dr. F. Veber; devet (9); 28. VIII. 1944

Curriculum vitae

Rojen sem 6. februarja 1906 v Martinjaku pri Cerknici. Ljudsko šolo sem obiskoval v Grahovem pri Cerknici, državno klasično gimnazijo pa v Ljubljani in v Mariboru. Po maturi sem študiral teologijo na Teološki fakulteti v Ljubljani. Po končanih teoloških študijah sem bil eno leto kaplan v Sodražici pri Ribnici, nato pa sem bil imenovan za kateheta v Ljubljani. V l. 1941–1944 sem študiral filozofijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani in naredil diplomski izpit iz 25. znanstvene skupine in iz sociologije.

V ljubljanskem semenišču, kjer sem za časa teoloških študij stanoval, sem imel na razpolago bogato knjižnico in pester izbor najrazličnejših domačih in inozemnih revij in časopisov. Najraje sem prebiral knjige, ki so vsebovale dušeslovno problematiko človeka in naroda (Krek, Lampe, Ivan in Izidor Cankar, Ušeničnik, Veber, Tolstoj, itd.), razen tega pa tudi številne spomine in potopise. Potopisi, zlasti Karlinov *V Kelmorajn*, so me tako navdušili in mi odprli čudovito lep in zanimiv svet v tujini. Ko sem Karlinov potopis prebral, sem se odločil, da odidem med počitnicami l. 1931 na potovanje v Nemčijo. Ker do tedaj še nisem bil v inozemstvu, sem se obrnil po nasvete k prelatu Janezu Kalanu, ki je živel več let v Nemčiji. Janez Kalan mi je dal razna navodila in priporočila in me med drugim opozoril tudi na naše izseljence v Porenju in Vestfaliji, med katerimi je sam deloval. Preden sem odšel v tujino, sem se ravnal po Krekovem navodilu, ki pravi: doma se uči in dobro pripravi za pot, v tujini pa opazuj, poslušaj in razmišljaj.

Prvo srečanje z našimi izseljenci v Porenju in Vestfaliji me je zgrabilo za dušo, ki me zdaj po petnajstih letih še prav tako močno drži kot tedaj. Odločil sem se, da se hočem posvetiti delu za našo kri v tujini. Na kongresu v Nürnbergu sem se osebno spoznal z ljudmi (dr. Kopp, dr. Scherer, dr. Schreiber, dr. Wäscher), ki so me navdušili, da sem začel študirati manjšinsko in izseljensko vprašanje. V ta namen sem si ogledal razne inštitute za manjšinsko in izseljensko vprašanje v Münchnu, Stuttgartu, Münstru, Hamburgu in Berlinu, kjer se mi je omenjeno narodno vprašanje posvetilo še v prav posebni luči in problematiki. Po treh mesecih bivanja v Nemčiji sem se vrnil v domovino in kmalu nato predaval po radiu o naših izseljencih v Nemčiji. V novem šolskem letu sem se z veliko ljubeznijo poglobljal v proučevanje slovenskega izseljenskega vprašanja. Stalno sem prebiral vse slovensko in nemško izseljensko časopisje in revije in tudi knjige, ki so obravnavale nemški manjšinski in izseljenski problem.

Naslednje leto sem spet potoval tri mesece po Nemčiji in obiskoval naše rojake po Porenju in Vestfaliji. Skrbno in načrtno sem motril življenje in delo naših izseljencev, obenem pa študiral ustroj nemškega izseljenskega vprašanja. Na kongresu v Essnu

sem poslušal načelna predavanja o manjšinskem in izseljenskem vprašanju, nato pa sem poslušal podobna predavanja na univerzi v Münstru. V omenjenem inštitutu sem se spoznal z visokošolci in profesorji najrazličnejših narodnosti, ki so tu proučevali manjšinsko in izseljensko vprašanje. V Münstru sem imel dostop tudi v ljudsko in srednjo šolo, kjer so mladino poučevali o tem vprašanju. Dobil sem točno sliko o ustroju nemškega dela za izseljence. O vsem tem sem veliko pisal v naše časopise (Slovenec, Ponedeljski Slovenec, Domoljub, Vigred, Glasnik Srca Jezusovega, Straža v Viharju, Stražni ognji, Naša moč, Ave Maria itd.).

Ko sem postal duhovnik, sem se bil že skoro odločil, da grem delovat med naše izseljence, vendar se nisem mogel odtrgati od rodnega doma in domače zemlje za daljšo dobo. Ko sem bil l. 1935 imenovan za kateheta v Ljubljani, sem bil obenem imenovan tudi za tajnika Rafaelove družbe in za urednika Izseljenskega vestnika. Tu se je pričelo zame pravo delo. Imel sem zveze z vodilnimi izseljenci po vseh predelih sveta. Dobil sem mnogo novih pobud pri delu. O vsem tem sem začel pisati v Izseljenskem vestniku in v druge naše časopise in revije doma in v obeh Amerikah. Veliko sem predaval o naših izseljencih po radiu, po društvih, tečajih, srednješolcem in akademikom. L. 1936 in 1937 sem za veliko noč misijonaril po vseh kolonijah med našimi izseljenci v Nemčiji (Porenje in Vestfalija). Že leta 1936 sem izdelal idejne osnutke po nemškem vzoru za ustanovitev slovenskega izseljenskega inštituta v Ljubljani, ki so bili predloženi banski upravi v Ljubljani in ministrstvu za socialno politiko v Beogradu. Ker me je zelo zanimal zgodovinski razvoj našega izseljenstva, sem se l. 1936 vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani in študiral zgodovino našega naroda, vendar sem moral s študijem prekiniti, ker mi je poklicno delo v šoli, uredništvo Izseljenskega vestnika in drugo delo v pisarni Rafaelove družbe študij onemogočilo. Da bi naš narod, zlasti pa mladina dobila vpogled v izseljensko vprašanje, sem l. 1941 napisal 178 strani obsegajočo *Izseljensko čitanko*. Ko se je pa l. 1941 pričela vojna, je bilo vse pravo delo pri Rafaelovi družbi ustavljeno. S tem ko je prenehalo vse javno delo za naše izseljence, sem se poglobljaj, ob ponovnem čitanju Bojerjeve knjige *Izseljenci*, ki je veličasten epos izseljencev vsakega majhnega naroda, v slovensko izseljensko vprašanje. Knjiga vsebuje veliko psiholoških momentov, saj popisuje pisatelj s čudovito neposrednostjo edinstveno tragiko izseljencev, ki se bore z nadčloveškim naporom za zemljo, za kruh, obenem pa gori v njih mogočno, neodoljivo hrepenenje po rodnem domu in domovini; vsa knjiga je ena sama visoka pesem strastne domovinske ljubezni in neutešenega domotožja. Ko sem knjigo čital, se mi je zdelo, da pisatelj popisuje življenje in delo naših ljudi po ZDA in po drugih predelih sveta. Omenjena knjiga me je nagnila,

da sem se ponovno vpisal na Filozofsko fakulteto v Ljubljani in pričel študirati filozofijo, zlasti psihologijo. V filozofskem seminarju sem se osebno seznanil s prof. dr. Francem Vebrom, ki je prav tedaj predaval psihologijo. Zaupal sem mu, da se že več let bavim z izseljenskim vprašanjem in da bi se temu vprašanju rad približal tudi s psihološke strani. Sam imam veliko literature o izseljenstvu, zlasti o naših slovenskih izseljencih, vendar v vsej tej literaturi sem pogrešal res sistematične in psihološke obravnave izseljenske duše. Iskal sem po drugi, zlasti po nemški literaturi, pa nisem nikjer zasledil zaželenega psihološkega spisa o izseljencih in izseljenstvu. Prof. dr. F. Veber mi je pokazal pot, po kateri naj še posebej hodim, da bi postalo vse moje dotedanje izseljensko izkustvo in znanje tudi za posebno psihologijo našega človeka in morda tudi za občo psihologijo in torej res tudi za samo teorijo ali znanost pomembno. Več kot leto dni sva debatirala o izseljenskem vprašanju in ob teh debatah je morda prof. Veber prav začutil odločilni psihološki pomen našega izseljenstva, jaz pa sem šele tu dobil vpogled v načelno psihološko gledanje tudi na to vprašanje. Ko sem vzporedno s temi debatami in s predavanji na univerzi prebral in predelal zlasti še Vebrove *Idejne temelje slovanskega agrarizma*, je v meni dozorel sklep, da napišem res tudi posebno psihološko študijo o izseljencih in izseljenstvu. Lotil sem se težkega dela, dela, ki je prvo te vrste v literaturi. Koliko mi je to delo uspelo, naj sodijo drugi.

V Ljubljani, dne 18. marca 1945

Josip Premrov

Op.: Tipkopis.

Poročilo dr. F. Vebra, dr. F. Stelèta in dr. E. Spektorskega o disertaciji kandidata Josipa Premrova z naslovom [O izseljeniški duši] – O izseljencu in izseljenstvu s psihološkega vidika.

Že v uvodu (str. 1) poudarja avtor posebno psihološko stran izseljenskega vprašanja in že tu pove, da je tudi izseljenstvo, pravo izseljenstvo »svojevstveno človeški pojav«, ki ga v tej njegovi posebnosti v vsem ostalem prirodnem življenju ne dobimo in ki ima zato tudi svoje enako posebne psihološke strani in razloge. Teza je značilna za celotno delo in je notranji živec vsem nadaljnjim meritornim izvajanjem. Druga taka značilna in tudi že v Uvodu poudarjena stran je naš slovenski delež na področju izseljenstva in avtorjeve osebne skušnje na tem polju. V tem pogledu postaja tudi za poznejša izvajanja kar načelno važna ugotovitev, da ostaja naš človek tudi na tujem v duhu doma in da velja tudi zanj Bojarjev stavek o »dveh dušah«, izmed katerih je ena v domovini. Taka dejstva še posebej pričajo za svojevstveno psihološko stran izseljenskega vprašanja,

o katerem je že od Platona in Danteja naprej bilo mnogo napisanega in s katerim se bavijo tudi novejša in tudi najnovejša, zlasti nemška znanstvena dela trajne vrednosti. Ali avtor istotako že v Uvodu v vsem tem dosedanem literarnem prizadevanju prav pogrša tako znanstveno zanimanje v tej smeri, ki bi rodilo ali dalo saj pobudo tudi za posebno psihologijo človeka – izseljenca.

S tem je avtor nakazal tudi že glavno namero in vsebinsko posebnost svojega spisa. Gre mu za poizkus podati res pravo ter posebno psihologijo človeka – izseljenca, se pravi odločiti vprašanje, ali in v koliki meri postaja človek, ki se izseli, res tudi sam drugačen in v čem je iskati osnovne psihološke razlike med človekom v domovini in med človekom v tujini. Pri tem je metodično zdrava in pomembna tudi njegova izrecno poudarjena omejitev na ročnega delavca iz prvega rodu, in še to z izključitvijo vseh kakor koli izjemnih pojavov te vrste. V tem smislu sam pravi, da bi rad podal splošno ali normalno psihologijo slovenskega izseljenstva.

Glavni del razprave (stran 10–110) je posvečen poizkusu dejanske izvedbe take posebne psihologije človeka. Avtor jo je razdelil v dve veliki poglavji, ki ju naziva Domovinska in Iseljenska duša (stran 10–57, 58–110), s čimer je že na zunaj označena sestavna zavisnost posebne psihologije človeka – izseljenca od osnovne psihologije človeka – domačina. V prvem poglavju, ki se pričinja z občepsihološkimi ugotovitvami, je važna tudi za poznejša izvajanja že uvodna misel, da je tudi sleherni prava karakterologija že naprej nemogoča, ako ne upoštevamo posebne duhovne, se pravi res svojstveno človeške strani celotne narave človeka, in to ne glede na vprašanje, ali je ta stran v ostalem pozitivna ali negativna ter recimo dobra ali zla (stran 10–16). V naslednjih glavnih izvajanjih tega poglavja se bavi v smislu svoje že omenjene načelne omejitve s poskusom, da poda tako splošno karakteološko ali miselnostno psihologijo povprečnega človeka na vasi, pri čemer je prav poudarjen zlasti posebni vnaji in notranji miljejski vpliv, ki ima tu odločilen pomen.

Sledi načelni naslon na moj sestav »vseh miselnosti«, kakor sem ga skušal podati v svojih *Idejnih temeljih slovanskega agrarizma*; vendar naslon, ki ima hkrati polno vrednost samostojnega dela (stran 20–53). Avtor sam poudarja potrebno poglobitev in razširitev moje karakterološke teorije človeka (opomba na strani 19), in to oboje tudi dejansko izvaja. Mojo sedmorico osnovnih ter čisto psihološko pojmovanih značajev razširi v devetorico in pri vsaki še posebej poudarja in dokazuje njeno posebno zgrajenost na osnovni obojni, gonski in duhovni, naravi človeka. Posebno neposrednost in živost izpričujejo pri tem še avtorjevi posebni prenosi na vsakokratno osnovno miselnostno ali značajno psihološko strukturo človeka na vasi. Prvi višek svojih izvajanj doseže v svojih Zaključenih pogledih na osnovno miselnostno strukturo človeka

in kmeta (stran 54–57), kjer motri vse doslej izvedena poedine miselnostne dvojice (npr. gonska – duhovna, povnanjena – ponotranjena, obodna – osrednja miselnost, itd.) s posebnega enotnega centralnega vidika. Tako sledi naravno avtorjeva posebna psihologija našega človeka – izseljenca, pri čemer sta zopet z načelnega vidika že v uvodnih izvajanjih (stran 58–62) važni dve ugotovitvi. Prvič, novi milje, ki obsega tudi izseljenčevo posebno delo v tujini, in pa nenehano nadaljnje delovanje stare ter že orisane »osnovne« miselnosti človeka na vasi. Zato je naravno in dosledno tudi avtorjeva lastna teorija posebne izseljenske miselnosti (str. 63–104) oprta na že podano deveterico karakternih tipov povprečnega kmeta. Zlasti v tem delu stopa avtor sam v vidno ospredje. Bralec more tu ugotoviti njegove lastne življenjske izkušnje na tem področju in celo njegov stik z »lepo literaturo« o tem vprašanju. Še važnejše pa so v tej zvezi njegove teoretične, znanstvene ugotovitve na tem polju. Tu vzbujajo pozornost zlasti avtorjevo načelo ločenega torišča izseljenčeve vsakokratne obojne, npr. gonske in duhovne ali obodne in osrednje miselnosti, izmed katerih velja »prva« neposredno tujini, »druga« pa – domovini. Izrecno poudarjam, da je skušal avtor to posebno dejstvo res pri vsaki miselnostni dvojici posebej izpričati in s potrebnimi primeri podpreti. Prav to mu omogoča, da se v svojih Zaključnih pogledih na osnovno miselnostno strukturo človeka – izseljenca (str. 105–110) povzpne do drugega viška svoje razprave, v katerem premotri vse navedene posebne izseljenske miselnostne tipe zopet z enotnega, centralnega vidika. Že tu dosledno zaključuje, da je vprav izseljenstvo učinkovita, čeprav sunkovita pot do vzbuditve in do končne okrepitve prave – kmečke zavesti.

Temu dejstvu je izrecno posvečen še poseben tretji in zadnji del razprave, v katerem avtor na kratko nakazuje osnovne znake enakosvojstvene miselnosti izseljenca, ko se je vrnil domov (stran 111–120). Zopet takoj v pričetku ugotavlja, da gre zdaj že za posebno tretjo miselnost, ki je »zaključni člen v tem dolgem notranjem razvoju našega človeka doma in v tujini«. Nato poda najprej svojo »posebno osebno sliko našega človeka, ko se vrne v domovino«. Ta slika je verna priča tudi za avtorjeva osebna doživetja te vrste in res pripomore še k neposrednejšemu umevanju in občutenju tega, kar je za takega izseljenca res tudi notranje, dušeslovno tako značilno in svojstveno (stran 111–116). Zlasti pomaga ta slika še k boljšemu umevanju tistih treh znakov te nove in končne miselnosti našega človeka v domovini, ki so v posebni širini njegovega izskustva, dalje v posebni globini njegovega na tako izkustvo oprtega lastnega doživljanja in v njegovem zavestno-osebnem dvigu vsega tega, kar je bilo na stopnji prvotne, samo kmečke miselnosti, še nedoločno, latentno (str. 116–120). Šele po taki končni izseljensko-domovinski miselnosti postane naš človek, bivši kmet in dejanski

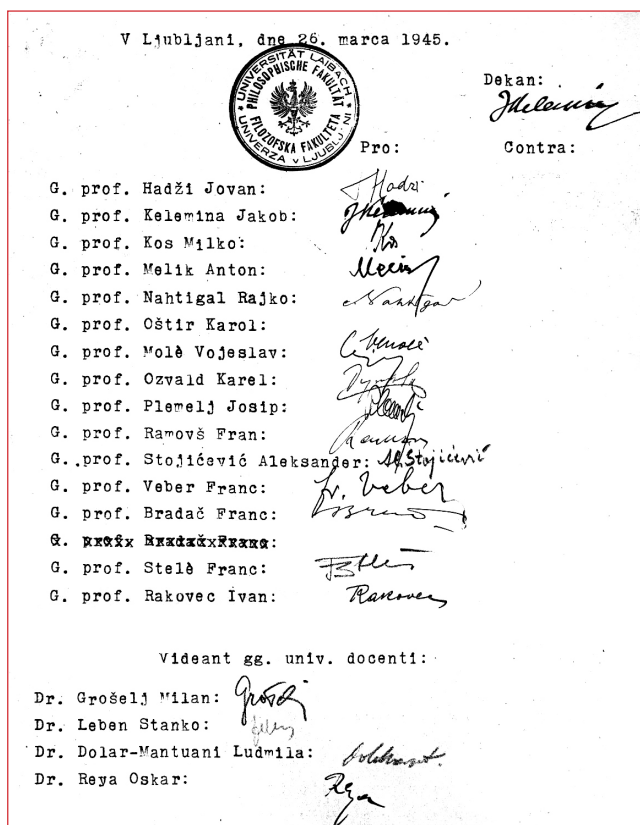
izseljenec, zopet človek – kmet, to pa kmet, ki ga je isti pa prejšnji človek – izseljenec vsebinsko obogatil, organsko poglobil in osebno dvignil.

Kjer je prvi poizkus, tam so neobhodno tudi pomanjkljivosti, ki so obenem klic k nadaljnjemu razvoju. V takem smislu naj še navedem nekatere točke, ki utegnejo avtorja samega nagniti k razmišljanju, delu na tem poprišču. 1. Avtor navaja »slovenske« primere in bi rad podal zlasti psihološko karakteristiko našega, slovenskega izseljenca. Dejansko pa veljajo njegova izvajanja v načelnih pogledih sploh za vsakega, tudi neslovenskega izseljenca omenjene osnovne ali povprečne vrste. 2. Avtor podaja resda v prvem redu zgolj interno, psihološko karakteristiko kmečkega človeka doma in v tujini, vendar bi bilo dobro in potrebno, ako bi skušal nakazati tudi posebno sociološko, družbenoslovno stran obeh teh tipov ljudi, in to tem bolj, ker ima podana psihološka podoba našega kmeta in izseljenca prav gotovo tudi svoje posebno sociološke, družbenoslovne osnove in vzroke. 3. V zvezi s takimi sociološkimi premisami kmečkega in izseljenskega življenja so tudi osnovni motivi vsega izseljenstva, glede katerih se avtor omejuje v bistvu in nekako zgolj primeroma samo na gospodarsko vprašanje. Stvarno pa bi bila tu dobra in potrebna globlja analiza zlasti gonskega življenja, ki bi se lahko koristno naslonila že na dejstvo živalskega preseljevanja iz kraja v kraj. 4. Avtor se nasloni na mojo psihološko teorijo človeških miselnosti in jo z uspehom pogloblja in razširjuje. Še bolj hvaležen bi mu pa bil, ako bi podal tudi morebitne načelne meje takega klasificiranja in ako bi pri tem še odločil vprašanje, ali so vse poedine miselnosti res enako važne ali pa so, kar je zelo verjetno, samo nekatere res vodilne in glavne. Sam se sklicuje vedno na gonsko in posebno duhovno miselnost, pri čemer pa gre tu le za dvojno, namreč prav gonsko in duhovno naravo ali strukturo človeka, ki še ni isto, kakor njegova posebna miselnost ali njegov posebni značaj itd.

Vsi taki in podobni »nedostatki« ne kvarijo mojega celotnega vtisa, ki me sili k prepričanju, da dokazuje delo več nego samo po zakonu predpisano mero usposobljenosti za samostojno znanstveno delo in zlasti še za pravo znanstveno tolmačenje in merjenje osnovnih vsakdanjih in nevsakdanjih izkušenj v življenju. Zato predlagam visokemu Fakultetnemu svetu, da predloženo disertacijo odobri in pripusti kandidata k polaganju strogih izpitov. Disertacija se po ustno dogovorjenih stvarnih popravah lahko natisne v celoti. Priporočam pa še tudi popravo v jeziku.

V Ljubljani, dne 31. marca 1945

dr. F. Veber, dr. E. Spektorski, dr. F. Stele

Slika 33: Glasovanje članov Fakultetnega sveta o prijavi in izpitni komisiji kandidata Josipa Premrova z dne 26. marca 1945. (arhiv FF)

Zapisnik št. 2/45 origorozu kandidata Josipa Premrova

Izpitni predmet: filozofija

Diplomski izpit je naredil kandidat iz 25. znanstvene skupine dne 12. septembra 1944 na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Prijava k rigorozu z dne 18. marca 1945 je bila sprejeta na fakultetni seji dne 26. marca 1945 in določen za kandidata sledeči izpitni odbor: dr. F. Veber, dr. E. Spektorski in dr. F. Stelè.

Naslov disertacije: O izseljenski duši

Disertacijo je na temelju referatov gospodov prof. dr. F. Vebra, dr. E. Spektorskega in dr. F. Stelèta sprejel Fakultetni svet na seji dne 7. aprila 1941 in obenem odločil, da se disertacija tiska v celoti.

Ustni izpit se je vršil dne 10. aprila 1941 od 9. do 11. ure.

Navzoči: dekan dr. J. Kelemina kot predsednik, dr. F. Veber, dr. E. Spektorski in Stelè kot člani izpitnega odbora.

Vprašanja: prof. dr. F. Veber: Izseljenstvo z antropološkega vidika; Prirodoslovna – duhoslovna antropologija; Pozitivni – metafizični pojem izseljenstva; Vprašanje malega in velikega naroda v zvezi z izseljenstvom.

Vprašanja: dr. E. Spektorski: Metoda; Denacionalizacija.

Vprašanja: dr. F. Stelè: Vloga kulturnih delavcev v emigraciji.

Ocena (skupaj z disertacijo): 9 – *magna cum laude*

V Ljubljani, dne 10. aprila 1945

Komisija: dekan dr. J. Kelemina kot predsednik, dr. F. Veber, dr. F. Stelè, dr. E. Spektorski.

Op.: Tipkopolis, rokopis.

Radi vojnih dogodkov mi ni bilo mogoče predložiti dekanatu filozofske fakultete v Ljubljani delnega natisa disertacije "O izseljenski duši" tiskanega, pač pa sem po predhodnem dogovoru z gospodom dekanom filozofske fakultete danes predložil delni natis omenjene disertacije pisane na stroj in razmnožene na cyklostil.

V Ljubljani, dne 21. junija 1945.

Josip Premrov. – Kelemina
Disertacije v navodnem številu prevzete

Slika 34: Potrdilo o prevzemu predpisanih izvodov disertacije dr. Josipa Premrova z dne 21. junija 1945. (arhiv FF)

Priloge

Žigi, ki so se uporabljali na dokumentih obravnavanega obdobja, in ime Univerze v Ljubljani. Univerza v Ljubljani je v času obravnavanega obdobja petkrat spremenila ime.

Leto 1919

Univerza Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani oz. Univerza Kraljevine Srbov Hrvatov in Slovencev v Ljubljani

Op. Žig Filozofske fakultete ob ustanovitvi, katerega krožnico izpisuje napis *Dekanat filozofske fakultete v Ljubljani*. Sredi žiga se nahaja grb Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Leto 1929

Dekanat filozofske fakultete univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani

Op.: V žigu sta imeni univerze in fakultete zapisani v slovenskem jeziku in srbohrvaškem (cirilica). Sredi žiga se nahaja grb Kraljevine Jugoslavije.

Leto 1941/42

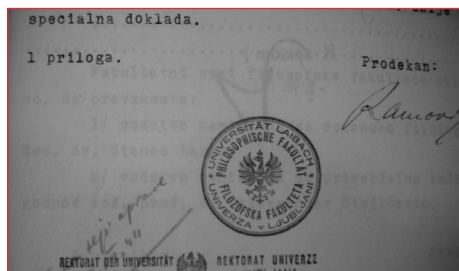
R. Università di Lubiana: Facoltà di lettere e scienze di Lubiana – Kr. Univerza v Ljubljani: Filozofska fakulteta

Op.: Na krožnici žiga je navedeno spremenjeno ime, in sicer v italijanščini in slovenščini, na sredini pa je grb Kraljevine Italije.

Leto 1944/45

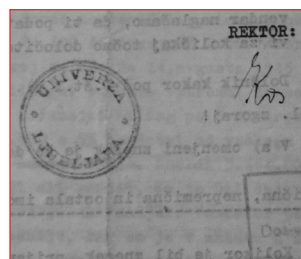
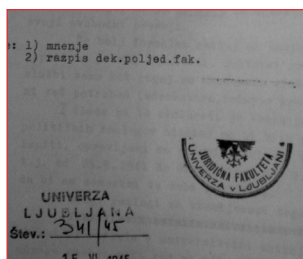
Universität Laibach: Philosophische Fakultät – Univerza v Ljubljani: Filozofska fakulteta.

Op.: Na krožnici žiga je navedeno spremenjeno ime, in sicer v nemščini in slovenščini, grb Kraljevine Italije pa je zamenjal grb dežele Kranjske.

Leto 1945

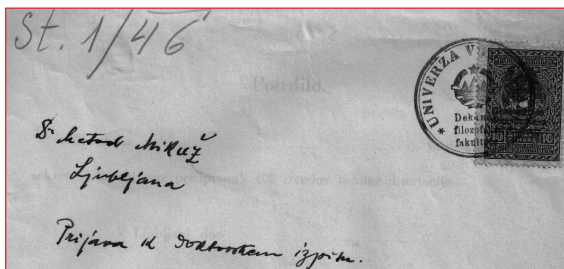
Univerza v Ljubljani: Filozofska fakulteta.

Op.: Takoj po osvoboditvi.

Leto 1945/1946

Univerza v Ljubljani: Dekanat filozofske fakultete

Op. V novo ustanovljeni državi FNRJ je univerza ohranila ime Univerza v Ljubljani, deželni grb v žigu pa je nadomestil grb Narodne federativne republike Slovenije.

Skupine izpitnih predmetov na filozofski fakulteti.

Do sestave novega organizacijskega štatuta, veljavnega za celo kraljestvo, in dokler se ne reformira pouk na srednjih šolah, so v veljavi sledeče skupine izpitnih predmetov:

Št.	Glavni predmeti	Stranski predmeti
I.	Latinščina in grščina.	—
II.	Latinščina in en živ jezik.	—
III.	Slovenščina s srbohrvaščino (ozir. srbohrvaščina s slovenščino) in en moderni jezik (rom. ali germ.)	—
IV.	Zgodovina in geografija.	—
V.	Zgodovina in slovenščina s srbohrvaščino (ozir. srbohrvaščina s slovenščino).	Geografija.
VI.	Matematika in fizika.	—
VII.	Matematika in opisna geometrija.	—
VIII.	Prirodopis in geografija.	—
IX.	Prirodopis.	Geografija in fizika.
X.	Prirodopis.	Matematika in fizika.
XI.	Prirodopis.	Matematika in opisna geometrija.
XII.	Prirodopis in kemija.	—
XIII.	Kemija.	Matematika in fizika.
XIV.	Filozofija in grščina ali latinščina.	Drugi klasični jezik.
XV.	Filozofija in en živ jezik.	En živ jezik, ki ni učni jezik.
XVI.	Filozofija in zgodovina.	Geografija.
XVII.	Filozofija in prirodopis	Geografija.
XVIII.	Filozofija in matematika	Fizika.

Vsak kandidat mora tudi še položiti splošni izpit iz učnega jezika in iz filozofije. Kandidati, ki so absolvirali realko in si izbrali filološko-historične skupine, se morajo izkazati z izpričevalom iz prestanega dodatnega praktičnega izpita iz latinščine.

Sprejeto na seji Fakultetnega Sveta filozofske fakultete v Ljubljani dne 28. decembra 1919.

R. Nahtigal l. r.,
t. č. dekan.

Slika 35: Skupine izpitnih predmetov. (Seznam predavanj ZS 1920/21)

Izpitni predpisi filozofske fakultete univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani

(Uredba filozofske fakultete z dne 1. februarja 1906 oziroma Uredba o izpremembah in dopolnitvah v uredbi filozofske fakultete z dne 25. februarja 1911 in z dne 16. junija 1928).

III. Izpiti.

Člen 10.

Na filozofski fakulteti so izpiti diplomski in doktorski. Obe te dve vrsti izpitov imata značaj strokovnih znanstvenih izpitov.

Člen 11.

Diplomski izpiti se delajo iz naslednjih znanstvenih skupin:

I. Skupina za teoretično matematiko:

- a) Teoretična matematika.
- b) Racionalna mehanika, poleg tega teoretična fizika ali nebesna mehanika.
- c) Fizika ali teoretična astronomija.

II. Skupina za uporabno matematiko:

- a) Racionalna mehanika in teoretična fizika in nebesna mehanika.
- b) Teoretična matematika.
- c) Fizika in praktična astronomija.

III. Astronomska skupina:

- a) Astronomija (teoretična in praktična) in nebesna mehanika.
- b) Teoretična matematika.
- c) Racionalna mehanika, fizika in meteorologija.

IV. Fizikalna skupina:

- a) Fizika.
- b) Racionalna mehanika in teoretična fizika.
- c) Osnove višje matematike, kemija in poleg tega meteorologija ali praktična astronomija.

V. Fizikalno-kemijska skupina:

- a) Fizika.*
- b) Fizikalna kemija.*
- c) Osnove višje matematike, osnove racionalne mehanike, teoretična fizika in kemija.*

Va. Kemijsko-fizikalna skupina:

- a) Fizikalna kemija.*
- b) Fizika in kemija.*
- c) Osnove višje matematike, mineralogija in meteorologija.*

VI. Kemijska skupina:

- a) Kemija.*
- b) Fizika.*
- c) Fizikalna kemija, osnove ,višje matematike, mineralogija in ena prirodoslovna znanost.*

VII. Praktično-kemijska skupina:

- a) Kemija (z razširjenimi vajami).*
- b) Fizika.*
- c) Fizikalna kemija, osnove višje matematike, mineralogija in poleg tega kemijska tehnologija ali ena prirodoslovna znanost.*

VIII. Mineraloško-geološka skupina:

- a) Mineralogija s petrografijo in geologija s paleontologijo.*
- b) Zoologija.*
- c) Botanika s kemijo in fiziko ali botanika s kemijo in fizikalno geografijo.*

IX. Biološka skupina:

- a) Botanika in zoologija.*
- b) Fiziologija in geologija s paleontologijo.*
- c) Kemija z mineralogijo ali fiziko ali mineralogija in fizika.*

X. Fizikalno-geografska skupina:

- a) Geografija.*
- b) Geologija s petrografijo.*
- c) Fizika in meteorologija.*

XI. Antropo-geografska skupina:

- a) Geografija.*
- b) Etnologija z etnografijo.*
- c) Narodna zgodovina s sociologijo.*

XII. Skupina za narodni jezik:

- a) Slovenski (ali srbohrvatski) jezik s staroslovenskim jezikom.*
- b) Zgodovina južnoslovanske književnosti in teorija književnosti.*
- c) Narodna zgodovina, primerjalna slovnica indoevropskih jezikov in en slovanski jezik in poleg tega en klasičen ali orientalen jezik s književnostjo ali en moderen jezik (francoski, nemški, angleški, italijanski).*

XIII. Skupina za narodni jezik in književnost:

- a) Zgodovina južnoslovanske književnosti.*
- b) Slovenski (ali srbohrvatski) jezik s staroslovenskim jezikom.*
- c) Narodna zgodovina in en slovanski jezik in poleg tega en klasičen ali orientalen jezik s književnostjo ali en moderen jezik (francoski, nemški, angleški, italijanski).*

XIV. Skupina za narodno književnost:

- a) Zgodovina južnoslovanske književnosti.*
- b) Primerjalna književnost s teorijo književnosti.*
- c) Slovenski (ali srbohrvatski) jezik s staroslovenskim jezikom, narodna zgodovina, en slovanski jezik in poleg tega en klasičen jezik s književnostjo ali en moderen jezik.*

XV. Slovanska skupina:

- a) Ruski jezik in književnost.*
- b) češki (ali poljski) jezik s književnostjo ali slovenski (ali srbohrvatski) in staroslovenski jezik.*
- c) Slovenski (ali srbohrvatski) in staroslovenski jezik (za one, ki ga nimajo pod b) in primerjalna slovnica indoevropskih jezikov ali primerjalna slovnica slovanskih jezikov in zgodovina južnoslovanske književnosti (za one, ki imajo pod b češki ali poljski jezik).*

XVI. Klasična skupina:

- a) Klasična jezika s svojima književnostma.*
- b) Zgodovina starega veka in poleg tega klasična arheologija ali bizantologija.*
- c) Narodna zgodovina in primerjalna slovnica indoevropskih jezikov ali zgodovina južnoslovanske književnosti ali en moderen jezik s književnostjo ali etnologija z etnografijo.*

XVII. Orientalna skupina:

- a) Orientalna filologija.*
- b) Narodna zgodovina.*
- c) Slovenski (ali srbohrvatski) jezik, slovenska (ali srbohrvatska:) književnost in primerjalna slovnica indoevropskih jezikov.*

XVIII. Romanska skupina:

- a) Francoski jezik in književnost s starofrancoskim jezikom ali italijanski jezik in književnost.*
- b) Primerjalna književnost s teorijo književnosti ali primerjalna slovnica romanskih jezikov.*
- c) Latinski jezik in južnoslovanska književnost.*

XIX. Germanska skupina:

- a) Nemški jezik s staronemškim jezikom ali angleški jezik in književnost s staroangleškim jezikom.*
- b) Primerjalna književnost s teorijo književnosti ali primerjalna slovnica indoevropskih jezikov.*
- c) Zgodovina južnoslovanske književnosti in poleg tega slovenski (ali srbohrvatski) jezik ali narodna zgodovina ali nemški jezik (za one, ki imajo pod a angleškega) ali angleški jezik (za one, ki imajo pod a nemškega) ali francoski jezik.*

XX. Skupina za narodno zgodovino:

- a) Narodna zgodovina.*
- b) Obča zgodovina in poleg tega bizantinska zgodovina ali orientalna filologija.*
- c) Pomožne zgodovinske znanosti, zgodovina južnoslovanske književnosti in poleg tega umetnostna zgodovina ali slovenski (ali srbohrvatski) jezik ali en slovanski ali en klasičen ali en moderen jezik ali etnologija z etnografijo ali klasična arheologija.*

XXI. Skupina za občo zgodovino:

- a) Obča zgodovina.*
- b) Narodna zgodovina in bizantinska zgodovina.*
- c) Etnologija, etnografija ali geografija ali en klasičen jezik ali primerjalna zgodovina književnosti ali umetnostna zgodovina ali glasbena zgodovina.*

XXII. Skupina za umetnostno zgodovino:

- a) Umetnostna zgodovina.*
- b) Obča ali narodna zgodovina.*
- c) Narodna zgodovina (za one, ki imajo pod b občo zgodovino) ali obča zgodovina (za one, ki imajo pod b narodno zgodovino) in poleg tega en moderen jezik.*

XXIII. Skupina za primerjalno književnost:

- a) Primerjalna književnost s teorijo književnosti.*
- b) En klasičen in en moderen jezik.*
- c) Obča zgodovina in poleg tega umetnostna zgodovina ali glasbena zgodovina.*

XXIV. Etnološka skupina:

- a) Etnologija z etnografijo.*
- b) Slovenski (ali srbohrvatski) jezik ali zgodovina južnoslovanske književnosti ali obča zgodovina ali klasična jezika s svojima književnostma ali narodna zgodovina ali geografija.*
- c) Geografija ali slovenski (ali srbohrvatski) jezik za one, ki nimajo tega predmeta pod b) in poleg tega ali zgodovina južnoslovanske književnosti (za one, ki je nimajo pod b) ali en klasičen jezik (za one, ki nimajo klasičnih jezikov pod b) ali klasična arheologija ali bizantiologija.*

XXV. Filozofska skupina:

- a) Spoznavna teorija, logika, psihologija in zgodovina filozofije.*
- b) Etika in estetika.*
- c) Osnove višje matematike ali osnove astronomije ali fizika in kemija ali obča biologija.*

XXVI. Psihološka skupina:

- a) Eksperimentalna psihologija*
- b) Fiziologija, zgodovina filozofije in logika.*
- c) Fizika in kemija ali botanika in obča biologija ali zoologija in obča biologija.*

XXVII. Pedagoška skupina:

- a) Pedagogika.*
- b) Psihologija in logika z etiko ali zgodovina filozofije.*
- c) Obča biologija ali narodna zgodovina ali en moderen jezik: (angleški, francoski, nemški).*

Predmeti v razdelkih pod a) in b) so strokovni, v razdelkih pod c) pa pomožni.

Razdelek -a) tvori glavno stroko.¹³

13 Od zimskega semestra 1941/42 se vsem skupinam, vključno od skupine za narodni jezik (XII.) doda predmet italijanski jezik s književnostjo in/ali zgodovina Italije.

Npr. XXV. filozofska skupina:

a) Spoznavna teorija, logika, psihologija in zgodovina filozofije.

b) Etika in estetika.

c) Italijanska književnost, zgodovina Italije in Slovenije ter osnove višje matematike ali osnove astronomije ali fizika in kemija ali obča biologija.

Člen 12.

Izpiti iz poedinih razdelkov se delajo vsak zase, toda obenem iz vseh predmetov, ki sestavljajo te razdelke. Pravico delati te izpite imajo oni redni slušatelji filozofske fakultete, ki se vidi iz njih vpisnic: 1.) da imajo zadostno število polnoveljavnih semestrov, in sicer za razdelek pod a) najmanj osem, za razdelek pod b) najmanj šest in za razdelek pod c) najmanj štiri; in 2.) da so imeli v tem času skupno predavanj in potrebnih vaj iz vsakega predmeta v razdelku pod a) najmanj šest, v razdelku pod b) najmanj pet in v razdelku pod c) najmanj štiri semestre. Če je v razdelku pod c) več nego dvoje predmetov, moreta zadoščati tudi samo dva semestra studij pri onih predmetih, ki se v celoti predelajo v dveh semestrih.

S prijavo za izpit iz razdelka a) mora predložiti vsak kandidat potrdilo o tem, da se je udeleževal delovanja v občem pedagoškem seminarju najmanj en semester, izvzemši VII. skupino.

V razdelkih pod a) in b) so vaje obvezne. Ali in v katerih skupinah in predmetih v razdelku pod c) je treba vaj in koliko časa trajajo, odloči v vsakem primeru fakultetni svet na predlog učiteljev. Slušatelji, ki so dovršili realne srednje šole, morejo delati izpite iz skupin, navedenih od I. do vštete X. in od XXV. do vštete XXVII. skupine.

Člen 13.

Roki za opravljanje diplomskih izpitov so prvih petnajst dni meseca junija, septembra in januarja.

Če je število prijavljenih kandidatov preveliko, sme fakultetni svet podaljšati te roke največ za petnajst dni.

Člen 14.

Kandidati, ki žele delati diplomske izpite, se morajo prijaviti dekanatu filozofske fakultete, do dne 10. junija, odnosno do dne 1. oktobra ali do dne 25. januarja. * Prijava se mora predložiti pisмено v obliki prošnje, v kateri naj kandidat navede, za katero izpitno skupino in kateri njen razdelek se prijavlja.

Obenem morajo navesti kandidati v prijavi: ali se prijavljajo k izpitu prvič ali ponovno in ali se prijavljajo v poslednjem primeru zato, ker so od prejšnjega izpita odstopili, ali zato, ker tega izpita niso naredili. Na vsaki prijavi mora biti kolek po zakonu o taksah.

Ob prijavi se predloži po členu 12. te uredbe na vpogled tudi vpisnica.

Izredni slušatelji se prijavljajo osebno pri učiteljih, pri katerih žele delati izpit.

Člen 15.

Izpraševanje kandidatov pri diplomskem izpitu obseza znanosti dotične skupine v celoti, ne glede na to, ali so bili vsi deli predmeta pri predavanjih dovršeni ali ne.

Člen 16.

Na podstavi došlih prijav za diplomske izpite določi dekan filozofske fakultete za prijavljene kandidate izpraševalne odbore iz najmanj treh članov, sestavljene prvenstveno iz predmetnih učiteljev; za razdelek pod c) moreta biti v odboru najmanj dva člana. Če je kak predmetni učitelj zadržan izpraševati, mu določi fakultetni svet namestnika.

Vsakemu odboru predseduje njegov najstarejši član. Tako sestavljeni odbori pregleda jo najprej prijave kandidatov in odločijo o njih pravici delati diplomski izpit glede na člen 12. te uredbe; pri tem pa določijo dni za po edine izpite, ki jih nato predsednik pismeno objavi.

** Po fakultetnem sklepu so za sedaj prijavni roki 15. september, 15. januar in 15. maj; izpiti pa se vrše v mesecih oktobru, februarju in juniju.*

Člen 17.

Diplomski izpiti iz strokovnih razdelkov pod a) in b) so pismeni in ustni, iz razdelka pod c) pa samo ustni. Javni so samo ustni izpiti.

Člen 18.

Iz vsakega strokovnega razdelka se dela po en pismen izpit.

Pismeni izpiti obsezajo izdelavo nalog, ki jih predlože pred začetkom vsakega takega izpita predmetni učitelji in jih odobri izpraševalni odbor.

Če je sestavljen strokovni razdelek iz več predmetov, se dado pri pismenem izpitu naloge iz vsakega teh predmetov, kandidati pa imajo pravico izbrati eno izmed njih, ki jo hočejo izdelati.

Pismene izpite iz istega razdelka delajo vsi prijavljeni kandidati istočasno pod nadzorstvom enega izmed članov izpraševalnega odbora. Taki izpiti trajajo najdlje štiri ure in se delajo brez pomožne književnosti, izvzemši posebne primere, v katerih spozna izpraševalni odbor za dobro, da dovoli pomožno književnost.

Pismeni izpit iz prirodoslovnih znanosti sme biti združen s praktičnimi deli; ta izpit sme trajati po sklepu izpraševalnega odbora dlje nego štiri ure.

Na en dan se sme delati samo en pismen izpit. Če je za isti izpit več kandidatov, morajo vsi izdelovati isto nalogo, izvzemši izpite s praktičnim delom, pri katerem dobi vsak kandidat posebno nalogo.

Člen 19.

Kandidata, ki bi pri pismenemu izpitu skrivaj rabil zapiske ali dela, tuje koncepte ali nasvete, je treba takoj odstraniti od izpita. V tem primeru se sme ponovno javiti k izpitu šele čez leto dni. Če se tak primer pri istem kandidatu ponovi, se ta kandidat takoj odstrani od izpita in izgubi pravico do vsakega nadaljnjega izpita.

Člen 20.

Po tako izvršenem pismenem izpitu pobere nadzorni član izpraševalnega odbora od kandidatov prepise in koncepte ter jih izroči pod pečatom dotičnemu predmetnemu učitelju. Pismeni sestavek ocenita predmetni učitelj in še en član odbora, ki ga odbor določi za to.

Člen 21.

Po dovršenem pismenem izpitu se sestane izpraševalni odbor na poziv svojega predsednika in odloči o pismenem izpitu na podstavi pismenih referatov in ocen tako predmetnih učiteljev, kakor tudi drugih članov, določenih za pregled pismenih sestavkov.

Člen 22.

Vsak pismeni izpit se oceni s številkami od 1 do 10. Kandidat je pismeni izpit naredil, če dobi najmanj oceno šest (6), ter se pripusti k ustnemu izpitu

Člen 23.

Ustni izpit delajo kandidati obenem iz vseh predmetov enega razdelka. Ta izpit traja za vsakega kandidata in za vsak predmet v razdelku najdlje eno uro iz razdelka pod a) in najdlje pol ure iz razdelka pod b) in c).

Člen 24.

Če kandidat iz kakoršnegakoli razloga prekine izpit (bodisi pismenega, bodisi ustnega), mora kesneje ponavljati, ves izpit. Prav tako mora, če ne naredi ustnega izpita, v kesnejšem izpitnem roku ponovno delati pismeni in ustni izpit.

Člen 25.

Po dovršenem ustnem izpitu iz poedinih razdelkov predlože predmetni učitelji obrazložene ocene, o katerih sklepa ves izpraševalni odbor.

Uspeh se oceni kakor pri pismenemu izpitu s številkami od 1 do 10.

Kandidat je izpit naredil, če dobi najmanj oceno šest (6).

Pri razdelkih, sestavljenih iz več predmetov, se označi uspeh izpita z eno skupno oceno. Pri tem mora ustrezati v razdelkih pod a) in b) uspeh iz vsakega poedinega predmeta oceni najmanj šest (6); sicer mora kandidat ponavljati ves (pismeni in ustni) izpit iz tega razdelka. V podobnem primeru sme ponavljati kandidat v razdelku pod c) učni izpit iz enega predmeta, iz katerega je pokazal nezadosten uspeh, toda samo če ustreza njegov uspeh iz ostalih predmetov tega razdelka najmanj oceni osem. (8). Obča ocena izpita iz vsega razdelka se določi potem po opravljenem ponovnem izpitu

Člen 26.

O izpitih vsakega kandidata vodi odbor poseben zapisnik, v katerega se zapiše: kandidatovo ime, razpored pismenih in ustnih izpitov, katere naloge in katera vprašanja je dobil, ali je kandidat izpit naredil (odnosno od izpita odstopil ali je bil odklonjen in pri katerem izpitu) in naposled končni sklep o narejenem ali nenarejenem celokupnem izpitu.

Po dovršenem izpitu izroči predsednik zapisnik s kandidatovimi pismenimi izdelki tajništvu univerze v službeno porabo. Tajništvo priobči takoj po dobljenem zapisniku uspeh izpita s posebno objavo, v kateri označi za vsakega kandidata skupne ocene, dobljene pri pismenem in ustnem izpitu.

Člen 27.

Kandidatu, ki je po gorenjih odredbah naredil diplomski izpit iz vseh treh razdelkov ene izpitne skupine, izda rektorat fakultetno diplomu.

V diplomu se označi znanstvena skupina s predmeti, iz katerih je kandidat naredil izpit, in se zabeleži uspeh s številkami in z besedami pri pismenem in ustnem izpitu pri razdelkih pod a) in b), pri razdelku pod c) pa samo pri ustnem.

Člen 28.

Izpiti iz posameznih razdelkov se smejo delati vsega skupaj trikrat, izjemoma, in sicer samo s posebno dovolitvijo fakultetnega sveta, pa tudi četrtič.

Kandidatu, ki ne bi naredil izpita iz razdelka pod c) najkasneje pred začetkom predavanj v sedmem semestru, odnosno izpita iz razdelka pod b) najkasneje pred začetkom predavanj v osmem semestru, se ne potrdi niti ne prizna dalje vpisani semester.

Člen 29.

Doktorski izpit morejo delati samo oni kandidati, ki so naredili diplomski izpit iz katerekoli znanstvene skupine (člen 11) in ki predložijo samostalno izdelano originalno znanstveno delo (tezo, inavguralno disertacijo) iz one znanstvene skupine, iz katere so naredili diplomski izpit.

Člen 30.

Za opravljanje doktorskega izpita se javljajo kandidati pismeno fakultetnemu dekanatu ter predložijo obenem v prilogi kratek življenjepis, diplomu o narejenem diplomskem izpitu in disertacijo, ki je lahko v rokopisu ali natisnjena. Natisnjena dela se morejo predložiti kot disertacija samo v enem letu po publikaciji. Delo, ki je bil na njega podstavi kandidat poprej promoviran za doktorja, na drugi univerzi, se ne sme sprejeti kot disertacija .

Člen 31.

Prijave za izpit se lahko vlagajo v vsem šolskem letu. Na dekanov poziv odloči fakultetni svet odbor za prijavljenega kandidata; poleg dekana kot predsednika so v tem odboru najmanj še trije člani, katerih predmeti so v zvezi z vprašanji, ki jih disertacija obravnava. Ta odbor določi izmed sebe najmanj dva člana za referenta, ki naj pregledata in ocenita predloženo disertacijo; poleg tega ima tudi vsak drug član izpraševalnega odbora pravico pregledati disertacijo. Pismeni referat referentov predloži dekan filozofskemu fakultetnemu svetu, ki potem odloči, ali naj se disertacija sprejme ali ne. Če je disertacija predložena v rokopisu, odloči fakulteta pri tej priliki, ali naj se natisne za promocijo v celoti ali v poedinih delih.

Člen 32.

Ko svet disertacijo sprejme, določi odbor dan ustnega izpita, ki je javen. Vsi člani odbora imajo pravico izpraševati kandidata; izprašati pa ga morata najmanj dva člana odbora. Kandidatu se dajo taka vprašanja, ki so v zvezi z vprašanji, obravnavami v disertaciji. Smoter teh vprašanj je nedvomno dokazati, da je izdelal kandidat disertacijo samostalno in da obvladuje metode, vire, rezultate in književnost one znanstvene grane ali discipline, v katero spada disertacija. Izpit traja za vsakega kandidata najmanj dve uri ter se oceni skupno z disertacijo s številkami od 1 do 10. Kandidat je izpit naredil, če dobi po sklepu odbora najmanj skupno oceno šest (6) in če tudi pri ustnem izpitu nima ocene, nižje od šest (6).

Ocena se ne vpiše v diplomu; toda kandidatu se mora izdati na njegovo zahtevo z dekanovim podpisom o narejenem doktorskem izpitu potrdilo, v katero se vpiše prav tako na njegovo zahtevo ocena, dobljena pri tem izpitu. V tem poslednjem primeru se navedejo v potrdilu tudi maksimalne in minimalne ocene pri doktorskem izpitu.

O izpitu vodi odbor poseben zapisnik, ki ga podpišejo predsednik in vsi člani izpraševalnega odbora.

Člen 33.

Kandidat, ki je doktorski izpit naredil, dobi pravico do doktorskega naslova takrat, ko ga dekan v imenu fakultete proglasi za doktorja filozofije. Ta proglasitev (promocija) se mora izvršiti šele takrat, ko je predložil kandidat po narejenem doktorskem izpitu tajništvu univerze sto izvodov natisnjene disertacije ter je predložil o tem dekanu posebno potrdilo rektorata. Naslovni list teh izvodov mora biti natisnjen po predpisanem vzorcu in na njem mora biti označeno, v kateri seji fakultetnega sveta je bila disertacija sprejeta in po čigavem referatu.

Člen 34.

Čas in kraj promocije objavi univerza v Uradnem listu, o čemer se obveste rektor in vsi člani filozofske fakultete. Ob promociji načrta dekan, v glavnih obrisih to, kar je po mnenju odbora v disertaciji najvažnejše, objavi, da je kandidat izpolnil vse pogoje, predpisane z zakonom o univerzi, z uredbami in s pravili o doktorskem izpitu na filozofski fakulteti, in potem ga proglasi v imenu filozofske fakultete za doktorja filozofije. O aktu promocije se sestavi poseben zapisnik z dekanovim podpisom in s podpisi članov izpraševalnega odbora.

Člen 35.

Po izvršeni promociji pošlje dekan zapisnik rektorju, ki podpiše potem z dekanom, vred kandidatu doktorsko diplomo. Ta se izda v slovenskem ali srbohrvatskem jeziku po določenem natisnjenem vzorcu ob kandidatovih stroških.

Člen 36.

Če bi bil kandidat, čigar disertacijo je svet sprejel, pri ustnem izpitu odklonjen, odloči izpraševalni odbor, ali velja ta disertacija tudi, ako bi ponovno delal doktorski izpit, ali pa mora izdelati drugo.

Doktorski izpit se sme v obče delati samo trikrat, in sicer tretjič samo po odobritvi fakultetnega sveta z novo disertacijo.

Izpiti po novih skupinah so obvezni za one slušatelje, ki se vpišejo na filozofsko fakulteto od začetka zimskega semestra 1928/1929 dalje. Oni slušatelji, ki so se vpisali na filozofsko fakulteto izpite tudi po starih skupinah najdlje do konca poletnega semestra 1932/1933. V se ostale določbe teh izpitnih predpisov pa stopijo v veljavo z začetkom zimskega semestra 1928/1929 za vse slušatelje brez, izjeme.

Taksa

za prijavo k diplomskemu izpitu, za vsak predmet 50 Din
za prijavo k doktorskemu izpitu 500 Din
za ponavljanje diplomskega izpita, za vsak predmet 50 Din
za ponavljanje doktorskega izpita 1000 Din
za diplomo o dovršeni fakulteti 100 Din
za diplomo o doktoratu 500 Din

Navodilo za inskripcijo na univerzi Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani [1920/21]¹⁴

Za redne slušatelje univerze se sprejemajo oni dijaki, ki se izkažejo z izpričevalom o položenem zrelostnem izpitu na srednjih šolali (gimnazija, realna gimnazija, realka). Reden slušatelj juridične fakultete more postati samo absolvent gimnazije. (Člen 2. Uredbe Juridične fakultete.)

Za izrednega slušatelja se more vpisati oseba, ki je dovršila kako strokovno srednjo šolo ali najm anj šest razredov srednje šole (gimnazija, realna gimnazija, realka). Izredni slušatelj nima pravice do polaganja izpitov.

Slušatelji, ki so prej obiskovali kako tujo univerzo, se morejo vpisati, ako imajo izpričevalo o položenem zrelostnem izpitu. Fakultetni Svet odloči, ali se jim všteje kak prejšnji semester.

*Redni slušatelji, ki na novo vstopijo, se morajo najprej predstaviti dekanu dotične fakultete, na kateri se nameravajo inskribirati. Dekanu predlože zrelostno izpričevalo, oziroma oni, ki so bili prejšnji semester na kaki drugi univerzi, odhodno izpričevalo dotične univerze, nakar jim potrdi dekan, ako so izpolnjeni vsi pogoji za inskripcijo, provizorični sprejemni list.**

*Nato izpolni slušatelj osebni izkaz in vpiše v indeks vsa predavanja, ki jih želi poslušati, in vse vaje, katerih se hoče udeleževati. Pri tem mora paziti na to, da vpiše predpisani minimum tedenskih ur (12) — ure vaj pri tem niso vštete — in da tekom osmih (pri medicincih desetih) semestrov vpiše vsa po uredbi svoje fakultete potrebna predavanja in vaje. Z a vsako predavanje (vajo) izpolni še posebe **belo** zglasnico. Ko je vse to izpolnil, gre v univerzitetno pisarno, ki ga na podlagi potrjenega provizoričnega sprejemnega lista in pravilno izpolnjenega osebnega izkaza, indeksa in zglasnic vpiše v matrike. V pisarni se odvzame osebni izkaz, slušatelj prejme dijaško izkaznico in plača 4 K imatrikulačne pristojbine. Pri početnih predavanjih potrdijo predmetni profesorji v indeksu vpisana predavanja in vaje in sprejmejo od slušateljev zglasnice za svoja predavanja in vaje.*

*Za izredne slušatelje velja isto postopanje, sam o da nimajo indeksa, ampak zglasilno polo in **rdečkaste** zglasnice; izredni slušatelj ne more biti im atrikuliran in ne more polagati izpitov.*

14 Catalogus lectionum universitatis labacensis semestre hibernum 1920/21 / Seznam predavanj na univerzi kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani za zimski semester 1920/21, V Ljubljani, založila Univerza 1920.

Ako je kak slušatelj zamudil redni rok, mora vložiti prošnjo na Univerzitetni Svet za dovoljenje naknadne inskripcije, ki se mora izvršiti v treh dneh. Imatrikulacija na kaki fakulteti velja za redne slušatelje toliko časa, dokler slušatelj študijev na univerzi ne opusti ali ne prestopi na kako drugo fakulteto iste univerze ali n a kako drugo univerzo; v zadnjem slučaju mora oddati dijaško izkaznico in si preskrbeti odhodno izpričevalo. Ako prekine slušatelj študije za daljšo dobo kot en semester, izgubi imatrikulacija svojo veljavnost.

Slušatelj ne sme ne v indeksu, ne v dijaški izkaznici ničesar sam izpremeniti; vsako potrebno izpremembo izvrši univerzitetna pisarna.

Univerzitetni slušatelji morajo redno hoditi k vsem vpisanim predavanjem in vajam . Redno pohajanje vpisanih predavanj in vaj potrjujejo profesorji s svojim podpisom v indeksu slušateljev na koncu semestra. (Predavanja, ki nimajo takega potrdila dotičnega profesorja, se smatrajo, kakor da niso vpisana.) Nato prinesejo slušatelji indekse k dekanu, ki s svojim podpisom in s fakultetnim pečatom potrdi dotični semester za veljaven, ako je v njem od strani učnih moči potrjeno slušatelju redno obiskovanje najmanj za toliko ur, kolikor jih je za dotično fakulteto predpisanih, drugače dostavi kratko, pripombo in anulira semester.

**Potrebne tiskovine kupi slušatelj pri hišniku in jih mora izpolniti v posameznih rubrikah sam.*

Navodila za inskripcijo.

Inskripcija traja: a) za slušatelje, ki stopijo prvič na univerzo, od 25. septembra do 5. oktobra 1940; b) za slušatelje, ki so že bili vpisani, pa od 25. septembra do 10. oktobra 1940.

Slušatelji bodo morali plačati pri vpisu za vsak semester te-takse:

1. Vpisnino po din 25 (v kolkih, ki se nalepijo na osebne izkaze).

2. Šolnino:

po letnem davku:		
nad	800 din do	1.000 din 100 din
"	1.000 " "	3.000 " 150 "
"	3.000 " "	5.000 " 200 "
"	5.000 " "	6.000 " 350 "
"	6.000 " "	7.000 " 400 "
"	7.000 " "	8.000 " 500 "
"	8.000 " "	9.000 " 650 "
"	9.000 " "	10.000 " 800 "
"	10.000 " "	12.000 " 1.000 "
"	12.000 " "	15.000 " 1.500 "
"	15.000 " "	20.000 " 2.000 "
"	20.000 " "	25.000 " 2.500 "
"	25.000 " "	30.000 " 3.000 "
"	30.000 " "	40.000 " 3.500 "
"	40.000 " "	50.000 " 4.000 "

Ako znaša letni davek več kot 50.000 din, se plačuje za vsakih nadaljnjih začetih 1.000 din po 10 din šolnine.

Ako skupni letni neposredni davek (očeta, matere in slušatelja) ne znaša več kot 800 din, se šolnina ne plačuje.

Ako je davčni zavezanec kakega davka oproščen, se bo upošteval čl. 3. zakona o neposrednih davkih, t. j. jemal se bo za podlago celokupni davčni predpis (tudi oproščeni davek).

Državni študenti ne plačujejo šolnine.

Otroci oseb, zaščiteneh z uredbo o invalidih z dne 2. decembra 1938, se oproščajo vseh taks za šolanje.

Pri družinah, ki imajo več otrok v šolah, se plača za prvega otroka polna šolnina, za ostale otroke pa le po polovici.

Šolnina za zimski semester 1940./1941. se odmerja na podlagi davčnih potrdil, izdanih za šolsko leto 1940./1941.

Ob vpisu je treba predložiti:

1. Davčno potrdilo, kolkovano po tar. postavki 3 in 4 z 20 din, o letnem neposrednem davku staršev (očeta in matere) in slušatelja samega

Za državne ali samoupravne (banovinske in občinske) uslužbence ali upokoјence izdajajo davčna potrdila oblastva, ki nakazujejo prejemke. Ako plačujejo tudi davke na nepremičnine ali rento, morajo imeti poleg tega še potrdilo davčne uprave.

Za privatne uslužbence izdajajo potrdila o uslužbenskem davku delodajalci na podlagi davčnih knjižic.

2. Potrdilo šole, kjer je kdo od bratov ali sestrá plačal celo šolnino.

Podrobnejši predpisi so razvidni iz razglasa na rektoratski deski.

Dosedanja taksa za bolniško blagajno 30 din ostane. Šolnina in taksa za bolniško blagajno se plačujeta v gotovini ob vpisu.

Gg. slušatelji, ki za prejšnje semestre še niso poravnali vseh taks, jih morajo plačati pred vpisom, sicer jim prejšnji semestri ne bodo potrjeni in se jim inskripcija v zimski semester ne bo dovolila.

Naknadna inskripcija se bo dovoljevala le na motivirane prošnje, opremljene s potrebnimi dokazili, in sicer le do 20. novembra 1940.

Za naknadni vpis na univerzo je treba plačati takso 50 din in 10 din za prošnjo, za naknadno overjenje (podpis) indeksa pa 20 din.

Slušatelj(-ica), ki stopa prvič na univerzo, mora nalepiti na prednji strani osebne izkaza svojo fotografijo na mehkem kartonu.

Slika 36: Navodilo za inskripcijo [1940/41]⁵

15 Seznam predavanj na univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani za zimski semester 1940/41. V Ljubljani, Založila Univerza, 1940.

Seznam pedagoškega osebja – učiteljev, docentov in lektorjev, navedenih v osebnih izkazih študentov ob inskripcijah

dr. Ivan Arnejc, dr. Henrik Baerent, dr. Franc Bradač, dr. Izidor Cankar, Fanny Susan Copeland, dr. Metod Dolenc, dr. Karl Hinterlechner, dr. Artur Gavazzi, dr. Ivan Grafenauer, dr. Milan Grošelj, dr. Pavel Grošelj, dr. Jovan Hadži, dr. Ljudomil Hauptmann, dr. Fran Jesenko, dr. Friderik Juvančič, dr. Jakob Kelemina, dr. Roman Kenk, dr. France Kidrič, dr. Milko Kos, dr. Vekoslav Kosić, dr. Alija Košir, dr. Valentin Kušar, dr. Jean Laxroix, dr. Stanko Leben, dr. Ivan Lunjak, dr. Josip Mantuani, dr. René Martel (professeur agrégé de l' Université de France), dr. Anton Melik, dr. Vojeslav Molè, dr. Rajko Nahtigal, dr. Julij Nardin, dr. Anton Ocvirk, dr. Karel Oštir, dr. Karol Ozvald, dr. Alfred Paulin, dr. Josef Pipenbacher, dr. Leonid Pitamic, Ivan Plečnik, dr. Josip Plemelj, dr. Nikolaj Preobraženskij, dr. Ivan Prijatelj, dr. Nikola Radojčić, dr. Fran Ramovš, dr. Marij Rebek, dr. Josef Reisner, dr. Vojteh Rubinowicz, dr. Marijan Salopek, dr. Maks Samec, dr. Balduin Saria, dr. Alma Sodnik, dr. Peter Skok, dr. Matija Slavič, dr. France Stelè, Matej Sternen, dr. Aleksander Stojićević, dr. Alfred Šerko, dr. Franc Šturm, dr. Gjorgje Tasić, dr. Lucien Tesnière, dr. Aleš Ušeničnik, dr. France Veber, dr. Marc Vey, Ivan Zajec, dr. Rihard Zupančič, dr. Niko Županič.

Imensko kazalo doktorskih kandidatov

Bartol Vladimir	Logar Cene
Benko Leopold	Pandžić Vladimir p. Kruno
Berus Nikolaj	Potočnik Lojze
Čibej Franjo	Puš Ludovik
Garantini Frančiška m. Pija	Premrov Josip
Gogala Stanko	Rakočević Milan
Hribar Mirko	Sodnik Alma
Hrovat Emil	Špakovskij Anatolij
Jug Klement	Trofenik Rudolf
Jurković Ljubomir	Žekar Franc
Leben Stanislav	Žlebnik Leon
Lešanc Herman	

Zbirnik vprašanj, ki so jih profesor Veber in ostali eksaminatorji, prof. dr. Jovan Hadži, doc. dr. Janez Janžekovič, prof. dr. Fran Jesenko, prof. dr. France Kidrič, prof. dr. Valentin Kušar, prof. dr. Rajko Nahtigal, prof. dr. Karol Ozvald, prof. dr. Evgen Spektorski, prof. dr. Fran Stelè, prof. dr. Aleksander Stojićević, prof. dr. Fran Šturm in prof. dr. Niko Županič, zastavili kandidatom ob doktorskem izpitu.

Prof. dr. France Veber

Ali ima Aristotelova razlika med »materijo« in »formo« svoj pomen tudi za moderno spoznavno teorijo?

Ali je faktičnost samo maksimum možnosti?

Analitični zakoni pozornosti.

Analiza pozornosti po kvaliteti in kvantiteti in v razmerju do svojih razlogov v ostalem doživljanju.

Analiza predstavne in miselne avtonomnosti kakor heterogenosti.

Analiza zaznavanja in spominjanja.

Animalni – duhovni tipi domovinskosti.

Animalni in personalni vidik sreče.

Antropologija s prirodoslovnega in filozofskega vidika.

A posteriori – a priori.

Asociacije.

Brentanizem.

Brentano – Meinong.

Čutenje in stvarnost.

Čutno-afektivna komponenta v zgodovini.

Definicija asociacije med besednim in stvarnim doživljanjem.

Definicija stila.

Descartes, Locke in Hume.

Deskriptivna in genetična psihologija.

Determinizem – indeterminizem.

Dimenzionalna analiza čustev.

Dojemanja.

Eksistenca.

Emocionalna stran prava.

Estetičnost in stilnost.

Evidenca v psihologiji in spoznavni teoriji.

Fizikalni, psihološki, fiziološki razvoj.

Formalizem – materializem v etiki.

Funkcijska zavisnost najstvene količine.
 Glavne razlike med platonizmom in aristotelizmom.
 Humovo pojmovanje spoznavanja.
 Idejna struktura Kantove *Kritik der reinen Vernunft* in sledovi njeni v antični filozofiji.
 Implikacija in fundacija in njeno medsebojno razmerje.
 Intencionaliteta po Meinongu in Husserlu.
 Izkaz čustvene in stremljenjske pravilnosti kakor nepravilnosti.
 Izpeljatev funkcijske zavisnosti najstva od vrednote in dejstva.
 Izselsenstvo z antropološkega vidika.
 Lik in relacija.
 Likovni princip v psihologiji in estetiki.
 Likovnost in estetičnost.
 Ljudski – individualni pomen filozofije.
 Locke – Hume – Kant.
 Milje.
 Naj se oriše psihologistično in apsihološko pojmovanje »norme« na polju spoznavne teorije, etike in estetike.
 Naj se oriše psihološka in apsihološka razlika med a priori in a posteriori.
 Naj se oriše razlika med fundacijo in implikacijo.
 Naj se pokažejo skupne vezi med eleatizmom in platonizmom.
 Naj se prenesejo kriteriji predstavnih halucinacij na mišljenje.
 Neposredna danost in intencionalnost.
Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu in Heidegger.
 Njgoš in glavne moderne filozofske struje.
 Objektivne in subjektivne teorije sreče.
 Oblikovanje in aktuiteta.
 Oblikovanje in intencionalnost.
 Obris funkcijske zavisnosti stremljenja od čustvovanja in stremljenja.
 Obris in konsekvence psiholoških komponent na času in prostoru.
 Obris in kritika Kantovega pojmovanja časa in prostora.
 Obris in kritika Platonove in Aristotelove spoznavne teorije.
 Obris nasprotja med Kantom in Bolzanom.
 Obris psihičnega predočevanja.
 Od vrednosti in možnosti.
 Okolica – milje.
 Optimizem – pesimizem s filozofskega vidika.

Oris najstva in njegovo razmerje do pristojne vrednosti in možnosti.
Oris in kritika modernega psihološkega pojmovanja vrednot.
Oris in kritika sodobnega pojmovanja tako zvane »norme«.
Oris onih glavnih točk, ki zahtevajo poleg samo fiziološkega tudi psihološko pojmovanje jezika.
Osnove umske in nagonske logike.
Polariteta v psihologiji.
Polariteta v psihologiji in spoznavni teoriji.
Pozitivni – metafizični pojem izseljenstva.
Predočevanje.
Prirodno – pozitivno pravo po Njegošu.
Problem komponentalne analize v psihologiji.
Problem determinizma in etika.
Problem dolžnostne kvantitete.
Problem lika.
Prirodoslovna – duhoslovna antropologija.
Psihologija oblikovanja.
Psihologija spontanosti.
Psihologizem in normativne vede.
Psihologizem v pravni teoriji.
Psihološka analitika časa in prostora.
Psihološka analiza dolžnosti.
Psihološka analiza implikativnega jezikovnega sestavja.
Psihološka in spoznavnoteoretska utemeljitev razlike a priori – a posteriori.
Psihološka osnova socialnih odnosov.
Psihološki in spoznavni problem doživljajske avtonomije in heteronomije.
Psihološki oris predznanstvene mentalnosti starih Grkov.
Psihološki razvoj in njega razlike od fizikalnega.
Psihološko in spoznavnokritično jedro fantazije.
Psihološko in spoznavnoteoretično ozadje zaznave in spomina.
Psihološko utemeljene vrste stvarnosti.
Razvoj spoznavnega problema od Bacona do Huma.
Razvoj spoznavnega problema od Kanteja do Leibniza.
Resnica – bit v zgodovini filozofije.
Senzitivnost – imaginativnost.
Sistematika vrednot.

Snovna in likovna stran estetičnosti.
Sodobne psihološke struje in osnovno vprašanje disertacije.
Sreča kot posledica ali pogoj normativnosti.
Temelji spoznavne teorije Tomaža Akvinskega.
Teoretični pretres empirično dane moralne lestvice.
Teorija čustvovanja.
Teorija čutenja.
Thales, Anaksimander in Anaksimenes: Njih mesto in pomen v zgodovini filozofije in pozitivnih ved.
V čem je glavno jedro eleatizma?
Vnanja in notranja zaznava.
Vprašanje malega in velikega naroda v zvezi z izseljenstvom.
Vprašanje psihološke elementarnosti.
Vrline in hibe tradicijskega pojmovanja razlike med primarnimi in sekundarnimi kvalitetami.
Zaznavno in halucinatorično predstavljanje.
Zgodovinski pregled kavzalnega vprašanja (Demokrit, Zenon, Platon, Aristotel idr.).
Znanstveni pomen starojonske filozofske šole.

Prof. dr. Jovan Hadži

Eksperimentalna metoda u životinjskoj psihologiji.
Epiphysa i Hypophysa.
Jenningsova nauka o kušanju i grešenju prema nauci o tropismima.
Lamarckova nauka o postanku instinakata (naiade, sistem, psihički).
O biogenetskom osnovnom zakonu i mogućnosti primene istoga na lični razvitak psihičkih osobina.
O histološkim elementima u građi nervnog sistema.
Opća pojava iritabilnosti s osobitim obzirom na osetljivosti reakcije prema svetu.
Simetrija životnih pojava i njihova naučna vrednost.
Važnost životinjske psihologije za teorijo o spoznavanju.

Doc. dr. Janez Janžekovič

Formalna pravilnost silogizma na str. 32 disertacije.
Mesto oblikovanja v vrsti prvinskih doživljajev.
V kakem smislu človek svobodno oblikuje fenomene?

Prof. dr. Fran Jesenko

Asimilacija CO in N.

Iz floristike ljubljanske okolice (opis, klasifikacija).

Lišaji in njih sestava.

Prehrana rastlin (iz zemlje; iz zraka).

Uporaba asimilatov in presnova.

Prof. dr. France Kidrič

Teorije slovenskega preporoda.

Doba preporoda.

Motivi preporoda

Pohlin, Linhart, Zois.

Prof. dr. Valentin Kušar

Električno, napetostno polje.

Jonizacija.

Obseg pojma žarkov v sedanji fiziki.

Razloček med uporabnostjo toplotne in ostalih energij.

Prof. dr. Rajko Nahtigal

Definicija stavka in vrste stavkov.

Gramatični – logični – psihološki vidik.

Jezikovna interpretacija Mat., v I–II.

Razmerja med stavki.

Splošna vprašanja sintakse.

Vprašanja oz. nauk o osnovah in besednih tvorbah v slovanskih jezikih.

Vprašanja tisoča se jezikovno psiholoških problemov, v prvi vrsti na polju sintakse.

Zgodovina sintakse.

Zgodovina slovanske sintakse.

Prof. dr. Karol Ozvald

Beg z dežele (naj se vsestranski pojasni).

Bistvo morale.

Delovna šola.

Dognanja v kandidatovi disertaciji in moderna pedagogika.

Duševni razvoj človeka od rojstva do zrelosti.

Eksperimentalna pedagogika.

Elan Valley.
Erotika.
Fichte.
Heideggerjeva »eksistenčna filozofija« in pedagogika.
Humanizem in realizem.
Idejni razvoj ljudske šole pri Slovencih.
Ideologija delovne šole.
Izobrazba in vzgoja.
Kultura in civilizacija.
Kulturne oblike.
Ležeča pedagogika.
Mendelova teorija o psihološki realnosti.
Mladostnikovo zaraščanje v socialni milje.
Moderna gesla v pedagogiki.
Nacionalizem, internacionalizem, kozmopolitizem.
Nove pedagoške struje
Odnos med filozofijo in pedagogiko.
Pedagoška plat disertacije.
Pedagoška problematika v disertaciji.
Pedagoška psihologija.
Pedagoška teorija.
Pedagoški pomen renesanse.
Politična izobrazba.
Politična vzgoja.
Pomen miljeja za duševni razvoj mladostnika.
Pregled današnjih psiholoških panog glede na potrebe zrelostnega življenja.
Problematika v politični vzgoji.
Problemi pedagoške psihologije.
Psihologija in pedagogika.
Psihologija pubertetne dobe.
Pubertetna doba.
Resentiment.
Rousseau.
Rousseau – kulturni revolucionar.
Rusko kulturno območje.
Samovlada učencev.

Seksualna vzgoja.
Skrb za žrtve.
Slaboumnost.
Spenglerjeva filozofija zgodovine.
Vzgajanje patriotskega čustva.
Vzgajališča na selu.
Vzgojni subjekt – objekt.
Začetki ruskega šolstva.
Zapadnoevropsko kulturno območje.
Izbiranje poklica.
Življenjski pomen psihologije.

Prof. dr. Evgen Spektorski

Denacionalizacija.
Genetički in sistematski vidik.
Metoda.

Prof. dr. Fran Stelè

Giotto v razvoju slikarstva.
Princip gotske in renesančne arhitekture.
Renesančni in baročni principi slikarske kompozicije.
Vloga kulturnih delavcev v emigraciji.
Vloga simbola in alegorije v zgodovini umetnosti.

Prof. dr. Aleksander Stojićević

Odnos kandidatov ka analitičnoj psihologiji prof. Vebra.
Razgovor o kandidatovoj psihološkoj terminologiji srpskohrvatskoj.

Prof. dr. Fran Šturm

Starofrancoski: *Roland*, 303–320 (čitanje, prevod, interpretacija).
Razvoj perfekta habni: diftong uo, in de.
Glavne smernice starofrancoske literature.
Decartes in njegov pomen za francosko filozofijo in literaturo.
Hervis de Metz VIII, v. 305–318 (čitanje, prevod, razlaga).
Frères Goncourt: *Renée Mauperin II.*, p. 14–15 (čitanje, prevod, razlaga).
Gramatika: lat. l v francoščini, l pred konzonanti etc., deklinacija v stari francoščini, raba časov.

Literatura: *Chanson de geste*, klasiki (Pascal, Racine).
Palatalizacija velarnih konzonantov, konzonanti med vokali.
Glavne smeri viteškega romana.
Klasična tragedija.
Novofrancoski: Anatole France: *La cravate*, 1–50 (prevod, interpretacija).
Le Roman de *La Dame à la Lycorne*, v. 1–20 (čitanje, prevod).

Prof. dr. Niko Županič

Hrabrost pri filozofu Platonu – Laches.
Kateremu kulturnemu pasa Balkanskega polotoka pripada Njegoš in črnogorsko čojstvo?
Morala patriarhalnega kulturnega pasu.
Platonova politika in etika.
Psihološka utemeljitev jugoslovanske, rasne estetike.
Rasna estetika jugoslovanskega ljudstva.
Razdelitev Slovencev v kulturne skupine.
Talionski princip in prehod od objektivne do subjektivne krivde.
Komentiranje izvesnega krim. slučaja v luči pravne zavesti narodov.

Viri in literatura

Arhivsko gradivo, ki je nastalo ob vpisu (imatrikulaciji), med študijem (ob inskripcijah) in ob zaključku študija z doktoratom (s promocijo).

Rokopisni viri

Promocijski protokol Univerze v Ljubljani (vsebuje sezname doktorandov ljubljanske univerze oz. podatke o osebnem imenu, naslovu disertacij in datumu promocij, sledijo podpisi rektorjev, dekanov, promotorjev in doktorskih kandidatov) (ZAMU)

Univerzitetna matrika (seznam redno vpisanih študentov) (ZAMU)

Univerzitetna matrika, I. (1– 405), ZS 1919/29–ZS 1924/25

Univerzitetna matrika, II. (406–806), ZS 1924/29–ZS 1931/32

Univerzitetna matrika, III. (807–1195), ZS 1931/32–ZS 1937/38

Univerzitetna matrika, IV. (1196–1453), ZS 1937/38–ZS 1940/41

Univerzitetna matrika, V. (1–) ZS 1940/41–1948

Osebni izkazi za obdobje 1919–1945 (vpisnice, semestrski/inskripcijski listi) (ZAMU)

Diplomski izpiti za obdobje 1919–1945 (zapisniki in poročila o diplomskih in profesorskih državnih izpiti) (ZAMU)

Osebne mape doktorskih kandidatov 1919–1945 (protokoli in referati o opravljenih rigorozih ter ocene disertacij) (arhiv FF)

Indeks umrlih, Žale (1814–1996), Fond 295 (1948–1954), Fond 296 (1955–1973) (ZAL)

Tiskani viri

Seznami predavanj od leta 1919 do 1943/44.

Študijsko navodilo za diplomski zpit na filozofski fakulteti. Snov, ki se zahteva za posamezne predmete, V: Catalogus lectionum universitatis labacensis semestris hibernum 1920/21 / Seznam predavanj na univerzi kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani za zimski semester 1920/21, V Ljubljani, založila Univerza 1920.

Izpitni predpisi za diplomske in doktorske izpite na filozofski fakulteti univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani., V Ljubljani. Založila Univerza. Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani 1925.

Izpitni predpisi filozofske fakultete univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani. (Uredba filozofske fakultete z dne 1. februarja 1906 oziroma Uredba o izpremembah in dopolnitvah v uredbi filozofske fakultete z dne 25. februarja 1911 in z dne 16. junija 1928).

Izveček iz izpitnih predpisov filozofske fakultete, v: *Catalogus lectionum universitatis Alexandrinae semestre aestivum 1940/41*. Seznam predavanj na univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani za poletni semester 1940/41. V Ljubljani Založila univerza, Ljubljana 1941

Izveček iz izpitnih predpisov filozofske fakultete (po uredbi filozofske fakultete in dopolnilnih in izpreminjevalnih uredbah), v: R. Università di Lubiana – Kraljeva univerza v Ljubljani, Programi dei corsi, Seznam predavanj, peri I semestre invernale 1941/42 – XX. Za zimski semester 1941/42–XX. Lubiana – Ljubljana. Založila univerza v Ljubljani 1941.

Literatura:

- Anžur, Tea, Tatjana Dekleva, 2013: Kronološki register doktorjev znanosti na univerzi v Ljubljani 1920–2012. V: Univerza (Ljubljana) ... 54–91.
- Cindrič, Alojz, Snovanje in ustvarjanje pogojev za ustanovitev univerze v Ljubljani leta 1919. V: 1914–1918... 86–105.
- Cindrič, Alojz, 2009: *Študenti s Kranjske na dunajski univerzi 1848–1918*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Cindrič, Alojz, 2010: *Študenti s Kranjske na dunajski univerzi v prvi polovici devetnajstega stoletja 1804–1848*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Ciperle, Jože, 2013: Doktorat in promocije doktorjev v zgodovinskem razvoju univerze. V: Univerza (Ljubljana) ... 13–21.
- Dekleva, Tatjana, 2013: Doktorat znanosti in promocije doktorjev znanosti na univerzi v Ljubljani 1919–1990. V: Univerza (Ljubljana) ... 25–45.
- Dekleva, Tatjana, 1998: Oris razvoja Filozofske fakultete do leta 1941. Ljubljana: Kronika 46/3, 107–115.
- Dissertationenverzeichnis der Universität Graz 1872–1963*. 1964: Graz: Universitätsbibliothek.
- Dolenc, Ervin, 1994: Obdobje 1919–1994. V: Petinsedemdeset let ... 9–11.
- Gabrič, Aleš, 1994: Obdobje po letu 1945, v: Petinsedemdeset let ... 17–23.
- Godeša, Bojan, 1994: Leta okupacije 1941–1945. V: Petinsedemdeset let ... 11–17.
- Grafenauer, Bogo, 1969: Življenje univerze od 1945 do 1969. V: Petdeset let ... 143–168, 195–198.

- Jerman, Frane, 1989: Oddelek za filozofijo. V: Zbornik Filozofske fakultete v Ljubljani 1919–1989. 21–24.
- Kalan, Valentin, 2009: Uvodna beseda k seznamu predavanj v letih 1919–1969. *Anthropos*. 41/3–4, 197–199.
- Kalan, Valentin, 2009: Oddelek za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: Seznami predavanj v letih 1919–1969. *Anthropos* 41/3–4. 201–243.
- Kamniški sociološki zbornik* (ur. Bojan Čas). 1999: Kamnik: Šolski center Rudolf Maister.
- Kokole, Jože, 1969: Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920–1968. Ljubljana: Univerza.
- Melik, Vasilij, 1989: Ljubljanska univerza in njeni predhodniki. V: Univerza Edvarda Kardelja ... 7–17.
- Melikov zbornik*. (ur. Vincenc Rajšp et al.). 2001: Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Meister, Richard, 1958: *Geschichte des Doktorates der Philosophie an der Universität Wien*. Wien: Rudolf M. Rohrer.
- Mihevc, Bogomir, 2008: *Ključ je v naših rokah! : študentska gibanja za univerzo in boljši študij*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani.
- Mikuž, Metod, 1969: Gradivo za zgodovino univerze v letih 1919–1945. V: Petdeset let... 53–92.
- Ob 90. obletnici Oddelka za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani* (ur. Valentin Kalan). 2009: Ljubljana: Anthropos. (Separat prispevkov).
- Petdeset let Univerze v Ljubljani : 1919–1969*. 1969: Ljubljana: Univerza.
- Petinsedemdeset let Univerze v Ljubljani : 75 let neprekinjenega delovanja Univerze v Ljubljani 1919–1994*. 1994: Ljubljana: Univerza.
- Pogačnik, Vladimir, 1989: Filozofska fakulteta po sedemdesetih letih delovanja. V: Zbornik Filozofske fakultete v Ljubljani 1919–1989. 17–19.
- Polec, Janko, 1929: Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo. V: *Universitas Alexandrina* ... 1–230.
- Samec, Drago, 1999: France Veber, človek in znanstvenik, plodoviti mislec tudi za današnjo rabo. V: *Kamniški sociološki zbornik*. 75–92.
- Skubic, Mitja, 2010: *Romanistika na Slovenskem*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Slovenski biografski leksikon I.–IV.* 1925–1999: Ljubljana: Zadrúžna gospodarska banka, Sazu.
- 1918–1918. 2011: Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.
- Univerza Edvarda Kardelja : Zbornik ljubljanske Univerze 1989*. 1989: Ljubljana: Univerza.
- Univerza v Ljubljani : Ob tridesetletnici osvoboditve 1945–1975*. 1975: Ljubljana: Univerza.

- Univerza (Ljubljana), Doktorat znanosti in promocije doktorjev znanosti na Univerzi v Ljubljani : 1919–2012.* 2013: Ljubljana: Univerza.
- Verzeichnis über die seit dem Jahre 1872 an der philosophischen Fakultät der Universität in Wien eingereichten und approbierten Dissertationen 1872–1944.* 1972: Nendeln/Liechtenstein: Kraus-Thomson Organisation. Band I–V.
- Virk, Tomo, 2014: *Vebrov učenec, primer Klement Jug: osebnost, diskurz, legenda.* Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
- Weber, France, 1966: Pismo dr. Milanu Rakočeviću (za objavo pripravila Tanja Pihlar). *Anthropos* (2009) letnik 41/3–4. 257–270.
- Wretschko, Alfred von, 1910: *Die Akademischen Grade namentlich an den Österreichischen Universitäten.* Innsbruck.
- Universitas Alexandrina : Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929.* 1929: Ljubljana, rektorat Univerze Kralja Aleksandra prvega.
- Zakon o univerzitetima.* 1930: Zagreb.
- Zbornik Filozofske fakultete v Ljubljani 1919–1989.* 1989: Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Zwitter, Fran, 1969: *Višje šolstvo na Slovenskem do leta 1918. V: Petdeset let ...* 13–51.

Kazalo slik in ilustracij, tabele in grafikona

- Tabela 1: Vpis študentov, diplomanti in doktorandi na Univerzi v Ljubljani ter podrobneje na Filozofski fakulteti med leti 1919 in 1945
- Grafikon 1: Doktorandi dr. Franceta Vebra na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete v Ljubljani 1919–1945.
- Naslovna stran: Univerza v Ljubljani (nekdanji deželni dvorec). (Razglednica je iz zbirke avtorja.)
- Slika 1: Naslovnica prve Univerzitetne matrike Univerze v Ljubljani. (ZAMU)
- Slika 2: Imatrikulacija študenta Klementa Juga v Univerzitetno matriko 1. marca 1920. (ZAMU)
- Slika 3: Osebni izkaz študentke Alme Sodnikove, ki se je inškrbirala v zimski semester 1919/20. (ZAMU)
- Slika 4: Prijava dr. Anatolija Špakovskija k državnemu/usposobljenostnemu izpitu. (ZAMU)
- Slika 5: Uradno potrdilo o delno opravljenem usposobljenostnem izpitu dr. Anatolija Špakovskija. (ZAMU)
- Slika 6: Prijava študenta Ceneta Logarja k diplomskemu izpitu iz razdelka c, in sicer leta 1934. (ZAMU)
- Slika 7: Zaključni zapisnik o diplomskem izpitu diplomanta Ceneta Logarja. (ZAMU)
- Slika 8: Potrdilo, ki ga je izdal dr. F. Veber, da je prejel disertacijo Klementa Juga iz leta 1923. (arhiv FF)
- Slika 9: Naslovnica prve knjige Promocijskega protokola. (ZAMU)
- Slika 10: Vpisa dr. Klementa Juga in dr. Stanislava Lebna v Promocijski protokol Univerze v Ljubljani 27. junija 1923. (ZAMU)
- Slika 11: Prijava doktoranda Stanislava Lebna k doktorskemu izpitu.
- Slika 12: Izjava o avtorstvu in prva stran pogrešane disertacije doktoranda Klementa Juga. (arhiv FF)
- Slika 13: Vprašanja, ki sta jih zastavila prof. Kidrič in prof. Nahtigal kandidatki Almi Sodnik (izpit namesto filozofikuma). (arhiv FF)
- Slika 14: Življenjepis doktorskega kandidata Nikolaja Berusa. (arhiv FF)
- Slika 15: Ocena doktorske disertacije Franja Čibeja, ki jo je napisal profesor F. Veber. (arhiv FF)

- Slika 16: Poročilo o rigorozu iz filozofije doktoranda Anatolija Špakovskija. (arhiv FF)
- Slika 17: Poročilo profesorja Vebra o disertaciji kandidata Stanka Gogale. (arhiv FF)
- Slika 18: Življenjepis, ki ga je predložil Vladimir Bartol ob prijavi k doktorskemu izpitu. (arhiv FF)
- Slika 19: Zapisnik o rigorozih doktoranda Mirka Hribarja, ki jih je opravljajal 20. in 24. februarja 1928.
- Slika 20: Zapisnik o opravljenem rigorozu doktoranda Leopolda Benka. (arhiv FF)
- Slika 21: Naslovna stran disertacije doktoranda Franca Žekarja. (arhiv FF)
- Slika 22: Inskripcija študenta Ceneta Logarja v zimski semester 1934/35. (ZAMU)
- Slika 23: Prijava kandidatke Frančiške m. Pije Garantini k doktorskemu izpitu (arhiv FF)
- Slika 24: Prepis diplomske listine Emila Hrovata, ki jo je predložil ob prijavi k doktoratu. (arhiv FF)
- Slika 25: Sklep Fakultetnega sveta o sprejemu prijave Harmana Lešanca k doktorskemu izpitu ter sklep o tisku disertacije v ekscerptu. (arhiv FF)
- Slika 26: Kopija doktorske listine doktorja Milana Rakočevića. (ZAMU)
- Slika 27: Zapisnik o opravljenem rigorozu doktoranda Ludvika Puša. (arhiv FF)
- Slika 28: Zapisnik o opravljenem rigorozu doktorskega kandidata Ljubomirja Jurkovića. (arhiv FF)
- Slika 29: Dopis dekana dr. F. Šturma članom komisije, ki naj pregledajo in ocenijo disertacijo kandidata Leona Žlebnika. (arhiv FF)
- Slika 30: Dopisno glasovanje (*per rollam*) članov Fakultetnega sveta z dne 28. maja 1942. (arhiv FF)
- Slika 31: Prijava k doktorskemu izpitu doktorskega kandidata Vladimirja p. Kruna Pandžića. (arhiv FF)
- Slika 32: Inskripcija diplomanta Filozofske fakultete Lojzeta Potočnika v 13. zimski semester študijskega leta 1934/35. (ZAMU)
- Slika 33: Glasovanje članov Fakultetnega sveta o prijavi in izpitni komisiji kandidata Josipa Premrova z dne 26. marca 1945. (arhiv FF)
- Slika 34: Potrdilo o prevzemu predpisanih izvodov disertacije dr. Josipa Premrova z dne 21. junija 1945. (arhiv FF)
- Slika 35: Skupine izpitnih predmetov. (Seznam predavanj ZS 1920/21)
- Slika 36: Navodilo za inskripcijo [1940/41]

Zadnja stran: Univerzitetna dvorana (V: Universitas Alexadrina)

Imensko kazalo

A

Adler, Victor 150
Akvinski, Tomaž 15
Albert, Veliki 212
Amicis, Edmondo de 54
Anaksimander 66, 257
Anaksiménes 66, 257
Andolšek, Ivan 18
Aristotel 60, 128, 131, 159, 168, 176, 194,
195, 200, 204, 215, 220, 254, 255, 257

B

Bacon, Francis 105, 160, 256
Bazala, Albert 185
Bekhterev, Vladimir Mikhaylovich von
163
Belić, Miljenko 172
Bergson, Henri-Louis 220
Berkeley, George 44, 50, 57, 70, 98, 192
Bevk, France 27, 93
Bezjak, Janko 160, 169, 192
Bežek, Viktor 159, 176, 199
Bolzano, Bernard 44, 51, 57, 60, 63, 71, 77,
91, 98, 110, 131, 255
Bošković, Ruđer Josip 193
Božič, Mirko (Gottfried) 18
Brentano, Franz 110, 131, 135, 155, 160, 162,
164, 176, 177, 191, 192, 195, 207, 212, 213,
220, 254
Brodar, Srečko 93
Brutos 128
Büchner, Ludwig 116
Bühler, Karl Ludwig 163

C

Cankar, Ivan 84, 123
Cicero 15, 128
Cohen, Hermann 44, 134
Conte, Auguste 44

Č

Čelpanov, Georgij Ivanovič 85
Čižman, Josip 18

D

Dante, Alighieri 50, 70, 167, 227
Demokrit 204, 257
Descartes, René 44, 71, 74, 78, 80, 84, 92,
99, 109, 131, 254
Dostojevski, Fjodor Mihajlovič 50, 62,
84
Dvorniković, Vladimir 185

E

Ehrenfels, Christian Freiherr von 220

F

Fechner, Gustav 44
Fichte, Johann Gottlieb 112, 259
France, Anatole 74, 75, 261
Franklin, Benjamin 220
Freud, Sigmund 56, 150

G

Geiser, Gerhard 131
Giotto, di Bondone 143, 260
Goethe, Wilhelm 123, 213
Goncourt, Frères 87, 260

H

Haeckel, Ernst 116
Hartmann, Nicolai 122, 123, 193, 195, 205,
206, 213
Heidegger, Martin 4, 205, 207–210, 255,
259
Helmholtz, Hermann von 44
Hobbes, Thomas 160
Hoefler, Alois 162
Humboldt, Alexander von 17
Hume, David 44, 51, 57, 63, 71, 78, 80, 83,
91, 92, 98, 115, 119, 192, 193, 254, 255
Husserl, Edmund 44, 110, 131, 162, 164,
207, 219, 255
Hvale, Matija 78, 130, 139, 158, 167, 168,
199, 229

J

Jung, Carl Gustav 150

K

Kalan, Janez 224, 267
Kant, Immanuel 44, 50, 53, 57, 60, 62, 64,
70, 82, 105, 108, 109, 111, 119, 128, 137, 138,
146, 187, 193, 205, 206, 214, 220, 255, 256
Karadžić, Vuk Stefanović 169
Karadorđević, Aleksander 20
Karlin, Andrej 224
Karpé, Franc 159, 168, 176, 199
Konstantin I. 15
Kopp, Clemens 224
Kozak, Ferdo 22
Krek, Gregor 224
Krüger, Gerhard 163
Ksaver, Meško 161, 169
Kvintiljan, Mark Fabij 15

L

Laches 174, 261
Lamarck, Jean-Baptiste 60, 257
Lampe, Frančišek 18, 224
Leibniz, Gottfried Wilhelm von 41, 44,
78, 84, 85, 92, 93, 99, 105, 131, 159, 168,
176, 193, 199, 256
Linhart, Anton Tomaž 67, 258
Linke, Paul Ferdinand 71, 78, 84, 99
Llull, Ramon 128, 146
Locke, John 44, 56, 57, 62, 70, 80, 108, 119,
160, 161, 254
Lokar, Janko 93
Lotze, Hermann 44

M

Majaron, Danilo 19
Maksim, Valerij 15
Mally, Ernst 161, 177, 192
Marty, Martin Anton 131, 162
Masaryk, Tomáš Garrigue 217
Meinong, Alexius 8, 110, 131, 135, 162, 164,
168, 176, 199, 207, 219, 220, 254, 255
Mendel, Gregor 67, 259
Metz, Hervis de 87, 260
Mihalčev, Teodor 162
Miklošič, Fran 18
Mislej, Jožef 51, 57, 63, 71, 83, 91, 92, 98,
129–131, 158, 167, 171, 172, 199, 202, 208,
219, 267
Moleschott, Jakob 116
Mommsen, Theodor 89
Musset, Alfred de 89

N

Natorp, Paul Gerhard 134
Nedeljković, Dušan 185

Nerval, Gérard de 83–85
Nietzsche, Friedrich Wilhelm 57, 63, 83,
92, 98, 115
Njegoš, Petar II. Petrović 166, 167,
170–174, 255, 256, 261

O

Obradović, Dositej 167, 212, 213

P

Pascal, Blaise 87, 261
Pavlov, Ivan 102, 163, 185
Petronijević, Branislav 185
Pichler, Hans 212
Pipitz, Joseph 18
Platon 7, 60, 63, 71, 74, 91, 92, 98, 115, 128,
174, 200, 204, 214, 227, 255, 257, 261
Pohlin, Marko 67, 258
Potočnik, Matthäus 18

R

Racine, Jean Baptiste 87, 261
Rickert, Heinrich John 134
Rostohar, Mihajlo 18, 19
Rousseau, Jean-Jacques 78, 84, 92, 96, 99,
119, 259
Rubinowicz, Wojciech 77, 78, 253

S

Scherer, Emil Clemens 224
Scheler, Max 122, 123, 158, 159, 162, 163,
167, 195, 199, 213
Schiller, Friedrich von 75
Schreiber, Georg 224
Schreiner, Helmuth 193, 205, 206
Schwarz, Hermann Amandus 195
Seneca 130

Skot, Duns 160, 161, 192, 212
Spencer Jennings, Herbert 44, 134
Spengler, Oswald 112, 260
Spranger, Eduard 152
Stefan, Jožef 18
Svetina, Ivan 18
Svetonij 15

Š

Šerko, Alfred 18

T

Thales 66, 257
Tolstoj, Nikolaj 82, 84, 224
Turner, Pavel 200
Twardowski, Kazimierz 162

U

Ušeničnik, Aleš 71, 78, 91, 131, 148, 185,
217, 224, 253

V

Vogt, Karl 116
Vuk-Pavlović, Pavao 185

W

Wäsch, Kurt 224
Weber, Franz 18, 41, 164, 268
Windelband, Wilhelm 44, 75, 134
Wirth, Wilhelm 164
Wraber, Tone 103, 104
Wundt, Wilhelm Maximilian 18, 44, 63,
153

Z

Zenon iz Eleje 204, 257
Zois, Žiga 67, 258

APPENDIX
Ocene Vebrovih doktorandov v očeh današnjih
filozofov

Bojan Žalec

Oris tematskih osi in možnih klasifikacij disertacij Vebrovih doktorandov

1. Uvod

Pred nami je knjiga ocen triindvajset disertacij, pri katerih je bil mentor prof. dr. France Veber. Kakšno bogastvo, kakšen nacionalni pomen! Brez dvoma je triindvajset ogromna številka, tudi še danes (vsaj na področju filozofije), za medvojni čas pa je o tem sploh odveč izgubljati besede. Že zaradi tega so ti doktorandi in njihove disertacije »pojav«, ki je izrednega pomena za slovensko zgodovino (znanstveno, filozofsko, kulturno, duhovno ...). Razlog in motivacija za preučevanje zadevnih disertacij je potemtakem na dlani.

Namen tega spisa je opozoriti na nekatere povezave med njimi, njihove skupne značilnosti, kar je lahko temelj takšnega ali drugačnega klasificiranja. Pri tem bomo opozarjali tudi na njihovo odvisnost od razvoja misli samega mentorja. Tu in tam bomo opozorili tudi na širši kontekst, v katerem so disertacije nastajale. Nekatere disertacije oz. avtorje bomo po njihovi prodornosti in pomembnosti izpostavili.

2. Pregled in klasifikacija disertacij

Prvo merilo klasificiranja disertacij je časovno. Po tej plati lahko ugotovimo, da so kar precej povezane z razvojem same Vebrove filozofije, tako njegove metode, pristopa, pa tudi tematsko. To lahko opazimo že pri analizi najzgodnejših del.

Prvi Vebrov doktorand je Stanko Leben. Njegova disertacija tako po tematiki kot po pristopu nosi močan pečat zgodnjega Vebrovega raziskovanja, ki je bilo še zelo vpeto v okvir predmetne teorije (ali predmetnostne). V tem okviru je Veber razlikoval štiri osnovne vrste doživljajev, vsakemu izmed njih pa je ustrezal lasten – *sui generis* – predmet: predstavam osnove, mislim dejstva, čustvom vrednote in stremljenjem najstva. Dejstva so posebna vrsta stvari, posebna kategorija, ki so abstraktna v smislu, da nimajo niti časovnih niti prostorskih določil, so ačasovna in aprostorska. Kot poudarja Reinhardt Grossmann (1983) so dejstva oz. podobne bitnosti odkritje filozofije s konca 19. in začetka 20. stoletja in jih prejšnja filozofija, ki je na kategorialni ravni tradicionalno razlikovala, v osnovi, zgolj dve kategoriji, podstat in pritiko (morda bi lahko v nekaterih primerih (Leibniz) dodali še relacijo) kot posebne ontološke kategorije pred tem ni poznala. Bolzano, Frege, Meinong, Russell, Wittgenstein in še drugi pa so pod raznimi imeni (Satz an sich, Gedanke, Tatsache, fact, dejstvo, Sachverhalt) začeli govoriti o zelo podobni stvari. Tudi Veber je kot predmetni teoretik sprejemal dejstva kot abstraktne oz. idealne stvari. Lebnova disertacija (1923) v tem smislu ne predstavlja kakšne posebne novosti niti kakšnega posebnega zgodovinsko pomembnega prispevka oz. presežka.

Tematsko in metodično ta vpetost v predmetnoteoretično paradigmo (četudi v malce večji ali manjši meri) velja tudi za disertacije, ki so ji sledile: Jugovo in od Sodnikove (obe 1923), Berusovo (1924), Špakovskijevo, Gogalovo in Bartolovo (vse 1925). Jugova disertacija o razliki med fizikalno in duševno vzročnostjo je žal izgubljena, vendar lahko iz obeh ocen sklepamo, da so njene značilnosti v skladu z našo tezo. Sodeč po Ozvaldovih besedah iz ocene¹ (»[p]ri čitanju njegovih izvajanj je naravnost vzbujal moje občudovanje«), ne nazadnje pa tudi po Vebrovi oceni (oba sta ji dala najvišjo oceno, summa cum laude (10)), je šlo za izredno kakovostno besedilo in je očitno res velika škoda, da je zgubljeno. Tudi Špakovskijeva disertacija *Psihološka analiza časa* je bila s strani mentorja lepo ocenjena (magna cum laude (9)). Tej oceni se je po vsebinski plati pridružil tudi Ozvald, četudi je zapisal, da je »[j]ezikovna oblika pričujoče disertacije naravnost razkolniška«. Se je pa Špakovskij odlično (povsod najvišja ocena) odrezal na vseh treh rigorozih (poleg filozofije še pedagogika in francoski jezik in literatura), kar kaže na to, da je bil zelo sposoben. Tudi Gogalova disertacija, ki je sicer izredno zgledno delo, je trdno vpeta v predmetnoteoretično paradigmo in je bila lepo ocenjena tako s strani Vebra (9) kot tudi Ozvalda, četudi v ohranjenih dokumentih ta številčne ocene ni navedel. Glede paradigme lahko isto rečemo za Berusovo disertacijo o avtonomnosti in heteronomnosti hedonskega in estetskega

1 Ozvald je sicer po drugi strani znal biti tudi neusmiljeno kritičen. Spomnimo se samo njegove ostre kritike ob prvi verziji Hrovatove disertacije, ki jo je ocenil kot nezadostno.

nagonskega (v Vebrovem smislu besede²) doživljanja, ki pa sta jo oba ocenjevalca malo slabše ocenila (obakrat 8). Tudi za disertacijo Sodnikove velja, glede predmetnoteoretične paradigme, enako. Sodnikova se ukvarja s psihološkim ozadjem akcenta. Pri tem uvaja kopico pojmovnih distinkcij (naglas vs. poudarek, miselni vs. stremljenjski stavčni naglas, elementarni (brez psihološke funkcije)) vs. sekundarni besedni naglas (dvojna psihološka funkcija). V pojmi predmetne teorije (osnova višjega reda, osnova nižjega reda) poda definicijo stavčnega in besednega naglasa. Stavčni kot tudi besedni poudarek deli na elementarni (ki je obakrat spet brez posebne psihološke funkcije) in sekundarni. Poda tudi definicijo poudarka samega: tako stavčni kot besedni poudarek sta posebni glasovni osnovi višjega reda. Disertacijo so ocenili Veber, Ozvald in Nahtigal (vsi trije z 8). Slednji je opozoril, da je Sodnikova razvila neko misel, ki jo je sam omenil na predavanjih, da je Sodnikova bolj psihološko kot jezikoslovno usmerjena, da ji nekatere jezikoslovne stvari niso povsem jasne, da je za Sodnikovo »beseda pač bolj optična slika, nego artikulacijski in akustični produkt« in da je bil njen namen razpravljati bolj o »onih naglasnih elementih v govoru, ki služijo kot izraz psiholoških funkcij«. Dejal je še, da se ne more strinjati z vsemi razlagami v pomenoslovju in da so še mnoge druge podrobnosti, v katere se ne zmore spuščati, da pa v celoti gledano vendarle disertacija zasluži dano oceno. Pri tem pa je skeptično, če že ne malce pikro, dodal: »Ali je pri tem njena terminološka ločitev med naglasom in poudarkom večna, je zelo dvomljivo.«

Od zgodnjih disertacij od pristopa predmetne teorije morda še najbolj »odstopa« Bartolova disertacija, ki (že) kaže naturalistično, pozitivistično ali kar materialistično zadržanje avtorja, ki je do kakega govorjenja o idealnih predmetih, transcendenci, presežnosti itd. (izrazito) nenaklonjeno, sumničavo ali pa že kar negativno nastrojen. To se je pokazalo nekaj let kasneje med odzivi na izid Vebrove knjige *Filozofija: načelni nauk o človeku in njegovem mestu v stvarstvu* (1930). To delo je bila jasna artikulacija preobrata v Vebrovi misli, njegovega prekoračenja okvirov predmetne teorije, razvijanje antropološko utemeljene filozofije, ki je vedno bolj kazala v isti smeri kot krščanska misel. Lahko bi govorili o drugi, personalistični, fazi Vebrove filozofije.³ Knjiga *Filozofija* je bila njena

2 Pri Veburu izraz nagonsko doživljanje zajema čustvovanje in stremljenje, za razliko od umskega doživljanja, ki obsega predstave in misli.

3 Za različne delitve razvoja Vebrove filozofije prim. Žalec 2002a, predvsem tretje (Razvoj Vebrove filozofije) in četrto (Razvoj Vebrove spoznavne teorije) poglavje. Sam sem o tem zapisal naslednje:

»Vebrovo filozofijo lahko periodiziramo na dva pomembna načina. Prvi način (avtor Vebrov radgonski rojak, Anton Trstenjak (prim. 13. zv. *Slovenskega biografskega leksikona*)) razlikuje tri obdobja: osrednje zanimanje v prvem je posvečeno odnosu med doživljanjem in njegovim predmetom, v drugem odnosu med doživljanjem in njegovim nosilcem (subjektom ali osebo), v tretjem pa vprašanju stvarnosti. Drugi način: do 1925. je Veber predmetni teoretik, potem pa preseže meje predmetne teorije. Ne gre za neko bistveno zavračanje dognanj predmetne teorije, ampak za bistveno dopolnitev slike, ki jo ona ponuja. Obenem Vebrovi pogledi vse bolj kažejo v isti smeri kot krščanska misel. Vendar pa se ob vseh spremembah v njegovem pristopu ni spreminjalo to, da je k obdelavi vsakega problema pristopal tako, da je najprej preučil relevantne doživljaje in šele na tej osnovi potem podal svoj pogled nanje (v tem smislu je za Vebra

jasna in najbolj odmevna artikulacija, se je pa ta prehod zgodil že kar nekaj let prej. Kakorkoli že, z recenzijami te knjige in odzivi na njo se je pokazala pravzaprav celotna mavrica slovenskega filozofskega prostora v tridesetih letih.⁴ V njem lahko razločimo dva glavna tabora: prvi je idealistični, presežnostni (transcendenčni), esencialistični ipd. Vanj so spadali katoliško usmerjeni filozofi (Ušeničnik, Trstenjak idr. in seveda (takrat tudi že) Veber). Drug tabor so tvorili naturalistično, pozitivistično, historistično, pragmatistično ali marksistično usmerjeni filozofi in misleci. Med njih se je (s svojo kritično oceno *Filozofije*) uvrstil tudi Bartol. Bartol je takrat svoj naturalizem, za katerega je črpal tudi iz svojega študija biologije, kombiniral z idejami Freuda in Nietzscheja. V disertaciji z naslovom *O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem obranitev individua in vrste)* je Bartol iskal fizične podlage naših duševnih procesov in doživljanja. Njegove ugotovitve precej dišijo ne samo po nekakšnem paralelizmu med fizičnim in psihičnim, ne samo po metodološkem redukcionizmu psihičnega na fizično, ampak kar že po materialističnem (ali fizikalističnem) eliminacionizmu. V vsakem primeru ključne poteze njegove naravnosti označujejo pojmi fizikalizem, biologizem, materializem, redukcionizem, primat in temeljnost nepredočevalne ravni organizma in njegove duševnosti, (primarni) pomen emocionalne prvine za reakcije, tudi upoštevanje pomena pogojevanja (Pavlov). Veber je njegovo disertacijo ocenil s sedem, tej oceni pa sta se pridružila tudi druga dva ocenjevalca, biolog prof. dr. Jovan Hadži in pedagog, ki pa je bil zelo dobro filozofsko podkovan, Karel (včasih tudi Karol) Ozvald. Podobne so bile ocene Bartolovih rigorozov.

Zelo zgodnjega datuma je tudi disertacija (pre)zgodaj umrlega Franja Čibeja iz l. 1924 z naslovom *Predmetno-psihološka analiza socialnih form*. Čeprav tematsko pomeni, v določenem smislu, razširitev običajne predmetnoteorične usmerjenosti, pa v bistvu ostaja trdno v okvirih predmetne teorije. To jasno potrjuje že sam začetek Vebrove ocene:

Pričujoča disertacija je prvi poizkus analitično-deskriptivno metodo prenesti tudi na sodobno sociologijo. To dejstvo je obenem odločilno za pravično ocenitev kandidatovega dela. Sociologija spada še danes med najmanj dovršene filozofsko-historične⁵ discipline, o kakem analitičnem pretresanju temeljnih socioloških vprašanj pa še malone ni sledu.

psihologija temeljna filozofska panoga, nikakor pa ne v smislu kakega sprejemanja psihologizma, ki ga je Veber od samega začetka (skupaj z Meinongom) do konca zavračal in zagovarjal realizem (v Vebrovi predmetni teoriji so vsi predmeti neodvisni od doživljanja, celo tisti, ki ne morejo obstajati)). Tako tudi Vebrova teorija stvarnosti, iz njegove zadnje in morda najpomembnejše knjige, temelji na njegovi teoriji doživljanja stvarnosti.« (Žalec, 2011, 108)

4 Te odzive in prostor, ki se je z njimi artikuliral, sem predstavil v svoji (spremni) študiji k prvemu ponatisu Vebrove *Filozofije*. (Žalec, 2000)

5 Sociologija je bila, vsaj takrat, potemtakem za Vebra posebna filozofska panoga.

Ker gre za tako pionirsko delo, nadaljuje Veber, je razumljivo, da so nekatere reči v njej nedodelane in pomanjkljive. Prisodil ji je oceno 7. Veliko bolje (z 9) je disertacijo ocenil Ozvald (ki je bil (takrat) od Vebra morda bolj sociološko in družboslovno razgledan). Zapisal je, da v disertaciji najdemo kar nekaj zelo lepih pojmovnih analiz in da bi »[se] [r]azširjena in primerno predelana ta disertacija lahko kdaj razrastla v lepo 'Grundlegung' strogo znanstvene sociologije.«

Po Čibejevi disertaciji sta sledili še Hribarjeva (1926) in Benkova (1928), nato pa zasledimo nekajletni premor (do Žekarja (1933)). Tako Hribarjeva in Benkova disertacija pa se že malce razlikujeta od tistih pred njima. Prva deloma že sega onkraj do tedaj običajne zastavitve, vsaj v smislu, da se, kot z glavno temo, ne samo obrobno, ukvarja s filozofijo izven Brentanove šole (v širšem smislu te besede, ki vključuje tudi Meinongovo predmetno teorijo) in sicer s t. i. kriticismom (katerega temeljni predstavnik je Kant) in ki ga analitično primerja s t. i. »transcendentalizmom« (Bolzano, Brentano, Husserl, Meinong, itd.). Hribar je ugotovil, da je skupni imenovalc obeh sprejemanje nekakšne načelne neznanke (stvar na sebi, faktičnost) in stališče, da je spoznavna teorija temeljna filozofska panoga. Razlika pa je metodična: kriticism, po Hribarju, sledi na začetku naravoslovnemu zgledu in konča s postulatoma duhovnega principa, ki pa ni v dosegu psihologije, »transcendentalizem« pa temelji na introspekcijski psihologiji in na njenih spoznanjih utemelji in gradi vsa ostala filozofska spoznanja. Hribar je med drugim prišel do ugotovitve, v katere luči se transcendentalizem, ki mu je pripadal tudi Veber, zdi nekako vendarle popolnejši kot kriticism, ki jo Vebrove besede iz ocene podajajo takole:

»V tej zvezi je tako avtor tudi pojasnil, kako da je transcendentalizem v svojem razvoju prišel do problemov in vprašanj, ki jih kriticism sploh ne pozna, in da spada sem npr. pojav 'predočevanja', 'fundacije', 'boljših' in 'slabših fenomenov', itd.«

V tem pogledu velja omeniti Hribarjeve spomine, ki jih je podal na nekem srečanju v devetdesetih letih prejšnjega stoletja na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki sem se ga udeležil tudi sam. Kot mlad filozof začetnik je nekoč pristopil k Vebru in mu zaupal svoje navdušenje nad Kantom. Veber pa tega navdušenja ni delil z njim in je začel »neusmiljeno« naštevati pomanjkljivosti Kantove filozofije. Hribar je svojo reakcijo na tak Vebrov odgovor opisal z besedami: »Jaz pa sem se začel jokati. Kaj sem pa hotel drugega.« Očitno je Vebrova kritika Kanta zalegla in svojo sled pustila tudi v Hribarjevi disertaciji. Vendar pa Veber dolgoročno ni nikoli iz Hribarja uspel narediti predmetnega teoretika. V njegovem kasnejšem opusu je prav malo čutiti kakšno predmetno teorijo ali zanimanje zanjo in ne bi rekel, da je v njegovem primeru za to razlog kak drug kot

ta, da ga ta smer v filozofiji ni ravno zanimala. To je v osnovi ugotovil tudi Veber v svoji oceni disertacije (8): »V formalnem oziru pa spada mladi avtor očitno med take duhove, ki jih zanimajo bolj načelne strani vprašanj, ne pa tudi njih pravilna izpeljava.«

Benkova disertacija *Poizkus vrednostno-teoretično osnovane etike* že po naslovu nakazuje premik v smeri personalistične Vebrove faze. V prvem delu se Benko ukvarja z merilom za objektivnost oz. subjektivnost vrednote. Osrednja Benkova ugotovitev v drugem delu disertacije je, da je nosilec oz. subjekt etične vrednote (dobrote) lahko le oseba, ali, z drugimi besedami, da je etična vrednota lahko fundirana samo na osebi. Iz te trditve nato izvede razne druge trditve. V tretjem delu se ukvarja z »nagonskim« spoznavanjem. Veber je disertacijo ocenil z 9 in njegovi oceni se je pridružil tudi Ozvald.

Naslednji sklop, po časovnem merilu, tvori pet disertacij iz tridesetih let: Franc Žekar (1933), Cene Logar (1937), Pija Garantini in Emil Hrovat (obe 1938) ter Herman Lešanc (1939). Te disertacije so nastale v obdobju, ko je, glede na čas prvega sklopa disertacij, Vebrova filozofija dosegla že kar precejšen razvoj in spremembe oz. dopolnitve. Žekarjeva disertacija je bila oddana že po izidu *Filozofije* in v njej je že čutiti močno prisotnost filozofske antropologije. Oddaje disertacij Logarja, Garantinijeve, Hrovata datirajo že v čas po izidu *Knjige o Bogu* (1934), Lešančeva pa celo po izidu Vebrove zadnje knjige, v marsikaterem pogledu najizvirnejše, *Vprašanje stvarnosti* (1939), v kateri je Veber odkril in opisal posebno plat našega neposrednega in nepredočevalnega doživljanja stvarnosti, ki jo je poimenoval zadevanje stvarnosti. Lešančeva disertacija se podrobno in izredno kakovostno ukvarja z opisom in analizo ravno te plati našega doživljanja. Z njo je avtor izkazal veliko znanstveno kapaciteto. Bila je objavljena v vrhunski znanstveni reviji (Lešanc, 1938), katere urednik, ugledni nemški profesor, je zapisal,⁶ da je to najboljše delo, kar ga je bral o zadevni tematiki. Žal je Lešanc padel med drugo svetovno vojno.

Lešančeva disertacija vsebuje zelo natančne in podrobne psihološke analize. To velja tudi za Hrovatovo disertacijo. Prva inačica Hrovatove disertacije sicer ni bila sprejeta, saj jo je Ozvald ostro zavrnil. Zapisal je, da se je, kljub dvakratnemu branju, skozi njo z izredno muko komajda prebijal. Ocenil jo je kot izredno slabo, tako po jezikovni kot po vsebinski plati. Zapisal je, da gre za prazno in navidezno učenost, četudi se trudi njen avtor z raznimi kozmetičnimi učinki, kot so številni grafikoni, zbudjati drugačen vtis, o čemer priča tudi pičla literatura, ki jo je avtor uporabil. Je pa priznal, da Hrovata pozna iz seminarja in da je nedvomno sposoben za znanstveno delo. Toda to njegovo delo, je sklenil Ozvald, je nedonošeno. Pod pozitivno oceno druge, izpopolnjene disertacije (sprejeti na seji fakultetnega sveta Filozofske fakultete 30. maja 1938), ki ima tudi drugačen naslov kot prva verzija, sta skupaj podpisana Veber in Ozvald. V Hrovatovi disertaciji je

6 Prim. Vebrovo oceno Lešančeve disertacije.

že čutiti vpliv Vebrovega iskanja v smeri odkrivanja in poudarjanja pomena nepredočevalnega doživljanja oz. nepredočevalne duševnosti, kar je na koncu privedlo do teorije zadevanja stvarnosti. Hrovatova disertacija ima v natisnjeni verziji gostih 99 strani, 132 opomb in 50 enot v spisku uporabljene literature. Je zelo široko in ambiciozno zastavljena, od zgodovinskega pregleda do uporabe njenih dognanj na raznih drugih (filozofskih) področjih. Ima tri glavne dele: Uvod (smoter psihologije, metoda psihologije, predmet psihologije), Ustroj in dinamika duševnosti ter Prenos na ostala filozofska področja z naslednjimi podpoglavji: Živalska psihologija; Struktura čustvovanja in etika; Pedagoški pomen čustvovanja; Zaključne misli. Prav slednji razdelek nam lahko dobro predstavi, za kaj gre v disertaciji, zato ga bom navedel kar v celoti:

»Z izvajanji, ki sem jih podal v tej razpravi, je napravljen prvi korak v pravo dinamsko psihologijo. Če povzamemo dosedanja izvajanja, lahko rečemo, da zasledimo v naši duševnosti prvino, ki smo jo imenovali biopsihična stran duševnosti. Le ta je dinamske narave. Javlja se v celotni duševnosti, kakor tudi v posameznih doživetjih. Če hočemo prodreti v 'mehaniko' doživljanja, ga moramo motriti po biopsihični strani. V uvodnih mislih sem dejal, da moramo za spoznanje predmeta poznati posebne vidike (kategorije), ki mi omogočajo ta opis. Če naj spoznam doživetje ali celotno duševnost z vidika dinamike, moram najprej to dinamiko opisati. Opisati moram biopsihično sestavino duševnosti, glede na njeno naravo in njene spremembe. Ta opis pa bo možen in popoln le, če poznam dovoljno množino spoznavnih vidikov. Po dosedanjih izvajanjih bi lahko našteali sledeče spoznavne vidike dinamske psihologije:

Biopsihično komponento lahko motrimo glede na intenziteto, zavestnost, polnost (voluminoznost), centralnost, psihološko globino, vsebinsko lokaliziranost (zobobol) ali psihološko 'razlitost' (razpoloženje). To bi bili statični spoznavni vidiki. Dinamični pa so: 1. naraščanje ali padanje intenzitete ali voluminoznosti, 2. oscilacija, 3. iradijacija, 4. koncentracija, 5. kumulacija, 6. reflienca, 7. realna naperjenost (ugodje pri ljubezni) in končno smer te naperjenosti (projektivna – rejektivna).

S temi spoznavnimi vidiki lahko motrimo biopsihično stran doživljanja in jo tudi opisujemo. Šele po tako opisanem duševnem dogajanju lahko izvajamo zakone in principe tega dogajanja.

Zaključujemo razpravo z zavestjo, da je to začetni in skromen poizkus eksaktno prodreti v 'biomehaniko' duševnosti. Z nadaljnjim delom bom nadaljeval v tej smeri, ker sem prepričan, da mi bo le taka psihologija prinesla pravo jasnost za mnoge kulturne in življenjske probleme.« (Hrovat, 1938, 88)

Poleg zgodaj umrlega Juga je največje filozofsko ime in kapaciteta med triindvajsetimi Vebrovimi doktorandi gotovo Cene Logar, katerega briljantno znanstveno pot je najprej presekala druga svetovna vojna, potem pa še težka usoda pod komunističnim režimom v Titovi Jugoslaviji. Njegova disertacija je zelo obsežna, saj poleg treh strani predgovora in navedene literature obsega kar 400 tipkanih strani. Kljub temu je bil to le prvi in ne najpomembnejši del uresničitve Logarjevega načrta; hotel je namreč podati kompletno teorijo spoznanja. (Logar 1937, I) Že iz disertacije je razvidno, da je problem, ki prav posebej vznemirja avtorja, odnos med posameznim oz. posebnim ter splošnim oz. rodovnim, ki pa je, s spoznavnega vidika, povezan z vprašanjem abstrakcije ter problemom (ne)temeljnosti in izvora zavesti na splošno, odnosa (primarnosti) med stvarnostjo/bitjo in zavestjo. Stališča s področja te tematike so v kasnejših Logarjevih delih predstavljala osnovo njegove (marksistične) kritike predmetne teorije ter Husserlove in Heideggerjeve filozofije oz. misli.

Disertaciji od Žekarja (*O stilu*) in Garantinijeve (*Psihološki elementi likovne umetnosti*) sta si sorodni tematsko, pa tudi pristop obeh avtorjev je precej podoben. Natisnjeni odlomek Žekarjeve disertacije, ki je bila sprejeta na seji Fakultetnega sveta Filozofske fakultete v Ljubljani dne 29. septembra 1933, obsega naslednja poglavja: O stilnem doživetju; Opredelitev stilnega doživetja in njegovega objekta; Opredelitev stilne vrednote na pram estetski; Stilne kategorije ter pomen stila za življenje človeka. Prvo poglavje sestavlja pet podpoglavij oz. argumentov: a) Skustveni argument; b) Psihološki argument; c) Strukturni argument; č) Analogni argument; d) Kulturno-razvojni argument. Zastavitev raziskovanja oz. temeljno vprašanje Žekar poda na začetku natisnjene odlomka disertacije:

»Naše vprašanje je: kakó je stilnost možna? – ali z drugimi besedami: kakó pride do takega izraza in kakó nam je tak izraz dostopen?

Stil, ki je svojevrsten izraz, izvira iz volitivnega subjekta: njegov prikaz je tedaj mogoč le preko izvestnega normativnega doživljanja, ki posreduje, da se subjektove zakonitosti dejansko izražajo in da mi tak izraz enako dejansko dojamemo. Z odkritjem takega doživetja, ki nam za sedaj natančneje še ni znano, z njegovo analizo in njegovim izrazom bomo pa obenem odgovorili tudi na stavljeno vprašanje, kakó je stilnost možna?

Kakšno je doživetje, ki stilnost posreduje? Na vseh kulturnih poljih, na pr. na gospodarskem, estetskem, političnem itd. utegnemo srečati stilne pojave, ki so produkt kulturnega udejstvovanja. Torej preveva stilnost nedvomno vse kulturno življenje in udejstvovanje človeka. Če naj pride do takega svojevrstnega volitivnega izražanja na celokupnem kulturnem poprišču, je povsem

umljivo, da zahtevamo za tako izražanje posebne gonilne sile, ki morajo biti pač višjeredne (že stilnost sama je tvorba višjega reda), in da morajo biti tembolj višjeredne, ker so to sile dejanja. Taka višjeredna doživetja pa že tudi poznamo. So to vsa naša stremljenja. Torej pa mora imeti doživetje, ki se žene k izražanju, stremljenjsko funkcijo. Naj slede še argumenti.« (Žekar, 1933, 3)

Po Žekarju stilno doživetje temelji na takem ali drugačnem čustvenem doživetju, ki je njegova neposredna podlaga. Stilno doživetje je sekundarno čustvo, njegov lastni predmet pa je sekundarna vrednota. Ugotavlja tudi, da ni nobenega človeškega doživljanja, kjer se ne bi pojavilo tudi stilno doživljanje, ter da ni kulturnih vrednot brez stilnih. Stilnost ni vrednota, ki je vezana samo na estetske vrednote, in stil ni prisoten samo na umetniškem področju. Stil preveva vso človekovo kulturno dejavnost in vsa kulturna področja. (N. d., 12) Žekar ločuje tudi več vrst stila. (N. d., 13) Glede na stilni subjekt razlikuje individualistični stil od kolektivističnega, »po izraženi vsebinski kvaliteti oz. po pristojnih področjih stilnega izražanja« pa razlikuje naslednjih sedem vrst stila: hedonski ali gospodarski; estetski ali umetniški; elevterični ali politični; logični ali znanstveni; etični; socialni; verski. Poleg tega razlikuje še med doživljajskim in predmetnim stilom. (N. d., 16) Stil je specifično človeška značilnost, ki je pri živalih ni, in obenem pogoj oz. sredstvo za človeško bivanje človeka in človeške odnose med ljudmi. (Prav tam) To kratko predstavitev Žekarjeve disertacije lahko zaključimo z ugotovitvijo, da se lepo sklada z ugotovitvijo Ernsta Cassirerja iz njegove *Razprave o človeku*, da človek »[n]e more živeti svojega življenja, ne da bi ga izražal«. (Cassirer, 1970, 224) Na Žekarjevo disertacijo lahko gledamo kot na utemeljitev in pojasnitev te trditve, ki pa je bila napisana pred omenjeno Cassirerjevo knjigo.

Pri natisnjem odlomku disertacije morda velja omeniti tole: ta odlomek obsega 16 strani. Nikjer v njem ni spiska uporabljene literature in virov. Ima pet opomb pod črto, ki pa ne vsebujejo nobene reference na kakšno literaturo ali vire. Prav tako tudi v samem besedilu ni takšnih referenc, tako da ostaja precejšnja skrivnost, na katero literaturo in vire se je Žekar opiral pri pisanju svoje disertacije, ki pa je, vsaj po natisnjem delu sodeč, zelo jasno in pregledno izdelana. Že iz zapisanega je razvidno, da ima omenjena disertacija močan pečat usmerjenosti v filozofsko antropologijo. Pravzaprav napreduje iz predmetno-analitične oz. psihološko-analitične obravnave k antropološkim ugotovitvam. Psihologija je temeljna filozofska panoga, cilj pa so antropološke in metafizične ugotovitve. To je bistvo Vebrovega pristopa v tem obdobju in le-tega jasno uteleša tudi Žekarjeva disertacija. Tudi Garantinijeva je v svoji disertaciji gojila tak pristop in je svojo natisnjeno verzijo disertacije zaključila z naslednjimi besedami: »Umetnina je kot delo človeka osrednja točka, ki spaja dvoje svetov. Po svojih snovnih

elementih ji gre 'mesto' v materialnem svetu, po idejnih motivih ji pa nihče ne more odrekati duhovne tendence.« (Garantini, 1938, 73)

Zadnjo skupino disertacij tvori, glede na čas predložitve, osem disertacij: Jurkovičeva (1940), Puševa in Žlebnikova (1941), Trofenikova in Pandžičeva (1942) Potočnikova (1945) ter, kot zadnja, disertacija Josipa Premrova. Od teh je disertacijama Žekarja in Garantinijeve najbližje Potočnikova z naslovom *Psihološke osnove likovnega gledanja*. Njen delni natis obsega 20 strani. Še posebej je podobna Žekerjevi, saj Potočnik – po istem modelu kot Žekar stil – obravnava oblikovanje in prihaja do podobnih antropoloških ugotovitev o njem kot Žekar o stilu. Potočnik v delno natisnjeni disertaciji na koncu poda kritiko Meinonga z vidika neustreznega odnosa do podstat in antropološke ugotovitve o človeku oblikovalcu oz. konstruktorju:

»V tej zvezi naj bo še omenjeno, da A. Meinongu kot predmetnemu teoretiku ni šlo za več kot podstat, do katere je mogoče priti s povnanjenim oblikovanjem, kakor ga imamo na estetsko nevtralnem polju. V smislu njegove predmetne teorije in Husserlove fenomenologije je to tudi v redu. Le v dejanstvu je reč nekaj drugega kakor je mislil A. Meinong. Meinongova reč je izčrpana z njegovo obliko, s tem, kar je na njej fenomenalnega, s tem, ker je istovetno z njeno pripadnostjo. Prezrl je podstat samo. Dasi je pri reči glavna njena podstatna stran, vendar to nič ne zmanjšuje pomena, ki ga ima oblikovanje v vsem človekovem življenju. Naj bo reč kar koli in naj jo primarno tudi kako drugače dojamemo, kakor je misli Meinong, vendar to nič ne nasprotuje dejstvu, da je človek le kot oblikovalec pravi konstruktor. To je dejstvo, ki se ga ne da tajiti. Dasi je razvojno prvotno človekovo dejstvovanje zadevalno, regresivno, razvojno poznejše pa progresivno, med drugim tudi oblikovalno, bi vendar nihče ne mogel ničesar 'narediti' (v oblikovalnem smislu!), ako bi mu manjkalo oblikovanje. Samo oblikovanje je pogoj, da lončar lahko 'naredi' lonec, zidar hišo, mizar mizo, slikar sliko, skladatelj melodijo, pesnik pesem itd.

S tem je orisano – vsaj z nekaterih vidikov – bistvo oblikovanja in njegov pomen za človekovo življenje.« (Potočnik, 1943, 18)

Že iz navedenega odlomka lahko razberemo dve stvari: prva je, da Potočnik, v osnovi sledeč Vebrovemu razvoju »od Meinonga (nazaj) k Brentanu«,⁷ kritizira Meinonga zaradi neustreznega pogleda na podstat. Reč je pri Meinongu, po Potočniku, izčrpana z njeno obliko, se pravi z njenimi pripadnostmi, akcidenami. »Prezrl je

⁷ Na ta Vebrov razvoj je opozoril že Cene Logar (1940, 5). Isto je precej kasneje, neodvisno od Logarja, opazil tudi eden najboljših poznavalcev Brentana Wilhelm Baumgartner (1992); prim. tudi Žalec 2005, 74; isti, 2011, 109; isti, 2002b, 131–146.

podstat samo« je o Meinongu zapisal Potočnik. Pri tem se sklicuje na Vebrovi deli *Vprašanje stvarnosti* (str. 50–55) in, glede prezrtja substance, na *Knjigo o Bogu* (str. 172–177 in drugod) (prim. op. 123).

Brentano je bil predstavnik podstatne paradigme, Meinong pa dejstvene. Kot sem že omenil zgoraj, so dejstva ontološko odkritje filozofije s konca 19. in začetka 20. stoletja. Pripadniki dejstvene paradigme so Meinong, mladi Wittgenstein, itd. Ta paradigma je zelo primerna za filozofijo jezikovenga obrata. Brentano je predstavnik podstatne paradigme, ki korenini v Aristotelu in Akvinskem. S svojim reizmom se je vedno bolj razvijal v tej smeri. Obstajajo samo posamezne in konkretne stvari, vse ostalo so umske stvari, abstrakcije v našem umu. V tej smeri se je razvijal tudi Logar, ki je na koncu odšel k Brentanovemu učencu Krausu v Prago. Logar je svojo »abstraktivno« pot začel že v svoji disertaciji, dopolnil pa jo je z marksizmom, na katerega ni gledal kot na nasprotje fenomenologije, ampak kot na njeno dopolnitev, saj po njegovem vsa fenomenologija, vključno z Brentanom, na človekovo doživljanje in misel gleda abstraktno, saj ne pojasni njenega izvora.⁸

Tudi Pandžič je končal svojo kritiko Heideggerja s sholastično-nominalističnega vidika: univerzalij v stvarnosti ni, so le abstrakcije v našem umu iz konkretne stvarnosti. Tako lahko rečemo, da je nezadovoljstvo z »idealizmom« predmetne teorije nekatere vodila v razvoj teorije od meinongovskih stališč v smeri tomizma oz. sholastičnega nominalizma (Pandžić), druge pa vse do marksizma (Logar). Tudi oba Vebrova učenca, ki sicer nista bila njegova doktoranda, Ludvik Bartelj in Anton Trstenjak, sta Vebrovo teorijo povezala s sholastično tradicijo. Tudi sam Veber se je, kot že rečeno, gibal v tej smeri, a je ostal nekako na pol poti, saj Meinongove predmetne teorije ni zavrnil, ampak jo je le dopolnil s teorijo zadevanja oz. stvarnosti, ki jo je imel obenem za psihološko teorijo dojemanja podstati. Nihče od Vebrovih učencev ali doktorandov pa ni sprejel Heideggerjeve misli: Logar jo je natančno preštudiral in zavrnil (z marksističnih pozicij), Pandžić s sholastičnih, ostali pa se z njo niso resno ukvarjali. Trstenjak je sicer vključil v svojo misel eksistencialne elemente, a njegovi misleci so bili velikih pet (Trstenjak, 1992), ne pa Heidegger. Pa tudi natančnosti študija in poznavanja Heideggerja pri Trstenjaku ne moremo nikakor primerjati s temeljito Pandžičevo in Logarjevo preučitvijo.

Vendar pa lahko rečemo, da so Veber in učenci spoznali, da je potrebno seči onkraj okvirov predmetne teorije, a »hermenevtičnega obrata«⁹ ne zasledimo pri nobenem, razen kolikor o Marxu govorimo kot o svojevrstnem hermenevtiku.¹⁰

8 Za strnjen oris Logarjeve življenjske poti, filozofskega razvoja in pogledov prim. intervju s Cenetom Logarjem (Logar 1995).

9 Za podrobnejšo pojasnitev hermenevtičnega modela in obrata (v navezavi na Vebrovo filozofijo) prim. Žalec 2011, razdelek 7. Nehermenevtičnost kot glavna pomanjkljivost Vebrovega filozofskega pristopa, 116 in sl.

10 Kot to počne npr. Zygmunt Bauman (2010).

Vrnimo se nazaj k Potočniku. Druga poanta, ki je razvidna že iz zadevnega navedka s str. 18: oblikovanje je bistvena značilnost človeka, brez oblikovanja ni človeka, človek je konstruktor:¹¹ »Oblikovanje ima za človeka poseben pomen. Brez njega si človeka ne moremo misliti kot konstruktorja. Najprej podoba, potem šele nekaj.« (N. d., 16)

Tako vidimo, da kljub Potočnikovemu poudarjanju podstati (in s tem posameznega), on nikakor ne zamejuje idealnega in lika, saj je oblikovanje konstitutivno za človeka, poleg tega pa so liki pomembni za človekovo »doseganje« stvarnosti: »Idealni lik namreč kaže človeku pot k realnemu. Brez njega ne bi bilo realnega lika s to in to obliko.«¹²

Ta misel se mi zdi zelo pomembna: funkcija idealnih likov je, da nam pomagajo (bolje) spoznavati stvarnost. Idealni liki so vendarle nekaj pomožnega, sredstva. Ne smejo pa nam zavladati v smislu, da mislimo, da so liki temeljna stvarnost. To pomeni, da se odpovemo čutu za stvarnost (in moralnost), kar pa lahko ima, in je že imelo, katastrofalne posledice. Moramo se zavedati, da so liki sredstvo za spoznavanje in komuniciranje (oboje je povezano): brez njih ne moremo, ne smemo pa jih imeti za (nedotakljivo) stvarnost, po kateri se moramo ravnati in ji služiti. Stvarnost sama ni lik. In lik ni stvarnost, ampak je pot do nje. Vrnimo se nazaj k Potočnikovi disertaciji. Potočnik opozarja, da je vse oblikovanje po svojem bistvu enako:

»Vse to kaže, da je oblikovanje na estetskem in estetsko nevtralnem polju popolnoma enako. Razloček je le v tem, da zasleduje ono na estetskem polju drugačne cilje in smotre kakor to na estetsko nevtralnem polju. Oboje se giblje v golem fenomenskem svetu saj je le tu možno v danem primeru pravo obvladovanje sveta in življenja – povsod drugje je človek več ali manj zavisen –, in oboje je osnova konstruiranja. Oboje nas vodi neposredno do idealnih likov, šele posredno do realnih likov, n. pr. do lonca, hiše itd. na eni strani, do kipa, palače itd. na drugi.« (N. d., 17)

Samo v svetu likov je torej mogoče, da je človek »vladar«, sicer pa je, če ima stik s stvarnostjo, jasno, da je odvisno bitje. Zato morajo tisti, ki želijo gojiti iluzijo človeka vladarja, našo misel zapirati v goli svet (idealnih) likov in zatirati doživljanje stvarnosti oz. stik z njo, pa naj gre za gole kognitivne ali pa druge vidike (etične, estetske, verske oz. religiozne). To pa pomeni zanikanje presežne stvarnosti in človeka, z vsemi (že znanimi) posledicami vred.

11 »Zakaj človek oblikovalec in človek konstruktor sta eno in isto. Pri tem pa seveda ne smemo pozabiti na mehanizacijo oblikovanja.« (Potočnik, n. d., 17)

12 Zdi se, da se Potočnik in Logar v svojih disertacijah strinjata z aristotelovsko trditvijo, podano v govorici Logarjeve disertacije, da so stvari sicer samo posamične, vendar pa jih spoznavamo samo generično.

Ta zaključna misel je dobra točka za uvedbo prikaza Rakočevićeve disertacije, ki predstavi črnogorsko viteško etiko čojstva, ki jo lahko razberemo iz Njegoševga opusa. Rakočević sklene natisnjeno inačico svoje disertacije takole:

»Iz vsega gornjega razlaganja izhaja eno: Njegoševa etika je etika častnega imena. Formirana je na najširši humanosti in kolektivni vzajemnosti. To je, z eno besedo, etika čojstva, ki je v svoji izviranosti vzklila na tleh kamnite Črne gore. Tam se je hranila in čuvala do najnovejšega časa. Njegoš je sicer nikjer ni tako krstil. Šele Marko Miljanov je našel pravo besedo, pravi termin za oznako te etike, ki je toliko junaška, kolikor je človečna in toliko vredna, kolikor je viteško častna. Ta etika čojstva, ali še boljše rečeno, to je samo *čojstvo*, tista velika, posebna črnogorska beseda, za katero odlični nemški slavist in znanstvenik g. dr. Gerhard Gezeman v bogatem nemškem jezikovnem leksikonu ni mogel najti ustreznega termina in jo je prevedel s klasičnima terminoma: *humanitas heroica*. Tej besedi in njenemu pomenu se moramo zahvaliti, da je črnogorski narod prebrodil in obvladal težave v svoji zgodovini in s svojim bojem ohranil tiste ideale, ki so privedli do končne osvoboditve in združitve našega naroda. Njeno vsebino pa je prvi določil Njegoš.« (Rakočević, 1941, 26)

Iz disertacije je razvidno, da je ta etika etika kreposti in ne etika načel in da gre za poseben primer personalistične etike, ki poudarja pomen posamezne osebe, ki se mora v konkretnih okoliščinah zanesti na lastno presojo, ne pa na kašna načela. To pa ne pomeni, da je to, kaj je bilo v danih okoliščinah (moralno) pravilno oz. nepravilno dejanje, relativno. Je pa za dozorelost objektivne sodbe o ravnanju pomemben čas, pa tudi svobodnost tistih, ki presojujejo. Podstat moralnega ravnanja in presojanja je svobodna in krepostna oseba. Njegoš je opozarjal, da je temeljno zlo oboževanje »kvantitativne« sile,¹³ saj so v njem zgoščeni vsi elementi najslabšega moralnega zadržanja.

Omenjeni personalistični moment povezuje Rakočevićevo disertacijo z Benkovo. Po tem, da gre za raziskavo mentalitete in etike neke družbene skupine, pa jo lahko uvrstimo v isto skupino skupaj s Puševo (kmečka duša), z Jurkovičevo (domoljubje) ter s Premrovovo (izseljenska duša). Slednje tri disertacije sodijo v kontekst Vebrovih del, kot so v prvi vrsti *Idejni temelji slovanskega agrarizma*, potem pa tudi *Nacionalizem in krščanstvo* in njegovi spisi o združništvu.

13 Kakšno razbijanje predsodkov in prispevek k medkulturnemu dialogu ter razumevanju lahko za marsikoga predstavlja spoznanje, da je srčika prave in pristne, avtentične črnogorske etike zavračanje sile. Poudarjanje junaštva in časti, to ja, to bi od Črnogorcev že pričakovali, a da je tako rekoč njena osrednja oziroma temeljna vrednota zavračanje sile, to pa bi marsikdo res ne pričakoval. Ni vsak (pre)drzneš, vsak »junak« že vitez. Za čojstvo je temeljno merilo svobodnost in krepostnost.

Natisnjena inačica Puševe disertacije (47 strani) ima dva glavna dela in vsebuje naslednje vsebinsko kazalo: I. Kmečka duševnost vobče; Kratka analiza človeške duše sploh; Pranavezanost in defernciacija; Kmečka duša; Naivnost v kmečki duši. II. Kmečka duša in zemlja; Delo; Materialistične posledice kmečkega dela; Gospodarstvo; Kmečka domačija. Pušu gre za čim bolj stvarno, ne idealizirano, predstavitev kmečke mentalitete. O njej razmišlja v okvirih in pojmi Vebrove psihologije, antropologije in metafizike. Na začetku predstavi Puš Vebrovski okvir svojega razmišljanja:

»Človeško življenje kot tako je torej sinteza dvojnega življenjskega jedra: telesnega (animaličnega) in duhovnega. Oboje je med seboj tesno prepleteno, vendar je s skrbno analizo človeških doživetij, s katerimi se odkriva življenje na zunaj, mogoče razbrati trojno vrsto doživetij: gonska, umska in nagonka. Trajna podlaga vsakemu doživetju je gonsko življenje [Prim. Veber, Filozofija, str. 58.]; gonska, podzavestna stran človeške narave se javlja v vsem življenju, prirodnem in duhovnem [Prim. Puš: Kmečki stan, str. 13 in sl.].« (Puš, 1941, 5)

Pri tem opozarja, tudi v tem pogledu sledeč Vebru, da ima človek svojo telesno oz. prirodno polovico skupno z živaljo, razlikuje pa se od nje po svojem duhu: »S svojim duhom sega človek v metafizični svet [Prim. Veber: Filozofija 1930, Knjiga o Bogu; Vprašanje stvarnosti].« (Prav tam) Na str. 21, zopet sledeč Vebru (*Knjiga o Bogu*), definira delo:

»Delo v prvotnem pomenu besede je torej uporaba človeških sil za pridobivanje snovnih dobrin in duhovnih vrednot za življenje. Vsako pravo človeško delo ima svoj namen (Zweck), a za dosego namena je treba človekove volje; to oboje pa je nujno pod pravcem človeškega razuma, ki išče novih sredstev in novih potov za pridobivanje dobrin (Vebrova usmerjevalna dinamika). Zato ni človeškega dela brez racionalne primesi; vemo pa tudi, da se je delo bolj in bolj racionaliziralo v vseh panogah človeškega življenja.« (N. d. 21)

Puš ugotavlja, da na kmetih skoraj dobesedno velja pregovor: »Toliko veljaš, kolikor plačaš«. To je zato, ker (slovenski) kmet presoja samo po obodnih plateh človeka. Je pa ena izjema pri Slovencih: duhovniki. Ta stan pa uživa, po Pušu, pri Slovencih nedeljeno spoštovanje. Sicer pa slovenski kmetje, po Pušu, premožnega človeka spoštujejo, siromaka pa prezirajo. Tudi kmečka molitev je prežeta z materialnimi sestavinami. Puš to pripisuje racionalizaciji kmečkega poklica in je zaradi tega vse to zanj naravno. (N. d., 29) Vendar pa po drugi strani pravi, da za kmečko etiko ne velja, da je spreobrnila kruh iz sredstva v »ideal življenja«. »To je storil marksistični socializem, ki vrednoti življenje le s telesnega vidika.« (N. d., 30) Nasprotno pa to ne velja za kmečko etiko:

»Kmečki človek takšne 'etike' nikoli ni poznal in je ne pozna. Visoko vrednoti duhovne vrednote, med njimi v prvi vrsti religijo; zvestoba, poštenje, resnicoljubnost, krepost ... so mu pojmi, ki jih etično ceni in spoštuje. Toda nič čudnega ni, če se mu vrednotenje snovnih dobrin tako izpridi, da jih včasih prilično više ceni od duhovnih. Preveč je z vsem svojim, tudi duševnim in duhovnim bistvom navezan na tvorni svet.« (Prav tam)

Nato dodaja:

»Volja kmečkega človeka, ki odloča med dobrim in zlom, je zdrava in močna. Na vasi v splošnem ni moralnih slabičev. Če pa je kateri, ga vaška etična načela trdno držijo v šahu. Šele ko se tak slabič izmuzne iz območja vaške tradicijske zakonodaje, zdrkne po navadi v moralni prepad.« (Prav tam)

Puš disertacijo zaključí z ugotovitvijo, da je kmet steber države, osnova tega dejstva pa je kmečka duševnost. Pogledi iz Puševe disertacije se lepo skladajo s stališčem iz Vebrove knjige *Idejni temelji slovanskega agrarizma* in lahko na njo gledamo kot na njeno dopolnitev. Relevantna je tudi za disertacijo Premrova, ki se prav tako močno opira na *Idejne temelje slovanskega agrarizma* in ima mentaliteto človeka na vasi, kot je zapisal Veber v njeni oceni »za 'osnovno' miselnostno in značajsko strukturo človeka«.

Tudi Trofenikova disertacija, katere namen je dognati bistvo vsega prava in bistvo vse vzročnosti (Trofenik, 1942, 10), je napisana precej v duhu filozofske antropologije, tako da lahko zanjo in za ostale disertacije iz Vebrovega antropološko-personalističnega obdobja rečemo, da so po eni strani poskusi psihološke in antropološke osvetlitve in utemeljitve zadevnega predmeta (stila, oblikovanja, prava), po drugi strani pa njihove ugotovitve o stilu, oblikovanju in pravu vodijo do določenih antropoloških sklepov (človek kot bitje stila, oblikovalec oz. konstruktor ...). Kot že rečeno, to velja tudi za Trofenikovo disertacijo, ki se ukvarja z vzročno in pravno zavestjo, od obeh pa razlikuje še moralno zavest. Kot evidenco in ilustracijo za to naj navedem nekaj stavkov s konca natisnjene, 16 strani dolgega odlomka disertacije:

»Z zopetnim ter končnim pogledom na samo vzročnost velja zdaj o pravu in pravnosti še tole: samo človek res tudi pravno misli in ne n. pr. že sama žival. Toda to, kar pri tem tako ugotavljamo, namreč prav vzročnost sama, to je poseben znak vsega vesoljnega dogajanja, tudi onega, ki je od vsega človeškega ali celo samo človeškega poljubno oddaljeno. In zopet samo človek res tudi pravno misli. Toda tu, ob pravnosti je tudi to, kar človek s tako mislijo ugotavlja, torej samo pravnost tudi le svojstven znak človeka in to še samo le onega dela človeka, ki je res samo človeški in od vsega ostalega stvarstva kar

neprehodno oddaljen. Tudi ta – normativni – del človeške narave ima še svoje posebne veje in naj bodo med njimi navedene le tri osnovne take veje. To so svojstveno človeška razumnost, moralnost in pravnost, ki so, zaporedoma vzete, vedno ožje, take, da je vsaka naslednja od prejšnje zavisna in ne narobe: razumnost in samo razumnost je osnovna oblika vse človeške normativnosti, brez katere bi bila nemožna tudi vsa posebna moralnost, za katero pa velja isto z ozirom na pravnost. To posebej pokazati bi bila hvaležna naloga posebnih nadaljnjih izvajanj.« (N. d., 15)

Trofenik ugotavlja, da je s svojo disertacijo dokazal, »da je vse pravo neposredna zadeva same narave človeka« (N. d., 14) in da so že zaradi tega napačne vse tiste teorije, ki pomen prava enačijo s pomenom dejstev, ki so za pravo potrebna, vendar jih ne smemo istovetiti z njim: pravni biologizem, pravni psihologizem in pravni pozitivizem. (Prav tam)

Natisnjena inačica Žlebnikove disertacije ima tri glavna poglavja: I. Čustvovanje in eudajmonija; II. Eudajmonološka struktura čustvovanja sploh; III. Razpoloženje – eudajmonija. Tretje poglavje ima dva dela: 1. Razpoloženje; 2. Razpoloženje in eudajmonija. Žlebnik že na začetku natisnjenega odlomka disertacije opiše jedro svoje razprave in njen namen ter svojo glavno ugotovitev:

»Sreča' se že od nekdaj rada istoveti s posebnimi čustvi, kot so npr. veselje, ljubezen, molitev. Navesti pa hočem nekaj dejstev, ki pričajo, da moramo bistvo sreče iskati v res prav posebni strani vsega našega čustvovanja. Ta posebna stran se tiče neposredno čustva kot samega doživljanja, ne pa tega, na kar je tudi čustvo kot posebno spoznavno sredstvo intencionirano. To stran čustva imenujem njegovo eudajmonološko stran. Edino ta stran ima prvenstveno pravi notranje-psihološki smisel in ne spoznavno-predmetnega. V tej strani je hkrati jedro tako imenovanega srečnega počutja, ki ima v resnici tudi svoje prav posebne znake.« (Žlebnik, 1941, 3)

Ti znaki so trajnost, dimenzionalnost, dinamičnost, najvažnejši pa je to, da je sreča neintencionalna, da ni neposredno naperjena na kak poseben predmet. (N. d., 3–4) Za zadnji znak navaja Žlebnik kar nekaj argumentov, med drugim naslednje:

»Vse to razlaga tudi znano dejstvo, da se počutimo kar najbolj srečne tedaj, ko smo res 'samo' srečni in ne lomi naše zavesti smer tega, kar nas, kot pravimo, dela srečne. Zato je vsak najbolj srečen takrat, ko sploh ne ve, zakaj je srečen. V tem trdnem izkustvenem dejstvu je zajeta na prozoren način važna resnica, ki jo skušam zlasti poudariti in to predvsem v tem poglavju: sreča je namreč

doživetje, ki v svojem notranjem svojstvu načelno ni spoznavno-predmetne narave. Lastna ji je stroga psihična imanenca in predstavlja kot problem eminentno problematiko psihologije.

Razen tega pa je treba upoštevati povsem elementarno teženje in stremljenje po sreči. Izkustveno dejstvo je, da je to stremljenje docela svojevrstno in se ne da zamenjati z nobenim stremljenjem po kakršnikoli drugi vrednoti. Kolikor elementarno težim po sreči, toliko prav nič ne težim po takih ali drugačnih vrednotah, temveč izključno samo po sreči. Ko sedem npr. lačen k mizi, mi je pač vseeno, kaj bodo na mizo prinesli, glavno mi je le do tega, da bom užival. Teženje po sreči je torej popolnoma samosvoje psihično dejstvo, ki prav tako določno kaže na srečo kot izviren psihičen pojav, bistveno različen od predmetne strani tega čustvovanja.« (N. d., 4)

V nadaljevanju natisnjenega odlomka disertacije Žlebnik poda še podrobnejšo psihološko analizo doživljanja sreče. Najprej srečo določa z vidika pojmov sreča in žalost ter blaženost in obup. Ugotavlja, da bistvo sreče ne zadenemo toliko, če rečemo »Veselim se tega in tega«, ampak bolj z izjavo »Vesel sem«. Glede drugega para je zapisal: »Kot najgloblje, najčistejše in najpopolnejše čustvo sreče oziroma nesreče pa moramo smatrati čustvo blaženosti in obupa [Prim. Max Scheler, *Der Formalismus in der Ethik und die materiale Wertethik*, 1916, str. 356.].« (N. d., 5)

Nato pa poda morda osrednjo tezo svoje disertacije, in sicer da je sreča subjektološko doživljanje. Na tej točki Žlebnik že uporabi Vebrovo teorijo zadevanja, se pravi doživljanja stvarnosti, ki ni predočevalno (intencionalno): »S subjektološko stranjo emocij je dano ono posebno zadevanje subjekta, o katerem smo že govorili in o katerem smo rekli, da tvori analitično bistvo sreče.« (N. d., 6)

Žlebnik ugotavlja, da je evdajmonološka prvina prisotna že pri čutnem čustvovanju, tj. čutnem ugodju. Četudi je čutno uživanje naperjeno na čutne vrednote in bi bili brez njega za te vrednote »slepi«, pa to čustvovanje nima samo intencionalne komponente, ampak je tudi stanje subjekta, ki je uživanje. Nima samo objektološke, ampak tudi subjektološko prvino. Čutno ugodje je neke vrste srečnost, četudi zelo obodna. Če se spomnimo, da so čutna ugodja, se pravi hedonska čustva, pri zgodnjem Veburu osebna in ne predmetna (Žalec, 1998, 151), lahko rečemo, da Žlebnik v svoji disertaciji kombinira elemente in dognanja Vebrove zgodnje teorije z dognanji iz Vebrovih ostalih obdobij, vključno z zadnjim (zadevanje stvarnosti) in na tak način prihaja do novega in do neke mere izvirnega pogleda na srečo kot na izrazito subjektološko doživljanje. V zadnjem delu Žlebnik pojasni razliko med pojmom srečnosti (evdajmonije) in razpoloženja. Ugotavlja, da srečnost ni razpoloženje. Kot enega od razlogov navaja naslednje dejstvo:

»Najsrečnejši človek je včasih kar najslabše razpoložen in najbolj nesrečen se lahko včasih dobro počuti.« (N. d., 13)

Če povzamemo v enem stavku, lahko rečemo, da je glavni sklep Žlebnikove disertacije ugotovitev, da je sreča subjektološke narave in da je ne smemo istovetiti niti s kakšno intencionalno platjo doživljanja niti z razpoloženjem.

Do sedaj smo disertacije motrili in klasificirali glede na različne vidike: čas nastanka, tematika, povezanost z Vebrovim filozofskim razvojem in še kakšnega. So pa še drugi. Eden od njih je razlika med idealistično usmerjenostjo ali dovtetnostjo avtorja na eni in avtorjevim pozitivizmom, naturalizmom ali materializmom na drugi strani. S tema vidikoma bolj ali manj sovпада odnos do presežnosti ter vere oz. religije, pa tudi določen konservativizem oz. njegovo nasprotje. Pravzaprav se ta dva orisana tabora lepo ujemata s taboroma, ki smo ju že omenili, ko smo omenjali odzive na Vebrovo *Filozofijo*. V prvi tabor gotovo spadajo sestra Pia Garantini, Potočnik in Puš. Izraziti predstavniki druge skupine so Bartol, Hrovat in Logar. Nadalje velja omeniti, da sta med doktorandi dve ženski. Sodnikova pa ni bila samo prva doktorica filozofije na ljubljanski univerzi, ampak tudi prva dekanja na območju Jugoslavije.

Če se sedaj ozrem po vseh triindvajsetih disertacijah in presodim, katere med njimi so filozofsko najpomembnejše in najbolj kakovostne, bi si posebno izpostavitve zaslužile Jugova (ki pa žal ni ohranjena), Logarjeva, Lešančeva in vsekakor tudi Pandžičeva. Zato bomo slednji namenili še nekaj dodatne pozornosti, ki pa bo kritična, saj bomo na hitro pojasnili nezadostnost Pandžičeve kritike Heideggerja.

3. Kritika Pandžičeve kritike Heideggerja: nerazumevanje hermenevtike

Pandžič je v temelju narobe razumel Heideggerja. Njegovo kritiko in interpretacijo je prevzel tudi Veber, zato je tudi on narobe razumel Heideggerja.

Osnovna zмота Pandžičeve interpretacije je, da pripisuje Heideggerju nekakšen racionalistični (ali idealistični) »apriorizem« (Pandžič 1924, 60 isl.), ki je v bistvenih značilnostih zelo podoben Platonovemu, Descartesovemu in Kantovemu apriorizmu: obstajajo neki predizkustveni »pojmi«, na podlagi katerih šele lahko razumemo vse ostalo: Platonove ideje, Descartesove vrojene ideje, Kantove apriorne kategorije. Heideggerju pripisuje naslednje stališče: najprej moramo razumeti splošni pojem predmetnost, šele potem lahko razumemo, kaj je to predmet oz. šele potem se nam lahko to ali ono pojavi kot predmet. Najprej moramo dojeti splošen pojem bit, šele potem lahko dojamemo bit tega ali onega bivajočega; najprej se moramo dvigniti do pojma beline, šele potem se nam lahko stvari pojavijo kot bele. Beline, biti, predmetnosti ni v stvarnosti, ampak jo šele mi vnašamo v stvarnost, stvarno materijo v skladu s temi apriornimi pojmi

oblikujemo, jih nanjo projiciramo ipd. Pojmi so pred stvarnostjo, ne v stvarnosti. To pa je po Pandžiču zmotno, saj je vsebina pojmov že v stvarnosti, mi pa jih dobimo »iz stvarnosti« z abstrakcijo.

Kar Pandžič ni razumel, kljub siceršnjemu kar pravilnemu prikazu odnosa med praktičnim in teoretskim pri Heideggerju ter sorodnih tematik, je narava razumevanja biti pri Heideggerju.¹⁴ Po mnenju slednjega podlaga vsega našega razumevanja namreč niso kakšni apriorni pojmi in (potemtakem) niti kakšen aprioren pojem biti, ampak razumevanje biti, ki je utelešena v naših telesih, spretnostih in veščinah, v naših (socialnih) praksah.¹⁵ To razumevanje biti ustvarja jasno biti, v kateri se nam stvari šele (lahko) pojavijo (kot take in take) in v kateri lahko šele dojemamo bit tega ali onega bivajočega, te ali one stvari. Razumevanje biti bi zato težko označili kot neko posedovanje apriornega »pojma« v smislu (idealističnega) »apriorizma«. Pandžičev pogled na Heideggerja je še vedno ujet v mentalistično ali subjekt–objekt paradigmo oz. v epistemološko paradigmo, skratka še vedno je nehermenevtičen.¹⁶ Heideggerjeva osrednja struktura ni um–stvarnost, ampak biti–v–svetu. Pandžič v sklepnih kritikah Heideggerja pokaže, da ni dojel, da gre pri Heideggerju za hermenevtični obrat in poskuša Heideggerja nekako na silo stlačiti v okvire mentalističnega modela. To pa lahko stori le tako, da poda izkrivljeno podobo o Heideggerju, ki jo potem kritizira. Tako kot pri Logarju, in njegovih poznejših kritikah fenomenologije, je tudi pri Pandžiču osnova kritike Heideggerja stališče o izvoru zavesti oz. njenem odnosu z (objektivno) stvarnostjo oz. bitjo.

4. »Usoda« in pomen Vebrove filozofije in njegove »šole«

Potek dogodkov Vebrovi filozofiji in njegovi šoli ni bil ravno najbolj naklonjen. Druga svetovna vojna in družbene spremembe po njej so korenito posegle v slovensko, pa tudi evropsko družbo. Kakorkoli že, izteklo se je tako, da se večina teh doktorjev filozofije kasneje ni več poklicno ali resno ukvarjala s filozofijo. Nekateri že zato, ker so umrli: najprej Jug, ki je omahnil v triglavski steni. Vebra, ki je na Juga računal kot na svojega naslednika, je

14 To je seveda lahko tudi posledica določene neizdelanosti Heideggerjevega stališča v času, ko je Pandžič pisal disertacijo, čeprav bi se po drugi strani tem zmotam lahko izognil že samo na podlagi zapisanega v *Biti in času*.

15 Prim. Hubert Dreyfus in Jerome Wakefield, 2014, lok. 4642–44 in sl.; Žalec, 2010, 250 in sl.

16 V literaturi se za nasprotje hermenevtični paradigmi uporabljajo različni izrazi: mentalistična paradigma, subjekt–objekt paradigma in še kakšnega bi lahko našteali. Z zadnjima izrazoma se avtorji nanašajo predvsem na filozofsko paradigmo, ki je prevladovala od Descartesa, preko Kanta vse do Brentana in Husserla in ki so ji seveda pripadali tudi Meinong in njegovi učenci. Bistven in osrednji pojem hermenevtične paradigme je biti–v–svetu, njena temeljna predstavnika pa sta Heidegger in pozni Wittgenstein. Za podrobnejšo pojasnitev zgoraj omenjenih pojmov, pojma hermenevtični obrat ter teze, da je odsotnost hermenevtičnosti glavna pomanjkljivost Vebrove filozofije prim. Žalec, 2011, 116 in sl. Dreyfus in Wakefield uporabljata za nanašanje na isti (ali vsaj zelo podoben) par nasprotnih paradigem izraza epistemološki (Descartes, Brentano, tudi Freud) vs. ontološki (Heidegger, Merleau-Ponty) pristop (k umu) (prim. Hubert Dreyfus in Jerome Wakefield, 2014, lok. 4632–35 in sl.).

to prizadelo do solz. Tudi Čibej je umrl mlad, potem pa je padel še Lešanc, ki je bil velik talent. Z Logarjem je bilo tako, kot je bilo. Zadnji, v katerega je lahko polagal upe, je bil morda Gogala, toda tudi njegovo pot je presekala tok zgodovinskih dogodkov. Po vojni se je Gogala, tako kot Žlebnik, posvetil pedagogiki in vsekakor je potrebno poudariti, da so bili utemeljitelji pedagoške vede na Slovenskem Vebrovi sodelavci ali pa učenci: Ozvald, Gogala, Žlebnik. Sicer pa to ne preseneča nikogar, ki se zaveda, kako močna je povezanost filozofije ter polno razvite in neokrnjene pedagoške misli in prakse.¹⁷ Sodnikova je seveda naredila filozofsko kariero kot profesorica na Filozofski fakulteti v Ljubljani, vendar se s predmetno teorijo in sorodnimi filozofijami ni več ukvarjala. Podobno velja za Hribarja, deloma tudi Rakočeviča, ki je s filozofijo ostal v stiku kot gimnazijski profesor, kakega intenzivnega raziskovanja pa pri njem ni več zaslediti. Berus je znan po prevodu Descartesa v hrvaščino,¹⁸ Trofenik pa predvsem kot izdajatelj Vebrovih in vebroslovnih besedil. Ostali doktorji in doktorica kasneje niso pustili kakšnega znanstvenega pečata, sploh pa ne filozofskega. Tako se je izteklo, da je Vebrova filozofija »preživela« predvsem v delu dveh mislecev, ki nista doktorirala pri Vebru: v prvi vrsti je po njegovi poti dosledno naprej stopal Ludvik Bartelj, kljub vsemu pa je tudi Trstenjak do konca ohranil elemente in dognanja Vebrove filozofije v lastnem pogledu, četudi tega včasih ni ravno izrecno razglašal, in to ne samo zaradi političnih razlogov (prim. Žalec, 2007).

Naj za konec povem, da se nikakor ne morem strinjati s tistimi, ki omalovažujejo in podcenjevalno govorijo o Vebrovi filozofiji in njegovi »šoli«, češ da je šlo za nek slep rokav in brezplodno filozofsko blodenje, ki ga je zgodovina končno tudi sama postavila na smetišče (intelektualne) zgodovine. Prav nasprotno: v Vebrovem delu, v »njegovih« doktorjih filozofije in v zadevnih disertacijah vidim neizmerno bogastvo slovenskega naroda. Zametuješ jih lahko samo, dokler jih ne poznaš. Morda so v njih raziskane nekatere poti, po katerih danes res ne rabimo več hoditi. Vendar je to tudi zato, ker so jih tako dobro prehodili raziskovalci pred nami. Sicer pa, kaj pa imamo (v filozofiji) Slovenci boljšega? Koliko Slovencev pa je (ali bi bilo) fenomenološko doraslih nekemu Cenetu Logarju? Koliko jih je sploh zares preštudiralo njegov opus (in zakaj ga niso)? Pa ne gre samo za Logarja: čisto v vsaki disertaciji so reči, ki so vredne vsega spoštovanja in ki kažejo na veliko sposobnost in dobro delo tako doktorandov kot učitelja. Če ne bi bila solidnost splošna, se tudi Logar in podobni ne bi mogli oblikovati. Zato zaključujem z mislijo: France Veber ni bil samo najpomembnejši slovenski filozof, ampak tudi eden najboljših mentorjev. To pa bržkone ne preseneča nikogar, ki se zaveda, da je samo tisti, ki je sam vrhunski raziskovalec, lahko vrhunski univerzitetni mentor.

17 Naj omenim samo dejstvo, da Anton Trstenjak v svojem *Uvodu v filozofijo* (1999, 72), ko podaja klasifikacijo filozofskih panog, pedagogiko uvrsti med normativne filozofske discipline, ki se ukvarja z normami vzgajanja.

18 Na to me je prvi opozoril dr. Alojz Cindrič in se mu za to zahvaljujem.

Literatura in viri

- Bauman, Zygmunt, 2010: *Hermeneutics and Social Science: Approaches to Understanding*. Izdaja Kindle.
- Baumgartner, Wilhelm, 1992: Franz Brentano, a Philosopher of the Past and with a Future. Intervju (Matjaž Potrč). *Acta Analytica*. 7/8. 43–52.
- Cassirer, Ernst, 1970: *An Essay on Man*. New Haven in London: Yale University Press.
- Dreyfus, Hubert L. in Wakefield, Jerome, 2014: From Depth Psychology to Breadth Psychology: A Phenomenological Approach to Psychopathology. V: Hubert L. Dreyfus: *Skillful Coping*. Izdaja Kindle.
- Garantini, Pija, 1938: *Psihološki elementi likovne umetnosti: inauguralna disertacija*. Ljubljana: Uršulinski provincialat.
- Grossmann, Reinhardt, 1983: *The Categorical Structure of the World*. Bloomington: Indiana University Press.
- Heidegger, Martin, 1967: Izvir umetniškega dela. V: Heidegger, Martin: *Izbrane razprave*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 237–318.
- Heidegger, Martin, 1997: *Bit in čas*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Hrovat, Emil, 1938: *Spoznawni vidiki dinamske psihologije: inauguralna disertacija*. Ljubljana: samozaložba.
- Lešanc, Herman, 1938: Über das »unmittelbare Gegebensein« in der äußeren Wahrnehmung. *Archiv für die gesamte Psychologie*. 102. 263–290.
- Logar, Cene, 1937: *Deskriptivna in genetična analiza senzitivnega in noetičnega spoznanja. Disertacija, ki jo predloži Filozofski fakulteti Univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani za dosego doktorskega naslova in časti Logar Cene, slušatelj v osmem semestru na Filozofski fakulteti Aleksandrove Univerze v Ljubljani*. Ljubljana: Cene Logar.
- Logar, Cene, 1940: *Analiza zavesti*. Ljubljana: Znanstveno društvo v Ljubljani.
- Logar, Cene, 1995: Samo spomini so hujši kot nič ali golo življenje je močnejše od Golega otoka. Intervju (Miha Naglič). *Razgledi*. 4/3. 4–9.
- Pandžić, Vladimir fra Kruno, O. F. M., 1942: *Problem istine u filozofiji Martina Heideggera: inauguralna disertacija*. Ljubljana: samozaložba.
- Potočnik, Lojze, 1943: *Psihološke osnove likovnega gledanja: inauguralna disertacija (delni natis)*. Ljubljana: samozaložba.
- Puš, Ludovik, 1941: *O kmečki duši: donos k psihologiji kmečkega človeka: inauguralna disertacija*. Ljubljana: Ludovik Puš.
- Rakočević, Milan F., 1941: *Njegoševa etika čojstva: inauguralna disertacija*. Ljubljana: Milan F. Rakočević.

- Trofenik, Rudolf, 1942: *Vzročna in pravna zavest: fenomenološki prikaz. Odlomek iz inauguralne disertacije*. Ljubljana: samozaložba.
- Trstenjak, Anton, pod geslom: Veber, France, *Slovenski biografski leksikon*, XIII, Ljubljana, 1982, 374–378.
- Trstenjak, Anton, 1992: *Pet velikih*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Trstenjak, Anton, 1999: Uvod v filozofijo. V: isti: *Filozofski spisi II: uvod v filozofijo ter izbrana poglavja iz kozmologije in metafizične psihologije* (ur. isti in Hlebs, Jože). Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno. 53–142.
- Veber, France, 1927: *Idejni temelji slovanskega agrarizma: programatična socialna študija*. Ljubljana: Kmetijska tiskovna zadruga.
- Veber, France, 1930: *Filozofija: načelni nauk o človeku in njegovem mestu v stvarstvu*. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna.
- Veber, France, 1934: *Knjigo o Bogu*. Celje: Družba sv. Mohorja.
- Veber, France, 1938: *Nacionalizem in krščanstvo: kulturna pisma Slovincem*. Ljubljana: Ivo Peršuh.
- Veber, France, 1939: *Vprašanje stvarnosti*. Ljubljana: Akademija znanosti in umetnosti.
- Žalec, Bojan, 2000: Slovenska filozofska mavrica leta 1930. V: Veber, France, *Filozofija: načelni nauk o človeku in njegovem mestu v stvarstvu*. Ljubljana: Študentska založba, 245–321.
- Žalec, Bojan, 2002a: *Spisi o Vebru*. Ljubljana: Študentska založba.
- Žalec, Bojan, 2002b: Od Brentana k Vebru. V: *Intencionalnost in ontologija: razprave o filozofiji Franza Brentana* (ur. Žalec, Bojan). Ljubljana: Študentska založba 2002. 131–146.
- Žalec, Bojan, 2005: Veber's Philosophy within the Context of the European Thought. *Anthropos*. 37/1–4. 69–80.
- Žalec, Bojan, 2007: Temelj in okolje Trstenjakovega filozofiranja: sholastika, fenomenologija, eksistencializem, predmetna teorija in še posebno Vebrova misel. V: *Anton Trstenjak: 1906–1996: zbornik razprav s simpozija SAZU ob 100-letnici rojstva in 10-letnici smrti* (uredniški odbor Valentin Hribar in drugi). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. 22–246.
- Žalec, Bojan, 2010: *Človek, morala in umetnost: uvod v filozofsko antropologijo in etiko*. Ljubljana: Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Žalec, Bojan, 2011: Filozofija Franceta Vebra: kontekst, pomen in vrednost. *Anthropos*. 43/ 3–4. 105–127. Članek je prosto dostopen tudi na internetu (tako kot tudi ostali članki iz revije Anthropos): http://www.anthropos.si/anthropos/2011/3_4/06_zalec.pdf (23. 12. 2014).
- Žekar, Franc, 1933: *O stilu. Odlomek iz inauguralne disertacije*. Ljubljana: samozaložba.
- Žlebnik, Leon, 1941: *Emocionalna struktura eudajmonije. Odlomek iz inauguralne disertacije*. Ljubljana: Leon Žlebnik.

Tanja Pihlar

Pot iz pozabe

France Veber (1890–1975) je v poletnem semestru marca 1920 začel kot prvi profesor filozofije predavati na novo ustanovljeni ljubljanski univerzi (gl. Kalan, 2009). Malce pred tem se je na Filozofski fakulteti v Zagrebu habilitiral kot privatni docent, v Ljubljani pa je do svojega prvega imenovanja predaval kot izredni predavatelj. 30. avgusta je bil sprejet v učni kolegij, 7. oktobra pa je bil imenovan za docenta teoretske filozofije. Tako se je začela univerzitetna pot začetnika slovenske moderne filozofije in našega največjega filozofa v 20. stoletju, ki je vidno zaznamoval generacije intelektualcev v obdobju med obema vojnama.

Veber, ki je študiral v Gradcu pri znamenitem avstrijskem filozofu Alexiusu Meinongu (1853–1920) in njegovih učencih, si je kmalu pridobil krog navdušenih slušateljev. Bil je zagovornik predmetnostne teorije (ali teorije predmeta), ki jo je utemeljil njegov učitelj¹ in je bila v tem času še dokaj nova veda, ki pa si je že priborila mesto med drugimi filozofskimi disciplinami. Zasnovali so jo kot apriorno znanost, ki proučuje predmete nasploh oz. čiste predmete, ne glede na to, ali bivajo ali ne. Sodi v filozofsko tradicijo, za katero so med drugim značilni odklanjanje kantovske idealistične filozofije, zahteva po znanstvenosti filozofije in empirični utemeljitvi vsega spoznanja. Z Vebrovim prihodom v Ljubljano je v tedanji duhovni in kulturni prostor zavel svež veter.² Študente pa ni pritegoval le s svojimi idejami, ampak je bil po pričevanjih tudi

1 Pozneje se je začel od nje oddaljevati in jo je naposled dokončno opustil.

2 Pred začetkom naše akademske filozofije je bila s filozofskega vidika pomembna zlasti neotomistična filozofija (Mahnič, Lampe, Kovačič).

ognjevit in eruptiven predavatelj, ki je predaval na pamet in je tudi najtežje filozofske probleme reševal kar pred poslušalstvom. Ni jih učil neke določene filozofije, ampak jih je spodbujal k samostojnemu in kritičnemu razmišljanju.

Opozoriti velja, da Veber sam nikjer izrecno ne omenja vseh svojih učencev, tako kot je storil njegov učitelj Meinong v *Samopredstavitvi* (Selbstdarstellung). V literaturi se najpogosteje omenjajo (gl. npr. Bojc, 1970, 308): Stanko Gogala, Alma Sodnik, Klement Jug, Vladimir Bartol, Vinko Brumen, Leon Žlebnik, Cene Logar, Ludvik Bartelj, Anton Trstenjak. Nekateri govorijo o »ljubljski filozofski šoli« (Žlebnik, 1939, 9), medtem ko drugi celo zanikajo obstoj kake posebne šole (Brumen, 1992, 160). Večina od njih je pri Vebru študirala in doktorirala, kot npr. Sodnikova, Jug, Gogala, Logar; nekateri so pri njem študirali, vendar so si za mentorja pri doktorski disertaciji izbrali drugega profesorja, kot npr. Brumen. Izjema pri tem je Trstenjak, ki ni pri njem niti študiral niti promoviral, vendar je njegovi filozofski misli poleg svoje doktorske disertacije posvetil več obsežnejših razprav in sodi med njegove najboljše poznavalce.

O Vebrovi šoli je bilo do sedaj pri nas zelo malo napisanega, bolj ali manj priložnostni monografski zborniki so bili posvečeni posameznim učencem (med drugim Jugu, Trstenjaku, Gogali, Brumnu in Bartlju). Prav tako še nimamo študije, ki bi izčrpeje obravnavala doktorske disertacije, pri katerih je bil mentor.

Veber je bil namreč v petindvajsetih letih neprekinjenega delovanja na univerzi mentor pri triindvajsetih doktoratih. Prvi je pri njem doktoriral Leben in zadnji Premrov, največ pa jih je doktoriralo leta 1925 (štirje doktorati). Porast je opazen tudi v prvih letih vojne. Najprej naj navedemo vse doktorande v kronološkem zaporedju:

- Stanislav Leben (27. 6. 1923):³ *O brezčasnosti dejstev*;
- Klement Jug (27. 6. 1923): *Vzročni potek nagonskega življenja. Monografična študija. i.d.: O psihološki kavzalnosti sploh*;
- Alma Sodnik (22. 12. 1923): *Psihološka analiza akcenta*;
- Nikolaj Berus (27. 6. 1924): *Problem avtonomije in heteronomije hedonskega ter estetičnega doživljanja. (Prenos avtonomije in heteronomije umskega doživljanja na hedonsko in estetično doživljanje ter poizkus ovržbe hedonike in utemeljitve estetike kot normativnih disciplin.)*;
- Franjo Čibej (23. 1. 1925): *Predmetno–psihološka analiza socialnih form*;
- Anatolij Špakovskij (23. 5. 1925): *Psihološka analiza časa*;
- Stanko Gogala (27. 6. 1925): *O relacijski teoriji in pojmovanju fundacije in implikacije s predmetno–teoretičnega vidika*;

3 V oklepaju je naveden datum promocije (gl. Kokole, 1969, 27–38).

- Vladimir Bartol (30. 12. 1925): *O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem ohranitev individua in vrste)*;
- Mirko Hribar (27. 10. 1926): *Osvetljevanje nekaterih problemov transcendentalistične filozofije*;
- Leopold Benko (30. 6. 1928): *Poizkus vrednostno-teoretično zasnovane perzonalne etike*;
- Franc Žekar (27. 1. 1934): *O stilu*;
- Cene Logar (26. 6. 1937): *Deskriptivna in genetična analiza senzitivnega in noetičnega spoznanja*;
- Frančiška Garantini, mati Pija (18. 6. 1938): *Psihološki elementi likovne umetnosti*;
- Emil Hrovat (8. 10. 1938): *Spoznavečni vidiki dinamske psihologije*;
- Herman Lešanc (15. 12. 1939): *Über das »unmittelbare Gegebensein« in der äußeren Wahrnehmung (O »zadevalni danosti« v vnani zaznavi)*;
- Milan Rakočević (20. 2. 1941): *Njogoševa etika čojstva*;
- Ludovik Puš (1. 4. 1941): *O kmečki duši. Donos k psihologiji kmečkega človeka*;
- Ljubomir Jurković (24. 4. 1941): *Psihologija patriotskog osećanja*;
- Leon Žlebničnik (3. 2. 1942): *Emocionalna struktura eudajmonije*;
- Rudolf Trofenik (11. 6. 1942): *Vzročna in pravna zavest*;
- Vladimir Pandžić, pater Kruno (31. 12. 1942): *Problem istine u filozofiji Martina Heideggera*;
- Lojze Potočnik (30. 3. 1943): *Psihološke osnove likovnega gledanja*;
- Josip Premrov (12. 4. 1945): *O izseljenski duši. O izseljencu in izseljenstvu s psihološkega vidika*.

Kot je razvidno že iz naslovov disertacij, ki so bile napisane v slovenskem, srbskem, hrvaškem in nemškem jeziku, so obravnavali najraznovrstnejšo tematiko. Nedvomno največ se jih je ukvarjalo s psihološko problematiko, kar je bilo seveda v skladu z mentorjevo usmeritvijo. Nekoliko manj se jih je posvetilo estetiki oz. teoriji umetnosti. Zlasti zgodnejši doktorati so po svoji vsebini izrazito predmetnostnoteoretični, pozneje pa je med njimi zanimanje za to teorijo – podobno kot pri Vebru – skorajda povsem zamrlo. Preostali doktorati obravnavajo različna spoznavnoteoretska vprašanja, socialno filozofijo, pravno filozofijo in sociologijo. Zanimivo je, da se prav nihče ni ukvarjal s filozofijo religije, ki ji je Veber posvetil več del. Prav tako so se le redki ukvarjali s teorijo stvarnosti, ki jo je razvijal v svojem zadnjem realističnem obdobju.

Seveda je skorajda pri vseh dobro viden Vebrov vpliv, čeprav je zelo različen, kar se kaže pri izbiri obravnavane tematike, načinu obravnave in pri nekaterih temeljnih spoznanjih, vendar jim ne moremo odrekati tudi izvirnosti in smisla za samostojno

raziskovanje. Pri nekaterih je opazno močno navezovanje na Vebrovo misel, kot npr. pri Lebnu, ki se je ukvarjal s problematiko časovne določenosti dejstev, in je – sledeč učitelju – trdil, da so vsa dejstva idealni predmeti višjega reda in kot taki ne morejo bivati v času, ampak jim pripada posebna vrsta biti: obstoj. Tipično predmetnostnoteoretično problematiko – teorijo relacij – je obravnaval tudi Gogala, ki je podrobneje proučil dva osnovna tipa relacij, fundacijo in implikacijo ter razlike med njima, njegova samostojnost pa se kaže pri obravnavi posameznih vrst relacij. V tej zvezi naj omenimo še Berusa, ki je raziskoval avtonomijo in heteronomijo nagonskega doživljanja in je prispel do nekaterih plodnih uvidov; podobnosti z mentorjem so vidne zlasti v normativni estetiki, v aksiomih estetske pameti.

Nekateri so od Vebra prevzeli nekatera temeljna spoznanja in jih nato plodno razvijali dalje, kot npr. Lešanc, ki je obravnaval neposredno dojetje stvarnosti, in Premrov, ki ga je zanimala kmetova duševnost. Ne tako malo jih je na svojem področju oralo ledino – Premrov npr. je utemeljil posebno psihologijo slovenskih izseljencev, Jurković pa je analiziral domovinsko čustvo. Žekar in Žlebnik sta obravnavala posebni vrsti elementarnega doživljanja, ki ju učitelj ni poznal – stilno in evdajmološko doživljanje. Lastno pot sta ubrala tudi Jug in Bartol, ki sta se oddaljila od učiteljeve opisne oz. analitične psihologije: prvi je razvijal posebno »analitično-induktivno psihologijo«, drugi pa se ni omejil samo na človekovo duševnost, ampak je, opirajoč se na naravoslovna spoznanja, proučeval nekatere splošne zakonitosti, ki veljajo za vsa živa bitja.

Prav tako ni malo doktorandov, ki so se od Vebra oddaljili že pri izbiri tematike: Pandžić je obravnaval problem resnice pri Heideggerju, pri katerem je nekaj let tudi sam študiral; Rakočević je podrobneje osvetlil »viteško etiko« pri črnogorskem pesniku in vladiki Petru II. Petroviću Njegošu, Trofenik se je lotil problematike vzročnosti v pravu ...

V nadaljevanju bomo osvetlili nekaj poglobitnih problemov, s katerimi so se ukvarjali doktorandi, pri čemer se bomo opirali na rokopise in na tiskane izvode disertacij.

Kot smo že dejali, je med doktorski disertacijami največ nalog, ki sodijo na področje filozofske psihologije. V njih je dobro viden učiteljev vpliv, pogosta pa so tudi razhajanja z njim, tako načelna kot tudi glede posameznih vprašanj. Opazno je tudi dobro poznavanje drugih psiholoških smeri, med drugim funkcionalizma, klasičnega behaviorizma, psihoanalize in graške gestalt-teorije. Večina nalog sodi na področje opisne oz. analitične psihologije, ki jo je utemeljil že Brentano: v skladu s to filozofsko tradicijo je psihologija empirična znanost, ki temelji na notranji izkušnji oz. samoopazovanju; ukvarja se z

opisovanjem, analizo in klasifikacijo duševnih pojavov ter iskanjem splošnih zakonitosti, ki veljajo med njimi. Od Vebra so med drugim prevzeli teorijo intencionalnosti, razlikovanje med aktom in vsebino doživljanja, razdelitev doživljajev na štiri temeljne razrede (predstave, misli, čustva in stremljenja), od katerih vsakemu ustreza posebna vrsta predmetov; razlikovanje med pristnim in nepristnim doživljanjem ...

Jugova disertacija, ki je bila ocenjena z najvišjo oceno »summa cum laude«, tj. z »največjo pohvalo«, je danes izgubljena in je ni več mogoče podrobneje rekonstruirati; znana nam je le iz učiteljevega prikaza (gl. Veber, 1926). V njej se je lotil zapletene problematike vzročnosti duševnih pojavov, njihovega nastajanja in minevanja, kar sodi že v domeno razvojne psihologije. V ta namen je uvedel posebno metodo, t. i. »induktivno samoopazovanje«, ki se opira na primere iz realnega življenja in naj bi služila kot dopolnilo klasičnim metodam opisne in razvojne psihologije.

Drugačno pot je ubral tudi Bartol (gl. Bartol, 1925), ki se je v svoji nalogi v veliki meri opiral na spoznanja iz biologije, upošteval pa je tudi dognanja drugih psiholoških smeri. Podrobneje je raziskal »občutljivost« živih bitij za zunanje dražljaje, njihovo sposobnost diferenciranja dražljajev in »smotrnega« odzivanja nanje kot splošno biološko zakonitost, ki omogoča njihovo samoohranitev. Menil je, da imajo nižje in višje razvita živa bitja povsem enake funkcije; zato omenjenim funkcijam v človekovi duševnosti ustrezajo: občutljivost za zunanje vtise je funkcija občutkov; sposobnost razlikovanja med vtisi, ki vzbujajo ugodje ali neugodje, je funkcija čustev in aktivno stališče do vtisov je funkcija stremljenja. Načelna razhajanja z učiteljem in – širše gledano z brentanovo tradicijo – se kažejo pri njegovem pojmovanju intencionalnosti, ki mu pomeni usmerjenost vseh živih bitij na zunanji svet in ni le psihološka kategorija, ampak je naravnost »biološki postulat« za ohranitev vseh živih bitij. Razlikovanja so opazna tudi v drugih pogledih: pri pojmovanju zavesti, razlagi odvisnosti med doživljaji in predmeti ...

Od Vebra se je oddaljil tudi Hrovat, ki ga je zanimala dinamika duševnosti (gl. Hrovat, 1938) kot podlaga za dinamsko psihologijo. Odkril je posebno realno sestavino na doživljanju: poleg logične (tj. vsebinsko-intencionalne) in duhovne je razlikoval še vitalno sestavino, ki ima dinamično naravo in je povezana z goni. Podrobneje jo je analiziral pri čustvih: imenoval jo je čutno-afektivno sestavino, pri kateri gre bolj za neko (čutno) stanje subjekta, ki je brez predmetnega korelata (primer: močan zobobol, pri katerem je močno izrazito prav neugodje). Pri različnih vrstah čustev je različno izrazita, ima različno intezivnost in voluminoznost, povezana je s telesnimi in fiziološkimi spremembami ... S pomočjo takšne vitalne sestavine je nato poskušal osvetliti nekatere probleme na drugih področjih. Hrovatovi disertaciji vsekakor ni mogoče odrekati samostojnosti, kar še zlasti velja za njegovo poudarjanje dinamične narave doživljanja.

Kar nekaj doktorandov se je ukvarjalo s posebno psihološko problematiko. Sodnikova je podala psihološko analizo akcenta in je podrobneje raziskala stavčni ter besedni naglas in poudarek; Špakovskij, ki je bil po rodu Rus in je pred svojim prihodom v Ljubljano študiral v Moskvi in Kijevu, se je lotil zapletene analize našega dojemanja časa. Menil je, da gre pri času za vzajemno funkcionalno odvisnost med dogajanjem v zunanjem svetu in našo duševnostjo, ki to gradivo na določen način razlaga. Žlebnik je obdelal srečo kot psihološki pojav (njen etiški vidik ga ni zanimal); pomeni mu posebno »subjektološko« sestavino čustvovanja (primer: vesel sem), ki je brez predmeta, in obstaja hkrati z »objektološko«, tj. intencionalno sestavino – v njegovih izvajanjih lahko dobro vidimo, v kakšni meri se je oddaljil od klasične teorije intencionalnosti.

Prav tako ni malo doktoratov, ki sodijo na področje splošne teorije vrednot, etike in estetike. Od svojega mentorja so prevzeli naslednje temeljne postavke: vrednote so objektivne in obstajajo neodvisne od subjekta vrednotenja; dojemamo jih s čustvi in ne s kognitivnimi doživljaji, na katerih slonijo; obstaja pravilno oz. nepravilno vrednotenje ... Nadaljnja ujemanja je mogoče opaziti tudi pri klasifikaciji čustev in ustreznih vrednot, intencionalni strukturi čustev, uvedbi irealnega lika ...

Z etiško problematiko se je ukvarjal zlasti Vebrov mladostni prijatelj Benko (gl. Benko, 1928), ki je poskušal utemeljiti »vrednostno-teoretično personalno etiko«, v središču katere je človek kot oseba. Ne sodi več v predmetnostnoteoretične okvire, po drugi strani pa se oddaljuje tudi od Vebrove teorije osebnosti. Njen osrednji del je namenjen etičnemu vrednotenju kot posebni vrsti vrednotenja, ki jo ostro ločuje od aksiološkega. Neposredna psihološka podlaga etičnega vrednotenja so takovostne misli, na predmetni strani pa mu ustreza etično dobro, ki je konstitutivna vrednota, tj. vrednota po sebi. Edina med vrednotami je po nujnosti povezana z občutkom dolžnosti in odgovornosti, ki jo občutimo do pravilnega vrednotenja. Hkrati pa se tovrstno vrednotenje nanaša tudi na osebo, ki je posredni predmet vrednotenja: če npr. damo lačnemu hrano, je takšno dejanje etično le, če lačnega hkrati sprejemamo kot osebo. V Benkovem aksiološkem sistemu je oseba najvišja vrednota, brez katere tudi druge vrednote nimajo svoje vsebine. Je konstitutivna vrednota in absolutno enaka pri vseh. Po drugi strani pa je oseba sama opredeljena prav z dispozicijo za vrednotenje, vendar tega avtor ni zadovoljivo pojasnil. Njegovi disertaciji je mogoče očitati tudi različne pomanjkljivosti, med drugim je premalo izdelan kriterij za pravilno oz. nepravilno vrednotenje.

Berusa je zanimal problem avtonomije in heteronomije nagonskega doživljanja kot podlage za normativno estetiko. Ker je njegova disertacija nastala pred Vebrovo *Estetiko*,

so med njima razlike v nekaterih bistvenejših pogledih (gl. Berus, 1924).⁴ Tako je npr. pri njem drugačna intencionalna struktura estetskega čustva, saj še ne pozna razlike med njegovimi pravimi in prisvojenimi predmeti in govori o estetskih čustvih nižjega in višjega reda: prvi neposredno slonijo na predstavah, drugi pa imajo med svojimi neposrednimi podlagami estetska čustva nižjega reda. Njihovemu predmetu pripada estetičnost, če med predmeti nižjega reda, na katerih sloni, vlada neka posebna likovna skladnost, to je zametek irealnega lika. Berus je dognal, da je estetsko čustvo avtonomno, če njegova pristnost izhaja iz njegove psihološke podlage ali »apsihične sfere«; heteronomno pa je, če je njegova pristnost odvisna od drugih dejavnikov, za kar navaja kopico dobro izbranih primerov – zaradi vpliva avtoritete, verskega prepričanja, umetnikovega ugleda, psihofizičnih značilnosti subjekta ... V drugem delu naloge je podal temeljne aksiome estetičnega doživljanja, ki se v marsičem ujemajo z aksiomi iz Vebrove Estetike.

Od okvirov Vebrove estetike se je močno oddaljila Garantinijeva (gl. Garantini, 1938), ki se je kot slikarka osredotočila na likovno umetnost. Zanimalo jo je doživljanje umetnika in opazovalca umetnine, pa tudi sam proces ustvarjanja in umetnina na drugi strani. Med drugim je obravnavala razliko med estetično in umetniško vrednoto (slednja je zgrajena na prvi in ni nič drugega kot »košček duše« ustvarjajočega umetnika), odnos umetnika do narave, iz katere črpa snov in motive za ustvarjanje ... Jedro umetnikove ustvarjalnosti je po njenem v posebni duhovni spontanosti, ki je estetsko usmerjena. V drugem delu je proučila poglavitne sestavine umetniškega dela, ki mu poleg snovnih pritičejo tudi idejne, zaradi katerih mu ni mogoče odrekati tudi »duhovne tendence«.

Z bolj specifičnimi problemi sta se ukvarjala Potočnik in Žekar. Potočnik je med drugim obravnaval teorijo predstavne produkcije, ki se v nekaterih pogledih bistveno razlikuje od izvirne graške teorije. Sam je govoril o »progresiji« kot duševni dejavnosti, s katero dojamemo pojave višjega reda, kot npr. melodijo, razliko med dvema barvama ... Tako že samo oblikovanje pojmuje zelo široko in ima pri njem vlogo nekakšnega »*causa formalis*«, ki ga najdemo na vseh področjih človekovega ustvarjanja; lončar npr. si mora najprej v duhu oblikovati idealni lik vrča, preden ga izdela iz gline.

Žekarja je zanimalo stilno doživljanje kot posebna vrsta doživljanja, ki mu na predmetni strani ustreza stilna vrednota. Povezano je z volitivno platjo pri subjektu in ga žene ga k izražanju njegovega osebnega bistva oz. njegovega doživljanja. Je doživljaj višjega reda in sloni na drugih vrstah čustev; prav tako tudi stilna vrednota ni mogoča brez drugih vrednot, ki jo spremljajo. Podobno kot pri estetskem čustvu ima tudi pri stilnem doživljanju pomembno vlogo irealni lik, vendar ni njegov neposredni prisvojeni predmet, kot je to pri estetskem čustvu, ampak zgolj posredni. Zato stilnost in estetičnost

4 Omenja jo tudi Veber v svojem Predgovoru k *Estetiki* (Veber, 1985, 13–17).

nista med seboj povezani: predmet, ki mu pripada stilna vrednota, ni hkrati tudi lep. Avtorjev primer: udejstvovanje sestre usmiljenke je stilno, ni pa lepo. Iz povedanega je lepo vidno, da se je Žekar pri svojem pojmovanju stila, ki ga najdemo na različnih področjih človekovega udejstvovanja (na gospodarskem, političnem, estetskem področju ipd.), močno oddaljil od običajnega pojmovanja.

S spoznavnoteoretičnimi vprašanji sta se ukvarjala zlasti Logar in Hribar.

Logar je svojo zelo obsežno disertacijo (obsega več kot 400 strani) zasnoval kot niz posameznih zaključenih razprav, ki so med seboj tematsko povezane (gl. Logar, 1936). Opazno je dobro poznavanje fenomenološke tradicije, še zlasti njenega začetnika Brentana (Logar je bil pri nas eden njegovih najboljših poznavalcev), na katerega se pogosto navezuje, a ga tudi kritično zavrača. Analiziral je različne spoznavnoteoretične in psihološke pojme: subjekt in objekt, intencionalnost, duševni akt in vsebina, specifična in generična določenost, notranje in zunanje zaznavanje, transcendentni in imanentni predmet ... Po njegovem imajo vsa spoznavna doživetja svoj smisel in vsebino zunaj sebe, tj. v (transcendentnem) objektu, ki ga intendirajo. Takšna doživetja so predstave in misli, ki tvorijo enoten razred: misli namreč kot svoj logičen element vključujejo predstave, ki so najbolj oddaljene od subjekta in povsem odvisne od transcendentnega objekta. Po drugi strani pa emocionalnim doživljanjem odreka vsakršno spoznavno možnost, saj ne intendirajo nečesa zunaj sebe, ampak imajo svoje izhodišče in izvor v subjektu, ki jih določa po vsebini in obliki. To, kar spoznavamo že na najnižji stopnji, so za Logarja fenomeni, kot npr. rdeče in glas; vendar pa ne ostajamo pri njih, ampak prodiramo do fenomenalnega (rdečega, glasnega) kot prave realnosti – v tem pogledu je blizu Vebru, čeprav se sicer v marsičem oddaljuje od njega.

Hribar je primerjal med seboj nekatere temeljne spoznavno-teoretske predpostavke predmetnostne teorije in (kantovske) transcendentalne filozofije, ki obe obravnavata odnos med pojavi in »absolutnim«, ki je za nas nespoznaten (gl. Hribar, 1926). Razlikujeta pa se prav v pojmovanju predmeta: slednjo po njegovem zanimajo predmeti kot »pojavi vnanje prirode«, predmetnostna teorija pa namenja pozornost doživljajski strani: predmeti so to, kar predočujejo naši doživljaji. V nadaljevanju obravnava med drugim odnos predočevanja, problem fundiranosti predmetov, zaznavanje in spomin ipd.

S socialno mislijo sta se v prvi vrsti ukvarjala Puš in Premrov. Prav pri njiju je dobro vidno, kako sta plodno razvijala dalje nekatere Vebrove misli.

Premrov, ki je kot duhovnik služboval med našimi izseljenci v tujini, je problematiko izseljenstva dobro poznal iz osebne izkušnje. V središču njegove obravnave (gl. Premrov, 1945) je izseljenec in njegovo doživljanje, pri čemer ga je zanimala zlasti prva generacija izseljencev, ki so bili pretežno kmečkega porekla in so se izselili v tujino iz gospodarskih razlogov. V skladu s tem je podrobneje analiziral duševnost kmeta, izseljenca in njegovo duševnost po vrnitvi v domovino. Jedro njegovih izvajanj tvori obravnava različnih tipov miselnosti, pri čemer se je opiral na Vebrovo teorijo mentalnosti (Veber, 1927), ki jo je razširil in dopolnil s številnimi novimi tipi. Njegova izvajanja so ponekod preveč shematična, vendar so posamezni tipi miselnosti dobro ponazorjeni s primeri iz kmečkega in izseljenskega življenja.

Puš je obdelal duševnost kmečkega stanu (gl. Puš, 1941); opazno je dobro poznavanje kmečkega življenja, navad in običajev, svoja opažanja pa je dopolnjeval s spoznanji iz njemu sodobne literature. Menil je, da je za kmetovo duševnost značilna neka »prvobitnost«, kar se kaže v navezanosti na brezčasne »pradanosti«, tj. na zemljo, Boga in na sočloveka. Na njegovo doživljanje najmočneje vpliva njegova tesna povezanost z zemljo, ki jo obdeluje, zato je pri njem močan »pridobitniški«, materialistično obarvan odnos do življenja in sveta. Po drugi strani pa so v njegovi duševnosti vidne tudi različne idealistične prvine, kot npr. čustvena navezanost na domačijo in zemljo, spoštljiv odnos do izročila ... Kmetov odnos do zemlje bistveno zaznamuje tudi njegov odnos do Boga in soljudi, zaradi česar se tudi v njegovem verskem življenju in socialnih odnosih prepletajo tako materialistične kot tudi idealistične prvine. Po njegovem je prav kmečki stan nosilec narodnega življenja: je ustvarjalec, nosilec in ohranjevalec narodnih vrednot. Čeprav Puš v nekaterih pogledih sledi svojemu učitelju (klasifikacija duševnosti, pojmovanje socialnih razlik kot duševnih), mu pri analizi doživljanja kmeta ni mogoče v marsičem odrekati izvirnosti.

S problematiko neposrednega dojemanja stvarnosti sta se podrobneje v prvi vrsti ukvarjala Lešanc in Jurković. Lešanc je v svoji razpravi o zadevalni danosti v zunanji zaznavi (Lešanc, 1938)⁵ nekatere učiteljeve misli podrobneje izdelal in razvil dalje, med njima pa so tudi razlike. Osredotočil se je na psihološki in spoznavnoteoretični vidik, medtem ko ga ontološki vidik ni zanimal. V nasprotju s tradicionalnim brentanovsko-meinongovskim pojmovanjem, po katerem zunanjo stvarnost dojamemo vedno le posredno, s pomočjo (eksistenčne) sodbe, je menil, da jo lahko zaznamo neposredno. Podobno kot Veber pojmuje stvarnost kot dinamično tujo silo, na katero se odzivamo

5 Objavljena je bila v priznani strokovni reviji *Archiv für die gesamte Psychologie* in jo je nato predložil kot svojo disertacijo.

in se ji prilagodimo. Vendar gre pri tem za funkcijski – in ne intencionalni – odnos med dvema stvarnostma (Lešanc, 1938, 274): med jazom in predmetnim območjem, ki sta med seboj v »dinamičnem stiku«. Na tej stopnji je vsebina neposredne zavesti še povsem nediferencirana (kar je drugače kot pri Vebru), predmetno področje dojemamo najprej kot nekaj homogenega in organsko celoto. Tako zaznamo najprej le »jaz« in »tuyo silo«, šele nato pa razlikujemo med »tujim telesom in neživim«, »jazom kot stremečim in doživljajočim« ter »svojim telesom« (Lešanc, 1939, 276). Posamezne predmete pa lahko na stvarnosti razlikujemo šele s pomočjo intencionalnega dojetanja, ki sodi na višjo stopnjo zavesti.

Jurković je, opirajoč se na Vebrovo genetično-dinamično psihologijo, kjer ima glavno vlogo zunanje opazovanje, obravnaval domovinsko čustvo kot posebno vrsto doživljanja, ki mu na predmetni strani ustreza »rodna gruda« kot neživa in živa stvarnost različnih redov (gl. Jurković, 1941). V prvem delu naloge je preiskal psihološke predpostavke tovrstnega doživljanja in je analiziral opazovanje ... Dognal je, da je domovinsko čustvo pasivno in polarno: gre za doživljanje prijetnosti ali neprijetnosti, ki ga občutimo do domovine. Zgrajeno je na predstavah in mislih, ki nam kažejo domovino kot to, kar nam je poznano in domače. Na predmetni strani mu ustreza posebna vrednota, ki jo pripisujemo predmetu njegovih psiholoških podlag, kot npr. veličastnost, ki jo pripisujemo goram. Takšno čustvo je po njegovem najbolj močno razvito pri kmečkem stanu. V Jurkovičevih izvajanjih je lepo vidno, kako je mogoče Vebrove misli plodno uporabiti tudi na drugih področjih.

Po opravljenem doktoratu se jih je le še peščica še naprej poklicno ukvarjala s filozofijo, njihove nadaljnje poti so jih vodile v na moč različne smeri. Nekateri od najbolj nadarjenih so že zgodaj preminili, še preden so uspeli pustiti vidnejše sledi v filozofiji. Jugu (1898–1924), ki se je slabo leto po promociji tragično ponesrečil pri plezanju v Julijskih Alpah, se je obetala gladka znanstvena kariera: 1923. leta je bil imenovan za prvega asistenta v filozofskem seminarju, nato pa je v naslednjem semestru odšel za dva semestra študirat v Padovo k Benussiju. Sredi ustvarjalne vneme je sklenil svojo življenjsko pot tudi Franjo Čibej (1901–1929), ki je svojo poklicno pot nadaljeval kot pedagog (pripravljal je habilitacijsko delo) in je bil kljub mladosti široko razgledan in plodovit pisec. V svojem kratkem življenju je objavil lepo število člankov s področja filozofije, pedagogike in sociologije. Lešanc (1914–1941), ki je padel na začetku vojne, je ostal v strokovni javnosti znan zlasti po že omenjeni razpravi; njena objava je bila nedvomno viden uspeh, o čemer je poročal tudi dnevnik Jutro (gl. Žlebnik, 1939).

Svojemu mentorju se je v študijskem letu 1933/34 kot predavateljica pridružila privatna docentka Sodnikova (vse dotlej je Veber predaval sam), ki je prevzela predavanja iz zgodovine filozofije. Njena univerzitetna pot ni bila lahka; v izredno in redno profesorico je bila izvoljena šele po koncu vojne in Vebrovi prisilni upokojitvi (1946 oz. 1951). Leta 1941/42 je začel v seminarju predavati tudi Logar, ki je po vojni prevzel predavanja iz sistematske filozofije, vendar je bila njegova predavateljska kariera v 50-ih letih iz političnih razlogov končana. Kljub temu je napisal več obsežnih filozofskih monografij. Hribar⁶ je po smrti Sodnikove v letih 1965–1973 kot honorarni predavatelj predaval zgodovino filozofije.

Nekateri doktorandi so svojo poklicno pot nadaljevali kot univerzitetni profesorji. Gogala, ki je bil tudi Ozvaldov učenec, je na Filozofski fakulteti poučeval v pedagoškem seminarju, Leben⁷ pa na romanistiki. Žlebnik je poučeval pedagogiko in psihologijo na Višji pedagoški šoli v Ljubljani in na Fakulteti za organizacijo dela v Kranju.

Kot srednješolski profesorji so službovali Hribar, Rakočević,⁸ Jurković, Berus,⁹ Hrovat in Garantinijeva.¹⁰ Kar nekaj se jih je uveljavilo na različnih področjih javnega in kulturnega življenja: Bartol kot pisatelj, dramatik in esejist, Trofenik kot pravnik in založnik, Puš kot publicist in glasbenik, Benko kot urednik, Premrov kot urednik in publicist. Za nekaterimi se je po promociji izgubila vsakršna sled, o njih avtorica za zdaj ni uspela zaslediti nobenega otipljivega podatka.

Literatura (izbor)

Bartol, Vladimir, 1925: *O faktorjih, ki omogočajo živim organizmom smotreno reakcijo na zunanje vtise (in s tem obranitev individua in vrste)*. Neobj.

Benko, Leopold, 1928: *Poizkus vrednostno-teoretično zasnovane perzonalne etike*. Neobj. Tipkopis.

Berus, Nikolaj, 1924: *Problem avtonomije in heteronomije hedonskega ter estetičnega doživljanja (Prenos avtonomije in heteronomije umskega doživljanja na hedonsko in estetično doživljanje ter poizkus ovržbe hedonike in utemeljitve estetike kot normativnih disciplin.)*. Neobj.

Bojc, Edvin, 1970: Osemdesetletnica dr. Franceta Vebra. *Nova Pota*. XXII. 7–9. 305–312.

Brumen, Vinko, 1992: *Argentinski spisi* (ur. Mislej, Irene in drugi). Ljubljana: Slovenska matica.

6 Uveljavil se je tudi kot prevajalec in poznavalec azijskih filozofij.

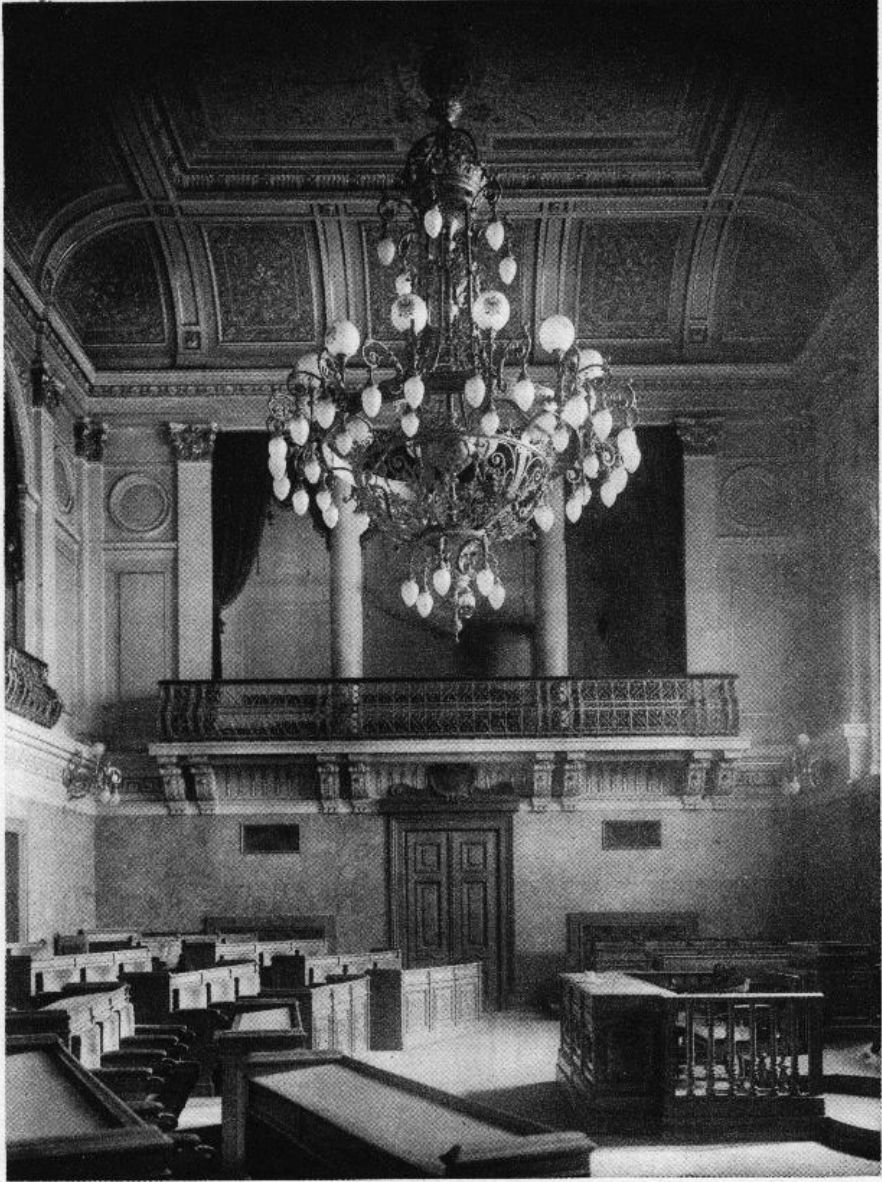
7 Tudi publicist in prevajalec.

8 Tudi publicist in prevajalec.

9 Tudi publicist in prevajalec; deloval je večinoma v hrvaškem kulturnem okolju.

10 Uveljavila se je tudi kot slikarka.

- Garantini, Frančiška, 1938: *Psihološki elementi likovne umetnosti*. Ljubljana: Uršulinski provinciat.
- Hribar, Mirko, 1926: *Osvetljevanje nekaterih problemov transcendentalistične filozofije*. Neobj.
- Hrovat, Emil, 1938: *Spoznavečni vidiki dinamske psihologije*. Ljubljana: Samozaložba.
- Jurković, Ljubomir, 1941: *Psihologija patriotskog osećanja*. Neobj.
- Kalan, Valentin, 2009: Oddelek za filozofijo. V: *Zbornik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani : 1919–2009* (ur. Bucik, Valentin in drugi). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 130–149.
- Kokole, Jože, 1969: *Bibliografija doktorskih disertacij Univerze in drugih visokošolskih in znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920–1968*. Ljubljana: Univerza.
- Lešanc, Herman, 1938: Über das »unmittelbare Gegebensein« in der äußeren Wahrnehmung. *Archiv für die gesamte Psychologie*. 102, 263–290.
- Logar, Cene, 1936: *Deskriptivna in genetična analiza senzitivnega in noetičnega spoznanja*. Neobj.
- Premrov, Josip, 1945: *O izseljenski duši. O izseljencu in izseljenstvu s psihološkega vidika*. Ljubljana: Samozaložba.
- Puš, Ludovik, 1941: *O kmečki duši. Donos k psihologiji kmečkega človeka*. Ljubljana: Samozaložba.
- Veber, France, 1925: *Estetika*. Ljubljana: Zvezna tiskarna in knjigarna. Ponatis: Ljubljana: Slovenska matica, 1985.
- Veber, France, 1926: Dr. Klement Jug: človek in znanstvenik. V: *Dr. Klement Jug* (ur. Jelinčič, Zorko). Gorica: Dijško društvo »Adrija«. 47–79.
- Veber, France, 1927: *Idejni temelji slovanskega agrarizma*. Ljubljana: Kmetijska tiskovna zadruga.
- Žlebničnik, Leon, 1939: Uspehi ljubljanske filozofske šole. *Jutro*. 2. februar 1939. 9.

UNIVERZITETNA DVORANA

Univerzitetna dvorana, v kateri so potekale slavnostne podelitve diplom in promocije doktorjev.

(V: Universitas Alexandrina)

